

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Vliv instituce na vnímání budoucnosti u seniorů

Bc. Šárka Dořičáková

Navazující magisterské studium, obor: Sociální práce
se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii,
kombinovaná forma studia

Vedoucí práce: Doc. Ing. Peter Tavel, PhD.

Praha 2013

Prague college of psychosocial studies

Influence of institutions on the perception of the seniors future

Bc. Šárka Dořičáková

Follow-up master's study, field of study: social work,
with a focus on communication and applied psychotherapy,
the combined form of studies

The Diploma Thesis Work Supervisor: Doc. Ing. Peter Tavel, PhD.

Praha 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto písemnou práci k magisterské zkoušce vypracovala samostatně a cituji v ní veškeré prameny, které jsem použila.

V Zubří 24.4.2013

Bc. Šárka Dořičáková

Děkuji vedoucímu diplomové Doc. Ing. Peteru Tavelovi, PhD., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Anotace

Cílem diplomové práce je zjistit, jaký vliv má instituce na vnímání budoucnosti u seniorů. V teoretické části je popsán vývoj sociálních služeb v historickém kontextu, vnímání světa a budoucnosti u seniorů. Výzkumná část obsahuje postup získávání dat polostrukturovaným rozhovorem. Pro kvalitativní výzkumnou sondu byla použita Mc Adamsova metoda Life story interview (LSI), jako nejvhodnější metoda sběru dat. Pomocí Interpretativní fenomenologické analýzy byl vytvořen závěr, že budoucnost klientů neovlivňuje instituce, ale prožitá předchozí životní zkušenost a vzájemné vztahy, které ovlivnily další život jedince, již v přirozeném prostředí. Při analýze vznikla další hypotéza, že klienti se v instituci cítí osamělí a nemají komu sdělit své pocity.

Klíčová slova

Senior, instituce, smysl života, budoucnost, vnímání

Abstract:

The aim of this thesis is to discover how big is the influence of certain institutions on seniors' perception of the future. The theoretical part of the thesis describes the development of social services, perception of the world and seniors' future. Data for the research section were obtained by semi-structured interviews. For qualitative research, the probe used was the Mc Adams Life story interview method (LSI) as the most appropriate method of data collection. Using interpretative phenomenological analysis, a conclusion was created that the future of clients is not affected by the institution, but by previous life experience and relationships. Further hypothesis says that clients in the institution feel lonely and have no one to tell their feelings.

Key words:

Senior, institution, sense of life, future, feeling

Obsah

ÚVOD	8
1. VYMEZENÍ POJMŮ	9
1.1 Stáří, stárnutí, věk	9
1.2 Instituce	12
1.3 Zdraví, geriatric a gerontologie	14
2. HISTORIE SLUŽEB V PÉČI O SENIORY	15
2.1 Definice sociální práce	15
2.2 Historie sociální práce	16
2.3 Vznik gerontologie a geriatric v ČR	18
2.4 Péče o seniory v době socialismu	20
2.5 Péče o seniory po roce 1989	22
3. SOUČASNOST	25
3.1 Demografické údaje	25
3.2 Základní formy péče	28
3.3 Současné trendy ve vývoji sociální práce	29
3.4 Hospicová péče	31
3.5 Vnímání světa, svého života a budoucnosti	32
3.6 Vnímání budoucnosti u seniorů	34
4. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	37
4.1 Cíl výzkumného šetření	37
4.2 Metodologie výzkumu	37
4.3 Definice výzkumné otázky	39
4.4 Cílová skupina participantů	39
4.5 Použitá technika	41
4.6 Organizace a průběh kvalitativního výzkumu	41
4.7 Analýza získaných dat	44
4.8. Diskuze	62
4.9 Výsledek výzkumné sondy	63
ZÁVĚR	64
Použitá literatura a prameny	65
Seznam příloh	71

ÚVOD

V diplomové práci se autorka zabývá vlivem instituce na vnímání seniorů v budoucnosti. Popisuje vznik a rozvoj sociálních služeb pro seniory v historickém kontextu. Specifikuje základní formy péče o seniory současné doby a trendy ve vývoji sociální práce. Prostřednictvím výzkumné sondy chce sesbírat životní příběhy, abychom lépe porozuměli tomu, jak lidé žili, jak žijí v instituci, jak chápou a vysvětlují to, kým jsou a jakou osobností se stali. Cílem diplomové práce je zjistit, zda instituce ovlivňuje vnímání budoucnosti u seniorů. Pro kvalitativní výzkumnou sondu zvolila Mc Adamsovou metodu Life story interview (LSI), jako nejvhodnější metodu sběru dat. Pomocí Interpretativní fenomenologické analýzy zjišťuje, jak pobyt v instituci a vzájemné vztahy ovlivňují prožívání a další život v budoucnosti jedince.

V současné době je trendem, aby senior ve stáří zůstal ve svém důvěrně známém přirozeném prostředí a nebyl umísťován v domovech pro seniory, jako tomu bylo v šedesátých letech. Na tento problém poukazuje i Helena Haškovcová ve své knize Fenomén stáří, nebo Jaro Křivohlavý v díle Stárnutí z pohledu pozitivní psychologie.

Autorka pracuje s cílovou skupinou seniorů, žijících v domácím prostředí. V rámci poskytování terénní pečovatelské služby a osobní asistence má zkušenosti s problematikou života této skupiny, a proto se v diplomové práci zaměřuje na život seniorů v institucionálním zařízení, který chce lépe poznat a pochopit.

1. VYMEZENÍ POJMŮ

1.1 Stáří, stárnutí, věk

V České republice je za seniora často označován ten člověk, který odejde do penze. Stárnutí lze vymezit jako děj, stáří můžeme chápat, jako lidé staršího věku.¹

STÁŘÍ

Vymezením definice stáří se zabývalo mnoho autorů. Některé se liší, jiné prolínají, ale shodují se v tom, že jde o nezvratný fyziologický přirozený proces u každého jedince, který je geneticky naprogramovaný, má svou určitou časovou dynamiku, je ovlivněn prostředím a způsobem života, který vedl v dospělosti.

Stáří je poslední etapou lidského života, dá se popsat jako vysoký věk člověka. Nedá se přesně specifikovat, jelikož u každého jedince probíhá jinak. Jedná se o přirozený biologický proces každého jedince. Ve středověku byli lidé staří již ve čtyřiceti letech, v poslední době je stáří často spojováno s odchodem na pracovní odpočinek, do starobního důchodu. S rozvíjející se společností a modernizací medicíny se tento věk stále zvyšuje. Se stářím je spojeno také mnoho etických problémů, jak si člověk zachovává svou důstojnost, autonomii, schopnost rozhodovat o sobě, být závislý na pomoci druhé osoby a jak se vyrovnává s poslední etapou vlastního života. Proto, musíme brát ohled na všechny faktory, které stáří ovlivňují.

V posledních letech dochází k nepřátelským postojům ke stáří a jeho odmítání. Pro nepřátelství a agresivní chování proti seniorům se používá pojem ageismus. Lze takto nazvat postoj, který vyjadřuje názor o nekompetentnosti a nízké hodnotě stáří. Projevuje se podceňováním, odmítáním starých lidí, které může přerůst v odpor proti všemu, co stáří jen připomíná.²

První česká sociologická definice zní: „*Ageismus – neboli věková diskriminace je ideologie založená na sdíleném přesvědčení o kvalitativní nerovnosti jednotlivých fází lidského životního cyklu. Projevuje se skrze proces systematické, symbolické i*

---

¹ KŘIVOHLAVÝ, 2011, s. 17.

² HAŠKOVCOVÁ, 2010, s. 34.

reálné stereotypizace a diskriminace osob a skupin na základě jejich chronologického věku a/nebo na jejich příslušnosti k určité generaci.“³

Ageismus je také způsobován mýtem, že stáří je nemoc a lidé staršího věku již spoustu věcí nezvládnou. Můžeme se s ním setkat nejen u skutečně starých lidí, ale také u jedinců mladšího věku při hledání nového zaměstnání. V současné době jsou požadavky na zaměstnance jiné, než před dvaceti, či třiceti léty. Je požadována flexibilita, dostatečná práce s počítačovou technikou a nepostradatelná znalost světových jazyků.

Změny a procesy v průběhu raného stáří jsou různé. Každý člověk vyrůstá v jiném prostředí a v odlišných společenských i sociálních podmínkách, proto nelze definovat osobnostní rysy staršího člověka. Rozdíly mezi jedinci ukazují, že fyziologické změny probíhají v různých psychických složkách individuálně. Nastupují v jiném věku a postupují svým tempem. Tyto změny můžeme kompenzovat vhodnými prostředky, opět u každého člověka s různou úspěšností. Pro stáří je typické, že tělo funguje pomaleji. Fyziologické změny jsou nejvíce znatelné a odrážejí se ve vzhledu, kdy se mění stav kostry a s tím i držení těla. Svalová vlákna atrofují, dochází k úbytku svalové hmoty a energie, objevují se problémy pohybové, s krevním tlakem, dýcháním, zažívacím a vylučovacím systémem. Snižuje se také odolnost organismu, mění se kvalita kůže a vlasů, což jsou objektivní symptomy stárnutí. Ve starším věku dochází ke zpomalení smyslových reakcí a zhoršuje se tak kvalita zraku a sluchu, ubývá celkově energie.

Psychické změny se ve stáří projevují zpomalením funkcí. Zhoršuje se, koncentrace pozornosti a paměť. U paměťových výkonů i intelektových funkcí, je to velmi individuální, jelikož je ovlivňují genetické předpoklady, ale i zdravotní stav. Nejvíce dochází ke snížení krátkodobé paměti. Často si lidé velmi dobře pamatují, co se stalo před padesáti léty, ale nemohou si vzpomenout, co měli na snídani, nebo zda ráno užili léky. Paměť lze však aktivně zlepšovat a rozvíjet.⁴ Zvyšuje se psychická labilita, city oslabují, může dojít k oploštění vyšších citů, výrazně se však posilují city sobecké a tělesné. Senior se špatně adaptuje na změny a nové prostředí, touží po

---

³ VIDOVIČOVÁ, 2005, s. 5.

⁴ PETŘKOVÁ, 2005, s. 72.

klidu a pohodlí. Mezi pozitivní změny ve stáří patří bohaté zkušenosti, které mohou využívat a předávat další generaci.

V tomto posledním období života se setkáváme s problematikou pravého stáří. U člověka dochází ke spoustě změn a je tak vystaven zátěžovým a stresujícím situacím. Objevuje se zhoršení zdravotního stavu, jedinec zůstává často sám bez partnera, se kterým strávil celý život, nebo je nucen změnit životní styl umístěním v domově pro seniory. Se všemi změnami se tak s velkým úsilím musí nějak vyrovnat. Buď s pomocí rodiny, přátel, lékařů, ale často i cizích lidí, se kterými se setkává v instituci. V poslední době je sledováno závažné onemocnění stáří demence, zejména demence Alzheimerova typu. První příznaky této nemoci, jako zhoršení paměti a orientace, nebo změna chování jsou často přehlíženy. Postupně však znepríjemňují každodenní život. Člověk si nepamatuje jména, zhoršuje se jeho soběstačnost, kdy vyžaduje pomoc druhé osoby, až po celodenní péči.

STÁRNUTÍ

Stárnutí je výsledkem psychických, sociálních, tělesných a kulturních vlivů, kdy stárne celý člověk. Obecně lze říci, že lidé nestárnou stejně, ale každý zcela individuálně. Stárnutí je celkové oslabování organismu, kdy tělo ztrácí sílu, ochabuje, otupují se smysly, zhoršuje se imunitní systém. Ve volné přírodě je stárnutí nejčastější příčinou smrti. Dříve se hovořilo o úspěšném stárnutí, jako o aktivním stárnutí. Posilovala se paměť a kondice s tím, že když něco používáme, tak to neztratíme. Dnes není kvalita života určena aktivitou, ale tím, že má člověk klid a je svým pánem. Můžeme to nazvat neangažované stárnutí, kde největším nepřítelem stárnutí, jsou obavy člověka ze stárnutí.

VĚK

Jednou z charakteristik stárnutí a stáří je věk. Nutno zdůraznit, že každý člověk stárne už od narození, ale stárne jinak. U někoho se známky stárnutí projevují velmi brzy, jiní jsou ve všech oblastech čilí až do vysokého věku. Proto rozlišujeme věk chronologický, funkční a subjektivní. Věk funkční je dán biologickým, psychologickým a sociálním stavem daného člověka, chronologický datem narození.

Subjektivní věk je stanoven tím, jak se člověk cítí. Chronologický a funkční věk nemusí být totožný. Biologický věk je ovlivněn geneticky, postihuje organické změny člověka, což je znatelné úbytkem funkcí jednotlivých orgánů, je dán stárnutím buněk. Vliv má také předcházející způsob života a vnější prostředí. Psychologický věk je individuální u každého jedince, je ovlivněn osobnostními rysy člověka, psychickými změnami a situacemi, kterými v průběhu stárnutí prošel, ale také svým postojem a reakcemi na vlastní stáří. Sociální věk zahrnuje různé stránky sociálního života člověka. Jedná se hlavně o jeho vztahy ke společnosti, k jiným lidem, aktivitám ve společnosti, ale také souvisí se změnou sociálních rolí a ekonomickým zabezpečením po nástupu do starobního důchodu. Vývojová etapa stáří začíná od 60 do 74 let, jež značíme za rané stáří, které reprezentují „mladí senioři“. Vlastní stáří začíná teprve od 75 do 89 let věku, kde hovoříme o stařeckém věku. Vysoký věk, dlouhověkost, je specifikován 90 lety a více.⁵

1.2 Instituce

Slovník cizích slov uvádí dva významy instituce. Lze ji definovat jako orgán, úřad, nebo soubor právně upravených vztahů mezi lidmi⁶

Zvláštní typ institucí představují totální instituce, v nichž lidé tráví delší dobu bez přerušení, případně i celý život. Jedná se o nemocnice, domovy pro seniory, polepšovny, věznice, kláštery, léčebny dlouhodobě nemocných a podobně. K nejvýznamnějším institucím patří rodina, manželství, stát, soukromé vlastnictví, dále také soudy, církve, v neposlední řadě kulturní a vzdělávací instituce. Jsou to určité útvary se zvláštním postavením. Nemusí se však vždy jednat o skupinu lidí, nebo o jejich interakce. Instituce jednají spíše jako organizační a řídicí složka systémů. Nemají charakter členství, člověk se pohybuje v rámci instituce a ty nám určují, jak máme co dělat. Nutno rozlišit mezi institucí a organizací. V instituci se pohybujeme, konkrétní organizaci navštěvujeme. Organizace vznikají za účelem společné činnosti, jsou orientovány na dosahování cíle, výkonu či zisku. Organizace mají svou vlastní strukturu a řízení, dbají na dobré jméno, které si dlouhodobě

---

⁵ HAŠKOVCOVÁ, 2010, s. 20.

⁶ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, 2012.

budují. V organizaci hraje důležitou zprostředkovatelskou roli ve vztahu k okolí autorita a vliv. Rozdělení moci a postavení bývá určeno danými pravidly.⁷

Kontakt s jinými lidmi je pro člověka přirozený, jako vlastní individuální výkon. Lidé od narození žili v přirozených komunitách, kmenech, rodinách. Individuální kontakt se postupně měnil, jako celá naše společnost. Vznikly instituce a tím změnily i mezilidské kontakty, rozvíjel se složitý kolektivní život, pro někoho radostný pro jiného bolestný. Instituce umožňuje žít v kolektivu, což může jedince omezovat v rozvoji a soběstačnosti. Člověk může být součástí společnosti v instituci, ale může se cítit také osamocen. Nezáleží, zda je sám, či v kolektivu, ale na tom, jaké místo v něm zaujímá. Moderní doba institucí nesmí opomenout otázku: Co je opravdový kontakt člověka s člověkem? Opravdový vzájemný kontakt potřebujeme, jako vzduch, vodu, lásku, přátele, člověka, který žije ne vedle mne, ale se mnou.⁸

„Lidé, kteří se stanou obyvateli různých zařízení, mají za sebou dlouhý život v řadě jiných rolí. Byli zvyklí fungovat určitým způsobem a nemají většinou zkušenost s rolí „obyvatele domova“ proto při vstupu do takového zařízení používají způsoby chování, na které byli zvyklí a které jim přinášely ocenění okolí. Tady to najednou neplatí a starší člověk je tím zaskočen a potřebuje podporu personálu, i blízkých, aby našel svoje nové místo.“⁹

Tím jak vzrůstá počet a význam institucí, tím vzniká možnost uzavření se člověka před ostatními lidmi. Ne všichni jsou schopni a ochotni navazovat nové vztahy a vazby v institucionálním prostředí. Člověk, který přichází do instituce, často prožívá pocity ztráty minulosti. Změnou prostředí přichází o materiální vzpomínky na svůj život ve svém domově. Musí se rozloučit se svým památečními předměty, kterým přisuzuje zvláštní význam. Materiální ztráta nemusí představovat ten hlavní problém, ale vzpomínka, kterou má v souvislosti s touto ztrátou je mnohem horší.¹⁰

---

⁷ GILLERNOVÁ, BURIÁNEK, 2006, s. 109.

⁸ MACHOVEC, 2002, s. 84.

⁹ VENGLÁŘOVÁ, 2007, s. 15.

¹⁰ ŠPATENKOVÁ, 2011, s. 59.

1.3 Zdraví, geriatrie a gerontologie

Zdraví se dá obecně definovat, jako nepřítomnost nemoci. Je největší hodnotou u každého člověka na celém světě. Zachování zdraví je jednou z bazálních lidských potřeb. Světová zdravotnická organizace definovala v roce 1948 zdraví jako: „*stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody, ne pouze nepřítomnost nemoci nebo vady.*“¹¹

Geriatrie, jak uvádí slovník cizích slov, je součástí gerontologie zabývající se chorobami stáří.¹² Je samostatný klinický obor, který se věnuje problematice spojené se stářím, onemocněním a kvalitou života, která je podmíněna jak funkčním stavem, tak zdravím.¹³

Gerontologie je podle slovníku cizích slov: „*obor zabývající se problémy stárnutí organismů a chorob stáří.*“¹⁴ Gerontologie je multidisciplinární věda, která se věnuje problematice stárnutí a stáří. Její součástí je lékařský obor geriatrie, zabývající se prevencí, diagnostikou a léčením nemocí ve stáří. Gerontologie z řeckého gerón - starý člověk; logos - věda, slovo. Je to věda o stárnutí, stáří a životě ve stáří. Gerontologii dělíme na experimentální a sociální. Experimentální se zabývá biologickými a mechanickými procesy stárnutí člověka. Gerontologie sociální se věnuje sociálním a společenským vlivům, které mají dopad na stárnutí a stáří.¹⁵ Je zaměřena na podporu zdravého životního stylu a soběstačnosti v období stárnutí.

---

¹¹ DEFINICE SVĚTOVÉ ZDRAVOTNICKÉ ORGANIZACE, 2012.

¹² SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, 2012.

¹³ ULRYCHOVÁ, 2012.

¹⁴ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, 2012.

¹⁵ ULRYCHOVÁ, 2012.

2. HISTORIE SLUŽEB V PÉČI O SENIORY

2.1 Definice sociální práce

Octavia Hillová přednesla v roce 1869 první definici individuální sociální práce, která zněla: „*Poznat člověka znamená více, než vědět, že muž je opilec nebo žena, že není počestná; mnohem spíše to znamená poznat utrpení, naděje a vývoj člověka; znamená to vědět, jakým pokušením tito lidé podléhají, jakou představu si o svém malém životě vytvořili nebo jak by se asi změnili, kdyby je v pravý čas někdo povzbudil; čeho by se dosáhlo lepší výchovou v daleké minulosti; jak na ně působit, jak jimi pohnout, jak je vést. Naše vzpomínky a naděje jsou mnohdy silnějšími činiteli, než se sami domníváme.*“¹⁶

Mezinárodní federace sociálních pracovníků vydala definici v roce 1988, která zní: „*Sociální práce je činnost, která předchází nebo upravuje problémy jednotlivců, skupin a komunit, vznikající z konfliktů potřeb jedinců a společenských institucí. Jejím záměrem je zlepšit kvalitu života všech lidí.*“¹⁷

Definice přijatá na zasedání valné IFSW v kanadském Montrealu, v červenci 2000: „*Profese sociální práce podporuje sociální změnu, řešení problémů v lidských vztazích a posílení a osvobození lidí pro zvýšení blahobytu. Využití teorie lidského chování a sociálních systémů, sociální práce zasahuje v místech, kde se lidé setkávají se svými prostředím. Principy lidských práv a sociální spravedlnosti, jsou zásadní pro sociální práci.*“¹⁸

Definic sociální práce je opravdu mnoho. Jsou zaměřené na nápravu i prevenci a přepokládají, že klientem sociální práce může být každý. Zaměřují se na problémy vznikající z konfliktu zájmů, střetu potřeb jedinců a institucí. Jejich cílem je zlepšit kvalitu života všech lidí a ne jen klientů. Zůstává však otázkou, zda jsou uplatnitelné,

---

¹⁶ HILLOVÁ, RICHMOND, 1917, s. 30.

¹⁷ BURIANOVÁ, 2012.

¹⁸ MEZINÁRODNÍ FEDERACE SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ, 2012.

ve všech státech světa. Sociální práce se ve 21. století stále vyvíjí, proto by žádná definice neměla být považována za vyčerpávající.

2.2 Historie sociální práce

Velkou roli v rozvoji sociální práce sehrála církev ve své charitativní činnosti. Spočívala v náhodném výběru případů a libovolném rozdělení podpor, darů podle možnosti, náhody a intuice. Byla poskytována kněžími, nebo bohatými jedinci. Hlavním cílem bylo materiální zajištění starých a nesoběstačných lidí, což znamenalo zajištění jídla a místa na přespání. Masový výskyt chudoby byl poprvé v Evropě a Anglii zaznamenán na přelomu 15. a 16. století. Byly zakládány obecní ústavy pro staré a chudé občany. První ucelenou legislativou byl Kodex chudých, který vznikl v roce 1597 za vlády Alžběty I. K financování sloužily přímé všeobecné daně (od roku 1601), které jsou prvním historicky uznaným případem zavedení určité formy daně sloužící péči o chudé.¹⁹ Církev pečovala o chudinu až do roku 1785, kdy byla tato povinnost uložena vrchnosti. Z roku 1782 existují doklady o tom, že v Anglii byly budovány starobince.

V Čechách a na Moravě se potýkali staří a chudí občané se stejným problémem. Pokud se o ně měl kdo postarat, zejména rodina, nebo bohatý člověk, žili doma. Péče o nemocné, chudé a staré se i u nás rodila velmi pomalu. V Čechách a na Moravě existovaly tři typy ústavů s charitativní pomocí, což doložil významný geriatr Karel Dohnal. Středověké špitály představovaly útulky pro nemocné, chudé a tuláky. Byly první institucí, kde staří lidé našli dlouhodobou pomoc a pobyt, i když byly špinavé, skromné a docházelo v nich ke špatnému zacházení. Druhým typem ústavů představovaly klášterní nemocnice, které byly jen pro určitou skupinu řeholníků a šlechtických rodin. Péče spočívala převážně v náboženských úkonech, jelikož ošetřovatelství bylo pokládáno za ponižující činnost. Třetím typem byly nemocnice pro malomocné, které měly v době epidemií záchytný charakter. Posláním bylo izolovat nemocné od ostatních osob. Problémy se starými, nemocnými a chudými lidmi se vyskytovaly všude. V Praze proto vzniklo několik špitálů. V roce 1484 Malostranský špitál založen králem Vladislavem II., v roce 1502 Novoměstský špitál

---

¹⁹ TOMEŠ, 2001, s. 41.

Pod Slovany. Kapacita byla však stále nedostačující. Až Josef II. doporučil jiný způsob péče a to zakládání farních chudinských ústavů. K velkým změnám došlo za vlády Marie Terezie (1717-1780), kdy v roce 1770 vznikla Hlavní zdravotní směrnice. Ve stejném díle pokračoval Josef II., který přikázal budovat všeobecné nemocnice, jako léčebné ústavy, zatím co chorobince měly sloužit k ošetřování lidí s neuhý a nepracující měli být v chudobincích. Toto rozdělování bylo striktně dodržováno a tak vzniklo mnoho nových nemocnic. V Praze Nemocnice Alžbětinek, Milosrdných bratří a v roce 1788 Všeobecná nemocnice. Postupem se v nemocnicích začalo pouze léčit a ostatní byli proto stěhováni do starobinců a chudobinců. V roce 1773 tak vznikl Všeobecný chudobinec městský v Praze, který z počátku sloužil 300 a později 600 chudým starým lidem. Péče v institucích byla poskytována na velmi nízké úrovni, jelikož medicína i ošetřovatelství bylo prováděno laicky.

Podle domovského práva ze dne 3.12.1863 byla péče o chudé a staré lidi svěřena obcím, které tuto péči převzaly až do roku 1948, kdy bylo domovské právo zrušeno. Zajišťovalo zejména sociální péči, protože se snažilo odstranit v prvé řadě žebrotu. Obce a města budovaly pastoušky, chudobince, starobince a chorobince. Pastoušky sloužily pro nejchudší občany, kteří neměli nic k jídlu, ani ke spaní a byly především na venkově. Zajišťovaly to nejnnutnější k přežití. Chudobince byly v podstatě stejné, jako pastoušky, jen s tím rozdílem, že byly budovány ve městech. Starobince sloužily jako azylové domy pro trvalý pobyt starých lidí. Až chorobince zajišťovaly základní zdravotní péči a byly tak předstupněm následně budovaných léčeben. Později tuto péči postupně garantoval stát.²⁰

Jedním z ojedinělých činů bylo vybudování sociálního domova pro nemocné, staré a nezaopatřené lékařem a spisovatelem Josefem Thomayerem v Trhanově, který pojmenoval Nový Domov. Jelikož se Josef Thomayer nikdy neoženil a neměl děti, věnoval pro tyto účely nadační kapitál a obyvatelé sociálního domu, nemuseli nic za ubytování platit, dokonce dostávali peněžitou rentu.²¹

Velká změna v péči nastala se vznikem první soustavy povinného sociálního pojištění. Za otce této myšlenky je označován již Angličan Daniel Defoe (1660-1731), jako první ji však uskutečnil francouzský ministr Jean-Baptiste Colbert, který

---

²⁰ HAŠKOVCOVÁ, 2010, s. 185-190.

²¹ HAŠKOVCOVÁ, 2010, s. 193.

za vlády Ludvíka XIV. zavedl povinné pojištění pro stáří pro francouzské námořníky. Jedním z nejvýznamnějších sociálně politických reformátorů byl německý kancléř Otto von Bismarck (1815 – 1898), který právě pomocí povinného sociálního pojištění změnil zajištění pro případ nemoci (1889), pracovního úrazu (1884), invalidity a stáří (1889).²² Bismarckovy reformy se staly vzorem pro celý pojistný systém v Rakousku - Uhersku pro dělníky, kteří přicházeli do měst za prací. V roce 1918 byl nově také vytvořen Všeobecný penzijní ústav, což bylo velmi pokrokové. Obrat k lepšímu nastal se vznikem samostatného Československého státu, kdy byla ustanovena Správa pro otázky sociální, která spadala pod Ministerstvo sociálních věcí. Docházelo k rozvoji kvalitní ústavní péče. Významným bylo založení Masarykových domovů v Praze, které byly v roce 1945 přebudovány na Fakultní Thomayerovou nemocnici. V Masarykových domovech se nacházela první Klinika chorob ve stáří na světě.²³

Počátky profesionalizované a institucionalizované sociální práce jsou datovány na přelom devatenáctého a dvacátého století, kdy tato práce může být označována jako před teoretická. Klienty v té době byla městská chudina, kdy tehdejší pracovníci kladli vinu za chudobu především důsledkům lenosti, špatné výchovy, nebo alkoholismu. Docházelo k nárůstu těch, kteří se nedokázali adaptovat. Klienty se stávali imigranti, kteří přinášeli novou kulturu a způsob života. Obyvatelé venkova v souvislosti s vědeckotechnickou revolucí často hledali zdroj obživy marně. Počátkem dvacátého století vzniká sociální práce jako praktická profese, za kterou pečující dostávali mzdu.

2.3 Vznik gerontologie a geriatrie v ČR

Za prvního představitele gerontologie u nás je považován profesor Vladislav Růžička (1870 -1934), který se proslavil svými pracemi o biologickém procesu stárnutí a vlivu dědičnosti na dlouhověkost. Tento biolog upřednostňoval zdravý způsob života jako prevenci proti stárnutí a založil první biologický ústav na světě.

---

²² HAŠKOVCOVÁ, 2010, s. 192.

²³ HAŠKOVCOVÁ, 2010, s. 198.

Dalším představitelem je František Procházka, který se zabýval vnitřním, úrazovým i sociálním lékařstvím a založil sociální lékařství u nás. Problematice stáří se od roku 1921 věnoval rovněž Rudolf Eiselt (1881 – 1950), který v chudobinci sv. Bartoloměje v Praze vybudoval pod vedením pražské lékařské fakulty Ústav pro nemoce stáří. Poté byl přestěhován do prostorů Zaopatřovacího ústavu v Praze a v roce 1929 přejmenován na Klinikou nemoci stáří. Bylo to první pracoviště na světě, a proto je Rudolf Eiselt považován za otce klinické geriatricie. Činnost kliniky byla přerušena příchodem hitlerovských vojsk, a nikdy už nebyla obnovena. I přesto, že klinika existovala jen krátce, měla významnou roli u odborníků, kteří se problematikou stáří zabývali a v poválečném období měli na co v oblasti geriatricie navázat. Vůdčí osobnosti po druhé světové válce se stal Bohumil Prusík, který věnoval velkou péči o staré lidi v oblasti zdravotní i sociální. Tím vystihl současný koncept zdravého stárnutí.²⁴ Zdravé stárnutí je otázkou i dnešní doby. V programu výzkumu v oblasti stárnutí pro 21. století, což je společný projekt programu organizace spojených národů pro problematiku stárnutí a mezinárodní gerontologické asociace, se touto problematikou zabývá. Zdravé stárnutí vystihuje těmito slovy: „*Pravděpodobná doba dožití se na celém světě zvyšuje. Novou výzvou v oblasti výzkumu je zajistit, aby delší život byl také zdravý, aktivní a produktivní a aby byla významně redukována míra disability (postižení) ve vyšším věku.*“²⁵

Zdravé stárnutí může být pouze, pokud má člověk smysl života. Bez smyslu život, může být bohatý, zdravý, aktivní, ale jeho život nebude mít žádný význam. Musí pro něco žít, mít ze života radost. V totalitní době se o péči o duši nehovořilo, kladl se důraz na budování socialistické vlasti. Po roce 1989 se téma péče o duši začalo objevovat, ale bylo realizováno poskytnutím blahobytu, který nedokázal naplnit duševní stránku života. V současné filozofii je otázka smyslu života velmi naléhavé téma.²⁶

---

²⁴ HAŠKOVCOVÁ, 2010, s. 205-208.

²⁵ MEZINÁRODNÍ GERONTOLOGICKÁ A GERIATRICKÁ ASOCIACE, 2003.

²⁶ TAVEL, 2007, s. 12.

2.4 Péče o seniory v době socialismu

V socialismu se způsob života postupně formoval. Pro některé rodiny to byl náročný proces z hlediska nové kvality vztahů v rodině a ve společnosti. Některé rodiny selhávaly, záležitosti sociální práce zajišťovaly různé instituce charitativního typu.²⁷ První změny v sociální práci a to v péči, ne jen o seniory, nastaly hned po druhé světové válce. Po roce 1945, když docházelo ke znárodnování majetku a k odsunu německého a maďarského obyvatelstva měl stát větší vliv na přerozdělování majetku. Snížil se počet majetných, ale současně i počet těch nejchudších občanů.²⁸ Bylo sjednoceno důchodové a nemocenské pojištění do státního rozpočtu a Ústřední národní pojišťovna tím zanikla. V roce 1948 zaniklo také domovské právo a odpovědnost za sociální zabezpečení občanů převzal stát. V roce 1954 vznikl jednotný systém sociálního zabezpečení, který řídil Státní úřad důchodového zabezpečení. Všechny instituce byly přejmenovány na domovy důchodců. Ty byly budovány, nebo rekonstruovány z budov, které původně sloužily jiným účelům. V té době přijímali senioři pobyt v domovech pozitivně, protože ne vždy, měli dobrou ekonomickou situaci. Někteří žili společně s dětmi v přeplněných bytech, či chátrajících domech. Zákon o sociálním zabezpečení jim garantoval, že budou hmotně zabezpečeni a spokojeně prožijí léta zaslouženého odpočinku, jak se v té době říkalo. V šedesátých letech dvacátého století, se však situace začala měnit, zlepšovala se životní úroveň, lidé začali opravovat a stavět nové domy. Spousta seniorů si uvědomila stísněné prostory a nekomfortní podmínky domovů důchodců. Někteří senioři si na podmínky domova zvykli a adaptovali se rychle a bez problémů, spouště však změna způsobovala značné problémy. S odchodem z domu, tak přicházeli o přátele a vztahy, které je naplňovaly do chvíle přestěhování do neznámého prostředí, často odsunutého od civilizace a cítili se osaměle a závislí na druhých.

Po roce 1968 se domovy důchodců začaly rozšiřovat o domy s pečovatelskou službou, domovinky, penziony a terénní pečovatelskou službu. Do těchto zařízení si

---

²⁷ KRAKEŠOVÁ, M. 1973, s. 1

²⁸ MATOUŠEK, O. aj., 2007, s. 139.

mohli vzít svůj nábytek, který jim aspoň částečně pomáhal zachovat vzpomínky z minulosti. Teprve v sedmdesátých letech se začal měnit názor na systém péče. Bylo jisté, že nelze stále oddělovat sociální a zdravotní péči, ale také, že péče na lůžku je velmi drahá a nemůže být prioritní. Z těchto důvodů vznikla počátkem osmdesátých let nová strategie, která byla označována, jako 4 x D. To znamenalo, že zdravotní a sociální péči je nutno deinstucionalizovat, demedicalizovat, deprofesionalizovat a deresortizovat. Se zvyšujícím počtem seniorů, se zvyšovala současně i poptávka po lůžkových zařízeních. Jelikož domovy pro seniory tuto situaci nemohly trvale řešit, Ministerstvo práce a sociálních věcí vypracovalo strategii transformací sociálních služeb, která preferuje terénní služby, ale počítá také s transformací rezidenčních služeb pro seniory.²⁹ Deinstucionalizace upřednostňuje domácí, ambulantní a terénní péči před hospitalizací a ústavní péčí. Zaměřuje se na podporu od rodiny, domácí a komunitní péče. Demedicalizace klade důraz na kvalitu života v přirozeném prostředí, tvrdí, že stáří není nemoc a nemá být léčeno. Lékaři nemohou být zodpovědní a řešit všechny problémy seniorů, aby se cítili spokojeně. Deprofesionalizace se snaží o zapojení rodinných příslušníků, přátel z okolí a také dobrovolníků při poskytování péče o seniora. Každý má nějakou kapacitu určitým způsobem pomáhat. Desektorizace klade požadavek na odstranění bariér mezi resortem zdravotní a sociální péče, řeší problém multidisciplinárně.³⁰

Po válce se rozvíjelo školství, byly zřizovány čtyřleté vyšší školy sociálně zdravotní, současně byla dekretem prezidenta republiky založena Vysoká škola politická a sociální. Sociální práce se stala smysluplnou činností, do které se stát příliš nevměšoval. V roce 1969 vznikla Společnost sociálních pracovníků, která usilovala o rozvoj sociální práce, zvyšování kvalifikace sociálních pracovníků při pomáhání lidem, kteří se ocitli v náročné životní situaci. V době socialismu byly sociální problémy diagnostikovány jako nemoci. Lidé byli hospitalizováni v psychiatrických, či protialkoholních léčebnách, ústavech pro mentálně retardované, nebo v léčebnách pro dlouhodobě nemocné. Tyto institucionalizované formy léčení byly zpochybňované a začaly se rozvíjet alternativní způsoby péče, pro klienty přijatelnější. Rozšiřovala se pečovatelská služba pro seniory, začaly se budovat

---

²⁹ HAŠKOVCOVÁ, 2010, s. 233-235.

³⁰ KLIMENTOVÁ, 2002, s. 72.

geriatrické ambulance a denní stacionáře, byly školeny geriatrické sestry pro terénní práci.³¹

2.5 Péče o seniory po roce 1989

Po politickém převratu se začaly objevovat zcela jiné a specifické problémy doby, proto bylo nutné opět obnovit vzdělávání v oblasti sociální práce na všech úrovních. Nejdříve se začala vyučovat sociální práce na Karlově univerzitě v Praze pod vedením J. Šiklové a na Masarykově univerzitě v Brně s podporou Iva Možného. V Bratislavě vznikla první katedra sociální práce pod vedením I. Gabury. Poptávka po sociálních pracovnících byla tak obrovská, že v následujících letech vznikala nová pracoviště i na univerzitách v Olomouci, Ostravě, Českých Budějovicích, Plzni, Ústí nad Labem a Hradci Králové.³²

V devadesátých letech byly realizovány první pokusy o deinstitucionalizaci sociálních služeb. Vznikaly nestátní organizace (církvní i necírkvní), které vytvářely nové alternativy ústavní péče. S touto novou situací se formovalo jisté napětí mezi státními a nestátními organizacemi poskytující sociální služby. Vznikaly nevládní organizace, které se zaměřovaly na zdravotní a sociální problematiku, ale také neprofesionální organizace, kde služby zajišťovali dobrovolníci.³³

Po roce 1989 se nedala zdravotní péče úplně oddělit od péče sociální. Došlo ke změnám ve zdravotnictví a rozlišování akutních lůžek a lůžek následné péče, kde se rovněž sledovaly náklady na lůžko. Později se začaly vytvářet standardy kvalitní péče a řada nemocnic, jejichž součástí jsou i lůžka geriatrická prošla akreditací. Každý člověk se zaregistroval u svého obvodního lékaře, který ho v případě nutnosti zaslal na různá vyšetření, nebo k hospitalizaci. Senior byl nejčastěji hospitalizován ve standardní nemocnici, jelikož akutní lůžka byla a jsou i nadále příliš drahá. Další

---

³¹ MATOUŠEK aj., 2007, s. 139.

³² MATOUŠEK aj., 2007, s. 151.

³³ MATOUŠEK aj., 2007, s. 152.

možnosti hospitalizace jsou léčebny dlouhodobě nemocných, které jsou od roku 1998 v organizačním režimu následné péče, jež má dvě formy. Do první patří léčebná lůžka, kde je klient doléčen a může se vrátit domů. Pobyť na léčebných lůžkách je limitován třemi měsíci pobytu. Druhou formou jsou lůžka ošetrovatelská, kde je klient překládán, pokud se ani po uplynuté době na léčebném lůžku není schopen vrátit do domácího prostředí. Tam může zůstat neomezeně dlouho, i několik let. Nejnákladnější jsou lůžka akutní, o něco málo levnější léčebná lůžka a neekonomičtější lůžka ošetrovatelská. Ty jsou však financována z veřejného rozpočtu. Důsledkem nedostatku geriatrických oddělení a lůžek dochází k tomu, že nemocní senioři jsou hospitalizováni na drahých akutních lůžkách. Tento problém se snaží řešit pojišťovny svými limity, aniž by byla dostatečně zajištěna doléčovací péče pro seniory. Současný systém zdravotní péče o seniory se tak potýká se spoustou nedostatků. Zcela schází provázanost zdravotních a sociálních služeb. Jednou z možností péče je domácí zdravotní péče Home care, kterou provádějí zdravotní sestry přímo u klientů doma. Tento způsob je velmi blízký dřívějšímu modelu poskytování péče geriatrickými sestrami a je hrazen ze solidárních zdrojů. Důležitá je návaznost pečovatelské služby, která je však službou sociální a klienti si ji hradí sami.³⁴ Existují ovšem i organizace domácí zdravotní péče, které současně poskytují pečovatelskou službu. Těch je však stále málo. Některé agentury domácích péčí, bohužel klienty sociálních služeb odmítají, i když pečovatelskou službu poskytují.

Sociální služby po roce 1989 zaznamenaly velké změny. Stát již nebyl jediným poskytovatelem, péči o seniory začaly poskytovat i kraje, obce, církve, nestátní neziskové organizace, ale také fyzické a právnické osoby, které se snaží, aby mohl senior zůstat doma ve svém přirozeném prostředí. Došlo k přejmenování domovů důchodců na domovy pro seniory a obyvatelé domovů jsou nyní uživatelé. Stali se tak klienty, kteří si mohou vybírat z nabídky služeb. Domovy pro seniory poskytují péči podle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách registrovanými poskytovateli. Tento zákon vešel v platnost 1.7.2007 a zcela změnil poskytování sociálních služeb.³⁵ Staré hodnoty již přestaly platit, proto bylo nutné hledat nové přístupy

---

³⁴ HAŠKOVCOVÁ, 2010, s. 231.

³⁵ ZÁKON 108/2006 Sb., 2012.

v sociální práci. Další možností péče o seniory jsou služby ambulantní, které neposkytují ubytování, ale klient do nich dochází. Jsou to například denní a týdenní stacionáře, kterých je v podstatě stále nedostatek. Nejpreferovanější službou jsou služby terénní, jako je například pečovatelská služba, nebo osobní asistence, které umožňují starším lidem rozvíjet a zachovávat jejich soběstačnost ve vlastním prostředí. Pracovníci sociálních služeb navštěvují klienty doma, kde je jim nejlépe a nepřicházejí tak o dosavadní vztahy.³⁶Tato péče je však hrazena klientem, a ne všichni si jí mohou dovolit. Možností podpory na úhradu poskytovaných sociálních služeb je příspěvek na péči, o který si mohou občané žádat na příslušném Úřadě práce.

---

³⁶ HAŠKOVCOVÁ, 2010, s. 235-238.

3. SOUČASNOST

3.1 Demografické údaje

V České republice žije přes dva a půl milionů lidí starších 65 let a předpokládá se, že v roce 2050 budou tito lidé tvořit jednu třetinu země. Starších lidí přes 80 let bude v blízké budoucnosti milion.³⁷ Statistiky uvádějí, že v letech 1900 - 1901 žili muži v průměru 37,1 a ženy 37,9 let.³⁸ Podle nejnovějších prognóz se počet Evropanů starších 65 let během padesáti let zdvojnásobí a stoupne z 87,7 milionu v roce 2010 na 152,6 milionu v roce 2060.³⁹ S tímto významným trendem stárnutí obyvatelstva a poklesem počtu pečovatелů z rodinného kruhu poklesne a stoupne poptávka po všech sociálních službách. Z uvedených prognóz je patrné, že se počet seniorů bude zvyšovat, stejně tak, jako ekonomické zatížení státu. I přesto, že se počítá se zlepšováním zdravotního stavu a tím i ekonomické aktivity starých lidí, dá se předpokládat, že výdaje státu na zabezpečení ve stáří budou vzrůstat. Zvyšující se délku života ovlivňuje spousta faktorů, jako například ekonomické možnosti, zlepšující se životní úroveň, moderní zdravotnictví, či technické zabezpečení. Negativně na délku života působí vážná onemocnění, invalidita, nebo zhoršující se životní prostředí. V dnešní době jsou zcela změněné vztahy v rodině, lidé žijí sami, ve větší anonymitě a současně mají větší očekávání. Umírání a smrt je institucionalizované, nechceme ho vidět, jako v minulosti, kdy pohřeb byl otázkou celé společnosti. Smrt je často pro člověka prohra, dříve to bylo něco přirozeného.

„Čím širší je spektrum služeb poskytovaných jedním poskytovatelem, tím větší je jeho flexibilita. Zdravotní, sociální a další služby by měly být pokud možno integrovány a poskytovány jedním poskytovatelem na jednom místě. Komunitní centra představují vhodný model takového pojetí služeb. Otázka financování je pro integraci a zajištění poskytování jednotné a komplexní péče zásadní. Přestože někteří poskytovatelé domácí péče poskytují pečovatelskou službu, obecně nedochází k žádoucí integraci zdravotních a sociálních služeb ani k žádoucímu odklonu od péče poskytované v rezidenčních (ústavních) zařízeních.“⁴⁰

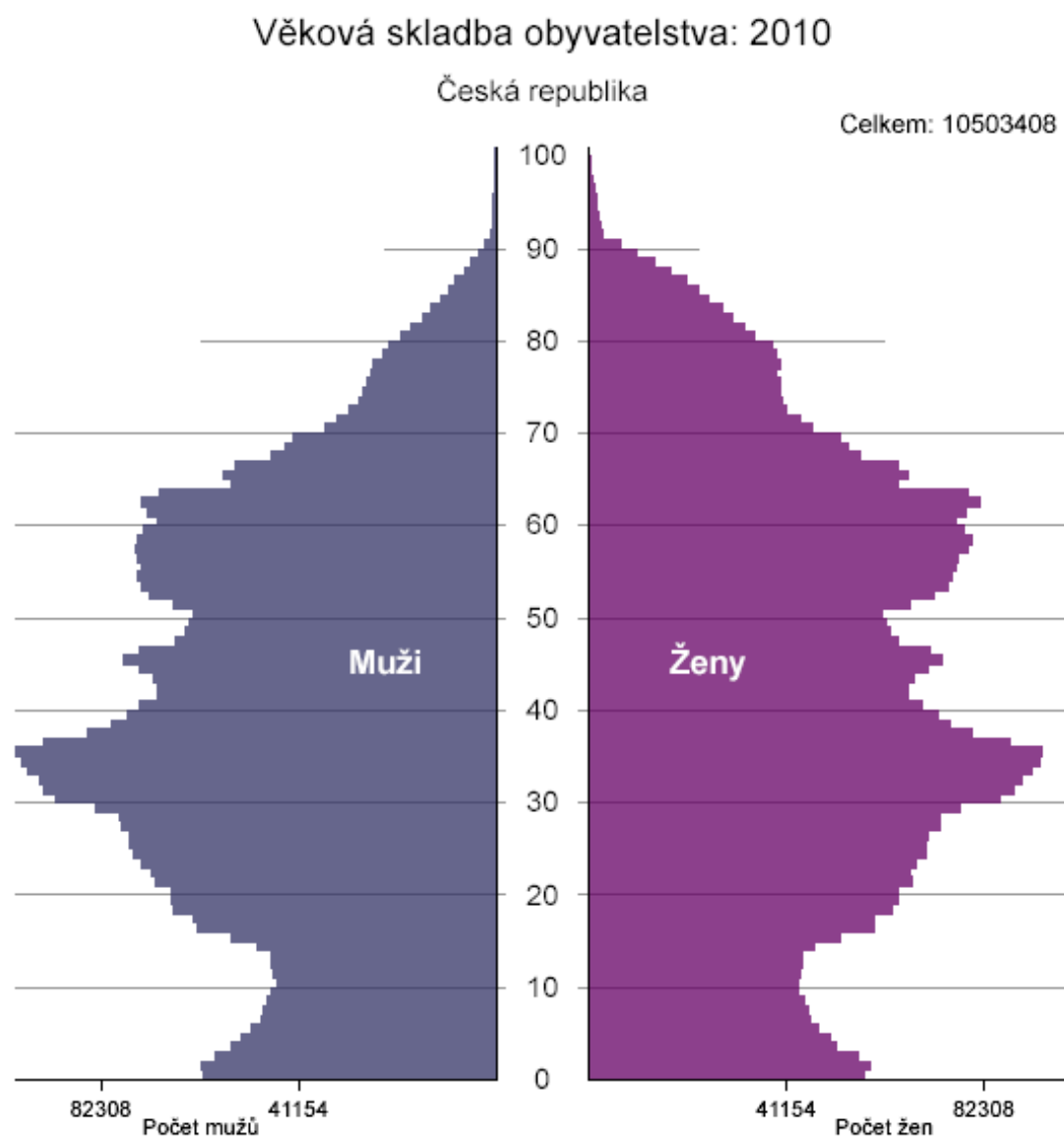
³⁷ KŘIVOHLAVÝ, 2011, s. 27.

³⁸ PONDĚLÍČEK, 1987, s. 8.

³⁹ EUROPEAN COMMISSION, 2011.

⁴⁰ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2008.

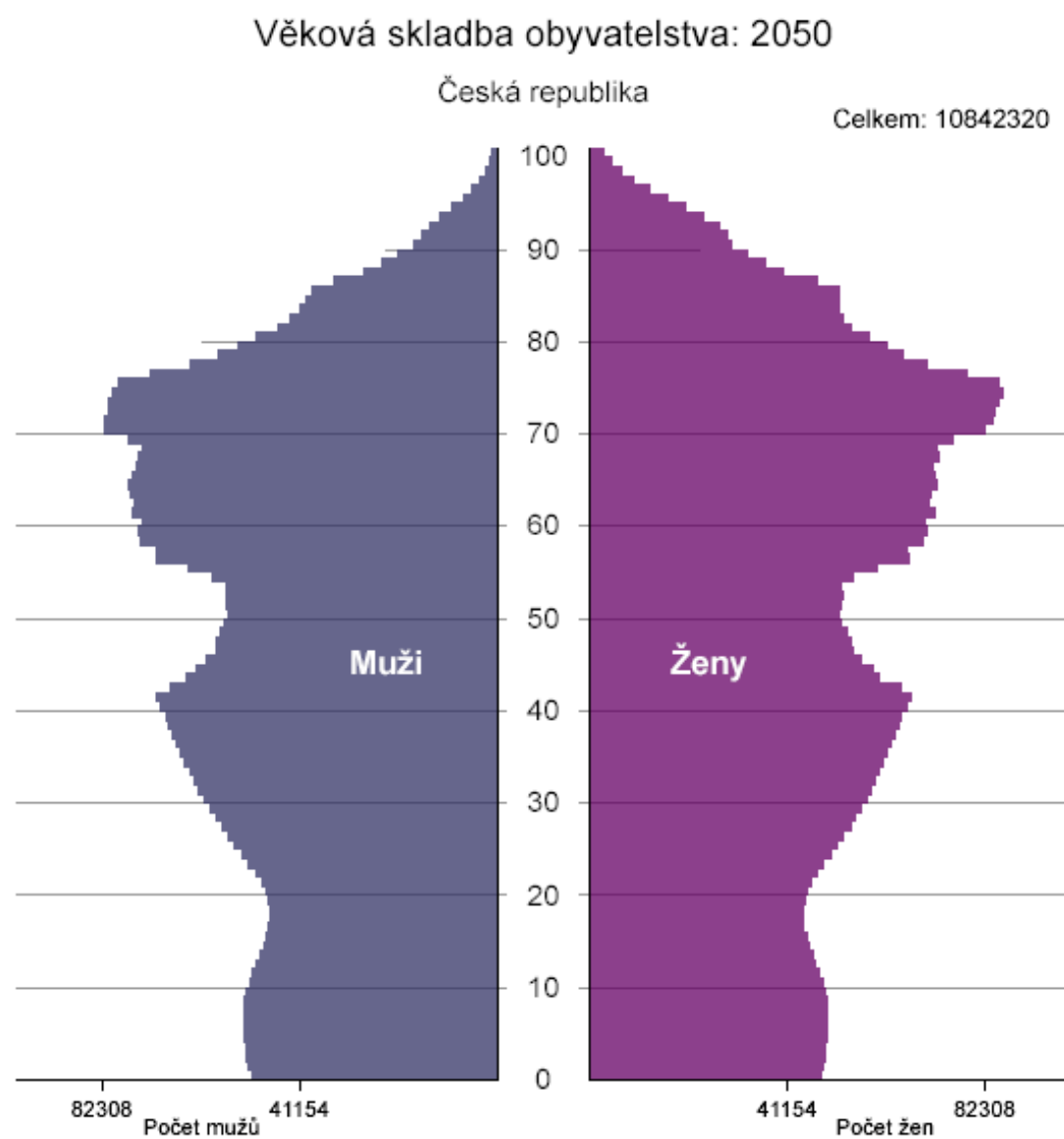
Graf č. 1 věková skladba obyvatelstva 2010

41

⁴¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2010.

Graf č. 2 věková skladba obyvatelstva 2050

42

⁴² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2010.

3.2 Základní formy péče

Sociální služby zahrnují sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Poskytují se formou pobytovou, ambulantní, nebo terénní. Pobytové služby jsou spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb. Ambulantní jsou ty, za kterými osoba dochází, nebo je doprovázena, či dopravována do zařízení sociálních služeb a její součástí není ubytování. Terénní služby jsou poskytovány v přirozeném sociálním prostředí.⁴³

„Služby sociální péče napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti, a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení. Každý má právo na poskytování služeb sociální péče v nejméně omezujícím prostředí.“⁴⁴

Sociální služby v České republice jsou registrovány dle zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách u Krajských úřadů.⁴⁵ Informace o nabízených sociálních službách jsou v Registru poskytovatelů sociálních služeb, kde jsou uvedené základní informace o konkrétní službě.⁴⁶ Poskytovatel sociální služby je pouze subjekt, který je zaregistrován. Mezi služby v institucionálním zařízení pro seniory patří nejčastěji domovy pro seniory, domovy pro osoby se zdravotním postižením, odlehčovací služby a týdenní stacionáře. Tyto služby umožňují lidem naplňovat jejich životní potřeby.

---

⁴³ ZÁKON 108/2006 Sb., 2012.

⁴⁴ ZÁKON 108/2006 Sb., 2012.

⁴⁵ ZÁKON 108/2006 Sb., 2012.

⁴⁶ MPSV, 2007.

3.3 Současné trendy ve vývoji sociální práce

V současné době je sociální práce zaměřena na subjekt - subjektové schéma vztahu a jeho humanizaci. Mezi trendy a koncepty současné metody sociální práce patří, že klient není pacient. Sociální pracovník poskytuje klientu pomoc, podporu a jiné služby, za které je placen. Má vědomosti, znalosti, ovládá metody, kterými může pomoci. Klient je zákazník, ve vztahu aktivní, jako partner. I když musel vyhledat pomoc odborníka, disponuje vlastními skrytými rezervami k vyřešení svých problémů. Klient a sociální pracovník vzájemně spolupracují a snaží se, aby se naučil v budoucnu řešit problémy sám. Sociální pracovník zásadně neřeší problémy za klienta. Je vnímán, jako spotřebitel (zákazník). Vztah může fungovat na základě písemné smlouvy, kde se klient podílí na rozhodování. Má právo si stěžovat, nahlížet do dokumentace ke svému případu. Neplatí, že „zákazník má vždy pravdu“. Sociální pracovník poskytuje pouze možnost pomoci a klient se sám rozhoduje, zda pomoc přijme. Klade se důraz na krátkodobou terapii. Při delší terapii vzniká závislost na sociálním pracovníkovi a klient není schopen řešit problémy, které dříve zvládal sám. Cíle musí být zřetelné, objektivně měřitelné, kontrolovatelné oběma stranami, ale také reálné a realizovatelné, což znamená dávat si splnitelné cíle, které jsou praktické a vedou k danému výsledku. Sociální pracovník přestává pracovat, jako samostatný odborník, spolupracuje s odborníky (lékaři, psychologové, pečovatelky) v rámci multidisciplinárního týmu. Cílem je poskytnout komplexní službu na jednom místě. Více problému lépe vyřeší více odborníků, například prostřednictvím případové konference. Se stoupajícím počtem imigrantů se musí sociální pracovník častěji vyrovnávat s růzností kultur u klientů. Rozhovor by měl být veden v rodném jazyce a intervence být citlivá k různosti kultur. Sociální pracovník má více rolí, není pouze terapeut. Je nutné, aby se zapojil do života společnosti. Trendem je posílení jeho zodpovědnosti za celou společnost, ne pouze za klienty, které má v péči. Důraz v péči není kladen pouze na jednotlivce, ale přesouvá se také na rodinu, skupinu, komunitu a společnost jako celek. Všechno může souviset se vším a ne vždy je jedinec svého štěstí strůjcem. Proto se hovoří o systemickém přístupu.

Dříve byl supervizor kontrolor a super odborník. Bylo však velmi nevhodné, když byl supervizor jako třetí osoba setkání pracovníka s klientem, kdy tak docházelo

k narušení práva klienta na důvěrné jednání. To rovněž rušilo vzájemný vztah, kdy si klient mohl myslet, že pracovník není kompetentní, když potřebuje kontrolu. V současné době je supervize chápána jako pomoc mezi pracovníky navzájem například formou Bálintovských skupin, kde konzultují své případy. Vzájemné setkávání je současně možností, jak odreagovat stres a obohatit si vztahy. Supervizor, jako učitel by se měl projevovat jen při vzdělávání pracovníků.

Pomoc se klientovi pouze nabízí, má vše co potřebuje k realizaci svých cílů a sociální pracovník mu pomáhá jeho rezervy najít. Cílem je, aby klient našel vlastní zdroje síly a naučil se novým dovednostem, které mu umožní řešit aktuální i další problémy, jež mohou nastat. Klient je kompetentní, odpovědný sám za sebe, disponuje dostatečnými zdroji pro řešení svých těžkostí, je potřeba je jen zpřístupnit a naučit se s nimi zacházet. Sociální pracovník nemá vyvíjet více snahy než klient. Klient minimálně 50%, čím více, tím lépe. Klient má právo odmítnout, spolupráce musí (měla) by být dobrovolnou. Důležitý je vztah a ne teorie.⁴⁷

Současná situace v poskytování sociálních služeb seniorům se potýká s problémem deinstitutionalizace pobytových služeb, která vede k individuální pomoci v přirozeném prostředí. V České republice je proto síť terénních a ambulantních služeb, které umožňují lidem zůstat v domácím prostředí. Senioři mohou využít příspěvek na péči a kombinaci více služeb k zachování a zlepšení své soběstačnosti. Většina občanů se snaží o své rodiče postarat vlastními silami, pokud tuto možnost nemají, očekávají pomoc od státu ve formě umístění seniora do domova. Pokud však rodina péči nemůže poskytovat z důvodu možné ztráty zaměstnání, finanční, nebo velké vzdálenosti bydliště, terénní služby využívá. Tato možnost však není ještě dostatečně známá a to z důvodů, že nepatří k tradičním způsobům pomoci.⁴⁸ Dříve tuto péči zajišťovala vždy rodina, příbuzní, nebo zdravotnický personál. Dnes jsou sociální služby hrazeny klientem a ten často na tuto platbu reaguje negativně. V minulosti měl veškerou péči placenou státem a tudíž platba za službu je pro něho nepřírozená, někdy nepřijatelná. Financování sociálních služeb řeší příspěvek na péči, proto je důležité o této možnosti zájemce o péči informovat. Někdy však nastává situace, že klient příspěvek na péči má, ale na službu ho nechce použít s tím,

---

⁴⁷ KLIMENTOVÁ, 2001, s. 56 - 61.

⁴⁸ MALÍKOVÁ, 2010, s. 32.

že ho má pro děti, nebo na výměnu oken. Zde je nutná kontrola využívání této dávky, aby nedocházelo ke zneužívání. Na druhé straně je také spousta lidí, kteří se stydí o příspěvek na péči zažádat. Domnívám se, že systém sociálních dávek je v současné době netransparentní, schází mu zpětná vazba a kontrola využití. Je nutné, aby se do budoucna situace v péči o seniory upravila a systém dávek byl ucelený.

3.4 Hospicová péče

Součástí péče o seniory je i péče hospicová. Vychází z úcty k životu a hájí právo člověka na důstojnou smrt. Hospicové hnutí vzniklo ve Velké Británii, kde vznikl první hospic St. Christopher po druhé světové válce. Je nutno podotknout, že hospicové hnutí je odpůrcem euthanázie, jelikož ji nepovažuje za důstojnou smrt. Rozlišujeme tři formy hospicové péče. Domácí hospicová péče je ideální, protože je poskytována doma za pomoci podpůrných služeb, aby člověk mohl dožít ve svém přirozeném prostředí. Ne všude je však agentura domácí zdravotní péče k dispozici. Stacionární hospicová péče je vhodná pouze pro klienty z blízkého okolí, kteří hospic navštěvují v době, když jsou členové rodiny v zaměstnání, na dovolené, nebo je pečující nemocen. V odpoledních hodinách se vracejí zpět domů. Lůžková hospicová péče je pro nemocné, kteří bydlí daleko od hospice, nebo jejich zdravotní stav neumožňuje každodenní dojíždění. Pobyt na lůžku může být i krátkodobý, či opakovaný, jako například u onkologicky nemocných klientů v době, kdy dojde ke zhoršení zdravotního stavu, který však nevyžaduje hospitalizaci v nemocnici. Pro hospicovou péči platí, že pobyt je zásadně dobrovolný a klient má právo neomezených návštěv. Je kladen důraz na kvalitu života, proto si režim dne určuje sám. Průměrná délka pobytu je 21 dnů.⁴⁹

---

⁴⁹ KLIMENTOVÁ, 2002, s. 72-73.

3.5 Vnímání světa, svého života a budoucnosti

Vnímání nás informuje o vnějším světě, ale současně i o vnitřním stavu našeho těla. Umožňuje nám naplňovat naši existenci, prožívat radost a vést smysluplný život, jako nejvyšší potřebu. To, jak vnímáme sebe a okolí, je ovlivněno naší sociální zkušeností a příslušností. Díky těmto individuálním zkušenostem, přisuzujeme objektům určitou váhu.

V současné době lidé často měří kvalitu svého života materiálně, podle bohatství a moci, což je spojováno se štěstím. O bohatých lidech máme představy, že žijí šťastně a hodnotně, i když všechno nasvědčuje tomu, že šťastní nejsou. Kvalita života však nesouvisí s tím, co si o nás druzí lidé myslí, ale záleží na tom, jak svůj život prožíváme.⁵⁰ Některé lidské hodnoty jsou vrozené, většina se jich však utváří během života ze sociálních zkušeností. *„Zdroje smyslu jako jsou životní cíle, přesvědčení, ideály, aktivity, činnosti, se nazývají pojmem hodnota“.*⁵¹ Stárnoucí člověk dává v životě přednost událostem, které jsou spojené s jeho vnitřním světem, než s jeho okolím. Často si vytváří od společnosti odstup, i když zachovává své sociální role, jako rodiče, souseda, přítele. Tím mění i pohled na svůj život i sebe samého. Čtyřicetiletí lidé se cítí být plní energie ke zvládnutí nástrah z vnějšího světa, starší lidé vnímají svět, jako komplikovaný a nebezpečný. Stáří se musí vyrovnat a přizpůsobit vnitřním i vnějším změnám.

Nejhůře se lidé cítí, když jsou sami a nemají nic, co by bylo potřeba udělat. Pokud nemají nic na práci, přemýšlejí negativně a dělají si starosti se zdravím, životem, rodinou, ale také se smrtí. Jakákoliv činnost člověka, nejen seniora, chrání před ostatními starostmi a negativními myšlenkami o současnosti i budoucnosti, ale způsobuje radost, uspokojení a tím také roste jeho já. Naučit se využít čas, který trávíme sami, místo úniku ze situace, je důležité již v mládí. Dospívající, kteří nesnesou samotu později těžce plní úkoly, které vyžadují soustředěnost. Raději se snaží ze situace uniknout, aby nevykládali příliš mnoho psychické energie. Vrací se ke svým starým osvědčeným zvykům, které jim zaručují, že čas rychleji uběhne.

---

⁵⁰ CSIKSZENMIHALY, 1996, s. 77.

⁵¹ TAVEL, 2007, s. 30.

Pustí si hudbu, televizi, popřípadě vezmou knihu, kterou brzy odloží. Výsledkem je, že mnoho mladých lidí v dnešním uspěchaném světě nedokáže rozlišovat své schopnosti a dovednosti, ne proto, že by se neuměli učit, ale proto, že nevydrží být sami. Jestliže se nenaučí ovládat své vědomí, vyrůstají bez řádu a disciplíny, nemají komplexní dovednosti, aby mohli v životě obstát. Nikdy se nenaučí, jak mít radost ze života, nenalézají podněty, které by probudily vlastní skryté možnosti a přivedly jejich mysl k růstu. S tímto problémem se potýkají nejen mladí, ale i dospělí lidé. Zklamání v povolání, poruchy fyzického zdraví a obvyklé životní nástrahy způsobují to, že se v nich hromadí negativní zkušenosti a informace, které ovlivňují jejich rovnováhu. Těžce snáší nové úkoly a jakékoliv oslabení. Je nutné, abychom byli ve stáří připraveni na změny a novou aktivitu dokázali využít podle svého rozhodnutí a utvářeli si tak kvalitní život bez ohledu na vnější prostředí.⁵² „*Život ve svém důsledku neznamena nic jiného, než nést zodpovědnost za správné odpovědi na otázky života, za plnění úkolů, které před každého z nás život staví, za splnění požadavků přítomné hodiny.*“⁵³ Tento požadavek se u člověka mění v každém okamžiku a tím i smysl jeho existence. Vždy klade konkrétní požadavky, které jsou individuální a neopakovatelné a jedinečné, protože každý osud je jiný a vyžaduje si rozlišné chování.⁵⁴ „*Vnímání je odpověď na problematičnost otevřenosti původní situace života.*“⁵⁵ Člověk poznává svou minulost, řeší přítomnost, ale budoucnost nezná.

Když je člověk v těžké situaci, zaměří se na budoucnost, stanoví si nějaký cíl a má určitou motivaci, tak život lépe zvládá. Zaměření se na cíl, pevný bod v budoucnosti člověku pomáhá.⁵⁶ Jestliže se člověk dívá do budoucnosti bez cíle a rezignuje na další rozvíjení se v sociální i psychologické oblasti, tak začíná celkově stárnout. Podstatou života je mít smysl a tím i schopnost ovládat své nálady a vlastní život. Pokud člověk dává svému jednání smysl, je za něho odpovědný a nemůže přenášet odpovědnost na mravy své doby.⁵⁷

---

⁵² CSIKSZENMIHALY, 1996, s. 251 - 256.

⁵³ FRANKL, 2006, s. 89.

⁵⁴ FRANKL, 2006, s. 89-90.

⁵⁵ HOGENOVÁ, 2005, s. 24.

⁵⁶ TAVEL, 2009.

⁵⁷ NEČASOVÁ, M. 2001, s. 16.

Každý člověk chce být v životě šťastný. Musíme však rozlišit, zda to, co dává životu smysl, je to, proč jsme šťastní a přitom to nemá se štěstím nic společného. Může to souviset s klidem, který člověk má, nebo s vděčností, ale také nutností. Všichni máme se štěstím nějakou zkušenost a přejeme si, aby i u nás bylo co nejdéle. Pokud o to opravdu stojíme, musíme sami proto něco udělat, jinak ho můžeme také odhánět. Podstatné je, že štěstí prožíváme, do našeho života vstupuje samovolně a nemůžeme s ním zacházet podle své libosti. Můžeme však dělat něco proto, aby nás štěstí neobešlo.⁵⁸

Jestliže chceme být šťastní a mít smysluplný život, musíme znát vnitřní světy své i ostatních. Vnější svět, který nás obklopuje je společný, zatím co svět vnitřní je individuální, jedinečný, každému se zobrazuje jinak a my nemůžeme vědět, co pro něho znamená. Musíme se ho zeptat, pochopit jeho vnitřní svět, i když s ním nemusíme souhlasit. Důležité je vnitřní svět druhého poznat a nenahrazovat ho hodnocením.⁵⁹

3.6 Vnímání budoucnosti u seniorů

Vnímání budoucnosti seniora ovlivňuje minulost i přítomnost jeho života. Člověk vstupuje do života, jako součást přírody, zároveň ji však svou existenci překračuje vlastním začleněním do přírody a okolního světa. Tím se však zbavuje své původní harmonie a souladu v životě. Stojí před uvědoměním si sebe sama a potýká se s otázkou vlastní budoucnosti, ztráty domova a navazování nových vztahů. Žije ve zcela novém prostředí, které ho nemotivuje k vlastní aktivitě a iniciativně. V České republice je určité procento lidí, kteří své stáří prožijí v instituci. Potýkáme se s faktem, že poptávka po umístění v domovech seniorů převyšuje nabídku a některé subjekty se proto snaží o navýšení lůžek v instituci. Na druhé straně většina seniorů doufá, že v domově pro seniory nikdy neskončí. Dochází tak k paradoxní situaci a to také z toho důvodu, že prioritou státu je poskytování služeb terénních a proto jsou dnes již některá lůžková zařízení transformována. Otázkou je, co je ekonomičtější,

---

⁵⁸ LÄNGLE, SULZ, 2007, s. 25-27.

⁵⁹ KOPŘIVA, 2006, s. 30.

efektivnější a pro klienta nejvhodnější. Pokud senior nezvládá samostatný pobyt ve svém přirozeném prostředí, měl by mít možnost náhradního a vhodného ubytování v instituci, kde mu budou zabezpečeny jeho potřeby vhodnou nabídkou sociálních služeb. Do instituce odchází nejčastěji z důvodu změny zdravotního stavu, kdy není možnost poskytování sociálních služeb v přirozeném prostředí. Když jsou senioři umístěni v instituci, nejčastěji v domově pro seniory, vnímají svůj život, jako poslední fázi svého života, po které přichází smrt. Mění se jejich dočasný způsob života, zvykají si na stereotyp a soběstačnost se postupně mění na závislost. Získávají statut občana domova pro seniory a jejich sociální role definitivně slábnou. Od budoucnosti neočekávají již nic pozitivního a příjemného. S novou situací se postupně smiřují, i když jsou nespokojeni a připravují se na smrt. Adaptace na životní změnu v instituci, je pro starého občana náročná a často způsobuje depresi.⁶⁰ Psychogenní deprese je reakcí na velkou zátěž, kterou způsobuje celková změna situace. Bývá doprovázena úzkostí a obavami z budoucnosti.⁶¹ Čím více má člověk let, tím kratší má lhůtu o své představě v budoucnosti. Zajímavou skutečností je, že vlastní ukončení života sebevraždou u seniorů je téměř vždy doma a ne v instituci. Typické ukončení života je oběšením, které je dokonané a dobře připravené. Motivem suicidálního jednání u seniorů je především odchod ze zaměstnání, osamělost, nemoc, zhoršení psychického a fyzického stavu a v neposlední řadě ztráta smyslu života.⁶²

Dalším častým problémem je hospitalismus u seniorů v instituci, kdy mají nedostatek podnětů, ztrácí zájem o okolí a vztahy, uzavírají se do sebe. Zhoršená je rovněž komunikace. Klient se v institucionálním zařízení může cítit dobře, jen pokud tráví čas smysluplně a tím se zlepšuje i jeho kvalita života. Před odchodem do instituce je každý člověk zvyklý dělat praktické domácí činnosti k zabezpečení svých životních potřeb. Po nástupu do zařízení tyto aktivity přebírá tým zaměstnanců a senioři tak ztrácejí zájem o okolní svět. Zařízení sociálních služeb v České republice mají proto povinně dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách vypracovány

---

⁶⁰ VÁGNEROVÁ, 1999, s. 387.

⁶¹ VÁGNEROVÁ, 2008, s. 80.

⁶² ŠPATENKOVÁ, 2011, s. 138.

Standardy kvality poskytování sociálních služeb.⁶³ V této dokumentaci jsou postupy práce s klientem, aby nedocházelo k jeho zneschopňování v oblastech, kde je aktivní a soběstačný. Zařízení plní funkci, kterou měla dřív jeho rodina. Pokud je člověk aktivní snaží se svému okolí něco ze sebe dát, ne jen brát a usiluje o sebe přesah, aby něco ostatním zanechal, a to je základ kultury. Hovoříme o generativě proti stagnaci. Problém nastává, jestliže jedinec začne stagnovat a tím ztrácí životní smysl.⁶⁴

Nepostradatelný vliv na všechny oblasti života má sociální opora, která pozitivně působí na dobré mezilidské vztahy v sociální síti člověka. Tím ovlivňuje psychický a fyzický stav jedince a jeho zdraví.⁶⁵ „ Celkově jde o úsilí dát svému životu individuální smysl a v sociální rovině pečovat o vztahy k přátelům a známým.“⁶⁶

Jestliže, je člověk v instituci, v novém prostředí, prožívá velkou životní změnu. Není však na ni sám, má kolem sebe sociální síť. Pokud zůstane v domácím prostředí osamocen, neprožívá žádné trauma ze změny prostředí, je však izolovaný, zůstává sám a to je často horší situace, než pobyt v instituci.

---

⁶³ ZÁKON 108/2006 Sb., 2012.

⁶⁴ VIKTOR, J. 1987, s. 69-70.

⁶⁵ TAVEL, GECKOVÁ. 2008, s. 84.

⁶⁶ PONĚŠICKÝ, 2011, s. 21.

4. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

4.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření je sesbírat životní příběhy, abychom lépe porozuměli tomu, jak lidé žili, jak žijí v instituci, jak chápou a vysvětlují to, kým jsou a jakou osobností se stali. Chci dospět k tomu, zda instituce ovlivňuje vnímání budoucnosti seniorů. Pomocí analýzy vyvodím závěr, zda osobní prožitá zkušenost a život v institucionálním zařízení jednotlivých klientů má vliv, na jejich další budoucnost.

4.2 Metodologie výzkumu

Pro výzkumnou sondu jsem zvolila metodu kvalitativní. Definice kvalitativního výzkumu je mnoho, Disman uvádí např. tuto: *„Kvalitativní výzkum je nenumerické šetření a interpretace sociální reality. Cílem tu je odkrýt význam podkládaný sdělovaným informacím.“*⁶⁷

Pro kvalitativní výzkumnou sondu jsem zvolila Mc Adamsovu metodu Life story interview (LSI), jako nejvhodnější metodu sběru dat. Autory metody jsou Peter Tavel OUSHI, Univerzita Palackého, Olomouc; PVŠPS, Praha, Iva Poláčková Šolcová Psychologický ústav AVČR Praha; OUSHI, Univerzita Palackého, Olomouc, Markéta Künne, Jan Hofer Institut für Psychologie, Universität Osnabrück, Německo.

McAdamsova metoda Life story interview (LSI) je kvalitativní metoda, která je vhodná pro porozumění člověka a jeho života. Jedná se o porozumění toho, co člověk prožil a jaké místo v životě má. Metoda zahrnuje určité životní úseky, které jsou důležité a jeví se, jako klíčové. Umožňuje zachytit životní příběh pomocí jednotlivých událostí, ale také celkově. Dá se využít u lidí staršího věku, kteří mají bohaté životní příběhy, nebo slouží ke zhodnocení určité etapy života.

---

⁶⁷ DISMAN, 2002, s. 285.

K vyhodnocení kvalitativních dat metody LSI lze využít Mc Adamsovy přístup kategorizací, nebo je možno vytvořit nové kategorie v souladu s cílem, teoretickým přístupem výzkumnými otázkami. Další variantou je vyhodnocení získaných dat metodou LSI pomocí metody IPA, kterou jsem zvolila.

Metoda IPA je Interpretativní fenomenologická analýza (*Interpretative phenomenological analysis - IPA*). Jedná se o metodu kvalitativního výzkumu, která podrobně zkoumá životní svět (life - world) člověka. Autorem metody IPA je Jonathan A Smith. Interpretativní fenomenologická analýza vychází z fenomenologické filosofie a myšlenek Edmunda Husserla. Patří mezi nejdůležitější teorie kvalitativního výzkumu.

Interpretativní fenomenologická analýza se zaměřuje na konkrétní případy a podrobně zkoumá význam prožité skutečnosti. Detailní dotazování proto provádí pouze s malým množstvím participantů, které později interpretuje. Důležité je, aby výzkumník zachoval úhel pohledů participanta, protože jen on danou zkušenost prožil.⁶⁸ Tato analýza umožňuje výzkumníkovi zahrnout své vlastní asociace a získané zkušenosti, zároveň je považuje za nevyhnutelnou součást výzkumu, na kterém se musí aktivně a dynamicky podílet.⁶⁹ Interpretativní fenomenologická analýza představuje opakované čtení přepisu textu, kde výzkumník hledá společná témata. Tyto data následně třídí a vytváří další podřazená a nadřazená témata. Všechny souvislosti popisuje a zachovává jedinečnost každého případu.⁷⁰ IPA se zaměřuje na to, jak jedinec vnímá danou situaci a jaký ji přikládá význam. Snaží se porozumět prožité zkušenosti a předpokládá souvislost mezi tím, co člověk říká a myslí, ale také prožívá. Vstupuje do vnitřního světa jedince a tím se ho snaží lépe poznat a pochopit.⁷¹

Teoretické základy IPA jsou ve fenomenologii, idiografickém přístupu a teorii interpretace. Ve fenomenologii je snaha dospět k poznání „*k věcem samých*“, jak se

---

⁶⁸ SMITH, FLOWERS, LARKIN, 2009, s. 225.

⁶⁹ SMITH, OSBORN, 2008, s. 53-80.

⁷⁰ SMITH, FLOWERS, LARKIN, 2009, s. 225.

⁷¹ HENDL, 2008, s. 180.

ukazují v přirozenosti, bez předsudků, obrátit pozornost na čistý vnitřní svět. Fenomenologie klade důraz na přednost otázky před odpovědí. Idiografický přístup je zaměřený na poznání individua s důrazem na rozbor jeho individuálních charakteristik, klade důraz na analýzu. Teorie interpretace je spojená se správným chápáním textů a chápáním lidského bytí na světě. Vyprávění participanta o jeho světě a zkušenostech je interpretací prožitku jeho života.⁷² IPA je rozhovor a práce s textem. Jedná se o hloubkový rozhovor, u kterého je prováděn zvukový záznam. Dále se realizuje přepis doplněný komentářem. Tvoří se analýza textu, kde jsou hledány společné kategorie klíčových témat a vztahů mezi nimi, aby se našel smysl a vysvětlení.

4.3 Definice výzkumné otázky

Základní výzkumná otázka: Ovlivňuje prožitá zkušenost jedince v instituci jeho budoucnost?

4.4 Cílová skupina participantů

Kvalitativní výzkumnou sondu jsem provedla v domově pro seniory, kde jsou klienti ženy i muži ve věku od 60 let, kteří mají sníženou soběstačnost, zejména z důvodu věku a jejich situace vyžaduje pravidelnou pomoc druhé osoby. Výzkumná sonda byla provedena se sedmi participanty, kteří s výzkumem souhlasili a nemají duševní onemocnění. Sonda je anonymní, proto představím každého participanta obecně, pod písmenem. Jména a města uvedena v prepisech rozhovorů jsou změněná, nebo vynechána. Rozhovory všech participantů jsou přílohou diplomové práce.

Participantka A

Žena 89 let

V instituci 9 let

Vzdělání základní

---

⁷² SMITH, OSBORN, 2008, s. 53-80.

Participant B

Muž 83 let

V instituci 5 let

Vzdělání středoškolské s výučním listem

Participant C

Muž 67 let

V instituci 2 roky

Vzdělání středoškolské s maturitou

Participantka D

Žena 73 let

V instituci 27 let

Bez vzdělání

Participantka E

Žena 83 let

V instituci 11 let

Vzdělání středoškolské s maturitou

Participantka F

Žena 67 let

V instituci 4 roky

Vzdělání středoškolské s výučním listem

Participantka G

Žena 89 let

V instituci 15 let

Vzdělání středoškolské s výučním listem

4.5 Použitá technika

Kvalitativní výzkumnou sondu jsem provedla technikou polostrukturovaného rozhovoru. Předem jsem si vytvořila specifickou strukturu nemanipulujících otázek na dané téma pro všechny participanty stejné, s možností dalšího dotazování v průběhu rozhovoru, na otázky, které vyplynuly z dané situace. Doplnující otázky jsou velkou výhodou a umožňují tak flexibilní objasnění dalších témat, která se objeví mimo danou strukturu v rozhovoru. Otázky umožňují také záměnu pořadí podle potřeby, aby odpovědi naplňovaly cíl.

Nevýhod polostrukturovaný rozhovor mnoho nemá. Může se jednat o nedodržení základní struktury a pokládání dodatečných otázek, které tříští konzistenci, nebo se jedná o data, která nesouvisí s cílem výzkumu.⁷³

Dále jsem použila techniku transkripce textu. Tato technika je doslovný přepis mluveného textu do písemného formátu. Je časově náročná, umožňuje však zaznamenávat a srovnávat důležitá témata, opatřovat text komentářem. „*Časová technická a personální náročnost transkripce musí být adekvátní rozsahu a cílům studie a při přípravě a plánování výzkumné studie je dobré zvážit, zda nám například podrobný a vysoce sofistikovaný transkripční systém přinese údaje relevantní našemu úkolu a zda jej budeme vůbec schopni technicky realizovat.*“⁷⁴

Na transkripci textu jsem si vymezila období tří měsíců.

4.6 Organizace a průběh kvalitativního výzkumu

Příprava

Nejdříve jsem kontaktovala vedoucí domova pro seniory a požádala ji o svolení s výzkumným šetřením. Vedoucí pověřila sociální pracovníci, aby vybrala vhodné klienty a předem je oslovila, zda budou s rozhovorem souhlasit. Po souhlasu klientů, jsem je osobně navštívila, informovala je o podrobnostech, jak bude výzkumné šetření probíhat a domluvila si termín rozhovoru. V den rozhovoru jsem každého

---

⁷³ MIOVSKÝ, 2006, s. 161, 206.

⁷⁴ HENDL, 2008, s. 208.

klienta seznámila s tím, že výzkumné šetření je dobrovolné a požádala je o písemný informovaný souhlas. Termín rozhovoru jsem si dohodla s participantem tak, aby mu umožnil naplnit své základní potřeby. Seznámila jsem je s tím, že rozhovor může trvat 2 až 3 hodiny. Dále bylo nutné vybrat vhodné, nerušené místo, aby se participant mohl na rozhovor soustředit, cítil se bezpečně, měl zaručenou anonymitu a mohl být v rozhovoru otevřený. V průběhu rozhovoru jsem participantům nesdělovala žádné názory, udržovala jsem neutrálnost. Celý rozhovor byl zaznamenáván audiotechnikou, o které byl participant informován a s nahrávkou souhlasil. K tomu měl dostatečný čas, aby si souhlas rozmyslel. Zároveň byl seznámen s tím, že může kdykoliv přerušit a ukončit svou účast. Rozhovor byl prováděn u participantů na jejich pokoji, kde se cítili bezpečně.

Průběh

Před započítím jsem participanta seznámila s tím, že rozhovor bude pojednávat o jeho životním příběhu a budu chtít, aby dal dohromady něco, jako vlastní autobiografii, neboli příběh svého života, jak mu osobně rozumí. Sdělila jsem mu, že se budu ptát na jeho minulost, současnost a očekávání do budoucnosti s tím, že půjde jen o vybrané úseky života. Dále, budu chtít, aby se zaměřil na několik klíčových momentů svého života, na pár událostí, osob, či myšlenek, které jsou, nebo byly pro jeho život zásadní a něco důležitého o jeho osobě a životě vypovídají. Které vypovídají něco o tom, jak se stal tím, kým je dnes.

Každého participanta jsem seznámila s tím, že v tomto rozhovoru se nejedná o to najít něco, co u něho osobně, nebo v jeho životě není v pořádku a nejedná se ani o nějaký druh terapeutického sezení. Každý byl rovněž informován, že v žádném případě nehodlám hodnotit nakolik je a byl jeho život dobrý a dokonalý. Chci slyšet příběh, jeho minulost, tak jak si ji pamatuje a budoucnost tak, jak si ji představuje. Jeho účast je zcela dobrovolná a vše, co řekne, bude vnímáno jako důvěrné a s daty bude zacházeno anonymně.

Před započítím rozhovoru jsem každého participanta informovala s průběhem a okolnostmi rozhovoru a získala informovaný souhlas k výzkumné sondě. Každý zúčastněný byl seznámen se svobodnou volbou a možností kdykoliv rozhovor ukončit. Po souhlasu s rozhovorem, jsem prověřila nahrávací techniku a začala nahrávat.

Kladla jsem otázky podle předem připravené struktury, které jsem doplňovala podle potřeby dalšími doplňujícími otázkami, abych získala co nejvíce informací o daném tématu. První rozhovor ukázal, že otázky nejsou zcela srozumitelné, proto jsem je upravila a doplnila o vysvětlení. Také v průběhu dalších rozhovorů jsem musela některé věty vynechat z etických důvodů. Původní i upravené otázky jsou přílohou této práce. Pokud participant odbíhal od tématu, snažila jsem se ho vést správným směrem. Při rozhovoru jsem kladla důraz na etické zásady výzkumné sondy, hlavně na anonymitu a emoční bezpečí. Jelikož byly probírány velmi citlivé životní příběhy a otázky, jako rozvod, smrt a jiné, měl každý participant dostatek času, aby své pocity a emoce mohl uvolnit. Dbala jsem však na to, aby se neotevřel příliš a rozhovor se nestal terapeutickým rozhovorem. V závěru jsem se zeptala, zda ještě nechce něco říct k danému tématu, přesvědčila jsem se, že se rozhovor nahrál, poděkovala jsem a rozloučila se. Všechny rozhovory jsou přílohou této práce. Jména a města jsou změněná, nebo vynechána z důvodu identifikace a ochrany participantů a jejich okolí.

Další fází výzkumné sondy byla doslovná transkripce. Celé zvukové záznamy jsem přenesla do textu. Rozhovory jsem musela několikrát přehrávat, abych vše zachytila přesně, jak mi participant sdělili. Zvukové záznamy zachytily všechny kvality řečeného, jako hlas, pomlky, pláč, či smích. Tyto kvality zapisování rozhovoru bez zvukové nahrávky, není možné přesně zachytit. Transkripce textu byla časově náročná, umožnila mi však zaznamenat vše autenticky, nestranně a nezkresleně. Kontrolu jsem prováděla opakovaným poslechem s časovým odstupem a porovnávala záznam s jeho transkribovanou podobou.

4.7 Analýza získaných dat

Analýza je rozdělení daného celku na určité části, kde se zkoumá, jak tyto části fungují samostatně a jaké jsou mezi nimi vzájemné vztahy. Při analýze hledáme, objevujeme.⁷⁵

Po zaznamenání celého rozhovoru jsem doplnila text vlastním komentářem. V průběhu čtení interpretace, jsem prostřednictvím komentářů na pravé straně zapisoval důležité a zajímavé poznámky. Do textu s komentářem jsem následně vložila číslování řádků. Ze všech přepisů jsem poté vytvořila analýzu, která obsahuje společné kategorie, abych mohla jednotlivě porovnat a popsat získané poznatky. Kategorie vznikaly až v průběhu zpracovávání dat. Nejdříve jsem si vypsala pět základních témat, na která jsem se dotazovala všech participantů při rozhovoru. Hlavní témata byly klíčové události životního příběhu, možnosti dalšího vývoje životního příběhu, vlivy na životní příběh, životní téma a kulturní očekávání. U těchto témat jsem, měla podtémata, která byla rovněž společná. Z nich jsem vytvořila společné kategorie, které byly pro všechny participanty důležité. Do každé kategorie jsem vložila text řečeného s očíslování participanta a uvedením řádku v textu. Například participant A, řádek 108, označení A108. Takto jsem analyzovala celý text rozhovoru všech participantů a vytvořila analýzu, kde jsou jasně zřejmé společné kategorie. Vše jsem vložila do grafického přehledu a společné kategorie jsem barevně odlišila. Viz graf č. 3. Vytvořila jsem novou kategorii „samota“, která mi vyplynula z analýzy a byla důležitá u všech participantů. Z analýzy dat vyplývá, že největší vliv na životní události participantů měla prožitá bezmoc a zklamání, které ovlivnilo jejich celý život a tím i budoucnost. Nejkrásnější zážitek byl u participantů ovlivněn rodinou, nejnižší moment života úmrtím, rozvodem a strachem o život. Období od první vzpomínky do dospívání se vyznačuje zklamáním a bezmocí v souvislosti se školním, či profesním životem. Významná vzpomínka navíc, je spojena opět se zklamáním, neočekávanou situací, jako je úmrtí, ale také štěstím. Budoucnost je závislá na zdravotním stavu, soběstačnosti, rodině a organizaci.

---

⁷⁵ HENDL, 2008, s. 35.

Při analýze jsem využívala hermeneutický přístup, který mi pomáhal lépe objasnit zkoumanou oblast. Základem hermeneutiky je hermeneutický kruh, který umožňuje výklad od počátečního složitého textu k jednotlivým částem a kategoriím, což umožňuje zpětně pochopit celý text.⁷⁶ Tento přístup je časově náročný, je však také velmi variabilní a dává možnost zkoumat a hledat vztahy, které v textu nejsou znatelné. Hermeneutický kruh otevírá skryté horizonty, nechává člověka prožít souvislosti, o kterých doposud nevěděl, aby je lépe pochopil a poznal.⁷⁷ Po zpětném prozkoumání v grafickém znázornění kategorií se mi potvrdila hypotéza, že život participantů v instituci a jejich budoucnost ovlivnily životní změny, které si prožili ve spojení se zklamáním a bezmocí. Již od první vzpomínky až do dospělosti, je tato kategorie společná všem, včetně bodu obratu. Při analýze vznikla další hypotéza, že se klienti v instituci cítí osamělí. Viz graf č. 3. Pozitivní společenské vztahy v dětství a rané dospělosti jsou klíčové ve formování pocitů štěstí a pohody později v životě člověka. Jsou mnohem důležitější, než výše a kvalita vzdělání.

„I v závěru života je přítomna otázka po budoucnosti příštích dnů, budou – li ještě. Nechtějme ale nemožné a poslechněme si Senecova moudrá slova: Vždyť to, co nás činí špatnými, je, že se nedíváme zpětně na svůj život. Přemýšlíme jen o tom, co budeme dělat a přece rada pro budoucnost vyplývá z minulosti.“⁷⁸

Trend současné doby je, že nejlepší život je v domácím prostředí. Musíme však vzít v potaz, že ne všichni lidé tuto možnost mají. To zda žili ve velké rodině a mají sociální oporu, nebo byli osamělí, ovlivňuje jejich další budoucnost. Osamělost může člověk zažívat v přirozeném prostředí, když žije sám, ale také v instituci, kde má kolem sebe mnoho lidí a personálu. Proto je nutné pečovat o duši. Péče o duši, je Epimeleia, neboli cesta k neskrytosti věci. Člověk pečuje o duši, že neskrytost vyrve ze skrytosti a to se děje tázáním. Proto jen v otázkách je možné o duši pečovat. K tomu však musíme vytvořit vztah otevřenosti a upřímnosti. Nesmíme vycházet z představ, musíme dát vrstvy na stranu. To učiníme transcendentálním epoché, že se

---

⁷⁶ HENDL, 2008, s. 73.

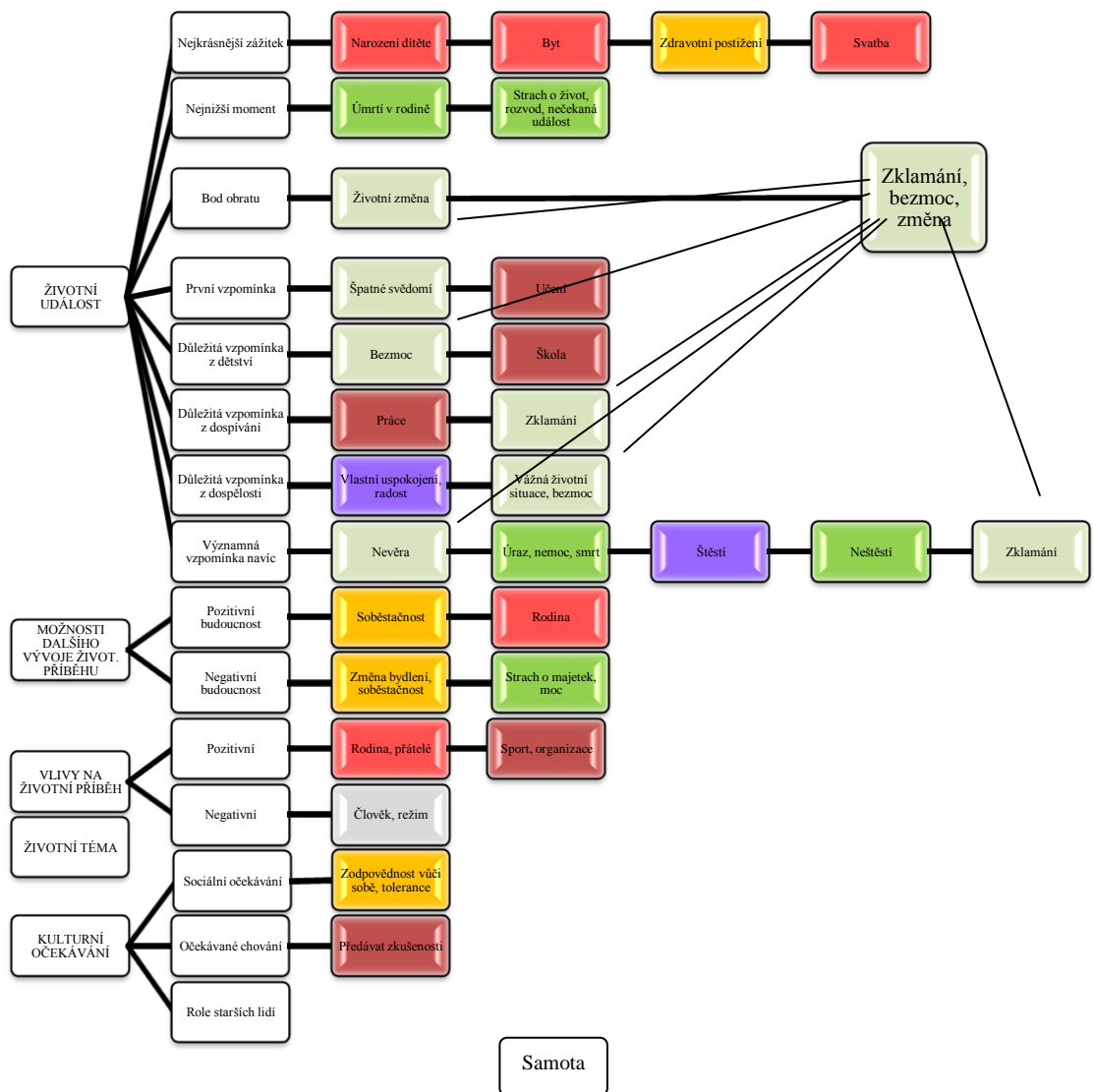
⁷⁷ RŮŽIČKA, 2003, s. 25.

⁷⁸ HAŠKOVCOVÁ, 2010, s. 316.

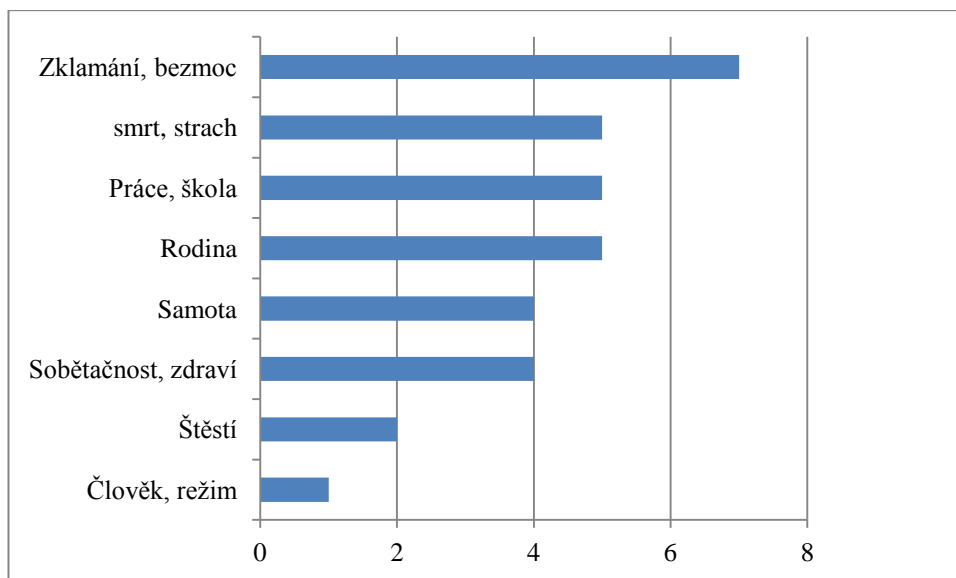
zdržíme úsudku. Potom se nám otevře věc ne jen do tematické, ale také do noetické platnosti, což je nejdůležitější součást fenomenologické metody poznání. Pak pochopíme to podstatné. Epimeleia je důležitá pro celý život.⁷⁹

---

⁷⁹ HOGENOVÁ, A. 2006, s. 14.

Graf č. 3 Společné kategorie

Graf č. 4. Grafické znázornění společných kategorií

V grafickém znázornění jsou zaznamenány společné kategorií podle počtu:

Člověk, režim	1
Štěstí	2
Soběstačnost, zdraví	4
Samota	4
Rodina	5
Práce, škola	5
smrt, strach	5
Zklamání, bezmoc	7

V průběhu analýzy jsem se vracela k nahrávkám, abych porozuměla emočnímu vyjádření sděleného. Výzkum jsem se snažila provést tak, aby splňovat interní validitu - důvěryhodnost, externí validitu - přenositelnost, reliabilitu - spolehlivost a objektivitu - potvrditelnost.

Společná analýza dat všech participantů

ŽIVOTNÍ UDÁLOST

Nejkrásnější zážitek života, vrchol

Narození dítěte

„Když se mně narodily děcka, kluk a holka.“ (A17)

„...na narození, mé dcery.“ (C58)

„...když se narodily ty děti“ (F59)

Byt

„ to byl jeden z nejkrásnějších zážitků, které jsem zažil, protože to bylo opravdu těžké a málokdy se s tím někdo setkal, aby dělník, jak jsem byl já dostal byt.“ (B68)

Zdravotní postižení

„ že pojedu do Francie do poutního místa Lordy.“ (D91), ..., protože tam jsem se cítila jako člověk“ (D 126)

„ jak jsme odhalovali tu desku...to kamarádství mi dalo do života nejvíc vzpomínek a ten život při tom postižení, že jsem to nikdy nepociťovala, že jsem nějak postižená“ (E70)

Svatba

„ ...jak se moje nejstarší sestra vdávala, to bylo pro mě nejkrásnější.“ (G56)

Výsledek

Nejkrásnější zážitek byl u participantů ovlivněn rodinou a to v souvislosti s narozením dítěte, svatbou, získáním bytu v těžké době, ale také pozitivní podporou u zdravotního postižení.

Nejnižší moment života

Úmrtí v rodině

„ když mi ten syn umřel, to bylo nejhorší pro mě, no, no když jsem přišla o toho syna v jedenatřiceti letech“ (A26)

„...když mně zemřela žena.“ (C120)

„...tak je to smrt matky“ (D168)

„...byl taký už z té světové války nemocný, tak potom vám na jaro v květnu, 5. května si pamatuju, v 32 roku umřel.“ (G89)

Strach o život, rozvod, neočekávaná událost

„ Nejhorší bylo, když jsem měl patnáct roků, jak končila válka ... sebrali gestapáci ... jako kluk jsem byl a čekal jsem než nás postřílí, nebo oběsá“ (B123)

.. To byl rozvod“ (F85)

„...ona mi řekla a to jsem si tenkrát uvědomila, že mám něco jiné, nebo že jsem jiná, než jsou ostatní...ten si tě ani nevšimne. (E97)

Výsledek

Nenižší moment života byl u participantů v souvislosti úmrtím blízkého člena rodiny, rozvodem a strachem o život, nebo neočekávanou událostí.

Bod obratu

Životní změna

„ To, že jsem postavil chalupu, je tím bodem obratu, že jsem to dokázal“ (B171)

„ ...vytvořil vlastní filozofii. Čím více lidí z okolí bude na mne nadávat, tím více se budu cítit úspěšným.“ (C178)

„Já jsem ztratila domov, já jsem ztratila všechno.... Život se úplně změnil, ale změnil se vnějšně, venkovně, ale nezměnil se mi vnitřně, protože já mám vnitřní svobodu, tu mi nikdo nevezme. (D287)

„ ...já děcka mět nemožu, ona nám ho nedá, že tak co. To byl obrat, že si musím přizpůsobit ten život.“ (E133)

„ Tak to snad považuju za takový bod. Mě to asi přikázalo to tělo, že, jak zázrak mi to připadalo. To jsem si říkala, že jsem dobrá.... jsem měla takový krásný pocit...už nekouřím. (F128)

„ Musela jsem být samostatná, ta doba to vyžadovala, byla jsem statečná.“ (G115)

Výsledek

Bod obratu je u všech participantů spojen se životní změnou, kdy se sami na sebe dívali, jako na člověka. Životní změna souvisela s tím, že něco velkého dokázali, nebo si uvědomili svou vnitřní svobodu.

První vzpomínka

Špatné svědomí

„ Udělal jsem si první budku, teď jsem dělal machra, jsem vylezl jsem na ten strom ... a jsem spadnul a zůstal jsem bez sebe.“ (B194)

„ Vzpomínám si, že jsme se chtěli s kuřátky pomazlit. Vzít je do ruky a hladit. Ale my jsme se mazlili asi dost usilovně, že dvě kuřátka jsme udusili.“ (C207)

„ Tak oni mamince říkali, aby mě dala do ústavu, aby to se nějak ukončilo... Tak snažila se, jak mohla a kdejakou takovou dětskou knížečku mě ukazovali, obrázky a tak já jsem to hltala“ (D344)

Učení

„ Měli jsme židlu od holiča a já jsem měla na obou nohách závaží. Jak jsem byla malá, tak mě vysazovali na tu židlu, ...a já když jsem viděla holiča, tak jsem myslela, že je to doktor.“ (E149)

„...tak jsem neuměla vyslovit k, no a to mě paní učitelka v té první třídě právě naučila se lžičkou na jazyk, a že jsem lítala po vesnici a každému jsem ukazovala, že umím říkat k, nadšená.“ (F151)

„ To, že jsme si hrávali...panenky jsme si ušívali, nebylo peněz na to tenkrát... bylo to lepší, jak dneska, neměli jsme čas myslet tak na ledaco.“ (G131)

Výsledek

První vzpomínka je spojena se špatným svědomím a učením. Tyto zážitky byly pro klienta velmi silné a vybavují se jim do dnešního dne.

Důležitá vzpomínka z dětství

Bezmoc

„...že jsme vyhořeli, jako celý barák jsem vyhořeli, viš, tož to bylo něco hrozného.“ (A51)

„ Vzpomínám si, že jsme při tom plakali a prosili Pána Boha, ať se nám tatínek vrátí. Nakonec se otevřely dveře do kuchyně a tatínek přišel.“ (C244)

„ ...protože opravdu nebyl tak bohatý, možná byl, protože to byl život, který jsem si nemohla zapamatovat. Nikdy jsem si nemyslela že, život je ukrutně všední a prázdný.“ (D388)

„ ...jsme šli na Slovensko, protože otec chtěl ještě vidět rodiče, že, viděl jenom maminku samozřejmě. To byl zážitek, ne hrozný, takové moje poznání co ta válka dovede.“ (E164)

„ tenkrát se splášily koně, ...ale ten vůz se rozpadl, ...já jsem měla tu mojí sestru na starost hlídat... Jo a to jsem byla tenkrát úplně ztuhlá, no, ale oni ju přeskočili aji s tím, jak to přeskakovali, tak to nadzvedli ty kola, ji se vlastně nic nestalo, jo.“ (F170)

Škola

„Z páté třídy jsme šli do měšťanky, bylo nás asi jedenáct ogarů a holky tam byly...my jsme si říkali, když jsme tak po hromadě, tak budeme všeci po kupě.“ (B235)

„ Předě mnu seděly holky... já, jako obyčejná jsem seděla za nima, ale ony ty počty jim nešly, víte, ony ode mne opisovaly...oni všeci to měli stejné, opsané.“ (G150)

Výsledek

Dětství ovlivnily události spojené s prožitkem bezmoci a strachem o život svůj, nebo svých blízkých, v menším rozsahu také vzpomínky na školu.

Důležitá vzpomínka z dospívání

Práce

„ jako šestnáctiletá holka do sedmnácti roků jsem hroznů měla dřinu tam v tej mlékárně to jsem se těžko nadělala.“ (A66)

„ já jsem chodil na ty tréninky a přestal jsem chodit hrát na ty muzikanty. Já jsem si pravil, tož oni tam choďa a pro mě bude lepší si zahrát fotbal.“ (B275) „ Tam jsem cítil takové uvolnění, i když jsem doma měl práci a musel dělat, tak jsem si vždycky na to udělal čas.“ (B283)

„...měla první výplatu a mě to bylo velice líto, nevím, jestli to byla závist, nebo skutečně lítost, že nemožu nic dělat..., já bych tak bývala pracovala, ani si to neumíte představit...že nemožu dělat, a že nemám to, co bych měla mít...já jsem si před ní připadala jako kuň, jak takový jakýsi hadr špinavý.“ (D409)

„ Já jsem přijela domů a říkám, já nastupuju zítra do Frýdku. Já jsem prostě řešila svůj život takovým svým rozhodnutím momentálně.“ (E188)

„ ke konci to bylo války, tak vám spadlo to letadlo... Já v práci jsem byla a včilka vám letělo to letadlo, já to jsem prožila takový strach hrozný, to vám tak hučalo hrozně, že já jsem myslela, že nám to spadne na hlavu..“ (G171)

Zklamání

„ Z mého přijetí nakonec sešlo, protože třídní učitel napsal do posudku, že jsem v páté třídě navštěvoval náboženství.“ (C275) „ Nakonec se ukázalo, že pro zaměstnání maturitu nepotřebuji, protože jsem protestoval proti okupaci v roce 1968 a jako pravicový oportunist, tak jsem byl v posudku ohodnocen, jako takový jsem byl propuštěn z práce. A to na hodinu.“ (C288)

„ tak mě obvinila vlastně, že jsem to ukradla...oni ji věřili, že byla to vedoucí.... já jsem brečela, já jsem dokonce jí obvinila, ne že obvinila, já jsem ji to řekla, že to udělala ona.“ (F209)

Výsledek

Období dospívání ovlivnil profesní život a životní zklamání.

Důležitá vzpomínka z dospělosti

Vlastní uspokojení, radost

„ tak my jsme tam zapadli a oni si nás velice vážili, tam jsem byla velice pozvednuta, že mně tak oslovovali, nikdo mi netykal, nikdo si do mě nedovoloval...“ (A106)

„ No pocit štěstí, aji jsem sa dobře oženil, dobře mě tak. Takže tato událost má význam do dneška. Žijeme spolu dvašedesát roků.“ (B335)

„ seděla jsem s Filipovským s Pavlínu na lavičce, ani jsem nevěděla, že jsou to oni. Až jsme přišli tam na nocleh, ježižmarja vy jste byla s Filipovským a vůbec to nevíte.“ (E215)

Vážná životní situace, bezmoc

„ okupaci Československa v roce 1968. Bylo mně 21 roků... Že to může být vážné a nebezpečné jsem pochopil asi o dva dny později,.... Úsměv nás přešel v okamžiku, když jeden Rus začal křičet a střílet do vzduchu.“ (C306)

„ To víte, že byl smutný ten život, to vám můžu říct upřímně, že byl smutný, velice smutný....já dívám se pořád, jak druzí pracují, já ráda pracuji, ale nikdy jsem se nemohla toho stoprocentně zúčastnit.“ (D441)

„ No, ale, že jsem dala toho prvního do osvojení.“ (F241)

„ Tého jejího manžela zavřeli. No a byla dva roky vdaná a potom se jí narodil chlapeček, to jsme měli smutné roky. Chlapeček se jí narodil, ona chudera neměla, no nedal jí žádný nic, to víte, tož jenom co my jsme za ní jezdívali. To byly smutné roky a tož jsme to přežili, ale smutně. To jsem měla 22 roků.“ (G216)

Výsledek

Dospělosti je první období, kde je vzpomínka spojena s vlastním uspokojením a radosti ze života, na druhé straně je to opět vážná životní situace, nebo bezmoc.

Významná vzpomínka navíc

Nevěra

„ mě byl manžel nevěrný, moje mládí nevěrné, že já jsem to všechno tolerovala kvůli děckám. Prvej ty rozvody nebyly takové, a kde jsem měla jít, že, neměla jsem se kde nastěhovat, že tak jsem musela trpět pět roků a vydržela jsem to.“ (A139)

Úraz, nemoc, smrt

„ brankář co nám chytal, za nás ten vyběhl z toho, já jsem ho chtěl obejít a on mě skočil na nohu a on mě zlámal nohu.“ (B353)

„ Potom jsem dost špatně nesla, jak jsem se dozvěděla, to ještě bylo normální manželství, že můj muž má rakovinu hrtanu. Tak to bylo dost těžké pro mě...šla hned s klukama, jestli nemají taky třeba, protože jeho tatínek, ten měl něco podobného.“ (F270)

„ No byl hodný moc, ale tož co potom, když odešel a už je to patnáct roků..to bylo smutné, velice, smutný moment života. To mi bylo 75 let. Včilka už mě tak nic dobrého nečeká.“ (G230)

Štěstí

„ Krásné vzpomínky ...a celá vzájemná úcta lidí k sobě navzájem, to byl krásný pocit. A většina přítomných na Václavském náměstí měla v očích slzy, když na balkon Špalíčku vystoupil operní pěvec Ivo Žídek a všichni s ním společně zpívali Československou státní hymnu.“ (C346)

Neštěstí

„ Tady jsem se vrátila, bylo lůžko a nic, vůbec nic a všecko jsem si musela pořizovat znovu. Tak jsem přišla o všecko.“ (D492)

Zklamání

„Když jsem byla u prezidenta, ...to byla doba, byli lidi takoví. Prostě, že tam byla ta hostina ...Ty ženské by se zabily, jak to tam bylo. Potom jak jsme šli pryč z tama, tak kvítka, normálně tu výzdobu pobrali, no to bylo na mňa, jak. To na mňa působilo jako šíleně. To mě zaskočilo, bylo to nepříjemné, že jsme také nenažrané.“ (E229)

Výsledek

U významné vzpomínky navíc se při zpracování analýzy vytvořilo nejvíce kategorií. Jsou spojené se zdravím, smrtí, zklamáním, neštěstím, ale také štěstím.

MOŽNOSTI DALŠÍHO VÝVOJE ŽIVOTNÍHO PŘÍBĚHU

Pozitivní budoucnost

Zachování soběstačnosti

„ ...nerada bych, aby kolem mě měl někdo chodit. Nějak v krátké nemoci, nebo v takovém plném smyslu bych chtěla umřít. Aby kolem mne nikdo nemusel chodit a nebyla bych na obtíž nekomu.“ (A162)

„ Abych prostě mohla žít takovým způsobem, abych druhým nedělala zbytečně práci, a aby netrpěla, a ostatní těžko už změním.“ (D530)

„ Tož, abych se aspoň trochu držela na nohou, abych mohla aspoň trochu, no žádné zdraví už člověk nemá, že. Aspoň, jak je to. Hlavně mám oči operované, aby mě to vydrželo. Já už nemohu moc očekávat.“ (G254)

Rodina

„ aby to šlo dál toten život, ta rodina, aby se držela pohromadě.“ (B402)

„ Až na jednu věc a to je zdraví. Bez toho jsou všechna přání k ničemu... Abych měl rodinnou firmu, která bude fungovat, která bude respektována a zajistí živobytí pro všechny členy rodiny a i další.“ (C372)

„ Já jsem člověk, který má rád všechno připravené a teď už se opravdu zabývám tím, že mám moc roků, ne, že bych se tím zabývala tak, jako, že by mi to vadilo, ale ukončit život, abych nenadělala rodině problémy v dnešní době...já si skládám peníze na pohřeb.“ (E258)

„ No, tak aby hlavně děti byly zdravé, vnoučata.... Aby byli oni spokojeni, co pak na mě už, aby se sem tam za mnou přijeli podívat, pokecat.“ (F300)

Výsledek

Při pohledu do pozitivní budoucnosti, se participaci obávají snížené soběstačnosti a mají větší strach o svou rodinu, než o sebe. Časová vyhlídka do budoucnosti je velmi krátká, v seniorském věku neplánují dlouhodobě.

Negativní budoucnost

Změna bydlení, soběstačnost

„ abych nebyla nikomu na obtíž, víš, toto je moje přání. “ (A173)

„ chtěla bych, aby ta budoucnost nenastala, abych se musela stěhovat...bojím se toho, že to bude horší, protože ti kteří mi pomáhali žít, ti už nejsou. A tak nechci, aby to nastalo, aby negativní změny mě postihly. Myslím, že na ně nemám síly a schopnosti, abych je ustála. Vnitřně mám velkou touhu, aby k tomu nedošlo, ale klidně k tomu může dojít. “ (D551)

„ Já se bojím toho, abych zůstala ležet. Protože celý život jsem špatně chodila, že prostě měla jsem problémy s tím a dělám všechno pro to, abych teda nemusela zůstat na posteli. “ (E277)

„ Ono se to zase týká těch mojich dětí, na mně už si nikdo nic nevezme, že sem si to odskákala všechno, přivodila všechno sama, takže hlavně ty děcka, aby byly fajn. To mě tak drží. “ (F319)

„ Já bych si přála, aby aspoň to zůstalo tak jak je to. A mám strach, aby někdy neoslepla. A hlavně, aby si člověk mohl aspoň tady kolem sebe udělat v té místnosti. Ale horší je, že tady nezostanem, že, třeba já mám roků už hodně, třeba se toho vůbec nedožiju, že. To nevím, uvidíme. “ (G265)

Strach o majetek, moc,

„ aby nepřišlo nějaké, nekerý z rodiny, aby začal se nějak roztahovat a přišel by nějaký na to co jsme zbudovali za celý život, aby přišel a to prošantročil. “ (B421)

„ Obávám se, že se tato nenasytlost může vymknout kontrole a lidé budou vtaženi do bojů o moc. “ (C397)

Výsledek

Negativní budoucnost ovlivňuje zdravotní stav, téměř všichni participanti mají obavu, aby se mohli sami o sebe postarat a nebyli závislí na pomoci druhé osoby. Také se obávají o hodnoty, které za svůj život vybudovali.

VLIVY NA ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH: POZITIVNÍ A NEGATIVNÍ

Pozitivní

Rodina, přátelé

„ Že jsem měla, že jsem si vybrala manžela podle svoji chuti, takového jakého jsem v manželství přála celý život, a že se mi to splnilo. ...Že to se mě, těch deset roků jsem měla nejkrásnějších za celých devadesát roků.“ (A209)

„ Nejvíc pozitivní vliv na mňa měla mama moja s tatu.“ (B441)

„ No rodiče a trempové, že mě nedávali, já to řeknu lidově, nedělali ze mě mrzáka. Že mě brali přirozeně.“ (E302)

„ Takže sourozenci a děti.“ (F343)

„ Pozitivně, no, manžel v první řadě.“ (G283)

Sport, organizace

„ Od školních let až do 35 roků jsem aktivně hrál házenou. Po ukončení jsem trénoval a později dělal funkcionáře, až do svých 65 let.“ (C419)

„ organizací je Valašsko meziříčská Diakonie.“ (D577)

„ vedoucí Tyralík a za jeho vedení on mi velice pomohl. Byl to člověk, kterého jsem si vážila, a který jsem viděl, že mu záleží na tom, abych měla aspoň něco tady.“ (D589)

„ kluci, ti co tu byli, ti civilkáři.“ (D595)

„ Ano, tam byl pan Krůpa...“ (B447)

Výsledek

Na život seniora v instituci má největší pozitivní vliv rodina, přátelé, sport a organizace. Všichni klienti jsou v instituci relativně spokojeni, jsou tam dobrovolně.

Negativní

Člověk, režim

„ Ublížil, no v mojím nejstarším věku, no včil v největším věku v devadesáti, to nemusíš ty roky jmenovat, v nejstarším věku, že mně velice ublížili susedi. Hrozně, to jsem myslela teda, že neprožiju“ (A222)

„ to byl Hitler. No to bylo nejhorší, protože já jsem se nedostal do učení kvůli němu.“ (B475)

„ Velmi negativně mne oslovil můj nadřízený v práci, kvůli kterému jsem byl nakonec propuštěn z práce..“ (C436)

„ Co se mi nelíbí, to jsou ti dobrovolníci. Oni jsou lidé dobří, ale jsou to lidé, kteří jsou takoví asociální. Nemají ten elán, aji kdyby měli, jich tu prostě nic neváže. Oni vám slíbí, my vám to uděláme, my přijdeme. Ne, že bych já to potřebovala, aby mi to udělali, a nevidíte jich už vůbec.“ (D617)

„ kterou ti nezaměstnaní, co tu chodí, takoví ti.., že ta práce je nenaplňuje, nezajímá a že ony ji prostě musí dělat a my si připadáme jak kus věci. Přinutíte takového člověka, aby vás ošetřoval. Vy musíte tu nejintimnější věc, musíte mu říct, udělej to. Když má ta osoba udělat, a když u té osoby druhé vidíte tu nechut', to se nedá popsat a to je čím dál víc. Člověk trpí a ona trpí též.“ (D627)

„ To mi opravu ublížila, vemte si, jak mi přebrala toho, nebo ta moje první láska.“ (E311)

„ Tak to právě ta sestra.“ (F352)

„ Nemůžu si chválit minulý režim, to nebylo dobře. Vím, že lidé, kolikrát, kteří byli jaksi třeba v té straně angažovaní. Viděla jsem, že se mají mnohem lepší, než my. To negativně působili, opravdu.“ (G291)

Výsledek

Z výsledků analýzy vyplývá, že největší negativní vliv na životní příběh má člověk a bývalý režim. Je zřejmé, že nepříjemný zážitek spojený s člověkem je pro jedince ten, který nejvíce zasáhne. I když je více jak dvacet let od Sametové revoluce, režim zanechal u spousty lidí staršího věku hlubokou paměťovou stopu.

ŽIVOTNÍ TÉMA

„ Já mám zdraví, největší no, zdraví, abych byla zdravá, zdravá, zdravá.“ (A594)

„ Se všemi vyjít, před válkou a po válce“ (B520)

„ Poukazovat a kritizovat všechno, co se mně nelíbí.“ (C476)

„ No tak, víra v Boha.“ (D641)

„ Štěstí na dobré lidi.“ (E324)

„ Zase to není tak hrozné.“ (F381)

„ Nelehký život.“ (G302)

Výsledek

Životní téma je u každého jiné a velmi pestré.

KULTURNÍ OČEKÁVÁNÍ

Jaká sociální očekávání se týkají chování lidí Vašeho věku: jak by se lidé Vašeho věku měli chovat nebo čeho by ve svém životě měli dosáhnout?

Zodpovědnost vůči sobě, tolerance

„ V mojímu věku, by měli být lidi, lidi a neměli by být sobci. U mňa není člověk, který je sobec, vidí jen sebe a nevidí okolí.“ (B553)

„ Proto by se měli chovat zodpovědně vůči sobě samému. Tím je také zaručeno, že budou méně odkázáni na pomoc druhých a že si budou moci svoje některé neuskutečněné předsevzetí splnit.“ (C500)

„ že máme předávat to všechno mladým, mladším a že my abychom byli už uskromnění takoví a si řekli, už to nepotřebujem k životu, už je to takové... A tak při prosazování se dnes už nestačí duševních sil, ani fyzických. Tak by měl každý uznat, že už odpad. A měl by se smířit s tím, že to co v něm bylo, že už vydal...“ (D664)

„ Já v této době postrádám toleranci u lidí. Prostě každý vidí jenom sám sebe, já vidím kolem sebe lidi.“ (E341)

„ Přiměřeně k věku by se měli chovat....“ (F393)

„ Měli by se chovat, aby si trochu vyšli vstříc.“ (G316)

Výsledek

Kulturní a sociální očekávání jsou spojena se zodpovědností vůči sobě a tolerantností.

Existují nějaká zvláštní očekávání toho, jak by se lidé Vašeho věku měli chovat k mladším lidem?

Předávat zkušenosti

„ Učit jich a solidně. Solidně vychovávat lidi, solidně, žádné sobce.“ (B542)

„ Starší lidé se budou muset přizpůsobovat jak jiným životním podmínkám, tak i chování mladé generace.“ (C524)

„Měli by všechno předat a jít v našich stopách, tak jak my jsme šli a jak to uděláte, jak se budete mít, to už je vaše. My už to neovlivníme.“ (D673)

„ Teď už jsou ti lidi sobečtí, i ti starší. Já to přičítám tomu, že prostě tady ty lidi odkládají.“ (E346)

„ To by člověk měl sto chutí říct, aby to bylo obráceně, ale ti starší jsou zlí k těm mladším, negativně se k nim chovají.“ (F398)

„ já si vážím mladých lidí, protože máme jich v rodině dost, ale to se mi nelíbí, jak dnes, víte, jaké ty případy, hrozné, že. To se mi nelíbí. Nemůžu říct v rodině, že by jsem měla takové, ale však to vidíme, slyšíme denně.“ (G319)

Výsledek

Lidé staršího věku by měli předávat zkušenosti mladší generaci.

Jakou roli mají staří lidé v dnešní společnosti?

„ dneska jsou mladí lidi nároční, velice nároční proti nám před čtyřiceti rokama a nejsú tak skromní, jak jsme byli my.“ (A598)

„ Tak oni naši rodiče, ti neměli také možnosti, my už jich máme. A naše děcka jich mají zase větší. Poznal jsem, že naši byli vychováváni velice slušně a já si toho vážím a já si toho cením.“ (B551)

„ ..význam životních zkušeností a jejich předávání mladým hodně změnil. Dnes mají mladí lidé větší možnosti získávání informací, jsou svobodnější a uvolněnější. S tím také přichází starost o svoji existenci. Myslím si, že staří lidé bývají mnohdy na obtíž. Děti už nemají tolik času věnovat se svým rodičům, když mají své někdy i existenční starosti. A protože starých lidí přibývá i stát se snaží přenést zodpovědnost o staré lidi na někoho jiného. A k takovému odcizení mladých od starých lidí dochází také hlavně proto, že schopní mladí lidé nedostávají příležitost se uplatnit, protože na mnohých místech, kde se opravdu rozhoduje o důležitých věcech, sedí většinou staří páprdové.“ (C532)

„ Neodpovím vám úplně, protože jsem v tom nežila, nemohu vám to říct, tak jak bych chtěla, ale dřív ženy měly víc, větší roli a opravdu to předávaly mladým. Fakt to nevím, protože s tím nemám zkušenosti.“ (D679)

„ Já prostě, mi je těch lidí líto, že by mohli ještě zaplatit sílu, která by se jim věnovala třeba, když oni na to nemají čas, protože na to příjem mají. A to se tady na těch lidech podepisuje strašně. Já to tady cítím strašně moc teď kolem sebe. Není to pěkné, skutečně a to mně štve, to já vám musím říct, že mě to štve, protože pro to, nemůže člověk nic udělat. A nemají na ně čas na ty lidi, nejsou to už sestřičky, ale pečovatelky.“ (E361)

„ Tak je to stejné a oni byli přísnější, že byli přísnější ti rodiče, teda aspoň ti moji no. U mě teda víceméně otec, protože maminka zas tak přísná nebyla, ale otec. Ale vím, že ti starší lidi na ty mladé používali třeba klacek.“ (F405)

„ Změnila, změnila, spíš to bylo něco jiného, jak dneska. No víte aji někdy v žití, lidé dřív tak, nebyly ty továrny, víc byli zvyklí pracovat a dneska to není. Dneska je mladých dost, kteří by rádi, že aji jsou šikovní, ale je mnoho aji těch horších.“
(G326)

Výsledek

Dnes nemají starší lidé takovou roli ve společnosti, jako dříve, jsou na obtíž, děti na ně nemají čas, přenechávají zodpovědnost na jiných.

Samota

„ mě je tady smutno samej, protože jsem sama tady opuštěná celé dni, třeba celý týden nemožu promluvit jestli nevyjdu ven ani slova s nikým.“ (A230)

„ A bývala jsem hodně sama a proto nemám ráda léto. I když je teplo, i když je všechno dobré na létu, já jsem byla víc sama v létě, jak v zimě. A já mám většinu radši a to víte, že to k životu patří, i když moc ne, ta chmurnější dny. Protože lidé jaksí nemůžou utéct pryč a jsou ke mně blíž, no je to tak.“ (D444)

„ dívám se kolem sebe, že opravu, ale to ne, že by to ti děti chtěli, to jich asi něco nutí, já v tom nežiju, já nevím a rodiče nemám, že tu odkládají prostě ty lidi v tom nejmíň vhodném věku, tak. Že když tu přijde sám, to poznáte na tom člověku, že když si to sám rozhodl, každý řekne, že sám, ale není to pravda.“ (E355)

„ tak já mám hrozně moc času.“ (F375)

Výsledek

V průběhu analýzy vznikla nová kategorie „samota“ . Staří lidé se cítí velmi osamělí, své pocity nemají komu sdělit.

4.8. Diskuze

V knize Fenomén stáří Helena Haškovcová uvádí: „ Už na Světovém zasedání o stárnutí a stáří ve Vídni bylo důrazně konstatováno, že starý člověk má bydlet především v důvěrně známém prostředí domova. Problémem je vnitřní uspořádání a vybavení bytů seniorů. Je potěšitelné, že se už léta konají i speciální konference s názvem *Senior Living*.⁸⁰ Souhlasím s tvrzením Heleny Haškovcové i Jara Křivohlavého, ale jen částečně. Pracuji v terénní sociální službě a tak jsem rovněž měla představu, že pobyt v domácím prostředí je to jediné a správné. Při rozhovorech s klienty v institucionálním zařízení, jsem však musela své tvrzení změnit. Existuje určitá skupina lidí, kteří tuto možnost nemají a jsou odkázáni strávit svůj celý život v instituci. Tuto možnost nemají buď z důvodu, že jsou osamělí, nebo jejich zdravotní stav je tak vážný, že potřebují celodenní pomoc.

„ Já jsem ztratila domov, já jsem ztratila všechno, já nemám z domova vůbec nic. Mě to přišlo takové, ještě to vám řeknu, že mě to přišlo, jakoby měla dva životy. Jeden ten život jsem nechala tam a tady jsem si z toho nemohla vzít nic, protože ten život tady už je jiný. Tady žijete, jen tak, to co potřebuju to je život? Když jsem postižená a nechodící, tak to je potom takový ten život, nevím, jak bych to pojmenovala. Život se úplně změnil, ale změnil se vnějšně, venkovně, ale nezměnil se mi vnitřně, protože já mám vnitřní svobodu, tu mi nikdo nevezme.“ Takto se na svět dívá participantka D, (D287), v instituci je spokojená.

U této klientky, upoutané na lůžku již od narození jsem při dotazování flexibilně upravila otázku na pozitivní budoucnost, která zněla. Popište mi prostě to, co chcete, aby se stalo v budoucnosti ve Vašem životním příběhu, včetně cílů a snů, které byste ráda v budoucnosti realizovala nebo dosáhla. **Zkuste přitom, ale prosím zůstat nohama na zemi.** Jinými slovy chci po Vás, abyste mi odvyprávěla obrázek toho, co byste reálně chtěla, aby se stalo během několika následujících let, jaké události byste ráda ve své budoucnosti viděla. Větu, aby zůstala klientka stát nohama na zemi, jsem ihned vynechala a u dalších rozhovorů jsem na to již byla připravena. Vnímala jsem lépe zdravotní stav klientů. Předem připravené otázky jsou vhodné, musí být však upraveny dle potřeby a možností. Nelze je používat vždy podle předem připraveného scénáře, musí být variabilní a to kvalitativní metody umožňují. Validitu výzkumné

---

⁸⁰ HAŠKOVCOVÁ, 2010, s. 331-332.

sondy jsem podporovala neustálým kontaktem s textem, s přepisem rozhovorů a opakovaným ukotvením závěrů ve výpovědích. Při analýze vznikla další hypotéza, že se klienti v instituci cítí osamělí a nemají komu sdělit své pocity. Zde vidím cestu řešení v psychoterapii, kterou by naplňovala role psychoterapeuta. Záleží však na každém zařízení, zda si psychoterapeutickou péči zajistí. Často je to otázka finanční, že tato oblast je nedostatečně zajištěna a klient na ni nedosáhne. Je to bohužel velká škoda, jelikož vztahy a práce se seniory jsou cirkulární a vždy obohatí obě strany. To jsem sama poznala při rozhovorech s participanty, kteří mi umožnili vstoupit do jejich vnitřního světa, ale také při zpracování dat, kde jsem objevovala nové informace, které se v běžném životě automaticky přehlíží.

Ve výzkumné sondě jsem narazila rovněž na limity. Vzhledem k malému vzorku není možné výsledky analýzy zobecňovat, což ostatně nebylo cílem této diplomové práce, či vyvozovat nějaké jiné platné závěry.

4.9 Výsledek výzkumné sondy

Výzkumná sonda byla tvořena polostrukturovanými rozhovory Mc Adamsovu metodu Life story interview u sedmi účastníků domova pro seniory. Rozhovory byly analyzovány prostřednictvím Interpretativní fenomenologické analýzy. Cílem bylo zjistit, zda instituce ovlivňuje vnímání budoucnosti u klientů.

Výsledkem výzkumné sondy byla stanovena hypotéza, že život účastníků v instituci a jejich budoucnost ovlivnily životní změny, spojené se zklamáním a bezmocí. Již od první vzpomínky až do dospělosti, se tato kategorie ukázala být společná a to také u bodu obratu. Výsledkem výzkumné sondy je, že instituce nemá vliv na vnímání budoucnosti u seniorů, ale je to předchozí životní zkušenost a vzájemné vztahy, které ovlivnily delší část života jedince, již v přirozeném prostředí. Budoucnost je závislá na zdravotním stavu, soběstačnosti, rodině a organizaci. Při analýze vznikla další hypotéza, že klienti v instituci se cítí osamělí a nemají komu sdělit své pocity.

ZÁVĚR

V diplomové práci se autorka zabývá prožíváním života seniorů v instituci a vlivem institucionálního zařízení na jejich vnímání budoucnosti. Výzkumná sonda je realizována kvalitativním výzkumem s využitím metody Interpretativní fenomenologické analýzy (IPA). V práci autorka popisuje vývoj sociálních služeb v historickém kontextu, dále vnímáním světa a budoucnosti u seniorů. Výzkumná část obsahuje postup získávání dat polostrukturovaným rozhovorem Mc Adamsovu metodou Life story interview u sedmi participantů domova pro seniory. Rozhovory byly analyzovány prostřednictvím Interpretativní fenomenologické analýzy. Ve výsledcích analýzy autorka nalézá společná témata všech participantů. Popisuje, jak pobyt v instituci a vzájemné vztahy ovlivňují prožívání a další život v budoucnosti jedince. Z analýzy dat autorce vyplývá, že největší vliv na životní události participantů měla prožitá bezmoc a zklamání, které ovlivnilo jejich celý život a také očekávání v budoucnosti. Nejkrásnější zážitek byl u participantů ovlivněn rodinou, nejnižší moment života úmrtím, rozvodem a strachem o život. Období od první vzpomínky do dospívání se vyznačuje zklamáním, bezmocí a souvisí se školním a profesním životem. Životní příběh je ovlivněn podmínkami tehdejší doby, která nebyla pro život jednoduchá. Významná vzpomínka je navíc spojena se zklamáním, neočekávanou situací, jako je úmrtí, ale také štěstím. Budoucnost je závislá na zdravotním stavu, soběstačnosti, rodině a organizaci. Výsledkem výzkumné sondy je, že instituce nemá vliv na vnímání budoucnosti u seniorů.

Při setkání s participanty se autorce potvrdila další hypotéza, že klienti v institucionálním zařízení trpí často samotou. Personál na ně nemá dostatek času, aby vyslechl a sdílel jejich pocity. Participantů v průběhu, či po ukončení rozhovoru autorku seznámili s tím, že to co jim řekli, ještě v životě nikomu nesdělili. V instituci schází člověk, který by s klienty mohl strávit delší dobu a vyslechl jejich příběhy v bezpečném prostředí a vztahu. Zde autorka vidí cestu řešení v psychoterapii, kterou by splňovala role psychoterapeuta v pobytovém zařízení. Dalším faktorem je kombinace psychoterapie a farmakoterapie, kde se působení vzájemně potencuje a násobí. To je výzvou do budoucností, aby spolupráce odborníků byla týmová.

Použitá literatura a prameny

LITERATURA

CSIKSZENMIHALY, M. *O štěstí a smyslu života*. Přel. HAUSEROVÁ, E. Jihlava: Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-139-5.

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7.

FRANKL, V. E. *A přesto říci životu ano*. 3 vyd. Přel. Josef HERMACH. Kostelní vydří: Karmelitanské nakladatelství, 2006. ISBN 978-80-7192-866-9.

GILLERNOVÁ, I., BURIÁNEK, J. *Základy společenských věd*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-749-9.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 9788073674854.

HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. 2. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.

HILLOVÁ, O., RICHMOND, M. *Social Diagnosis*. New York: Russel Sage Foundation, 1917.

HOGENOVÁ, A. *K problematice poznání*. Praha: UK, 2005. ISBN 80-7290-22-9.

HOGENOVÁ, A. *První aproximace k fenomenologické metodě*. Praha: PVŠPS. 2006.

KLIMENTOVÁ, E. *Teorie a metody sociální práce I*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. ISBN 80-244-0318-8.

KLIMENTOVÁ, E. *Teorie a metody sociální práce II*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. 77 s. ISBN 80-244-0320-X.

KLIMENTOVÁ, E. *Teorie a metody sociální práce III*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0575-X.

KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese s předmluvou Jiřiny Šiklové*. 5. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7367-181-6.

KRAKEŠOVÁ, M. *Výchovná sociální terapie*. I. a díl. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 1973.

KŘIVOHLAVÝ, J. *Stárnutí z pohledu pozitivní psychologie*. Praha: Grada, 2011. 978-80-247-3604-4.

LÄNGLE, S., SULZ, M. *Žít svůj vlastní život*. Přel. BALCAR, K. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-220-1.

MACHOVEC, M. *Smysl lidské existence*. Praha: Akropolis, 2002. ISBN 80-7304-016-6.

MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha. Grada, 2010. ISBN 978- 80-247-3148-3.

MATOUŠEK, O. aj. *Základy sociální práce*. 2.vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4.

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4

NEČASOVÁ, M. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*. Brno: MU, 2001. ISBN 80-210-2673-1.

PETŘKOVÁ, A. *Úvod do ontogenetické psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN80-244-1259-4.

- PONDĚLÍČEK, I. *Stárnutí: osobnosti a sexualita*. 2.vyd. Praha: Avicenum, 1987.
- PONĚŠICKÝ, J. *Zásady prevence a psychoterapie neurotických a psychosomatických onemocnění*. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-518-3.
- RUŽIČKA, J. *Péče o duši v perspektivách psychoterapie*. Praha. Triton. 2003. ISBN 80-7254-312-1.
- SMITH, Jonathan A; FLOWERS, Paul; LARKIN, Michael. *Interpretative phenomenological analysis: theory, method and research*. Thousand Oaks: Sage, 2009. ISBN 978-1-4129-0833-7.
- SMITH, Jonathan A; OSBORN, Mike. *Interpretative Phenomenological Analysis*. In SMITH, Jonathan A. (ed.) *Qualitative Psychology: A Practical Guide to Research Methods*. London: SAGE, 2008. ISBN 978-1-4129-3084-0.
- ŠPATENKOVÁ, N. *Krizová intervence pro praxi*. 2 vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2624-3.
- TAVEL, P. GECKOVÁ, A. *Človek medzi ľuďmi*. Pusté Úľany: Schola Philosophica, 2008. ISBN 978-80-969823-1-8.
- TAVEL, P. *Smysl života podle Viktora Emanuela Frankla*. Přel. FLORIAN, J., HABERNALOVÁ, J. Praha / Kroměříž: Triton, 2007. ISBN 80-7254-915-4.
- TOMEŠ, I. *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost*. 2. vyd. Praha: Socioklub, 2001. ISBN 80-86484-00-9.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 1999.
- VÁRNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4.
- VENGLÁŘOVÁ, M. *Problematické situace v péči o seniory*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2170-5.

VIDOVIČOVÁ, L. *Věková diskriminace – ageismus: úvod do teorie a výskyt diskriminačních přístupů ve vybraných oblastech s důrazem na pracovní trh*. Praha: VÚPSV, 2005.

VIKTOR, J. *Přehled teorie osobnosti*. Praha: Portál, 1987. ISBN 80-7178-134-7

INTERNETOVÉ ZDROJE

BURIANOVÁ, I. *Sociální práce* [online]. c2010 [cit. 2012-08-16]. Dostupné z <http://www.charitaopava.cz/equal/metodika/cd/cz/text5a.htm>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Věková skladba obyvatelstva v roce 2010*. 19.1.2012, [online]. c2010 [cit. 2012-08-16]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vekova_skladba_obyvatelstva_v_roce_2010

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Věková skladba obyvatelstva v roce 2050*. 19.1.2012, [online]. c2010 [cit. 2012-08-16]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vekova_skladba_obyvatelstva_v_roce_2050

DEFINICE SVĚTOVÉ ZDRAVOTNICKÉ ORGANIZACE. *Gerontologie* [online]. c2006 [cit. 2012-08-22]. Dostupné z http://www.who.int/governance/eb/who_constitution_en.pdf

EUROPEAN COMMISSION. *Eur o pean economy the 2012 ageing report The 2012 Ageing Report: Under lying Assumptions and Projection Methodologies, Eur o pEan Economy* [online]. c2011 [cit 22-08-2012]. Dostupné z http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2011/pdf/ee-2011-4_en.pdf

MEZINÁRODNÍ FEDERACE SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ *Definition of Social Work* [online]. c2012 [cit. 2012-08-18]. Dostupné z <http://ifsw.org/policies/definition-of-social-work/>

MEZINÁRODNÍ GERONTOLOGICKÁ A GERIATRICKÁ ASOCIACE *Program výzkumu v oblasti stárnutí pro 21. století* [online]. c2003 [cit. 2012-08-16]. Dostupné z http://www.mpsv.cz/files/clanky/6007/research_agenda_CZ.pdf

MPSV *Registr poskytovatelů sociálních služeb* [online]. c2007 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z <http://iregistr.mpsv.cz/>

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Instituce* [online]. c2005-2006 [cit. 2012-08-11]. Dostupné z <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/instituce>

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Geriatric* [online]. c2005-2006 [cit. 2012-08-22]. Dostupné z http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=geriatric

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Gerontology* [online]. c2011 [cit. 2012-08-22]. Dostupné z <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/gerontology>

TAVEL, P. *Pevný bod v životě člověka*. [online]. c2009 [cit. 2012-08-11]. Dostupné z <http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2009-2/Pevny-bod-v-zivote-cloveka.html>

ULRYCHOVÁ, L. *Stáří gerontologie* [online]. c2011 [cit. 2012-08-22]. Dostupné z http://www.szsmb.cz/admin/upload/sekce_materialy/St%C3%A1%C5%99%C3%A1D,_gerontologie1..pdf

ULRYCHOVÁ, L. *Stáří gerontologie* [online]. c2011 [cit. 2012-08-22]. Dostupné z http://www.szsmb.cz/admin/upload/sekce_materialy/St%C3%A1%C5%99%C3%A1D,_gerontologie1..pdf

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012*, In. *Zdraví a zdravé stárnutí*. 1.8.2008, částka 6 [online]. c2008 [cit. 2012-08-23]. Dostupné z <http://www.mpsv.cz/cs/5045#zzs>

ČESKO. *Zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách*. 2006. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 6.1.2012, částka 37 s. 1257-1360 ISSN 1211-1244 [online]. [cit. 2012-31-08]. Dostupné také z <http://www.uplnezneni.cz/zakon/108-2006-sb-o-socialnich-sluzbach/>

Seznam příloh

Příloha č. I - Otázky rozhovorů původní

Příloha č. II. – Otázky rozhovorů upravené

Příloha č. III. – Analýza participantů

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autora: Bc. Šárka Dořičáková

Studijní program: Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Vliv instituce na vnímání budoucnosti u seniorů

Počet stran (bez příloh): 73

Celkový počet stran příloh: 119

Počet titulů české literatury a pramenů: 33

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 3

Počet internetových odkazů: 16

Vedoucí práce: Doc. Ing. Peter Tavel, PhD.

Rok dokončení práce: 2013

Evidenční list knihovny

Souhlasím s tím, aby má diplomová práce byla využívána ke studijním účelům.

V Praze, dne: 24.4.2013

.....

Uživatel/ka potvrzuji svým podpisem, že pokud diplomovou práci využiji ve své práci, uvedou ji v seznamu literatury a budou ji řádně citovat jako jakýkoliv jiný pramen:

Jméno, příjmení	Adresa	Datum	Podpis

PŘÍLOHA Č. I Otázky rozhovorů původní

Kvalitativní výzkum - Mc Adamsova metoda Life story interview (LSI)

Otázky, kladené 7 seniorům (participantům) v institucionalizovaném zařízení.
Přemýšlejte o svém životě jako o knize, která je rozdělená do několika kapitol.

ŽIVOTNÍ UDÁLOST

1. Nejkrásnější zážitek života

Vzpomeňte si na nejkrásnější okamžik, nebo příběh ve svém životě, kdy jste prožíval/a výjimečný pozitivní pocit, jako je radost, nadšení, obrovské štěstí, hluboký vnitřní mír, nebo nějaké silné pozitivní emoce.

2. Nejhorší moment života

Vzpomeňte si na nejhorší moment ve svém životě, kdy jste cítil/a silné negativní emoce, jako je zoufalství, zklamání, strach, děs, pocit viny, nebo nějaký jiný, velmi negativní pocit.

3. Bod obratu

Vzpomeňte si na okamžik ve svém životě, který změnil způsob pohledu, jakým jste se sám/a na sebe díval/a, jako na člověka.

4. První vzpomínka

Dokážete si vybavit úplně první vzpomínku a kolik jste v té době měl/a let?

5. Významná vzpomínka z dětství

Vzpomeňte si na nějakou událost ze svého dětství (do 13 let), která ve vašich vzpomínkách obzvláště vyčnívá. Tato událost může být pozitivní i negativní a nezáleží na tom, zda je významná, nebo obyčejná.

6. Významná vzpomínka z dospívání

Vybavte si významnou vzpomínku z dospívání (z období 13 -19 let), kterou vidíte jasně před očima ještě dnes a myslíte, že patří k nejdůležitějším, nebo výjimečným osobním zkušenostem.

7. Významná vzpomínka z dospělosti

Vybavte si vzpomínku z dospělosti (od 21 let), na nějakou scénu, nebo situaci, která se vám vybavuje ve vzpomínkách, jako obzvláště důležitá, nebo jako živá.

8. Další významná vzpomínka

Popište ještě jednu událost ze svého života, která se vám v paměti vynořuje, jako významná, nebo důležitá a nezáleží na tom, z kterého období života tato událost je.

MOŽNOSTI DALŠÍHO VÝVOJE ŽIVOTNÍHO PŘÍBĚHU

Pozitivní budoucnost

Popište, co vidíte v následujících kapitolách tohoto příběhu. Popište nejdříve pozitivní budoucnost, co chcete, aby se v budoucnosti stalo ve vašem životním příběhu. Hovořte o podrobných plánech, nadějích, snech, cílech, které by jste rád/a v životě realizoval/a, nebo dosáhl/a.

Negativní budoucnost

Popište budoucnost tak, jak by jste si ji nikdy nepřál/a. Čeho se obáváte, že by se mohlo stát a přitom doufáte, že se to nestane.

VLIVY NA ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH

Pozitivní vliv

Určete osobou, skupinu, organizaci, nebo instituci, která měla na váš životní příběh největší pozitivní vliv. Jedná se o vašeho největšího osobního hrdinu.

Negativní vliv

Vybavte si ve svém životě osobu, skupinu, organizaci, nebo instituci, která měla na váš životní příběh nejsilnější negativní vliv.

ŽIVOTNÍ IDEOLOGIE, KULTURNÍ OČEKÁVÁNÍ A ŽIVOTNÍ TÉMA

Osobní životní ideologie

Popište, co je vaše nejdůležitější hodnota v lidském životě.

Kulturní očekávání

Jakou si myslíte, že mají staří lidé v dnešní společnosti roli?

Změnila se podle vás tato role za posledních čtyřicet let?

Životní téma

Pokuste se rozeznat a pojmenovat nejdůležitější téma vašeho životního příběhu.

PŘÍLOHA Č. II Otázky rozhovorů upravené

LIFE STORY INTERVIEW – otázky po úpravě

Úvod

Tento rozhovor bude pojednávat o Vašem životním příběhu. Budu po Vás chtít, abyste dal/a dohromady cosi, jako Vaši vlastní autobiografii – příběh Vašeho života, jak mu Vy osobně rozumíte. Budu se ptát na Vaši minulost, současnost a očekávání do budoucnosti. Samozřejmě půjde jen o vybrané úseky z Vašeho života: nemám možnost vyslechnout si Váš životní příběh celý. Místo toho po Vás budu chtít, abyste se zaměřili na několik klíčových momentů Vašeho života: několik klíčových událostí, osob nebo myšlenek, které jsou/byly podle Vás pro Váš život zásadní – budou mě zajímat informace, které něco důležitého o Vaší osobě a o Vašem životě vypovídají, které vypovídají něco o tom, jak jste se stal/a tím, kým jste dnes.

Jednu věc bych chtěl/a ještě jednou zřetelně objasnit: v tomto rozhovoru se nejedná o to najít něco, co s Vámi osobně, nebo ve Vašem životě není v pořádku. Ani se nejedná o nějaký druh terapeutického sezení. V žádném případě nehodlám hodnotit nakolik je/byl Váš život dobrý a dokonalý. Chtěl/a bych slyšet Váš příběh, Vaši minulost, tak jak si ji pamatujete a budoucnost tak, jak si ji představujete.

Cílem tohoto výzkumu je sesbírat životní příběhy, abychom lépe porozuměli tomu, jak lidé žili a žijí na tomto místě, a jak lidé žili a žijí jinde, a jak chápou a vysvětlují to, kým jsou a jakou osobností se stali.

Samozřejmě Vaše účast je zcela dobrovolná a vše, co řeknete, bude vnímáno jako důvěrné a s daty bude zacházeno anonymně.

Jsem přesvědčen/a, že Vás následující rozhovor bude bavit. Většina lidí si ho docela užívá.

Chcete se k tomu na něco zeptat: máte nějaké otázky?

Tak začneme s několika epizodami z Vašeho života.

I. Klíčové události životního příběhu

Jak už jsem řekl/a, rád/a bych Vás poprosil/a o to, abyste mi vyprávěl/a určité klíčové epizody (situace) z Vašeho života. Já se Vás teď budu ptát na osm různých epizod, a nejdříve Vám vždy stručně popíšu, co myslím každou jednotlivou epizodou. Pak Vás poprosím, abyste se na chvíli zamyslel/a nad odpovídajícími epizodami z Vašeho života a jednu mi vyprávěl/a tak podrobně, jak jen to bude možné.

Začněme tedy s první klíčovou situací Vašeho života.

1. Vrchol

Vyprávějte mi, prosím, o *vrcholném zážitku* ve Vašem životě: *vrcholný zážitek* by měl být (jeden z nejvyšších nebo) ten nejvyšší okamžik ve Vašem životním příběhu. Měl by to být moment nebo epizoda, při které jste pocíťoval/a výjimečně pozitivní pocity, např. radost, nadšení, obrovské štěstí, hluboký vnitřní mír nebo nějaké jiné silně pozitivní emoce. V současnosti by měla tato situace ve Vašich vzpomínkách vynikat jako jeden z nejlepších, nejkrásnějších, nebo nejvznešenějších okamžiků Vašeho životního příběhu. Prosím, vyprávějte mi co nejpodrobněji o Vašem *vrcholném zážitku*, nebo o něčem, co by se tomu mohlo podobat, a co jste prožil/a v minulosti. Vyprávějte mi přesně, co se stalo a kde se to stalo. Vyprávějte mi o osobách, kterých se to týkalo, co jste děl/a, co jste si myslel/a a jak jste se cítil/a a co udělalo tento určitý moment tak krásným, jaký význam/jaký vliv měla tato zkušenost pro/na Vás a co tato událost vypovídá o tom, kým jste byl/a a kým jste nyní.

2. Nejnižší moment

Teď mi, prosím, vyprávějte o *nejnižším momentu* Vašeho života. Tento *nejnižší moment* je opakem *vrcholného zážitku*, o kterém jste mi právě vyprávěl/a. Je nejnižším bodem Vašeho životního příběhu. Pokuste se tedy ve Vašem životě ohlédnout zpět a vzpomenout si na nějaký moment/nějakou událost, ve které jste pocíťoval/a silně negativní emoce, jako třeba zoufalství, zklamání, děs, hlubokou vinu nebo jiný, velmi negativní pocit. Berte na vědomí, že tato zkušenost by měla skutečně zachytit ten nejhorší nebo nejhlubší pád ve Vašem životním příběhu. I když je tato životní vzpomínka pro Vás jistě nepříjemná, velmi bych ocenil/a, kdybyste se pokusil/a být co nejupřímnější a nejpresnější, jak jen to bude možné. Vyprávějte mi, co se stalo a kde se to stalo, řekněte mi o osobách, kterých se to týkalo, co jste děl/a,

co jste si myslel/a a jak jste se cítil/a a co udělalo tento určitý moment tak děsným, jaký význam/jaký vliv měla tato zkušenost pro/na Vás? A co tato událost vypovídá o tom, kým jste byl/a a kým jste nyní?

3. Bod obratu

Když se člověk ohlédne zpět ve svém životě, často se stává, že rozpozná určité události nebo situace, které lze označit jako důležité životní změny. Takzvané *bod obratu* se mohou vyskytnout v různých sférách života. Mě by ale obzvláště zajímal ten *bod obratu*, který změnil způsob, jakým nahlížíte sám/sama na sebe, jako na člověka. Prosím, zamyslete se a pokuste si vzpomenout na jednu konkrétní situaci nebo událost, která by mohla být, z dnešního pohledu, takovým osobním *bodem obratu*. Pokud máte dojem, že Váš život takový bod nemá anebo že se Vám nedaří uchopit tu klíčovou událost, že klíčový obrat nikde zřetelně nevyčnívá, pokuste se mi alespoň popsat nějakou jinou situaci, která však Váš život nějak velmi výrazně změnila.

4. První vzpomínka

Každý životní příběh, stejně tak jako jakýkoliv jiný příběh, má někde svůj začátek. Tímto začátkem Vašeho životního příběhu by mohla být Vaše úplně první vzpomínka. Zavzpomínejte na svůj život a zkuste se dostat, co nejdále to půjde. Vyberte ze své vzdálené paměti to, co považujete za svoji nejranější dětskou vzpomínku, na základě které budete schopni říci co se stalo, kdo u toho byl, na co jste myslel/a a jak jste se cítil/a. Vaše vzpomínka nemusí být z dnešního pohledu zrovna zvláště významná. To co je významné je, že je to Vaše vůbec první vzpomínka, první scéna z Vašeho životního příběhu. Zkuste také co nejpřesněji odhadnout, kolik Vám v době té události mohlo být let.

5. Důležitá vzpomínka z dětství

Teď bych Vás rád/a poprosil/a, abyste se posunul/a kupředu od své nejranější vzpomínky a zamyslel/a se nad jinými událostmi z Vašeho dětství. Vyprávějte mi, prosím, o nějaké události z Vašeho dětství (do věku 13 - ti let), která ve Vašich vzpomínkách obzvláště vyčnívá. Tato událost může být pozitivní nebo negativní, důležitá nebo zdánlivě obyčejná. Důležité je, aby se tato vzpomínka z Vaší minulosti

obzvláště silně vynořovala – je to ta, kterou si velmi dobře vybavíte, a která má ve Vaší minulosti určitou výlučnost nebo je jinak vzácná či zvláštní.

6. Důležitá vzpomínka z dospívání

Posuňme se v čase ještě trochu dopředu, do období kdy jste byl/a týnejžr. Myslete tentokrát na Vaše dospívání, nebo jak se odborně říká adolescenci tedy věk od 13 do 19 let. Vyberte, prosím, jednu vzpomínku z Vašeho dospívání, kterou máte jasně před očima a o které byste řekl/a, že patří k Vaším nejdůležitějším nebo jinak výjimečným osobním zkušenostem. Je opět vedlejší, jestli se jedná o pozitivní nebo negativní událost. Hlavní věcí je, že se Vám tato vzpomínka jasně vynořuje mezi ostatními vzpomínkami na Vaše mládí.

7. Důležitá vzpomínka z dospělosti

Přesuňme se nyní k Vaším vzpomínkám z období dospělosti (21 let a starší). Popište mi, prosím, nějakou scénu nebo situaci, která se ve Vašich vzpomínkách jeví jako obzvláště důležitá nebo živá. Mělo by se jednat o takovou událost nebo scénu z období Vaší dospělosti, která Vám zvláště utkvěla v paměti nebo byla pro Vás důležitá, ať už byla pozitivní nebo negativní. Znovu je tu důležité, abyste tuto událost měl/a jasně před očima, když vzpomínáte na svůj život v období dospělosti.

8. Významná vzpomínka navíc

Popište mi teď, prosím, ještě jednu událost z Vašeho života, která se z Vaší paměti vynořuje jako zvláště významná nebo důležitá. Je jedno, z kterého životního období tato událost bude.

Vyprávění každé vzpomínky nebo klíčové scény by mělo obsahovat následující informace:

- Věk vyprávějícího (kolik Vám bylo tenkrát let?)
- Co se přesně stalo (kdo co udělal, co se stalo, co potom)?
- Koho se to týkalo (kdo co dělal nebo byl jen přítomen)?
- Myšlenky vyprávějícího (co jste si při tom myslel/a?)

- Emoce vyprávějího (Co jste přitom cítil/a? Pozitivní vs. negativní, pokud možno co nejpodrobněji.)
- Proč vyprávějí popisuje právě tuto událost (má tato událost pro Vás osobně nebo Váš život nějaký zvláštní význam)?
- Jaký má tato událost vztah k současnosti vyprávějího (Má tato událost nějaké následky ve Vašem životě v současnosti, na život jaký vedete, na to, kým jste? Vnímáte nějaké podobnosti nebo rozporů této události v porovnání s jinými vzpomínkami, které jste vyprávěl/a)?

II. Možnosti dalšího vývoje životního příběhu

Doposud vše, co jste mi vyprávěl/a, se týkalo Vaší minulosti. Ale nyní bych Vás rád/a poprosil/a, abyste myslel/a na budoucnost. Samozřejmě nemůžete vědět s jistotou, co Vám budoucnost přinese, ale určitě máte představu o tom, co chcete, aby se v budoucnosti dělo a co si naopak vůbec nepřejete. Proto bych chtěl/a, abyste mi vylíčil/a dvě rozdílná pokračování Vašeho příběhu života.

1. Pozitivní budoucnost

Nejprve mi, prosím, popište pozitivní budoucnost. Popište mi prostě to, co chcete, aby se stalo v budoucnosti ve Vašem životním příběhu, včetně cílů a snů, které byste rád/a v budoucnosti realizoval/a nebo dosáhl/a. Zkuste přitom, ale prosím zůstat nohama na zemi. Jinými slovy chci po Vás, abyste mi odvyprávěl/a obrázek toho, co byste reálně chtěl/a, aby se stalo během několika následujících let, jaké události byste rád/a ve své budoucnosti viděl/a.

2. Negativní budoucnost

Nyní mi, prosím, popište negativní budoucnost. To znamená, zkuste popsat budoucnost tak, jak byste si ji Vy osobně vůbec nepřál/a, to čeho se například obáváte, že by se mohlo stát a přitom doufáte, že se to nestane. Znovu, pokuste se zůstat realistou. Jinými slovy opět po Vás chci odvyprávět obrázek negativní budoucnosti pro Váš příběh života, který by se teoreticky mohl stát, ale vy doufáte, že se nestane.

III. Vlivy na životní příběh: pozitivní a negativní

V životním příběhu každého člověka sehrálo mnoho lidí nějakou roli. Doposud jste ve Vašem vyprávění zmínil/a několik takových lidí. Někteří lidé hrají jen malou roli a jiní hrají významné role a mají na náš život důležitý vliv. Já bych se teď rád/a dozvěděl/a více o lidech, kteří měli na Váš život ten největší vliv – tím myslím jak v negativním, tak i v pozitivním slova smyslu.

1. Pozitivní

Když zavzpomínáte na svůj život, zkuste najít osobu nebo skupinu osob, či organizaci nebo instituci, která měla na Váš životní příběh ten nejsilnější *pozitivní* vliv? Popište, prosím, tuto osobu, osoby, skupiny nebo organizace a uveďte způsob nebo druh vlivu jaký ona/ono/oni na Váš život měl/a/i/y.

2. Negativní

Když se zamyslíte ještě jednou nad Vaším životem, zkuste najít osobu nebo skupinu osob, či organizaci nebo instituci, která měla na Váš životní příběh ten nejsilnější *negativní* vliv? Popište, prosím, tuto osobu, osoby, skupiny nebo organizace a uveďte způsob nebo druh vlivu jaký ona/ono/oni na Váš život měl/a/i/y.

IV. Životní téma

Zavzpomínejte, prosím, ještě jednou na Váš celý životní příběh, na všechny scénky a zážitky, o kterých jste mi vyprávěl/a, na Vaši vzdálenou minulost i očekávanou či předpokládanou budoucnost. Existuje nějaké ústřední téma, centrální myšlenka nebo nějaké poselství, které Vás celý život provází? Zkuste rozpoznat a pojmenovat ústřední téma Vašeho životního příběhu.

Po zodpovězení otázky:

Pokuste se mi to, prosím, ještě blíže popsat a vysvětlit.

V. Kulturní očekávání

Doposud jste mi vyprávěl/a o Vašem osobním životě a o vybraných okamžicích a událostech z Vašeho životního příběhu. Každý životní příběh se však odehrává v nějaké kultuře či sociálním prostředí. A v každé společnosti existují určitá očekávání toho, jak by se člověk měl chovat. Od dětí se například očekává, že budou poslouchat své rodiče, od dospívajících zas, že se budou vzdělávat a že budou pomáhat svým rodičům atd. Jaká sociální očekávání se týkají chování lidí Vašeho

věku: jak by se lidé Vašeho věku měli chovat nebo čeho by ve svém životě měli dosáhnout?

Po zodpovězení otázky:

Existují nějaká zvláštní očekávání toho, jak by se lidé Vašeho věku měli chovat k mladším lidem?

Jakou roli mají staří lidé v dnešní společnosti? Když myslíte na Vaše rodiče a prarodiče ve Vašem věku, měli stejnou společenskou roli, jakou máte dnes Vy? Nebo se tato role změnila (jako se například za posledních 40 let změnila role žen ve společnosti)?

1 **PŘÍLOHA č. III – ANALÝZA PARTICIPANTŮ**

2 **Participantka A**

3 **Všechno to co mi řeknete, tak budu přepisovat, bude to sloužit k diplomové**
4 **práci a ty data nebudou zneužita. Můžete říct, že s tím souhlasíte. Souhlasím. Já**
5 **Vám budu klást otázky, které budou sloužit k výzkumu.**

6

7 **Představte si, že Váš život je jako jedna velká kniha a ta kniha má spoustu**
8 **kapitol a my si budeme ty životní kapitoly životní rozdělovat postupně. První**
9 **kapitola se jmenuje Životní událost.**

10

11 **ŽIVOTNÍ UDÁLOST**

12 **1. Nejkrásnější zážitek života**

13 **Vzpomeňte si na nejkrásnější okamžik, nebo příběh ve svém životě, kdy jste**
14 **prožívala výjimečný pozitivní pocit, jako je radost, nadšení, obrovské štěstí,**
15 **hluboký vnitřní mír, nebo nějaké silné pozitivní emoce.**

16

17 **Když se mně narodily děcka, kluk a holka, jo. Narodily se mně brzy po svatbě jako**
18 **do roka a ta holka se mně narodila potom za půl druhého roku za tím klukem. No, to**
19 **byly moje nejkrásnější životní toto, no.**

20

21 **2. Nejhorší moment života**

22 **Vzpomeňte si na nejhorší moment ve svém životě, kdy jste cítila silné negativní**
23 **emoce, jako je zoufalství, zklamání, strach, děs, pocit viny, nebo nějaký jiný,**
24 **velmi negativní pocit.**

25

26 **Zase, když mi ten syn umřel, to bylo nejhorší pro mě, no, no když jsem přišla o toho**
27 **syna v jedenatřiceti letech. No, že on mně jedenatřicet roku, že mladý zemřel, to**
28 **byl pro mě nejhorší okamžik a smrti rodičů a sourozenců.**

29

30 **3. Bod obratu**

31 **Vzpomeňte si na okamžik ve svém životě, který změnil způsob pohledu, jakým**
32 **jste se sama na sebe dívala, jako na člověka.**

33

34 **Jinak, tož co bych ti tak řekla, že jsem se jinak dívala. No, můj postup života teda byl**
35 **velice složitý, velice složitý, protože já jsem měla těžký život, no a co, co bych ti tak**

36 mohla říct k tomu takového. Nekrásnější bych ti řekla život můj, ale toto tož nevím
37 co postupně, normálně. Co by tak mohlo být mládí, nebo co, že, mládí?

38

39 **4. První vzpomínka**

40 **Dokážete si vybavit úplně první vzpomínku a kolik jste v té době měla let?**

41

42 Aha, první vzpomínku, no když se sestra vdávala, tak jsem měla 18 roků a byla jsem
43 ji na svatbu s mojim nejmilejším fešákem, životním, no to, tož to byla pěkná
44 vzpomínka, když se sestra vdávala, víš, to jsem měla 18 roků, to byla nejpěknější
45 vzpomínka.

46

47 **5. Významná vzpomínka z dětství**

48 **Vzpomeňte si na nějakou událost ze svého dětství (do 13 let), která ve vašich**
49 **vzpomínkách obzvlášť vyčnívá. Tato událost může být pozitivní i negativní a**
50 **nezáleží na tom, zda je významná, nebo obyčejná.**

51 No nejhorší pro mně bylo, kdy jsme vyhořeli, do 13 roků to bylo, že jsme vyhořeli,
52 jako celý barák jsem vyhořeli, víš, tož to bylo něco hrozného, to jsme spali
53 v špatných podmínkách v takovej šopě, než postavili naši chalupu a to, to bylo
54 opravdu škaredý život pro mně, špatný, špatný život pro mě tehda byl. **Kolik Vám**
55 **bylo asi let?** Kolik? Deset. Deset roků mně bylo, no to jsme byli chudáci velicí
56 tehda. To stavili potom na Rožnovské ulici naši, na podzim už měli postavené,
57 v červenci jsme vyhořeli a to jsme spali v hliněné dlážce a neomítlé to bylo, takže
58 jsme se na zimu tam nastěhovali a do rána jsme všeci, kolik nás bylo všeci
59 onemocněli, to byla škaredá vzpomínka opravdu, no.

60

61 **6. Významná vzpomínka z dospívání**

62 **Vybavte si významnou vzpomínku z dospívání (z období 13 -19 let), kterou**
63 **vidíte jasně před očima ještě dnes a myslíte, že patří k nejdůležitějším, nebo**
64 **výjimečným osobním zkušenostem.**

65

66 To jsem šla sloužit do dědiny, za Mezříč do mlékárny a jako šestnáctiletá holka do
67 sedmnácti roků jsem hrozně měla dřinu tam v tej mlékárni to jsem se těžko nadělala
68 to jsem ani neměla tehda vzít, jak tam potom za mnu naši přišli, obě sestry, s
69 manželama a vysvobodili mně. Já jsem z tam otda' utekla, to byla pro mě, jako pro
70 mladů holku veliká dřina. Veliká dřina, prasata poklúzala, hnůj od hříběte za celý

71 týden vyhazovala no od rána od čtyřech hodin jsme stávali a do večera a neměla jsem
72 ani nedělu, to byl nepřetržitý provoz v tej mlékani, to byl soukromník a to jsem měla
73 hroznů dřinu. No, to pro mě bylo něco hrozného, to jako pro mladů děvčicu. A
74 potom jsem ti dělala hned na Vsetíně u zedníku. Protože práce tady nebylo ve fabrice
75 a my jsme doma nic nebrali, žádné to, tož kde co bylo tak jsme chodili teda do tej
76 práce a vydělávali peníze. A na Vsetíně u zedníků, jsme, nás byly čtyry holky a my
77 jme ti byly u tych zedníků až do štědrého dňa jsme betonovaly a v rukách všecko
78 dělaly, to bylo, to jsem ti měla tych sedmnáct, potem, jak jsem přišla z té služby, to
79 bylo hrozného neco, těžkého, ráno ve čtyři hodiny na Vsetín a maltu nosily jsme na
80 nosítkách a a no, to, ale zase byla legrace, zas byly jsme mladé, byla taková doba,
81 tehda pro to, víš, no, tož jinač, no. Člověk na to vzpomíná. Já bych ti všecko
82 vyjmenovala od á až do zet, život, co jsem toto, to by jsi ani nenapsala.

83

84 **7. Důležitá vzpomínka z dospělosti**

85 **Vybavte si vzpomínku z dospělosti (od 21 let), na nějakou scénu, nebo situaci,**
86 **kteřá se vám vybavuje ve vzpomínkách, jako obzvlášť důležitá, nebo jako živá.**

87 To sem byla už vdaná, to jsem se přistěhovala na Hanů, z tady na Hanů a měla
88 jsem ty dvě děcka do třech roků jsem měla, do dvou roků, no do třech roků. Vdávat
89 jsem se nemusela, ale to jsem ti měla děcka obě dvě do třech roků vlastně, že. A
90 úplně jsem přišla na jiný život, na jiný, jako mladá holka, na jiný, do jiného
91 prostředí, že na všechno jsem si musela zvykat, že aji na vaření hanácké a všecko, to
92 bylo pro mě a byla jsem, nastěhovala jsem se do chalupy s manželem a byla tam
93 pětasedmdesátiletá maminka jeho, jako tchýně a sestra tam byla se dvoma děckama,
94 vdova a to jsem ti dělala tam takovů hospodyně, jako mladá holka dvacetiletá do
95 třiadvaceti let, roků, to jsem tam dělala, dělala, měla hrozně těžký život s nima. Vařit
96 jsem se, na děcka jsem si musela zvyknout, když jsem měla obě dvě po sobě, že, a to
97 ti bylo pro mě to, to a potom jsem se ve třiadvaceti letech odstěhovala za Kroměříž,
98 zasej do úplně jiného, do cizího prostředí. Manželovi na inzerát, jako varhaník víš,
99 šel, manžel jako varhaník šel a dělal tam tajemníka, tak jako mladá holka se dvoma
100 malýma děckama, jedno mělo deset měsíců, druhý měl přes dva roky a já jsem tam
101 musela hospodařit, jako sama v cizím prostředí bez nikoho, mezi samýma cizíma
102 lidma a velice jsem byla spokojená. No, velice jsem byla spokojená tam, protože
103 jsem, že ti lidičky mě byli takoví hodní, no zkrátka byl varhaníkem a hned se dostal
104 na obec tajemníkem. Byl na obci tajemníkem, to varhanci, jako za ten režim

105 k sobě nepasovalo, aj byli tam bohatí sedláci, velice bohatá dědina přes 100 měřic
106 pola sedláci měli, tak my jsme tam zapadli a oni si nás velice vážili, tam jsem byla
107 velice pozvednuta, že mně tak oslovovali, nikdo mi netykal, nikdo si do mě
108 nedovoloval, byli jsme tam, takže mně ti aji tam říkali paní režischóri, já jsem to ani
109 nevěděla co to je. Já jsem se ptala co to je, tož oni si potrpěli na to, na tu víru víš, ti
110 sedláci, tož to sem ti tam byla a byla jsem ve svojim živlu, protože byly tam plese a
111 zábavy v dědině a děcka už jsem měla takové dobré děcka, k sobě jsem si je pěkně
112 vychovávala, podle sebe, tak jsme tam byli velice oblíbeni a dvanáct roku to trvalo,
113 co jsme tam byli dvanáct roků na tej hanej, no.

114 **Vy Jste říkala, že Vás oslovovali tak nějak zajímavě?**

115 Paní tajemníková, paní varhaníková, paní režischóri. **A to režischóri je co?**

116 Tož, že byl varhaníkem, na chóře, že hrál. Já jsem taky nevěděla co to je. Oni ti mně
117 říkali, jako mladej holce, tříadvacetiletěj paní tajemníková, paní varhaníková, paní
118 Várková, paní režischóri a tak mňa oslavovali, že já sem ani vlastně nevěděla co to
119 je. Že, a chodila jsem, tak jsem chodila aji do tého ledaco pomáhat, ony ty selky
120 měly, ty selky měly svoje nádenice celoroční, aji tam byli na bytě a ony třeba byly
121 žňa, nebo, od jara do podzimka na tom poli dělali a oni měli svoje dělníky. Takže já
122 jsem ti tehda, já jsem tehda, oni jim vařily obědy, svačiny, snídani, večere tým
123 nádenicám. A ony ti ty selky by samy v tej kuchyni nevěděly rady, oni vařily aji pro
124 patnáct lidí, rozumíš, jak byla taková nárazová práca, tak oni paní Vaňková půjdete
125 nám pomoct k ruce do kuchyně, že, tak já jsem ti se tam velice opichala v tým vaření
126 hanáckým, v tej kuchyni, velice, já jsem leda, tož takové jídla jsem neuměla vařit,
127 když jsem byla z takovej rodiny, že u nás se vařilo jenom zelí, krajanka a takové a
128 tam se tak vyvařovalo, smetany tam bylo, všeckého, že aj večere, tak jsem se tam
129 měla u nich velice dobře jsem se uvedla, jako velice dobře v práci, no.

130 No to ti nebudu vykládat o mojím, že se mi chytl ženskej, to by bylo blbé vykládat,
131 když je mrtvý, že měla jsem aji těžký život, no to jsem měla tehda pětadvacet roků,
132 to bylo pro mne něco hrozného a pět roků to trvalo.

133 **Tak to můžeme navázat na další otázku, kterou tady mám.**

134

135 **8. Významná vzpomínka navíc**

136 **Popište ještě jednu událost ze svého života, která se vám v paměti vynořuje,**
137 **jako významná, nebo důležitá a nezáleží na tom, z kterého období života tato**
138 **událost je.**

139 No, že mě byl manžel nevěrný, moje mládí nevěrné, že já jsem to všechno tolerovala
140 kvůli děckám. Prvej ty rozvody nebyly takové, a kde jsem měla jít, že, neměla jsem
141 se kde nastěhovat, že tak jsem musela trpět pět roků a vydržela jsem to. No potom
142 mě velice sa omlůval, že ať mu to nevrátím, že jsem o tolik mladší a že by to hrozně
143 těžko nesl a já jsem mu říkala, ne já ti to nevrátím, protože to už jsme bývali tady
144 v dědině. Já ti to nevrátím, protože lidi by řekli, že jsem z vesnice, já jsem ty jsi cizí,
145 že o tolik roků se toto a že mně nevyhovuješ, no. Tak já by ti to kvůli lidem
146 neudělala.

147 **A o kolik roků jste byli?** O patnáct roků. Tehda to bylo, ale o moc, víš, to včil je to
148 móda, ale prvej to neexistovalo, to byla výjimka. To byla výjimka tehda před týma,
149 tož já už bych měla v únoru, to by bylo jedenašedesát roků, co jsem vdaná. To jsem,
150 to jsem ve dvaceti vdávala, no šedesát, diamantovu svatbu by měla. No šedesát roků.
151 No v únoru, šedesát roků by bylo, co jsem, co jsem se po první vdávala. No šedesát,
152 protože syn bude mět sedmdesát, já budu mět devadesát a syn sedmdesát, no. No, já
153 jsem měla v únoru svatbu a syn se narodil v listopadě přesně na jeden den za devět
154 měsíců po svatbě.

155

156 **MOŽNOSTI DALŠÍHO VÝVOJE ŽIVOTNÍHO PŘÍBĚHU**

157 **Pozitivní budoucnost**

158 **Popište, co vidíte v následujících kapitolách tohoto příběhu. Popište nejdříve**
159 **pozitivní budoucnost, co chcete, aby se v budoucnosti stalo ve vašem životním**
160 **příběhu. Hovořte o podrobných plánech, nadějích, snech, cílech, které by jste**
161 **ráda v životě realizovala, nebo dosáhla.**

162 No, nerada bych, že budu mět tolik roků, devadesát roků v tem březni a nerada bych,
163 aby kolem mě měl někdo chodit. Nějak v krátkej nemoci, nebo v takovém plném
164 smyslu bych chtěla umřít. Aby kolem mne nikdo nemusel chodit a nebyla bych na
165 obtíž nekomu, to si přeju. To si přeju, nad tím přemýšlím aji včilej, pořád, aji
166 sestra.

167

168

169

170 **Negativní budoucnost**

171 **Popište budoucnost, tak, jak by jste si ji nikdy nepřála. Čeho se obáváte, že by**
172 **se mohlo stát a přitom doufáte, že se to nestane.**

173 Toteho se bojím, to s tím souvisí. Abych mohla kolem sebe dělat, abych nebyla
174 nikomu na obtíž, víš, toto je moje přání. No abych sem se dluho netrápila v nejakej
175 nemoci. Abych nepozbyla rozum, jako nebyla pomatená, víš, to bych si nepřála. To
176 bych si nepřála, abych nebyla pomatená, než umřu. Abych byla pořád aspoň taková,
177 jak jsem víš, s hlavu. Protože, já si dojdu ještě aji do tého obchodu a já přemýšlím
178 nad tím. Já od někudy přijdu a já celou noc nespím a na ty zážitky já vzpomínám. Já
179 mám opravdu pěkné stáří, opravdu, rodinné, přes to všechno, že jsem sama a já mám
180 pěkné, nezlob se, že pláču, nebo, já to všechno přemýšlím, ale já jsem hrozně citlivá,
181 to jsou staří lidé všeci, že, no. Tož celkem mám ti pěkné stáří, ještě kolem sebe
182 trochu možu dělat, že nikoho tak nepotřebuju, obědy mě vozá, tož to, to dycky si
183 rozdělím, víš, buď si tého na druhý den přidělám, že to mám na dva dni, nebo si něco
184 na co mám, no já nemám chuť na nic. Já sem pozbyla chuť na jídlo, úplně, úplně já,
185 kdybys mně řekla na, co mám chuť, že by si mě poslůžila, že bys mě donesla, já bych
186 ti nemohla ani nic říct, protože já jsem ztratila chuť na jídlo, úplně. A hlavně já
187 užívám dost prášku od tého tlaku a toto hlad já nemám, jenom že já jím, protože jím,
188 že musím, aby ty prášky mě nesežraly, ty střeva nepožraly, nebo aby se k temu, tak
189 já jsem dost pořádná na jídlo, na pořádek, háklivá nejsem, že by musela být akorátní,
190 ale mám ráda ti kolem sebe čisto. To mě baví, to ti mě ještě úplně neopustilo. Jak
191 nemůžu, já lehnu, já se unavím a zasej něco si udělám a zase unavím, zase si lehnu a
192 to co nemožu, to řeknu dceři, řeknu přijdi, třeba okna si ještě očistím, ale záclony
193 už si nepověším, to už si netrůfám, to už je pro mě moc. Anebo, oprat, nebo tak
194 zbytečně jako nešpiním, ale mám ráda čisto, víš.. Aji, když nekde idu, já se ti
195 převleču, říkám jezdím autem, kdyby jsme se někde nabůrali, tak aji to co mám čisté,
196 ze sebe vyvleču a obleču si třeba pěkné prádlo víš, že když jedu autem je tolik těch
197 bůraček a všeckého, at' mně haňba není. A tady si třeba lehnu na ten gauč se dívu na
198 televizu, lehnu si, přikryju se deku, udělám si pohodlí, ale jak idu do pokojíčka ležet,
199 já si to všechno porovnam, že at' nemám tady bordel nikde, ani na stole a nikde, anebo
200 na lince, aby náčiní měla v dřezu a to, to neexistuje u mně. Taková jsem. Doposůd',
201 doposůd', no. A co ještě chceš vědět, to už sem, ale moc mluvila že.

202

203

204 **VLIVY NA ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH**

205 **Pozitivní vliv**

206 **Určete osobou, skupinu, organizaci, nebo instituci, která měla na váš životní**
207 **příběh největší pozitivní vliv. Jedná se o vašeho největšího osobního hrdinu.**

208 Možu třeba říct, týka se to třeba, že jsem měla pěkný život s mojim. V druhém
209 manželství jsem měla velice krásný život, jako jedenáct roků. Že jsem měla, že jsem
210 si vybrala manžela podle svoji chuti, takového jakého jsem v manželství přála celý
211 život, a že se mi to splnilo. Že to se mě, těch deset roků jsem měla nejkrásnějších za
212 celých devadesát roků. Jedenáct roků, jako to bylo. Nejkrásnějších za celý život. To
213 můžeš tam podotknout. Že jsem byla dvakrát vdaná, ale nejpěknější, že život jsem
214 měla v druhém manželství. Že jsem měla podle svoji chuti, jako manžela, no.
215 Slušného, inteligentního, hodného, no, takového, velice jsem měla nejkrásnější život
216 jedenáct roků za devadesát roků.

217 **Negativní vliv**

218 **Vybavte si ve svém životě osobu, skupinu, organizaci, nebo instituci, která měla**
219 **na váš životní příběh nejsilnější negativní vliv.**

220 No, tak ublížili mě lidi a dost a nevinně. Zrovna včil ve starším věku, to bych ti
221 mohla říct, ale to tam nebudu jmenovat že? **Klidně můžete, kdo měl na Váš životní**
222 **příběh ten negativní vliv, ten, kdo Vám ublížil.** Ublížil, no v mojim nejstarším
223 věku, no včil v největším věku v devadesáti, to nemusíš ty roky jmenovat,
224 v nejstarším věku, že mně velice ublížili sousedi. Hrozně, to jsem myslela teda, že
225 neprožiju, aji vnuk přišel a udělal s tím pořádek. Ta susedka umřela náhle, ta .... od
226 vedle, že a my jsem tu bývali, bývame tu padesát roků a furt jsem se tak snášeli,
227 pořád jsem se dobře znášali a najedenkrát, ona ti já jsem byla na návštěvě u dcery, ti
228 to řeknu od začátku. Já jsem ti byla na návštěvě u dcery a přijela jsem za čtyři dni
229 domů a ona je takový generál, že ona si vzpomene a říká. Mami, posílám Ti auto a
230 jedeš k nám. Víš co, já ti něco řeknu, mě je tady smutno samej, protože jsem sama
231 tady opuštěná celé dni, třeba celý týden nemožu promluvit jestli nevyjdu ven ani
232 slova s nikým. Ale zas na druhej straně ona je takový generál, mami půjdeš k nám.
233 Ona ti mi aji vyřídí ty kluky, to auto, tož já nejezdím ani vlakem ani autobusem
234 nikde, já už bych si netrůfala, ale a ona mě pošle auto a já jsem byla čtyři dni na
235 B----- . Já jsem ti přišla z těch B..... a včilej tasousedka vedle, to ti bylo já nevím
236 kerý den ti to bylo, myslím ve středu a ta susedka, ta susedka mě povídá. Paní
237 P..... já Vám nevím co je, co je soúsedků, já jsem ju neviděla od čtvrtku a já jsem ti
238 z tama přijela v pondělí z těch B..... Já sem Vám ju neviděla od čtvrtku, já Vám
239 nevím, co s ní je a nikdo mi nic neříkal a já jsem ti tak jsem přišla, já jsem si hleděla

240 svého a takže víš. Je člověk starý a někteří lidi až moc tě, moc jsu k tobě pozorní a
241 některým lidem jsi na obtíž. Jak to je podle nálady lidí, však to znáš nakonec, no. No
242 a to jsem aji já. Já jsem se nikoho nic neptala, protože víš, ti naši kluci spolu nemluví
243 a ona ti v poslední dobu do mě hrozně rýpala. Ona ti mně řekla, já říkám no dneska
244 pro mě přijede ten, nebo ten, jedu na návštěvu, oni oslavujů svátky, narozeniny ti
245 moji pravnucci a oni ti dycky zazvoní, že už pro mě přijedu. No nenechajů mně nikdy
246 na žádných tých výročích, nebo za celý rok toto. A já jsem si ti pověděla, no ta Lída
247 ona ti vždycky do mě rýpla, já jsem se ti tak bála strašně, abych nepřišla do nějakého
248 nepříjemnosti a ona mi řekla a byl tam Karel a byl tam Pišta? Nebo víš jeden od
249 druhého. A ona to vyslechla přes zeď, jak oni se tady nahlas bavili třeba Karel, nebo
250 s tu dceru oni a ona to věděla, že spolu nemluví, já jsem ji to neřekla. Protože co její
251 po mojí rodině. A ona ti rýpla a já jsem, no byl, a já nerada lžu. Víš, to pro mě ti je
252 tak strašně blbě lhát', ale tož co jsem měla říct. Já říkám no byl a víc jsem neřekla
253 nic. Byl tam. Anebo šla na balkon, já jsem byla též na balkoně a ona ti, nebo jsem
254 něco udělala, říká já ti dneska tak nemožu a ona říká, však máte děcka, máte dceru a
255 tak na mně, víš dycky takovým a já jsem se ti teho tak varovala, ať do mě ti nerýpne,
256 mě ti o potom tak mrzelo, protože víš co, každý má svoje a já vidím co si možu
257 udělat, já si udělám, ale co jsem se s ňů mela bavit třeba něco mě bolelo, nebo jsem
258 vyšla ven, však co jste dělala, máte dceru, nebo máte kluky a dycky taků a všecko ti
259 vyslechla, jak tu někdo přišel, všecko vyslechla. Já jsem ani tady v tém obyváku
260 nerada seděla. Když jsem řekla dceři, nekřičte, ona říká však sem doma, má hovno
261 co poslůchat. A já jsem se ti toho varovala, mě ti to bylo tak trapné, no, ale ještě
262 právě tu závadnost ti řeknu. Jak mám sklep ten severní a tam se ti a ona ti měla
263 vnučku, jednu vnučku, ta paní má ta, dceru, má dceru a ona ti študovala právě na
264 vysokej škole a ona ti si vyměnila ledničku, dobru ledničku, že to bere moc elektriky
265 za novu. Ale tu už včil kolik roků. A ona ti mě aji volala, že má novů ledničku, ta
266 J... a já říkám kolik ta lednička stála. A ona ti mě, já nevím, já nevím, to mě říká.
267 A jestli ti šporák, dcera mě kupuje šporák, dcera mě kupila, víš ona jako rozvedená
268 jenom důchod, všecko ti dcera kupovala. A jí říkám, víš co L....., já ti, ale něco
269 řeknu. Já, aji když mi něco někdo kůpi, pokud' mě to nedá na svátek, nebo na
270 narozeniny to se neptám, ale když mi to kůpi, já se ptám kolik to stálo. Na to ještě
271 vždycky mám, z tého důchodu. A ona říká a mě to nezajímá, mě to dcera kupuje a
272 vím, že to platí, když ta holka by musela mět já nevím, co. Že by takové věci
273 kupovala, uvaž. Ledničku a šporák a takové věci a televizu a všecko mě holka

274 kupuje. No, víš co, já jsem to sežrala, já jsem ji enem potom to řekla, že já se
275 vždycky zeptám, tož ti mě cosi řekla, že to zaplatila, jako, že to ví. To už jsem, ta
276 lednička ti její, ona ju vzala si tu novů a ta ti stála u mojiho sklepa, ale mě
277 nezavazela. My máme prázdné chodby, tam nikdo nic nemá, jenom kočárky, jako
278 staré, co na nich vozí na tých sport'ákách nekde neco. A já, mě ti to nezavazelo, to ti
279 bylo kolik roků a ta holka doštudovala a ona ti musela si tu ledničku, ona ji dala do
280 tej Ostravy na privát a potom jak doštudovala, jak promovala ona ti tu ledničku
281 dovezla do toho sklepa a zas ju tam měla a byla ti tam. Byli tady hasiči a sused ti a
282 mě ti to bylo jedno, mě to nezavazelo, mě nezavazí nic. Mě je to jedno, já si ti říkám,
283 tak já nebudu tady do ničeho v chalupě rýpat, každému budu ustupovat, protože mám
284 roky, aby zavřela oči, aby řekla dobře tá čarodějnice už je tam, jenom peklo tady
285 dělala. Je to tak, tak je se ti tého tak varuju. Tak já ti neříkám nikomu nic a aji když ti
286 mě něco se nelíbí. No a včilej ona ti ta holka doštudovala a ona ti tu ledničku z tej
287 Ostravy dala zas tam a zas tam byla. Ale chodili ti, já nevím kolik roků, jestli dva
288 roky, nebo kolik měla tá, celé ty čtyři roky co študovala na tej vysokej škole ju tam
289 neměla, tož ju měla ještě aji doma, ale ty poslední myslím dva roky, nebo tři roky ti
290 ju tam měla. A já ti, chodili hasiči a
291 ti hasiči povídali, sused s nima chodil, čí je toto lednička. A on říká no to nevím, ale
292 ta lednička musí tady z tej chodby jít pryč, to tady nesmí být na společnej chodbě.
293 Ten sused ti mě to povídá, ale on mě to proto povídal, protože mě říkal. Paní
294 P....., čí je to tam tam lednička v tom sklepě. A já říkám. No susedky a on říká,
295 no já se vás proto ptám, že já jsem myslel, že je to vaša, když to je u vašeho sklepa.
296 A já říkám, ne to je její a on povídá, no já už ju tam vidím tak dlůho. A já povídám,
297 proč se ptáte. Prý byli hasiči, tak říkám, víte co pane sused, já aji kdyby byla nějaká
298 řeč a na chodbě ju potkala, já by ji to neřekla, řeknite si ji to sám, protože já jsem se
299 ji už bála jak čert kříža a ona ti mě vždycky tak odbyla, takovým rázným týmto. A
300 říkám a bude mě odbývat, ať si ji to řekne. A byla jsem ti venku a potom jsem za dva
301 dny slyšela, že on se s ňu baví na chodbě, dveři byly otevřené. Já říkám pane sused,
302 co vám ona říkala na to, jsem byla zvědavá, že co by mě ona odpověděla. On, on mě
303 povídá, no proč jste neřekli mě, proč to řekli vám. Že takovým způsobem, ten sused
304 ti mě to tak řekl. A říkám no vidíte a mě by to mrzelo, já bych nespala celu noc.
305 Lednička byla tam. Včilej ti, no to bylo kvůli tej ledničce, proto to říkám, ale když ta
306 Paní umřela a já jsem ti a jak umřela, já ti řeknu jak umřela. Já jsem ti přijela z tých
307 B... a včil to ti bylo v pondělí a ta Sylva ti mě to řekla myslím v úterý a ta, ona říká

308 já jsem vám ji myslím od středy, od čtvrtku neviděla, ani vám vodu nepuštěá, nic. A
309 já říkám a tož, není ona, kde je a říká já nevím a tým to bylo vyřízené. Já jsem se víc
310 o to nezajímala, jsem měla svoje zájmy po těch čtyrech dňach. A včilej ona ti mě
311 povídá a bylo ti to ve středu, bylo ti to ve středu ráno, já jsem přijela v pondělí a ve
312 středu ráno, já ti vstanu v osm hodin, idu se dívat na teploměr do okna, mám v okně
313 ten digitální teploměr a ona ti věšala prádlo. To ti bylo, to ti bylo ve středu ráno,
314 v osm hodin, nebo ve čtvrtek, v osm hodin ráno. Ve čtvrtek, v osm hodin ráno. Ona ti
315 věšala prádlo a jenom osobní, župan a takové ti věci, kapesníky a takové co
316 potřebovala. Já jsem si ti myslela, že ona je na tel Podhajskej, nebo s paní
317 M....., ona jezdila jedenkrát za rok v jednom dni na tu Podhajsku. Ta J... jim to
318 aji tej J.... dávala. Já říkám, tož ona byla myslím ten týden v tej Podhajskej, si to
319 prodlužila ty koupele. Tož věšá prádlo. To ti bylo ve středu ráno v osm hodin. Ve
320 čtvrtek se, ve čtvrtek nic a v pátek, já jsem už byla bez zájmu a v pátek ti, já ti idu
321 henkaj si sednut a Sylva Brydova tam seděla. A ti idu tam si sednut a ona už si potom
322 posbírala to prádlo. Ona prala v pátek, v pátek to prádlo prala. Ve středu přijela a
323 v pátek prala prádlo. Ona ti pere prádlo a já povídám tej susedce hen u toho stola,
324 já říkám, ty susedko, ta ona prala prádlo, kde byla a ona říká já nevím, já bych
325 sem se ji nezeptala kde byla. Posbírala to prádlo, to ti bylo v pátek, ano, v pátek
326 odpoledne a včil ti tu přišla paní, ta známá a má malé vnouče, víš, co si vzala tu
327 J..... a přivedla ti ten kočárek, s tím kočárkem přijela. Odjela a my jsme ti šli
328 sednut a ta paní ti ju v ten pátek odprovázela po tem poledni s tu holku hen k tratuáru
329 a já jsem ti už seděla sama na tem a ona jide kolem mě a já jsem si myslela kurnik já
330 se ji zeptám kde byla, nebo jak prožila toto a ona ti jide kolem mě od té hlky, od tého
331 kočárka v ten pátek odpoledne a říká dobrý den, tak nahlas a já říkám dobrý den.
332 Dobrý den a jsem myslela, že nemůže udržet moč, že se jide vyčůrat a přijde si
333 sednůt ti za mnu na tu lávku a ona ti tam nepřišla vůbec v ten pátek, jenom tak
334 pozdravila dobrý den, dobrý den, já jsem ji odpověděla a víc nic. To ti bylo v pátek a
335 včilej akorát v ten pátek to prádlo posbírala. Ona v ten pátek prala. Ona ti ve středu,
336 nebo ve čtvrtek přišla z tého a včilej ti tož pozdravila, odešla a už jsem ju neviděla a
337 už nepřišla. Já jsem potom šla do vnitřku v ten pátek a v sobotu ráno, děvča, ještě
338 jsem ležela, tu kdosi zazvonil, myslím, že bylo po osmej hodině, v sobotu ráno a já si
339 povídám kruci kdo k nám ide, tož jsem hodila na sebe župan, idu otevřít a já jsem
340 neotevřela, já jsem pohlédla do kukátka a viděla jsem tam robu ve strakatej halence a
341 tento, před tým týden tady byla baba a zvonila, já jsem ji otevřela a ona ti chtěla

342 zlevnit elektriků. A to su takoví podvodníci a ten vnuk mi povídá: babi, já ti říkám
343 pokaždej, neotevírej, neodemykej. Já jsem si říkala roba já ju nemožu dobře, já jsem
344 si byla jistá, že je ti to zas ta, zas ta baba. Tak jsem ti ji neotevřela a to ti byla ta její
345 známá, k nám zvonila a já jsem ji neotevřela. Včil ti idu do vnitřku, cosi ti dělám a
346 tu takový ti hluk a já jsem si hleděla ty okna to neslyšíš, ani auto na parkovišti,
347 protože to su dobré okna a najedenkrát říkám si najednou takový hluk slyším a kruci
348 včil ti slyším v tej kuchyni. No, tož ještě se podíváme do obýváku, jestli nemá
349 obývár otevřený. Já říkám kruci, tož co se tu děje, to bylo v sobotu ráno, co se tu
350 děje. Včil jsem se ti podívala do okna a tam ti byl v autě, v takovém bílém autě chlap
351 v běžových gaťách, světlobílú košulu, v tom autě seděl šedivý a já si říkám co tady
352 se jenom děje. Tož sem ti podívala se lepší, já jsem chlapa nepoznala, a včil ti idu na
353 balkon a tu ti už byli dvojžebřík, dvoják už pod oknem a už se ti dobývali k tej moji
354 susedce. No říkám do prdele, co tady se děje, já jsem ti otevřela ten balkon a včil ti
355 idu tady a tady ti už čtyry auta. Hasiči, z obce, doktor, sanitka, tož za sebou staly. Tož
356 já jsem ti vyšla na tu chodbu a František Krůpů, ne Bryda, Bryda ne. František Krůpu
357 s tím dvojákem se dobývali, jako do tého obýváku, hleděli, jestli tam něco neuvidá.
358 A já ti oteřu dveře a ten další sused stal u tych dveří. Já říkám susede co se děje.
359 Prý no dobýváme se je zamklé u paní a dobýváme se k susedce. Ale mezi tím už ti
360 přišli dva chlapi a ona ti má takový dobrý zámeck kupený drahý, víš na tých dveřích
361 hlavních. Oni ti otevřeli, oni ti tam jenom dali, zatočili klučku, ty dveři ti byly hned
362 otevřené. Já říkám no do prdele, já sem ten zámeck si též chtěla dát, tolik tisíc to stálo
363 a na hovno to je vlastně. Víš tak mě to napadlo. A stojím tady a už šla ti doktorka,
364 sestřička, už to ti všechno k nim šlo. Odemkli a já s tím susedem jsem měla dveře
365 otevřené a zostali jsme stát u tých dveří a včil klid po pěšině, klid po pěšině a na
366 jedenkrát ti a najedenkrát ti doktorka vyšla a já říkám, co je paní doktorko. A prý je
367 mrtvá. Kůrník šopa. Ona ti v ten páteck hned myslím umřela, oni na to nepřišli. Ji ti
368 šla televiza celú noc a ta její známá, ona ti měla ta Lída v sobotu k ní přijít na ty
369 oslavy tého malého. A ona ji volala, ona ti nebrala telefon a holka ti s tím klukem
370 byli v Luhačovicích na dva dni, na sobotu a na nedělu, nebo jenom na sobotu, jako
371 odjeti. A té ..... se též nemohla dovolat a klíče též neměla, to ti byla, to ti byla ta její
372 známá, co na mě volala, já sem ti myslěla, že je to ta baba, já jsem
373 neotevřela. Jsem se tak omluvila tej její známé potom a ona říká, že to nevadí,
374 no a včilej, tož všeci, a my ti s tu Sylvu vyjdeme hen a tej ..... volali do tých
375 Luhačovic a ona ti hned přijela z tych Luhačovic, tož už ti zasedla na tem lužku. Tak

376 oni ti ju oblekli všecko a přišel pohřební vůz a měli aji truhlu tam, ale oni ti ju
377 zabalili do plachty a bez tej truhly ju dali na nosítka a my jsem ti s tu sousedku
378 byli hen, tam jsme seděli. Já říkám, páni, tož to se ti všecko semlelo v tu sobotu ráno.
379 Všeci odjeli a toto se všecko semlelo. Ale to ti řeknu včil to hlavní. To ti trvalo
380 myslím ti tak dva měsíce, nebo tři měsíce a najedenkrát, co jsem to prožila. A
381 najedenkrát ti z ničeho nic, ta lednička se ti z teho, já jsem ti byla ve sklepě, sestra mi
382 telefonovala, ty budeš doma odpoledňa, já říkám budu. A já jsem ti šla zalét', cosi
383 jsem šla do teho sklepa a včilej ti ta sestra ti tu měla přijít a kolem oken ti kdosi šel a
384 kolem tého okýnka skleповého. Já říkám, tu ide sestra , já jsem ti šla, vylezla z tého
385 sklepa a ta lednička ti tam ještě byla v tem sklepě. A najednu já ti vylezu z teho
386 sklepa a nic to, to ti bylo kerý den ti to bylo a na druhý den a v pondělí ráno, to ti
387 bylo v nedělu a v pondělí ráno představ si, kdosi odpoledňa na mňa zazvonil. Ala tu
388 byla v pondělí odešla a půl hodiny byla odejidená na autobusi a kdosi ti zazvoní do
389 teho. Z ničeho nic k nám a včil mě říká, jak jsem si dovolila říct Markovi, ať odveze
390 tu ledničku. Já jsem ti zostala, ale jak ti sprostě, jak ti na mně řvala na tej chodbě. Že
391 co mě to napadlo, že moje to není a jak jsem si dovolila říct Markovii ať odveze
392 ledničku. Já jsem ti zostala jak když ti mňa liští po tlamě, já jsem o ničem nevěděla a
393 já jsem ti neměla odpověď. Ale jak byla na mně sprostá, tož tak sprostě si na mě
394 nerozdával tlamu celé myslím já ti nevím, já ti nepamatuju kolik roků. A já ti zstanu
395 a já ti povídám. A včilej jsem zostala, jak když mňa liští, sama jsem tu byla, ta, ta
396 byla odejdena a já ti na teho Marka, on ti šel po chodbě a já říkám Marku, kde jsi
397 k temu přišel, že já jsem řekla, ať odvezeš susedčinu ledničku. On říká, řekla jste to,
398 to byla ti druhá rána. Já říkám no co to co ti napadlo prosím tě, že jsem to řekla, nebo
399 ona nadala jemu, on ti ju odvezl, tož já ti něco řeknu. To je P..... rodina, to su,
400 oni tady choďa, to ti je cigánská rodina, romova. Ony jsu všecky rozvedené, ona ta
401 P..... prodává aji v masnej ta chudá víš a to ti řeknu ona je vdaná s tým Ivošem
402 hentym. O patnáct roků ona je starší a ten Ivoš má s tu Mirku to děvča třináctileté.
403 Ale oni ti měli v květnu svatbu spolu. Víš jak je to zaplantané, ta mama tého Ivoša, či
404 tého Marka, co má tu holku, ta čeká včil druhé děcko v prosinci. Co má tu holku, ona
405 si ti vzala tého Ivoša co má s tu Barušku to děcko. Jak se jmenuje ta Baruška, ta
406 tlustá. Tož on si ju vzal, ten Ivoš tu mamu teho Marka. A ten Marek, ten Marek co
407 má ta holka, čekajů to druhé děcko toten měsíc a ten Marek je bratr holky a tchán.
408 Bratr je tchán tej holky. A ona ta P....., ta mama tého Marka má dvaapadesát
409 roků a on sedmatřicet ten a spadl ze střechy za tři měsíce po svatbě ve Velkých

410 Kozlovic a on ti chodí o berlách, víš jak on je dále dožebračený, tak, že vyžil. On
411 kdesi v Kozlovicích prý v červni spadl ze střechy. Za tři měsíce po svatbě. Ale včilej
412 ti co. A on ti mě říká. Řekla jste to a řekla jste to. Já říkám, no tož kruci, co toto na
413 mně ušili. On ten Marek ti řeknu, on má ještě dvě sestry a myslím obě dvě žijú bez
414 chlapů a majú malé děcka. Ještě bratra má, chodí do školy ten Marek. A já si myslím,
415 že ona některá potřebovala tu ledničku, tak on ju tam viděl tak stát tolik roků, tak on
416 ju odvez, ale ta, ta .... na něho zaútočila v to pondělí. On ti ju v sobotu, v nedělu
417 odpoledňa odvez, v nedělu odpoledňa ti ju odvez a v pondělí on jak byl ten kravál,
418 on ti vzal auto a on ti ju tam dal do toho sklepa. V to pondělí odpoledňa, jak ona na
419 něho tam zaútočila za mě. Představ si tak on ju tam dal. Kdyby ju dovezl do toho
420 sběrného sklepa, tak v nedělu jak ju odvázel tam nejsú v tych sběrných a v pondělí
421 by zas tam by honem nebyli. On okamžitě sehnal auto a okamžitě, ju co ju odvázel
422 tym autem ju přivez. A ju chtěla ta její známá tu ledničku. Ta paní ju slíbila tej její
423 známejej. Tož takový ti to, a on ti tvrdil, že já jsem mu to řekla. Já jsem ti
424 byla, tá rozdávila na mně gembu, jabka se měly thrat společně, ta rozdávila gembu,
425 ten ti stoprocentně, já jsem ti byla bezradná. Včilej ti přide k nám Zdenka, ve středu,
426 to bylo ti v pondělí a já jsem ti ležela jak mrtvola a od tého pondělka já jsem myslela,
427 že mě ranila mrtvica, já jsem ti byla neschopná. Ta sestra přijde a říká proboha co je
428 ti, ona mě vždycky zatelefonuje, že k nám přijde. Já říkám. Jsem ji to vykládala a
429 Zdenka povídá, tož toto v tem tě nemožeme nechat. Já říkám sestro mě to tak trápí, já
430 jsem tak z té lži nešťastná. Já jsem ti tak nešťastná a ona mě povídá. Ty tož musíš
431 říct P....., nebo P....., nebo holce, ať v tom udělá pořádek a toto ide prořešit, když
432 s nima v tej chalupě bývaš. A Já říkám ty, vnuk je na dovolené, ten ti byl kdesi
433 na dovolenej, v cizině, P..... bych, nebo P... byl též, myslím na dovolené a ona to
434 by tak dopadlo, že, kdyby ona to domluvala, tož ona té holce natříště na tlamu, to je
435 divočák první třídydcera, to by ti špatně dopadlo. Já říkám, já ti nemám nikomu
436 odvahy, já říkám sestro, ty jsi taková rozumná. Víš naša sestra, já ti něco řeknu.
437 Naša sestra dycky říká, ty si necháš od každého srát na vrch hlavy. Já si s každým
438 vyřídím všecko na rovinu, na rovinu a jí to vždycky sedne tej sestře, já jsem si
439 říkala a ona má chování, ona není divočák ta má chování, ona půjde za tym Markem
440 a se ho na to zeptá, kde k temu přišel a mě obhájí. Já kurnik, ta ti dopadla. Ta tam
441 zazvonila, řekla, oni tam majú bordel v tem bytě hrozný, ona otevřela dveře, ona ti to
442 domluvala, on ti na ňu začal řvát, až se začala chalupa třepat. A báb, vyhodil ju a báb
443 před ni dveřama. Že co má, že co se má vtírat do jejího bytu, no a řešit takové věci,

444 které se týkají pravdy. A ta sestra ti přišla, bledá, já jsem ti zase celou noc oka
445 nezavřela, že ta sestra je po operaci srdce, že se jí může něco stát, to by mňa
446 Bohunka to obviňovat, že co jsem ju tam poslala. Já jsem ti prožívala něco takého
447 hrozného, že ti to nedovedu říct. A tak nevině, nevině. A včil ti přišel vnuk, ta sestra
448 tak dopadla, říká ty já jsem tam neměla co dělat. Já říkám sestro, já jsem tě tam
449 neměla posílat, já jsem to zavinila a opravdu nezlobsa. Ona sotva domů ti od hrůze
450 došla, že tak dopadla, jak já. Ty přišel ti ten P....., já P..... jsem ti to říkala a P...
451 říkal. Babi, víš, mě nezajímají vaše v chalupě věci. Aja povídala. Dobře, že jsem to
452 nešla řešit, já bych komusi, já bych té holce dala takovů po tlamě až by zůstala na tej
453 zdi viset, když si na mě tak rozdávila gembu. A přišel vnuk a já jsem mu to říkala a
454 on říká. Babi víš co, já tě v tem nenechám. Já tě v tem nenechám, mamka má chalupu
455 a toto, má připsanů chalupu, je to její, řekni mamce, ať tam udělá v tem pořádek. My
456 tě tam tak nenecháme. A v tem a já povídám. P..., já ti nevím, mamka je takový
457 prud'as, ona by to tak sem ti to temu vnukovi vymlůvala. A říká. A on ti ji
458 zatelefonoval a Aja řekla vnukovi. P....., já žádné pořádky tam dělat nebudu, já bych
459 sem se na ně mohla vysrat, já bych komusi tam musela rozbít tlamu. A vnuk říká.
460 Babi, mamka mě to řekla, tak půjdu dělat pořádky já. Tak se sebral a šel ti za tím
461 Markem prvej on. A ten Marek, se mu představil, kdo je a vykal mu on má
462 pětadvacet roků, je to šušňák, co s tu holku žije. On se ti s nim domluvil, s tým se
463 domluvili. On ti tam byl tak dlouho na tem vrchu a říká. Víte co, já temu pevně, já
464 jsem měla otevřené dveře, ale tady je taková blbá ozvěna na tej chodbě. Víte co, já
465 temu pevně věřím, že babi naša to neřekla, protože ji to dobře myslí, pálí a ona si zas
466 pamatuje, co řekne a co neřekne. A on ti řekl, a on ti tož hrozně mě obhajoval. A on
467 říká, no ta je z tého zničena, ta je tak na infarkt, je nemocná a já vám to jdu
468 vysvětlovat, že já jako vnuk, já vám to idu vysvětlovat, že to není pravda a že jste ju
469 nevině obvinili. A on a on povídá, že oni by s paní P..... nechtěli být za zle, víš
470 ten, hrozně, že by se velice, že on mě aji světlo spravil. No je fakt, mě špatný
471 vypínač on je elektrikář, no tož jsem mu zavolala, však jsem mu to zaplatila dobře aji
472 vypínač aji prácu. A on říká a my by sme se s ňu, a ta holka říká a řekla to, stala v tej
473 chodbě a řekla to. A on říká a kdy to řekla, ten vnuk povídá. A kdy to řekla temu,
474 temu Markovi. Před dvoma rokama. A před dvoma rokama ti ta lednička byla v tej
475 Ostravě u tej holky. Člověče, to zase sused povídal. Tož představ si co oni na mě
476 uvázali za drb, ale proč to zvedl na mně, proč to nezvedl na tu mrtvu paní, to ti bylo
477 za tři měsíce po tej smrti se toto odehrálo. Mě on řekl, babička říkala, ať to odvezu,

478 já jsem to na základě, ale ne mě. Tož on to na mě, mě to neleze do hlavy do dneška,
479 proč on to na mě vpálil takovů toto. Když ju odvezl, pro kohosi to potřeboval
480 z rodiny, a nebo to prodal, víš za toto, tak jak to mladí lidi. Vnuk říká, já jsem to, já
481 jsem to absolutně, babi naša to absolutně neřekla, já temu pevně, stoprocentně
482 tvrdím. Dlouho tam byl, všechno se rozmluvilo, řeklo, zlezl dolů, ale včil jsme ti měli
483 společně trhat ty jabka. Tá paní, my sme tři to měli, sused má svoje dva stromy, ale
484 my máme ty tři stromy a bylo ti plno jablek. My jsme ti ty jabka měli trhat, v říjnu to
485 trháme. Však já jsem z toho měla zas takové lufty. Jak já to dám dohromady, když je
486 tolik jablek, že, že je takových pěkných je to škoda. Tak já jsem ti to řekla vnukovi a
487 vnuk říká. Babi, víš co, o to se nezajímej, já to zařídím. Takový ti ten vnuk ke
488 všechnému byl ti mě nápomocný. Ke všechnému, to šel řešit on v klidu. On říká babi,
489 já by mu dal po dršce, protože jsem viděl, že lže a ona v jiném stavu, ještě mu to
490 přikývla, co není pravda. Kde oni takoví ti mladí lidi přijdu, ale to je dneska moderní.
491 Lhať a hlať a lhať. Povídal, ale víš co já ti něco řeknu, já kdyby, já kdyby jsem ti
492 nedbal na tem tak, ale já jsem si myslel. Býváš tam, býváš s nima, máš roky, oni by
493 se mohli tak po tebě mstít, že ty bys tam nevybyla a co bys dělala. Tak já jsem
494 všechno radši s rozumem dělal, trval jsem na svojim, ale sežral jsem to, jsme se
495 rozešli a bylo to správné, že. Bylo to správné, jak kdybys mi poradil. Bylo to
496 správné. Já si jich nevšímám, po tom jsme ti trhali ty jabka, děvča zlaté. Oni ti mě nic
497 neřekli, ta Janka ti došla za tým, víš oni nemluvja myslím, ona nezdraví, ani tu našu
498 susedku ta Janka, ani mně a zakázala včil aji temu jejímu , temu manželovi, ani ten
499 nás nezdraví. Ani Aju nezdraví, ani nikoho. Nikoho, tak su sprostí a denně ti tady je
500 a už je to půl roku, co je ona mrtvá. Ona ti je tu denně. A já ani nevylézám, já seru
501 na ňu. No ale včilej ti jsme trhali jabka a vnuk povídá. Babi nic si z toho nedělej. Já
502 tam půjdu, když jabka se budu trhat. Kdy to budeme trhat. Ale to ti bylo, on ti tam
503 šel a to ti bylo v sobotu, to ti bylo v sobotu a ona se domluvila s tym, s tym, to víš, já
504 už jsem stará mě vymýtili, ale zazvonil on a říká. Paní P..... dejte si nádobu, my
505 jdeme trhat ty jabka. A trhali ty pěkné jabka červené z tej jabloně a já jsem tam byla,
506 já jsem si sedla a oni jich trhali, aji ten Janek, aji ta Janka, ona to dělila. My jsme
507 vždycky řadu s tu Libu po hromádce, jak jsem to celé roky měli, ale včil ona ti to do
508 kyblíka a hrozně jak griáčnica ta Jarka. Já říkám, ale ať si dělajů aji hovno, griáčnica
509 strašná trhala jabka. Jsme se rozdělili, on ti mě to aji do toho sklepa donés, s tyma
510 lískama, víš, ten Marek bez řečí, mě to odnesl do sklepa a já sem si tam sedla ke
511 stolu a nedělala jsem nic. On to odnesl a potom ona to rozdělila v kýblach na tři díly

512 a potom se ti měly trhat tři, tady ty tři jabloně druhé. A já to tedy tomu vnukovi
513 povídám, ten vnuk povídá. Babi, víš co, já se s ňu domluvím a když, když toto, když
514 bude, tak tady Máša, my přijedeme s Mášou. Tak přijeli ti tady autem s Mášou, on se
515 sebral, šel ti k ní, ona už ti bývá v tom prostředním věžáku, tak ona včil šla, tak chtěl
516 tam zazvonit, že se s ňu domluví, no, ale ona už ti tady šla, tak se domluvili, že budu
517 ti trhat jabka. Tak Máša tady přišla s vnukem a tož ti to trhali. Tož jablek ti bylo moc,
518 tož ti to třepali a ten vnuk a já jsem ti seděla tam a ta Máša, že to budu zas po tých
519 kyblíkách rozdělávat. Oni tady měli pod tyma oknama jejima ti koše a tyto nádoby,
520 víš lísky a ta Máša povídala. Tak budeme to po kybli, teď ti už nechtěli totých jablek,
521 toty druhé, jenom ty červené, že oni už se nezapojá, ten Marek, že oni to nechcu. No
522 tak ti to tak bylo, tak oni ti, já jsem tam seděla a vnuk byl spocený, ten ti třepal, Máša
523 sbírala a všecko ti možné a oni víš, jak to rozdělili. Oni sbírali dva, vnuk třepal,
524 Máša sbírala a já jsem se dívala a Máša povídá. Ona si teho nevšimla, Babi, běžte si
525 sednut, nezohýbejte se ze čtyrykrát ti mňa vyhnala a já jsem věděla, že oni ti si to
526 dávaju pěkně s týma kyblíkama to teho a, že maju jednou tolik tych jablek. Já jsem si
527 říkala a já jsem už pro to měla zájemce, pro ty jabka, rozumíš. Já ti řeknu jaké. A já
528 říkám do prdele a potom Máša na to přišla, vnuk zpocený, na jabloni, na dvoukoláku
529 a Máša na to přišla, že oni si dva sbírali a ona sama. Tož oni měli jednou tolik jablek,
530 dali si to do sklepa. Vnuk, toto, tak jsme to. Já jsem říkala vnukovi, že aji už myslím
531 to bylo předloni, on ti je v tom Frenštátě zaměstnaný a tam je palírna. A tam deset
532 kilo jablek a se ti dá, do tej palérni, jablek deset kilo a 150 korun od pálení a za tych
533 deset je litr slivovice, hotovej. Oni ti ju udělaju a tak o Vánocách ti to tak dávaju. A
534 ten vnuk už to to měl v tej palenici tak zařízené, víš tož co s tým. Předloni to shnilo,
535 také v pytlách, tak to tak udělal. Tak já jsem, tak to vzali do sklepa, dali to pod
536 schodiště, potom v pondělí Máša ráno přijela s vnukem, oni to naložili na auto a
537 odvezl to do tého Frenštáta. Tam budu mět slivovicu o Vánocách. Víš, dám peníze,
538 150 korun z litra a doveze mě hotovu slivovicu. Já jsem povědala vnuku, jak to
539 přivezeš, co s tu slivovicu uděláme a bylo to 130 kilo tych jablek. A ostatek ty pěkné
540 jsem si dala do sklepa, ty jsem si navybírala a ty pěkné mám ve sklepě. A když mě
541 někdo něco udělá, kolem mě, tak já mu dám tašku jablek. Lidi nemaju jabka, že a já
542 nemám co dat', že peníze nikomu nebudu strkat, anebo nikomu noc nepomožu a
543 třebaš z obchodu mě donese nákup, nebo pomože v tašce, nebo ledasco udělá, tož si
544 říkám. Co tym lidem, tak jim dám tašku jablek a nejsem, víš třeba v paneláku
545 Pandokrce jsem donesla tašku jablek. Taková byla na mě nedobrá, ale byla toďkaj

546 v Tesku a jsem spolu mluvily a tož si tak stěžovala. Já říkám, paní Pandorková máte
547 jabka a ona říká, no nemám. Tož jsem vzala tod'kaj tašku jablek a tož jsem ji donesla.
548 No nic. No včilej ti, včilej to tak dopadlo, že on to odvezl, že o Vánocách. A povídá
549 mi. Babi, jak to uděláme na Vánoce, jak to uděláme s tu slivovicu. Já jsem si říkala,
550 no ty máš na tom největší podíl, já si nechám toto, dám Aji a tobě, říkám a máš na
551 tom největší podíl a on ti mě povídá. Babi, víš co. Já po tobě nic nechcu. Já nic
552 nechcu, kolik mě dáš na ochutnání dáš. Já ti bude za to 13 litrů slivovice, za ty jabka
553 a já, když nemáš peníze já ti zaplatím aji od pálení a já nic nechcu. A já říkám. Tam
554 si slivovicu nechej. Budeš mět narozeniny, máš kupovat drahů gořalku, jsem říkala,
555 kdo ti přijde, nevíš jak to budeš dělat, jak se dožít, nebo jak to budeš dělat, se
556 slivovicu, já nic nechcu. Já jsem si, já jsem povědala, tak Karle, víš, máš dobrý
557 nápad. Já ti řeknu tak. Já dám Aji litr, tobě dva , já od pálení zaplatím, tobě dám litr,
558 Aji dva litry a ostatek si vezmeš do sklepa a jak, kolik spotřebuješ, kolik budeš chcět
559 a ostatek já by jsem si od tebe koupila. Tak rozumně, víš oni, ne že by mě odírali,
560 nebo co on řekne. Babi, jenom řekni, že ti chyběj peníze a nemáš, já ti zaradím, nebo
561 já ti dám na to, nebo to, nebo to. Tak, tak ti toto, tož jsem ti to včilej všecko řekla jak
562 já sem ti dopadla. Kdyby ne tého Karla, tož on ti tak a ta Aja ti je zlá a on. On k tobě
563 proto furt chodí, že spolu klebetíte. Já říkám do prdele, jaké. On ti je ke mne hodný.
564 No víš, co se mně včilej stalo. On ti odjel to teho na Slovensko v pátek a mě ti
565 celoroční tu. Já potřebuju někoho, aby mě v něčem pomohl. Já jsem jistě nikde
566 nedojdu, kromě Teska a doktora a já jsem nemožná. Já si netrůfám. Budu dělat ze
567 sebe hrdinku a kdesi se vyvrátím a bude kolem mě kdosi létat. Tak já, co si trůfám, si
568 trůfám a co si netrůfám, tak já požádám někoho. A tož co ti mě včil udělal. Mě ti
569 přišla pojistka na celý rok platit. Dvaadvacátého to bylo poslané z Prahy, on ti ke
570 mně přišel, osmadvacátého ona ti mě to vytáhla ze schránky. O večer mě přišel
571 navštívit, Aja odešla, podala mě to ze schránky zalepené a tého osmadvacátého ta
572 pojistka měla být zaplacená. Co to jsu za hajzli. Tož já ti mu to povídám, já říkám, ty
573 já temu nerozumím. Tož dvaadvacátého je to poslané z Prahy, tady osmadvacátého,
574 tož je to přijdené, ale nevím, do kdy to mám zaplatit. Jestli to bude stačit, až při tém
575 inkasu ad' nemusí dvakrát chodit Aja na poštu. On říká, babi to mělo být dneska
576 zaplacené. Tož oni ti to bylo ve středu, oni ti v pátek odpoledne z práce už jeli na
577 Slovensko na koupele s tým a on ti mě, on ti mě to vzal, já jsem mu dala peníze a on
578 ti mě to vzal a ta Máša byla tak hodná, on ji telefonoval, jestli to vyřídí tady v tej
579 pojišťovně u toho nádraží, víš a ona říkala. Karle přines to, co já bych pro babi

580 neudělala. A ona ti to zase z kanceláře na ten účet přes internet poslala. Tak tož
581 podívej se taková. Ale kdyby se mě něco stalo, jak už to byla dojitá ta doba, oni tolké
582 roky to platím a já by měla hovno a já se nikde nepohnu. Kde já se pohnu a už je
583 dneska středa. Tak on to už mě to všechno proplatil. Tak já, když mu něco řeknu,
584 udělej mě, nebo to ten Karel, nebo Aji, ta mi inkaso bere, zas to to, oni mě všechno
585 udělají ti dva, dva lidi. Sestra přijde, posedí, ale já po ni nic nechcu, protože už má
586 pětáosmdesátý rok, aby mě udělala, ale oni dva mě zas všechno udělajů. Nebo aji když
587 Petrovi řeknu, no a tož ještě ti řeknu, že no ještě to dopíšem a řeknu ti, jak jsme byli
588 na oslavách.

589

590 ŽIVOTNÍ IDEOLOGIE, KULTURNÍ OČEKÁVÁNÍ A ŽIVOTNÍ TÉMA

591 Osobní životní ideologie

592 **Popište, co je vaše nejdůležitější hodnota v lidském životě.**

593 Kulturní očekávání

594 Já mám zdraví, největší no, zdraví, abych byla zdravá, zdravá, zdravá.

595

596 **Jakou si myslíte, že mají staří lidé v dnešní společnosti roli?**

597 **Změnila se podle vás tato role za posledních čtyřicet let?**

598 Co bych ti tak řekla, stejné to není, stejné to není, protože dneska jsou mladí lidi
599 nároční, velice nároční proti nám před čtyřiceti rokama a nejsů tak skromní, jak jsme
600 byli my. No, nebo ti lidi před těma čtyřiceti rokama. Že byli boháči, byli aji chudáci,
601 špatní lidi, ale tehda se to tak, byl komunismus, tehda se to tak neřešilo. Rozumíš, jak
602 kdyby. Nebyly veliké rozdíly. Že je to tak?

603 **A jakou si myslíte, že mají dneska roli staří lidé?**

604 No, po správnu, po správnu bych řekla, že se mají lepší, jak se měli. Opravdu. Je o
605 nich taková, když su nemocní je jim hned pomoc a nenechají se, tak jako podle toho
606 jaké mají povahy. Podle povahy lidí, rozumíš. Když mají lidí takové skromné
607 povahy, třebas, jak mám skromně povahu já, já se nenadvyšuju a ani toto, takovu
608 sromnu, normální, ale jsu lidi, kteří su, kteří si myslá, třebas takých doktorů mamy,
609 to mi musí udělat, nebo, nebo toto, že je to tak. Ti chudobní lidi a hrozně ti, ti staří
610 lidi sů neuhovliví a takoví sů nervózní, takoví, že. A to bylo aj prve, jenomže jich
611 nikdo nevyslechl, jich nikdo nevyslechl. Dneska su lidí aji takoví staří takoví
612 nespokojeni, dožívají se vyššího věku, to je fakt, včil se dožívají o moc většího věku,
613 já jsem, to takového věku se u nás v rodině nedožil žádný, jak mám já. Nikdo, v celej

614 rodině a já jsem tady zase nejstarší v rodině a nejstarší skoro v susedství je nás tady
615 tak skoro pět.

616 **Životní téma**

617 **Pokuste se rozeznat a pojmenovat nejdůležitější téma vašeho životního příběhu.**

618 Tož, jak by jsme to pojmenovali, no, tož to maju všeci, že to maju všeci takové
619 příběhy životní. Každý by o svojim životu by každý mohl složit knížku, nebo román,
620 že? Každý knížku, každý člověk starý by o svojim životě ve stáří mohl složit knížku.
621 Životopis života na více stran.

622 **A to nejdůležitější téma v tom Vašem životě, které si myslíte, že to je, nebo bylo,**
623 **nebo bude?**

624 Nejdůležitější, no zase to zdraví, no vlastně mě nic nechybí jiného. Aby ti lidi mě
625 přežilo, co mě poslouží a byla trochu zdravá, aby kolem sebe mohla chodit. Aby co
626 nejmíň potřebovala kolem sebe, měla tolik síly, abych mohla kolem sebe dělat a
627 dožít se toho, abych se tím lidem, kteří mě posloužili, aby se nic nestalo a mohli mě
628 vyhovět. Tož co jiného.

1 **Participant B**

2

3 **Tento rozhovor bude pojednávat o Vašem životním příběhu. Budu po Vás chtít,**
4 **abyste dal/a dohromady cosi, jako Vaši vlastní autobiografii – příběh Vašeho**
5 **života, jak mu Vy osobně rozumíte. Budu se ptát na Vaši minulost, současnost a**
6 **očekávání do budoucnosti. Samozřejmě půjde jen o vybrané úseky z Vašeho**
7 **života: nemám možnost vyslechnout si Váš životní příběh celý. Místo toho po**
8 **Vás budu chtít, abyste se zaměřili na několik klíčových momentů Vašeho života:**
9 **několik klíčových událostí, osob nebo myšlenek, které jsou/byly podle Vás pro**
10 **Váš život zásadní – budou mě zajímat informace, které něco důležitého o Vaši**
11 **osobě a o Vašem životě vypovídají, které vypovídají něco o tom, jak jste se stal/a**
12 **tím, kým jste dnes.**

13

14 **Jednu věc bych chtěl/a ještě jednou zřetelně objasnit: v tomto rozhovoru se**
15 **nejedná o to najít něco, co s Vámi osobně nebo ve Vašem životě není v pořádku.**
16 **Ani se nejedná o nějaký druh terapeutického sezení. V žádném případě**
17 **nehodlám hodnotit nakolik je/byl Váš život dobrý a dokonalý. Chtěl/a bych**
18 **slyšet Váš příběh, Vaši minulost, tak jak si ji pamatujete a budoucnost tak, jak**
19 **si ji představujete.**

20 **Cílem tohoto výzkumu je sesbírat životní příběhy, abychom lépe porozuměli**
21 **tomu, jak lidé žili a žijí na tomto místě a jak lidé žili a žijí jinde, a jak chápou a**
22 **vysvětlují to, kým jsou a jakou osobností se stali.**

23 **Samozřejmě Vaše účast je zcela dobrovolná a vše, co řeknete, bude vnímáno**
24 **jako důvěrné a s daty bude zacházeno anonymně.**

25

26 **Jsem přesvědčen/a, že Vás následující rozhovor bude bavit. Většina lidí si ho**
27 **docela užívá.**

28 **Chcete se k tomu na něco zeptat: máte nějaké otázky?**

29

30 **Tak začneme s několika epizodami z Vašeho života.**

31

32 **I. Klíčové události životního příběhu**

33 **Jak už jsem řekla, ráda bych Vás poprosila o to, abyste mi vyprávěl určité**
34 **klíčové epizody (situace) z Vašeho života. Já se Vás teď budu ptát na osm**

35 různých epizod, a nejdříve Vám vždy stručně popíšu, co myslím každou
36 jednotlivou epizodou. Pak Vás poprosím, abyste se na chvíli zamyslel nad
37 odpovídajícími epizodami z Vašeho života a jednu mi vyprávěl tak podrobně,
38 jak jen to bude možné.

39 **Začněme tedy s první klíčovou situací Vašeho života.**

40

41 **1. Vrchol**

42 **Vyprávějte mi, prosím, o vrcholném zážitku ve Vašem životě: vrcholný zážitek**
43 **by měl být (jeden z nejvyšších nebo) ten nejvyšší okamžik ve Vašem životním**
44 **příběhu. Měl by to být moment nebo epizoda, při které jste pocítovala**
45 **výjimečně pozitivní pocity, např. radost, nadšení, obrovské štěstí, hluboký**
46 **vnitřní mír nebo nějaké jiné silně pozitivní emoce. V současnosti by měla tato**
47 **situace ve Vašich vzpomínkách vynikat jako jeden z nejlepších, nejkrásnějších**
48 **nebo nejvznešenějších okamžiků Vašeho životního příběhu. Prosím, vyprávějte**
49 **mi co nejpodrobněji o Vašem vrcholném zážitku, nebo o něčem, co by se tomu**
50 **mohlo podobat, a co jste prožil/a v minulosti. Vyprávějte mi přesně, co se stalo a**
51 **kde se to stalo. Vyprávějte mi o osobách, kterých se to týkalo, co jste děl, co jste**
52 **si myslel a jak jste se cítil/a a co udělalo tento určitý moment tak krásným, jaký**
53 **význam/jaký vliv měla tato zkušenost pro Vás a co tato událost vypovídá o tom,**
54 **kým jste byla a kým jste nyní.**

55

56 Když jsem se vyučil, protože já jsem se musel jít učit až po patnácti letech, ve
57 Zbrojovce mě tenkrát nevzali, protože byla ještě válka, tak jsem musel jít až do
58 Mezříčie. V Mezříčie jsem se vyučil v Tonaku a šel jsem potom dělat do Tesly, jako
59 svářeč a jako montér. Tam jsem dělal dva roky a po dvou letech mě přijala Tesla,
60 jako zaměstnanec Tesly. Tak jsem měl zaměstnání a byl jsem zajištěný a dělal jsem
61 tam necelých dvacet let. Za těch dvacet let, jak už jsem se potom oženil jsem
62 býval u našich. Před tím, než jsem se oženil, jsme se domluvili o bytě. Byt jsem
63 dostal v Rožnově, to bylo nejkrásnější v 54 letech, když jsem přišel k úrazu při fotbale
64 a zlámal jsem si nohu. Jak jsem přišel z nemocnice, tak jsem se domluvil s ředitelem
65 Manclem, protože byty se dávaly, to jsem musel být přihlášený. Já jsem tam byl,
66 jako nejstarší zaměstnanec a ten Mancl, mě zavolał, že mám přijet. Já jsem přijel na
67 kole aji se zlamanů nohu a on mi dal pěkný byt v Rožnově a tam jsem býval dvacet
68 let, v tem bytě a to byl jeden z nejkrásnějších zážitků, které jsem zažil, protože to

69 bylo opravdu těžké a málokdy se s tím někdo setkal, aby dělník, jak jsem byl já
70 dostal byt. Aby se ředitel nad tím zamyslel a udělal něco pro dělníka.

71 **Kolik jste měl v té době let?** V té době jsem měl dvacet čtyři let.

72 **A co jste cítil, jaké jste prožíval emoce?** No radost jsem měl, to jsme bývali v bytě
73 tří rodiny. Byla tam Zdena, Čeňka a my. My jsme bývali tři rodiny v jedné ložnici a
74 jedné kuchyni. Tak jsme na to čekali, já jsem neměl ani nábytek doma, ten jsem měl
75 u Mikulenků. Ten Mancl na mě čekal a vzkázal, že mám přijít po Svatošovi
76 Juříčkovém, že chce se mnou mluvit, že kdy přijdu z té nemocnice. Já jsem ležel od
77 července od Anenské noci až do září v nemocnici v Jičíně. To jsem měl třikrát nohu
78 zlomenou, mě ju spravovali. To jsem tam ležel a on kdy přijdu, že už jeden byt museli
79 dát, protože nemohli na mě čekat. Tak ho dali a další se dostavoval a to bylo o
80 Vánocích. A to byl nejpěknější Silvestr, který když jsme se tam stěhovali. To jsme
81 tam byli první nájemníci. To byl jeden z nejpěknějších momentů. Já jsem byl velice
82 spokojený v Tesle.

83 **Takže to mělo vliv na další život, na těch dalších dvacet let?**

84 To bylo pravda, protože já jsem tam nezažil zklamání a to jsem tam dělal dvacet
85 roků. Po dvaceti letech přišli za mnu z Národního výboru a chodil tady sused,
86 nějaký Zelenka a chtěli, aby jsme se nastěhovali a bývali v Zubří, protože tam byla
87 jen stařenka. Byl to dřevěný barák, jedna jizba, a že by jsme si mohli aji postavit. No,
88 mi se nechcelo, po dvaceti letech, všechno jsem tam měl zajištěné, kamarády, já jsem
89 dělal v pěti dílnách. A když za mnu chodili, tak já jsem si nevěděl rady. Já říkám tož
90 ježíšmarija, všechno jsem tam měl, aji zahradu, všechno v tem Rožnově a teď běž pryč.
91 No tak nakonec oni byli chudák staří, tak jsem se tam nastěhovali. Postavili jsme a to
92 bylo první rok zemřel tata na rakovinu, za rok se ženil Zdenek Za další rok umřela
93 mama a za rok se ženil se Pepa. Tak to byly čtyři roky zas horší. To už jsme byli
94 přestěhovani. Museli jsme se nastěhovat brzy, měli jsme krávy a hospodářství a oni
95 už nemohli tata, on měl kdesi tady v lopatkách rakovinu. To jsem měl krásných
96 dvacet roků, co jsem byl v Tesli. Další krásný život jsem měl. Když jsem přišel do
97 družstva a to se mi po dvaceti letech špatně odchodilo a to mě nechtěli pustit. Tak
98 jsem šel do družstva a za dva roky jsem zdrhnul, protože tam šel Háša nějaký
99 předseda JZD, odešel, jeho vyhnali a vyhnali ho nestraníci, co nebyli jako ve straně.
100 Tak on odešel a byl tam Volek a ten měl zase se mnu potíže. Já jsem s ním měl, ne
101 on se mnu. Přesto jsem se mohl vrátit zpátky do Tesly, ale když už jsem byl pryč, tak
102 jsem se nechtěl vracet, i když jsem tam měl velmi dobrou práci na polovodičích.

103 Když jsem šel do tych statků, tak mě udělali vedoucího přidružené výroby. A tam
104 sem dělal na tych Bučiskách, než bylo JZD a statky se rušily. V přidružené jsem
105 dělal, než jsem šel na důchod.

106

107 **2. Nejnižší moment**

108 **Ted' mi, prosím, vyprávějte o nejnižším momentu Vašeho života. Tento nejnižší**
109 **moment je opakem vrcholného zážitku, o kterém jste mi právě vyprávěl. Je**
110 **nejnižším bodem Vašeho životního příběhu. Pokuste se tedy ve Vašem životě**
111 **ohlédnout zpět a vzpomenout si na nějaký moment/nějakou událost, ve které**
112 **jste pocítoval silně negativní emoce, jako třeba zoufalství, zklamání, děs,**
113 **hlubokou vinu nebo jiný, velmi negativní pocit. Berte na vědomí, že tato**
114 **zkušenost by měla skutečně zachytit ten nejhorší nebo nejhlubší pád ve Vašem**
115 **životním příběhu. I když je tato životní vzpomínka pro Vás jistě nepříjemná,**
116 **velmi bych ocenil, kdybyste se pokusil/a být co nejpřímnější a nejpřesnější, jak**
117 **jen to bude možné. Vyprávějte mi, co se stalo a kde se to stalo, řekněte mi o**
118 **osobách, kterých se to týkalo, co jste děl, co jste si myslel a jak jste se cítil a co**
119 **udělalo tento určitý moment tak děsným, jaký význam/jaký vliv měla tato**
120 **zkušenost pro Vás? A co tato událost vypovídá o tom, kým jste byl a kým jste**
121 **nyní?**

122

123 Nejhorší bylo, když jsem měl patnáct roků, jak končila válka a v Zubří, tady
124 vypalovali u tych Holišů ten barák a mňa, jako všiváka zebralei gestapáci do školy,
125 v šest hodin přišli a vzali mňa do školy a tam, jako kluk jsem byl a čekal jsem než
126 nás postřílů, nebo oběsá.

127 **A co se přesně stalo?**

128 Gestapáci jezdili a partyzáni chodili k určitým lidem na obživu. Oni jak chodili, ti
129 němci to věděli, ale nevěděli prostě, kde a kdo chodí. Oni to chtěli udělat, tak jak to
130 udělali v tem, u tého Kladna, jak sa to praví, no to nevadí, Lidice a Ležáky a oni
131 chtěli něco podobného udělat tady. Vystřílet a zlikvidovat Zubří. Ti gestapáci chodili
132 po tych barákoch a brali všecky ty chlapy. No že chlapy brali, ale proč nás také ogary
133 brali. Tak jsme tam byli hladní do večera, tož to byl nejhorší zážitek.

134 **Co jste při to cítil, jak jste byl v té škole?**

135 Tož zle, hladní jsme byli, no byl tam hen strýc Ludvík, ten si vzal jídlo, tata nevěděli,
136 neměli nic. Tak on nám dal buchty, nebo tak něco, abychom nebyli hladní.

137 **Tak to mělo pro Vás význam asi životní?**

138 No pravda životní. Jak to byli ti naši staříček, oni hlídali od 6 rána do 6 v Gumárnach
139 a oni, když o tom věděli, tak oni na toho gestapáka měli nachstané lidi. Na prachovni
140 čekali partyzáni a ten gestapák měl v botě všechny jména těch lidí, kteří chodili, ale
141 přesně věděli jen o těch Holiších, kterým vypálili barák. Ten gestapák jim chtěl utéct
142 lesem mezi Frenštátem na Pindulu a oni ho chytlii a oni ho tam zastřelili. A vytáhli
143 mu z tam odcad' z tých botů celý ten seznam jmén lidí. Tím pádem, že neměli ten
144 seznam, tak nemohli vypálit a postřílet lidi a tak sa zachránili. To se týkalo celé
145 dědiny. Potom šli hasiči hasit ten oheň u Holišů, aby se nechytly další baráky,
146 protože tam byly dřevěné baráky. Takže tu chalupu Holišovu vypálili? Vypálili a jich
147 pozavírali a tata ten to odnes smrtí. Jejich tata. Tak je sme byli v té měšťance, to byla
148 katastrofa, pro mňa nejhorší věc, kterou jsem v životě zažil.

149

150 **3. Bod obratu**

151 **Když se člověk ohlédne zpět ve svém životě, často se stává, že rozpozná určité**
152 **události nebo situace, které lze označit jako důležité životní změny. Takzvané**
153 **body obratu se mohou vyskytnout v různých sférách života. Mě by ale obzvlášť**
154 **zajímal ten bod obratu, který změnil způsob, jakým nahlížíte sám na sebe, jako**
155 **na člověka. Prosím, zamyslete se a pokuste si vzpomenout na jednu konkrétní**
156 **situaci nebo událost, která by mohla být, z dnešního pohledu, takovým osobním**
157 **bodem obratu. Pokud máte dojem, že Váš život takový bod nemá anebo že se**
158 **Vám nedaří uchopit tu klíčovou událost, že klíčový obrat nikde zřetelně**
159 **nevyčnívá, pokuste se mi alespoň popsat nějakou jinou situaci, která však Váš**
160 **život nějak velmi výrazně změnila.**

161

162 Jak jsem dostal ten byt, tak největší bod byl pro mne to, když jsem se z tam odcad'
163 odstěhoval, z toho Rožnova a pustil jsem se do stavby, stavební místo jsem měl, ale
164 to zajištění. To mi zase pomohli jezed'áci ze Vsetína, z toho zemědělství a nenechali
165 nás tak na holičkách. Myslím jsem dostal takový impuls a byli jsme tady. No jistě,
166 bylo to těžké, protože dva ogaři se ještě neučili.

167 **Kolik jste měl let v té době?**

168 42 let. V 68 jsme začali stavět a v sedmdesátém jsme se stěhovali.

169 **Jaký to mělo význam na váš život, ono vám to změnilo situaci, že jste šel z bytu**
170 **do domu?** Já jsem ještě bydlel v Rožnově, když jsem stavěl, ale už jsem dělal

171 v družství. To, že jsem postavil chalupu, je tím bodem obratu, že jsem to dokázal.
172 Když jsme začali stavět, oba rodiče byli nemocní a dochodili. Tata už nechodil,
173 zůstali jenom ležet a ti stařenka taky na tem byli špatně. My jsme museli ráno ve
174 čtyři hodiny vstávat, v pět hodin jezdil autobus do práce a my jsme měli dobytek ve
175 chlévě, všecko museli jsme si podělat, než jsme jeli na autobus, přišli jsme z práce, já
176 kosu, séct, ta hrabě sušit a tady sa sadily zemáky, prostě pole bylo a my jsme se
177 nezastavili. Prostě to byl obrat životní, to co jsme tam prožívali to dobré, tady jsme
178 měli jen prácu. Když se kráva otelila, museli jsme o půl hodiny dříve vstávat,
179 nejdříve se napojilo tela, tak jsme se museli starat. A to bylo ještě pole najaté.
180 Chovali jsme i dvě, tři prasata. To byla dřina.

181

182 **4. První vzpomínka**

183 **Každý životní příběh, stejně tak jako jakýkoliv jiný příběh, má někde svůj**
184 **začátek. Tímto začátkem Vašeho životního příběhu by mohla být Vaše úplně**
185 **první vzpomínka. Zavzpomínejte na svůj život a zkuste se dostat, co nejdále to**
186 **půjde. Vyberte ze své vzdálené paměti to, co považujete za svoji nejranější**
187 **dětskou vzpomínku, na základě které budete schopni říct, co se stalo, kdo u**
188 **toho byl, na co jste myslel/a a jak jste se cítil. Vaše vzpomínka nemusí být**
189 **z dnešního pohledu zrovna zvláště významná. To, co je významné je, že je to**
190 **Vaše vůbec první vzpomínka, první scéna z Vašeho životního příběhu. Zkuste**
191 **také co nejpřesněji odhadnout, kolik Vám v době té události mohlo být let.**

192

193 To jsem začal chodit do školy, mohl jsem mít tak sedm roků a chtěl jsem, že si kurva
194 špačky pochyťám. Udělal jsem si první budku, teď jsem dělal machra, jsem vylezl
195 jsem na ten strom a že si ju podám navrch, že si to nachystám a kde to tam bude a
196 sem začal na haluzi machrovat, noha mně ujela a jsem spadnul a zostal jsem bez
197 sebe.

198 **A kdo u toho byl?**

199 Tož tam byla mama, děcka sa dívaly a já jsem se potom probral. V kuchyni jsem
200 ležel na tej pryčně železnej a oni tam byli potem všeci. Sa dívali na mně jak, jsem
201 byl, no jsem byl ještě ogar malý.

202 **A co jste si myslel, když jste se probral?**

203 Tož já jsem si myslel, to mňa oni probrali a naši mama to byli lékař hotový.

204 **Co Vás první napadlo, jak jste se probral?**

205 Tož jak jsem se probral, že jsem udělal, co se se mnou stalo. Když jsem tam vylezl,
206 jsem ještě všechno věděl, jak jsem spadnul, tak jsem zůstal v bezvědomí, že a oni mě
207 odvěkli do kuchyně, tam mně vzpamatovali, že, možná, že už mň vzpamatovali tam
208 venku. No a teď jsem vstanul a tož to jsem si říkal, že to bude první věc, kterou si tady
209 udělám. No to se mi to hodně líbilo. Kde jsme bývali dříve, tam jsme měli jenom ty
210 lípy kolem a kašatany u cesty, zahradu jsme měli, ale ta byla malučká, jsem si říkal,
211 že tady budu mít stromy a z okna jsem se zrovna díval na tu lípu.

212 **A nestalo se Vám při tom něco, nezranil jste se?** Tož do dneška se nemožu ohnut.

213 **Proto Vám ta vzpomínka utkvěla v paměti, že máte zdravotní potíže?**

214 Pravda, já sa nemožu ohnut, ani se neobuju a nezavážu si boty, nic. To jsem spadnul
215 na záda, ale to jsem taky nevěděl, až jsem hrával fotbal, to bylo taky pěkné a
216 v Rožnově jsem potom začal dělat trenéra, ale až doktor Kavan, kterému jsem to
217 pořád říkal se mě ptal, jak jsem spadl z toho stroma. Já jsem to bral, normálně, jako
218 když ogar spadne. To byl doktor z těch nejlepších, a když jsem dělal v Tesli a
219 trénoval jsem tam tak ti doktoři tam byli a ten Kavan mě poslal na nějaký rentgen
220 v té Tesli a tam na to on přišel. To mě provází do dneška, já jsem to furt nebral, ale
221 včil, jak mám ty roky, tak si říkám to jsem udělal hňupinu. Kdo to věděl, když jsem
222 byl ještě ogar malý.

223

224 **5. Důležitá vzpomínka z dětství**

225 **Ted' bych Vás ráda poprosila, abyste se posunul kupředu od své nejranější**
226 **vzpomínky a zamyslel/a se nad jinými událostmi z Vašeho dětství. Vyprávějte**
227 **mi, prosím, o nějaké události z Vašeho dětství (do věku 13 - ti let), která**
228 **ve Vašich vzpomínkách obzvláště vyčnívá. Tato událost může být pozitivní nebo**
229 **negativní, důležitá nebo zdánlivě obyčejná. Důležité je, aby se tato vzpomínka z**
230 **Vaší minulosti obzvláště silně vynořovala – je to ta, kterou si velmi dobře**
231 **vybavíte, a která má ve Vaší minulosti určitou výlučnost, nebo je jinak vzácná či**
232 **zvláštní.**

233

234 To jsem chodil do cvičení, do Sokola, jako ve škole. To si vzpomínám, jedni šli ze
235 čtvrté třídy, už se rušila pátá třída, ale my jsme to té páté třídy chodili. Z páté třídy
236 jsme šli do měšťanky, bylo nás asi jedenáct ogarů a holky tam byly. A oni se nás
237 ptali, jestli chceme jít do páté třídy, nebo do měšťanky a my jsme řekli do páté třídy.
238 My jsme byli takoví hlůpi, no né hlupi, ale partyja dohromady, tam už chodili ze

239 Stříteža, ze Zašovej tady chodili do školy, že do měšťanky a my jsme si říkali, když
240 jsme tak po hromadě, tak budeme všeci po kupě. Tak jsme chodili do tej třídy, do tej
241 pátej.

242 **A co to znamenalo chodit do páté třídy a chodit do měšťanky?**

243 Do měšťanky to si přešla a to si chodila první, druhá třetí, čtvrtá, to byly měšťanské a
244 předtým to byly tři. První, druhá, třetí, ale to sa šlo ze čtvrté třídy a čtyry obecní a my
245 když jsme šli do tej pátej třídy, tak jsme měli jenom tři ty měšťanky. My jsme šli
246 přímo z tej obecněj, tak to si pamatuju jak dnes. Chodilo nás tam jedenáct kluků a
247 holky tež kolem dvanácti.

248 **A významné to bylo tím, že to bylo něco neobvyklého? Neobvyklého, no. To se**
249 **stalo jenom Vašemu ročníku?** Myslím, že jo, já si na to přesně nepamatuju, musel
250 bych se zeptat ogarů, ale to se začalo chodit ze čtvrté třídy do první měšťanské školy.

251

252 **6. Důležitá vzpomínka z dospívání**

253 **Posuňme se v čase ještě trochu dopředu, do období kdy jste byl týnejžr. Myslete**
254 **tentokrát na Vaše dospívání, nebo jak se odborně říká adolescenci tedy věk od**
255 **13 do 19 let. Vyberte, prosím, jednu vzpomínku z Vašeho dospívání, kterou**
256 **máte jasně před očima a o které byste řekl, že patří k Vašim nejdůležitějším**
257 **nebo jinak výjimečným osobním zkušenostem. Je opět vedlejší, jestli se jedná o**
258 **pozitivní nebo negativní událost. Hlavní věc je, že se Vám tato vzpomínka jasně**
259 **vynořuje mezi ostatními vzpomínkami na Vaše mládí.**

260

261 Tak to možu říct zrovna. Býval u nás švigrtata Slávek a ogaři chodili do hudební
262 školy a Fabiánek z Čertoryj. No tenkrát, ogaři chceli, abych já chodil též. Jenomže já
263 jsem chodil hrát fotbal a hřiště jsme měli před struhu, jenom jsem z pod Vaculínovej
264 ohrady přeletěl a už jsem byl na starém hřišti. Ještě bylo staré hřiště u nádraží, tam na
265 Šimurdově lúce. A já jsem měl hůlku, hup přes potok, ani jsem nešel na okolo na
266 lávku, přišel jsem nechal jsem si tam hůlku a už jsem šel na trénink si zakopat a zas
267 potom na zpátek. A když naši potřebovali, když sa šlo pást, tak ono zařvali, to bylo
268 kůsek, tak jsem sa jenom ozval. Tata zavolali, nebo mama Pepo, a už jsem valil. No
269 a tam jsem chodil na ten fotbal a mňa hrozně začal bavit fotbal, protože jednak to
270 bylo v mojím tem, no aji ta hudba ta dechovka mě bavila, ale tam sem chodil, to
271 němelo žádného tého.

272 **A kolik Vám bylo let, když vzpomínáte na ten fotbal?**

273 To jsem měl tak patnáct, šestnáct roků.

274 **A co se přesně stalo?**

275 No já jsem chodil na ty tréninky a přestal jsem chodit hrát na ty muzikanty. Já jsem
276 si pravil, tož oni tam choďa a pro mě bude lepší si zahrát fotbal a znal jsem už tam ty
277 ogary a byli jsme tam už takový kolektiv a partija a tam jsem chodil ke Slavkovi.
278 Mně to bavilo, ale tož trénuj doma, abych vřeskal na trubku, v jednej ložnici doma.
279 Tak jsem si říkal, tož jsem začal hrát radši ten fotbal a zostal jsem u toho fotbalu a u
280 toho trénování, no a tam jsem sa dostal až do tého Rožnova. Tam jsem udělali to
281 nové hřiště.

282 **A ta Vaše vzpomínka se čeho konkrétně týká, na co si vzpomínáte?**

283 Na dobrý kolektiv. Tam jsem cítil takové uvolnění, i když jsem doma měl práci a
284 musel dělat, tak jsem si vždycky na to udělal čas.

285 **Takže tento příběh vyprávíte z toho důvodu, že jste se tam vždy nějak**
286 **odreagoval?**

287 To mělo vliv na další ten, to se mi hodilo, protože kdybych zůstal hrát, tak už sa mě
288 to tak hodilo, jak bych byl v tom Rožnově.

289 **Mělo to vliv na Váš současný život?**

290 No do fčilšku jsem se tomu fotbalu věnoval. No teď už ne, samozřejmě, ale když
291 máme tady ten fotbal, ten turnaj, tak to ogaří mňa vždycky, no teď už jsem nemohl,
292 protože ty nohy mě bolí. Ale furt jsme si dělali turnaje v občanském výboře a takové
293 fotbaly to mňa furt bralo, protože jsem furt hrával.

294 **Takže setkání s přáteli setrvává pořád?**

295 No do dnešního dne to trvá. I ta hudba by i pasovala, ale Slávek říkal buď fotbal,
296 nebo hudbu. No já mám obo dvoje rád, ale kdyby sem šel hrát fotbal, tak bych
297 nemohl chodit na koncerty, na dechovku, to byly vždycky každú nedělu dechovky na
298 házenkářském hřišti, na Sokolovně, no včil to není.

299

300 **7. Důležitá vzpomínka z dospělosti**

301 **Přesuňme se nyní k Vaším vzpomínkám z období dospělosti (21 let a starší).**

302 **Popište mi, prosím, nějakou scénu nebo situaci, která se ve Vašich vzpomínkách**
303 **jeví jako obzvláště důležitá nebo živá. Mělo by se jednat o takovou událost nebo**
304 **scénu z období Vaší dospělosti, která Vám zvláště utkvěla v paměti nebo byla**
305 **pro Vás důležitá, ať už byla pozitivní nebo negativní. Znovu je tu důležité,**

306 **abyste tuto událost měl/a jasně před očima, když vzpomínáte na svůj život**
307 **v období dospělosti.**

308

309 To už jsme se vzali, to bylo v jednadvaceti letech, svatba je ta vzpomínka, přes
310 osmdesát nás tam bylo, celá rodina.

311 **Kde jste se brali?**

312 Tož tady v kostele a svatbu jsem měl, to bylo nejpěknější, nám dělali svatbu starý
313 Janošek na Šeňku a to bylo na Zuberské hody. Já když jsem měl tu svatbu na
314 Zuberské hody, to tak jsme se domluvili, tak tatovi jsem říkal to nemožeme mít tu
315 svatbu na šeňku, když jsou hody. A tata pravil, pojď, pojď, pojď, uvidíš, uvidíš. Jsme
316 přišli tam, ke starému Janoškovi, on pravil žádné hody, žádná hudba, tady bude
317 svatba. Tu svatbu ti udělám tady, tak ten Janošek, místo muziky. V nedělu na to
318 v sobotu, byla svatba, v nedělu jsme šli na muziku a v pondělí a v úterý bylo
319 pochováání basy, co jsem tam byl též. Tak jsme tam byli čtyři dny.

320 **To byla dlouhá oslava. Zkuste mi popsat, jak jste se cítil, jak jste to prožíval,**
321 **když jste se ženil.**

322 Tož to bylo, u nás to byla rodina, to bylo velice pěkné rodinné. To jsme se všeci,
323 jako sestry bratr, já jsem měl jednoho bratra a všechny setry, že sedm jsem jich měl,
324 že ony byly všechny na tej svatbě, že a vnuci našich taty, že no moji synovci. To byl
325 Tomáš, Jindra tam byl, tam je to všechno vyfocené, to já už si všechno nevzpomínám.
326 Ale to byl jeden z nejpěknějších zážitků z té doby.

327 **Takže jste cítil nějaké pocity?**

328 No, jo takové rodinné. U nás byli všeci, kdo měl svatbu, tak jsme tam byli. Brácha
329 měl barák, on se měl stěhovat, ale nestěhoval se tam, protože já jsem tam odbýval
330 svatbu, to jsme měli v tej jeho místnosti a sa šlo na ten šenk do hospody. To mi tak
331 dobře vyhovovalo, že jsme to měli volné, místa, tam vařila jakási henkaj její (od
332 manželky) z rodiny, to bylo ze Lhotky, henkaj od Frýdku Místku., tam byly ta teta,
333 tak jsme to měli velice pěkné. No to byl pěkný zážitek.

334 **Jaký jste měl pocit?**

335 No pocit štěstí, aji jsem sa dobře oženil, dobře mě tak.

336 Takže tato událost má význam do dneška. Žijeme spolu dvaadesát let.

337

338

339

340 **8. Významná vzpomínka navíc**

341 **Popište mi teď, prosím, ještě jednu událost z Vašeho života, která se z Vaší**
342 **paměti vynořuje jako zvláště významná nebo důležitá. Je jedno, z kterého**
343 **životního období tato událost bude.**

344

345 Tak to možu říct. Tak v roku 53 jsem přišel z vojny.

346 **Kolik Vám bylo, když jste přišel z vojny?**

347 Třiadvacet roků a začal jsem dělat v Tesli no a v 54 roku jsme měli podnikové
348 turnaje ve fotbale. No a to bylo rok z roku, už než jsem přišel z tej vojny a potom to
349 pokračovalo. No a já jsem tenkrát hrál za polovodiče.

350 **Co se přesně stalo?**

351 Tak jsme hráli, bylo to po Anenské noci, v sobotu byla Anenská noc, v nedělu jsme
352 sa vrátili, v pondělí jsme hráli ten turnaj, no ještě líh byl takový nedozrátý, tak jsme
353 hráli fotbal a jsme vedli a já jsem šel sám na brankáře, a brankář co nám chytal za
354 nás, ten vyběhl z toho, já jsem ho chtěl obejít a on mě skočil na nohu a on mě zlámal
355 nohu. Zlámal mě nohu, ale před tím jsem měl známosti z Jičina doktorku
356 z ortopedie, dvoma, protože oni chodívali to tej Tesle a hrávali aji fotbal a já sem se
357 s nimi tak znal. No, a když mně zlámali nohu, tak byla jediná ošetřovna v Tesli, tam
358 byl doktor, na jméno už si nevzpomenu, no a ten hned, jako sebral, mě to převázali,
359 já jsem to měl přerazené ve trojí tu pravú nohu.

360 **Co jste si myslel v ten okamžik?**

361 No to, že už je konec. Já jsem od bolesti nevěděl si rady. No on mi dal injekci, hodili
362 mě do sanitky a vezli mě na Vsetín.

363 **A co Vám probíhalo hlavou?**

364 Tož hrůza. To sem býval ještě u našich a měl jsem zažádané o byt u toho Mancla,
365 protože s tym Manclem jsem se znal, jako s tym ředitelem, no a tak mě odvěkli, to
366 bylo v tom červenci, hned po té Anenské noci a chtěli mě odvézt na Vsetín. No já
367 jsem chtěl do toho Jičina, protože já jsem se s nimi znal. Tak nakonec jsem jich
368 přemluvil a tak mě do toho Jičina dovékli. Tam mě to spravili, teď tu nohu jsem měl
369 jak šavlu, tady nad tym kotníkem, tak oni mě to předělali tu sádru, rozřezali mě ju,
370 tam mi dali takový klín do toho a tu nohu mě narovnali. Já jsem tam ležel myslím do
371 listopadu. To jsem byl ženatý a dělal jsem v té Tesle.

372 **To se Vám vše změnilo, ne?**

373 To ano, ale na druhé straně se mi to spravilo, protože Mancl věděl kde jsem a denně
374 on byl ve styku se Svatošem Juříčkovým a věděl, že tam mám ten byt. Já už jsem
375 měl byt vybraný a tam sa začalo stěhovat a on vzkázal, že jak budu moct, že si mám
376 přijít vybrat ten byt.

377 **Takže ta událost měla zase vliv na současnost?**

378 No to jsem tam přišel, on mě to hned dal, to bylo nejhorší pro mne tenkrát, ale se to
379 vše v dobré obrátilo.

380 **A zdravotní problémy Vás provázely celý život?**

381 No celý život, To jsem by ještě v Odrách na turnaji, a jak jsem se nastěhoval do
382 Rožnova, tak už jsem jenom terénoval.

383 **Měl tento úraz nějaké následky ve Vašem životě?**

384 No jenom ty zdravotní, jinak ne. To byla výhoda, že jsem dělal v Tesle a měl jsme
385 tam známé. No štěstí v neštěstí.

386

Vyprávění každé vzpomínky nebo klíčové scény by mělo obsahovat následující informace:

- Věk vyprávějíciho (kolik Vám bylo tenkrát let?)
- Co se přesně stalo (kdo co udělal, co se stalo, co potom?)
- Koho se to týkalo (kdo co dělal nebo byl jen přítomen?)
- Myšlenky vyprávějíciho (co jste si při tom myslel/a?)
- Emoce vyprávějíciho (Co jste přitom cítil/a? Pozitivní vs. negativní, pokud možno co nejpodrobněji.)
- Proč vyprávějíci popisuje právě tuto událost (má tato událost pro Vás osobně nebo Váš život nějaký zvláštní význam?)
- Jaký má tato událost vztah k současnosti vyprávějíciho (Má tato událost nějaké následky ve Vašem životě v současnosti, na život jaký vedete, na to, kým jste? Vnímáte nějaké podobnosti nebo rozpory této události v porovnání s jinými vzpomínkami, které jste vyprávěl/a?)

387

388 **II. Možnosti dalšího vývoje životního příběhu**

389 **Doposud vše, co jste mi vyprávěl, se týkalo Vaší minulosti. Ale nyní bych Vás**
390 **rád/a poprosil/a, abyste myslel na budoucnost. Samozřejmě nemůžete vědět s**
391 **jistotou, co Vám budoucnost přinese, ale určitě máte představu o tom, co chcete,**
392 **aby se v budoucnosti dělo a co si naopak vůbec nepřejete. Proto bych chtěl/a,**
393 **abyste mi vylíčil dvě rozdílná pokračování Vašeho příběhu života.**

394 **1. Pozitivní budoucnost**

395 **Nejprve mi, prosím, popište pozitivní budoucnost. Popište mi prostě to, co**
396 **chcete, aby se stalo v budoucnosti ve Vašem životním příběhu, včetně cílů a snů,**
397 **které byste rád v budoucnosti realizoval/a nebo dosáhl. Zkuste přitom, ale**
398 **prosím zůstat nohama na zemi. Jinými slovy chci po Vás, abyste mi odvyprávěl**
399 **obrázek toho, co byste reálně chtěl, aby se stalo během několika následujících**
400 **let, jaké události byste rád/a ve své budoucnosti viděl.**

401

402 Tož to bych rád ve své budoucnosti viděl, aby to, co je, co jsme tady začali, aby to
403 šlo dál toten život, ta rodina, aby se držela pohromadě. To by mě zajímalo, tady aji u
404 ogarů aji u tej dcéry, aby to všechno klapalo, aby vydrželi tak jak jsme vydrželi my
405 dva s mamu tolik roků a prostě, aby sa to nějak nezhroutilo, protože do politiky
406 nebudem zasahovat, no to né, já když to vidím tak to by mňa mrtvica sebrala. Všeci
407 ať žiju, aby se nic nepříhodilo, a aby aji když sa přihodí ať to všecko tak nějak
408 dopadne takovým stylem, ať sa to vrátí v dobré. Protože já, pokud bych to viděl, tak
409 bych to těžko nés a když to nebudu vidět. No to bych si tak všecko přál tak jaký je
410 začátek, tak ať to zkončí až do toho a mamě ať sa už udobří a na jaře jak první slunko
411 vystúpí ať ju seberu a idem ven.

412

413 **2. Negativní budoucnost**

414 **Nyní mi, prosím, popište negativní budoucnost. To znamená, zkuste popsat**
415 **budoucnost tak, jak byste si ji Vy osobně vůbec nepřál, to čeho se například**
416 **obáváte, že by se mohlo stát a přitom doufáte, že se to nestane. Znovu, pokuste**
417 **se zůstat realistou. Jinými slovy opět po Vás chci odvyprávět obrázek negativní**
418 **budoucnosti pro Váš příběh života, který by se teoreticky mohl stát, ale vy**
419 **doufáte, že se nestane.**

420

421 Tož bojím sa jednej věci, aby nepřišlo nejaké, nekerý z rodiny, aby začal se nejak
422 roztahovat a přišel by nejaký na to co jsme zbudovali za celý život, aby přišel a to
423 prošantročil. No takého ogara nemám, ani z rodiny, to počícu, že sa to nestane, ale
424 pro mne by to bylo ohromné. Něco podobného co já jsem v životě zažil a zbudovali
425 jsme, aby se to vydrželo, aby ti lidi to měli, aby sa to nestalo. Abychom mohli dožít
426 život taký, jak jsme, tak toto. Abychom sa měli všeci rádi, rodina, aby držela po
427 hromadě, abychom žili životem tak jak doposud.

428 **III. Vlivy na životní příběh: pozitivní a negativní**

429 **V životním příběhu každého člověka sehrálo mnoho lidí nějakou roli. Doposud**
430 **jste ve Vašem vyprávění zmínil/a několik takových lidí. Někteří lidé hrají jen**
431 **malou roli a jiní hrají významné role a mají na náš život důležitý vliv. Já bych**
432 **se teď rád/a dozvěděla více o lidech, kteří měli na Váš život ten největší vliv –**
433 **tím myslím jak v negativním, tak i v pozitivním slova smyslu.**

434

435 **1. Pozitivní**

436 **Když zavzpomínáte na svůj život, zkuste najít osobu nebo skupinu osob, či**
437 **organizaci nebo instituci, která měla na Váš životní příběh ten nejsilnější**
438 **pozitivní vliv? Popište, prosím, tuto osobu, osoby, skupiny nebo organizace a**
439 **uved'te způsob nebo druh vlivu jaký ona/ono/oni na Váš život měl/a/i/y.**

440

441 Nejvíce pozitivní vliv na mňa měla mama moja s tatu. To právě ti nás naučili, že sa
442 máme starat o sebe, prostě tak, jak oni sa starali nás. Měli devět děcek, no já jsem
443 jich neměl tolik, ale abychom sa postaral a taky jsem si to tak zajistil. To je rodinný
444 život a mimo rodinu, tak to říkám otevřeně, to jsem měl, jak jsem začal dělat v tej
445 Tesli.

446 **Tak tam byla nějaká osoba, o které jsme se ještě nebavili?**

447 Ano, tam byl pan Krúpa, Franta on býval jak sa zjede z vrchu pod zastávku.

448 **V čem měl pan Krúpa pozitivní vliv?**

449 On byl velice solidní, já jsem byl, jako svářeč a zámečnick jsem tam montoval a on
450 byl, jako šéf stavebního internátu a první budovy v Tesli, toho áčka. On tam přišel za
451 náma a říkal, Pepo, nebudeš tady dělat, ty budeš sám, já ti pomůžu všemožně, ale
452 budeš sám, když budeš něco potřebovat obrať sa, budeme to sháňat, až to seženem.
453 No a ta stavební skupina měla nějakú firmu, on jich znal a když jsem něco
454 potřeboval, tak jsem sehnal. Takže to bylo velice dobré, než přišel tam ten, co hrával
455 na tu havajku Bauer, tak já jsem pro něho dělal všecko než sa to rozjelo. Pak jsem sa
456 dali všeci do hromady. No to tak fungovalo, jednak on a byl cizí, jednak ten Krúpa a
457 já jsem tam byl. No já jsem byl první jako zámečnick, tak jsem tam všecko dělal, to
458 jsme měli akorát dřevěňů būdu a soustruh.

459 **Takže to byl člověk, který Vám pomohl v pracovním životě?**

460 Ano, to byla osobnost, že jsem tam zostal až po vojně a celých tych dvacet roků a
461 mohl jsem se na něho vždycky obrátit. Když mě Tesla před vojnu vzala, to jsem byl
462 třetí zaměstnanec, tak on přišel za mnu a praví, Pepo, je pro tebe tady toto, ty bys

463 měl, oni za tebu přijdu, oni se mě ptali, jestli ťa pustím. Potem přišel ten předseda a
464 říká, jestli by jsem šel dělat pod Teslu. Já říkám, mě je to jedno, a domluvte s Krůpu,
465 co já. Tak oni s a domluvili a já už jsem dělal po Teslu. Potem tam připravili
466 soustružníka a už jsme dělali, už jsme jeli, to byl takový začátek.

467

468 **2. Negativní**

469 **Když se zamyslíte ještě jednou nad Vaším životem, zkuste najít osobu nebo**
470 **skupinu osob, či organizaci nebo instituci, která měla na Váš životní příběh ten**
471 **nejsilnější negativní vliv? Popište, prosím, tuto osobu, osoby, skupiny nebo**
472 **organizace a uveďte způsob nebo druh vlivu jaký ona/ono/oni na Váš život**
473 **měl/a/i/y.**

474

475 Negativně, to byl Hitler. No to bylo nejhorší, protože já jsem se nedostal do učení
476 kvůli němu. Já jsem měl zajištěné učení a musel jsem počkat prostě až po válce. A
477 to oni mňa nevzali ani do toho a to jsem výhodu, že tata děla v Gumárnách, že jsem
478 šel tam dělat brigádnicky. To bylo nejhorší, ta válka. Já jsem měl učiliště na Vsetíně
479 ve Zbrojovce, no a tam jsem sa nedostal.

480

481 **IV. Životní téma**

482 **Zavzpomínejte, prosím, ještě jednou na Váš celý životní příběh, na všechny**
483 **scénky a zážitky, o kterých jste mi vyprávěl, na Vaši vzdálenou minulost i**
484 **očekávanou či předpokládanou budoucnost. Existuje nějaké ústřední téma,**
485 **centrální myšlenka nebo nějaké poselství, které Vás celý život provází? Zkuste**
486 **rozpoznat a pojmenovat ústřední téma Vašeho životního příběhu.**

487

488 Tož to je jednoduché. Pro mňa bylo nejlepší, jako prostě s každým vyjít. Já když
489 jsem měl aji lidi, tak já jsem ty lidi nikdy neodsuzoval, když jsem jako šéfoval.
490 Nikdy jsem jich neodhazoval a do včilšku na mňa vzpomínajů v dobrém, protože
491 jsem jich nikdy nepodvád, nikdy jsem nebyl zvyklý, prostě to jsem měl v rodině, naši
492 byli též takoví a všeci jsme byli takoví, tak oni mňa tak brali. No a já, i když jsem
493 začal děla v tej Tesli, tak já jsem tam neměl nepřátele a neměl jsem tam ani nějaké
494 proti sobě, no stalo sa někdy. A když jsem přišel do družstva a to mně nechtěli pustit
495 z tej Tesly, tak to samé jsem dělal.

496 **Pokuste se mi to, prosím, ještě blíže popsat a vysvětlit.**

497 No v celku to by byl dobrý zážitek z mého mládí, ať to bylo za republiky, nebo za
498 války a po válce. A možu říct. Měj jsem dobrý život, to možu říct jednu věc, ať to
499 bylo, jaké bylo, bylo to za komunistů v tej Tesli, tam to bylo dlůho a já jsem nešel do
500 žádné strany až potem a to jsem nechodil na žádné schůzi, protože jsem chodil do
501 fotbalu a stejně jak jsem odešel do družstva, tak jsem nikdy nechodil, mě to bylo u
502 prdele. Ale tak měl jsem kamarády velice dobré, možu na ně vzpomínat v dobrém a
503 tu knihu kdybych napsal, tak napíšu jednu věc. Nejhorší za války co jsem prožil,
504 potem po válce, velice jsem měl dobré a možná jsem měl aji štěstí, nebo jinak jsem
505 neměl štěstí, ale možná, že jsem si nevybíral, začal jsem dělat z kraja v tej Tesli, tam
506 jsem dělal dvacet roků, já jsem to nestřídal. Vyučil jsem sa v Mezříči, to jsem sa tři
507 roky učil, že dvacet roků jsem dělal v Tesli a dalších dvacet jsem šel do družstva a to
508 bylo kvůliva rodičom. Ale můžu říct otevřeně, ať to bylo jak chcelo, mohli se mnu
509 zatočit škaredě a nemuseli, ale jak chodili a přesvědčili, tak sa semnu bavili, když
510 řeknu pětkrát minimálně, na chodila na směny (manželka), já jsem potom dělal
511 vedoucího na volframě, tam oni potřebovali, protože tam byly kovačky a také věci,
512 tak sjem dělal asi dva roky na směny a pak jsem šel už dělat šéfa do dílen, tam bylo
513 přes 500 zaměstnanců a tam bylo akorát tak myslím 30 chlapů. Aji ženské dělaly
514 elektrikářky a opravářky. Bylo to velice dobré. To bylo po válce a jsem sa špatně
515 rozhodili, oni litovali, já jsem litoval, ale šel jsem do družstva a tak sa to všecko
516 spravilo, oni za mnu chodili na školní statek, henkaj na Bučiskách. Já když jsem
517 něco potřeboval, jenom jsem zavolal do Tesle, oni mě to hned udělali, já jsem si pro
518 to došel. Přijdi, přijdi, vypijem si. To byl takový kamaráčoft.

519 **Takže téma Vašeho životního příběhu by se mohlo jmenovat?**

520 Se všemi vyjít, před válkou a po válce.

521

522

523 **V. Kulturní očekávání**

524 **Doposud jste mi vyprávěl o Vašem osobním životě a o vybraných okamžicích a**
525 **událostech z Vašeho životního příběhu. Každý životní příběh se však odehrává**
526 **v nějaké kultuře či sociálním prostředí. A v každé společnosti existují určitá**
527 **očekávání toho, jak by se člověk měl chovat. Od dětí se například očekává, že**
528 **budou poslouchat své rodiče, od dospívajících zas, že se budou vzdělávat a že**
529 **budou pomáhat svým rodičům atd. Jaká sociální očekávání se týkají chování**

530 **lidí Vašeho věku: jak by se lidé Vašeho věku měli chovat nebo čeho by ve svém**
531 **životě měli dosáhnout?**

532

533 V mojim věku, by měli být lidi, lidi a neměli by být sobci. U mňa není člověk, který
534 je sobec, vidí jen sebe a nevidí okolí. Já zase jsem vždycky dělal proto, aby dělal jak
535 pro lidi, tak pro sebe. Já kolikrát, když jsem měl možnosti, aji když jsem stávil a měl
536 jsem možnosti. Kluků stávil tolik, já jsem jim sehnal první a sobě až poslední. A
537 lidi to je to samé, já nemám rád sobce lidi. Já mám rád lidi férové. Já si cením lidi
538 v mojim věku. Já když vidím nějakého takového člověka, který jenom já a já a pro
539 druhé ne, to já nemám rád.

540 **Existují nějaká zvláštní očekávání toho, jak by se lidé Vašeho věku měli chovat**
541 **k mladším lidem?**

542 Učit jich a solidně. Solidně vychovávat lidi, solidně, žádné sobce. Lidi vychovávat
543 tak, jak jsem byl já. Jestli jsem byl lata, tak jich vychovám jak lata, ale to by se měl
544 každý člověk nad tím zamyslet.

545 **Takže předávat zkušenosti?**

546 Ano, a ty dobré.

547 **Jakou roli mají staří lidé v dnešní společnosti? Když myslíte na Vaše rodiče a**
548 **prarodiče ve Vašem věku, měli stejnou společenskou roli, jakou máte dnes Vy?**
549 **Nebo se tato role změnila (jako se například za posledních 40 let změnila role**
550 **žen ve společnosti)?**

551 Tak oni naši rodiče, ti neměli také možnosti, my už jich máme. A naše děcka jich
552 mají zase větší. Poznal jsem, že naši byli vychováváni velice slušně a já si toho
553 vážím a já si toho cením. A takoví by měli být, jak já jsem poznal na mojich
554 rodičích, takový rodič by měli být všeci. A i když už jsem dvacet roků v důchodě a
555 když sa sejdu s lidma, nezapomenuli v životě. Člověk by měl být férový, upřímný a
556 kamarádský.

557 **Myslíte si, že se ta role změnila?**

558 Změnila, určitě a to totým, že lidi, je jedno v které straně je, co dělá, ale v první řadě
559 musím vidět člověka, jak je. A nikdo mi nepoví, rozkradené je všecko, to není dobré.
560 Lidi by měli být lidma a potem si možu dělat co chcu. Já bych nemohl v mojí
561 povaze, někoho okrást.

562 **Ještě se Vás na závěr zeptám, kolik Vám je teď let?**

563 Mě   jde   třiaosmdesátý   rok.

1 **Participant C**

2 Tento rozhovor bude pojednávat o Vašem životním příběhu. Budu po Vás chtít,
3 abyste dal/a dohromady cosi, jako Vaši vlastní autobiografii – příběh Vašeho
4 života, jak mu Vy osobně rozumíte. Budu se ptát na Vaši minulost, současnost a
5 očekávání do budoucnosti. Samozřejmě půjde jen o vybrané úseky z Vašeho
6 života: nemám možnost vyslechnout si Váš životní příběh celý. Místo toho po
7 Vás budu chtít, abyste se zaměřili na několik klíčových momentů Vašeho života:
8 několik klíčových událostí, osob nebo myšlenek, které jsou/byly podle Vás pro
9 Váš život zásadní – budou mě zajímat informace, které něco důležitého o Vaší
10 osobě a o Vašem životě vypovídají, které vypovídají něco o tom, jak jste se stal/a
11 tím, kým jste dnes.

12

13 Jednu věc bych chtěl/a ještě jednou zřetelně objasnit: v tomto rozhovoru se
14 nejedná o to najít něco, co s Vámi osobně nebo ve Vašem životě není v pořádku.
15 Ani se nejedná o nějaký druh terapeutického sezení. V žádném případě
16 nehodlám hodnotit nakolik je/byl Váš život dobrý a dokonalý. Chtěl/a bych
17 slyšet Váš příběh, Vaši minulost, tak jak si ji pamatujete a budoucnost tak, jak
18 si ji představujete.

19 Cílem tohoto výzkumu je sesbírat životní příběhy, abychom lépe porozuměli
20 tomu, jak lidé žili a žijí na tomto místě, a jak lidé žili a žijí jinde, a jak chápou a
21 vysvětlují to, kým jsou a jakou osobností se stali.

22 Samozřejmě Vaše účast je zcela dobrovolná a vše, co řeknete, bude vnímáno
23 jako důvěrné a s daty bude zacházeno anonymně.

24

25 Jsem přesvědčen/a, že Vás následující rozhovor bude bavit. Většina lidí si ho
26 docela užívá.

27 Chcete se k tomu na něco zeptat: máte nějaké otázky?

28

29 Tak začneme s několika epizodami z Vašeho života.

30

31 **I. Klíčové události životního příběhu**

32 Jak už jsem řekla, ráda bych Vás poprosila o to, abyste mi vyprávěl určité
33 klíčové epizody (situace) z Vašeho života. Já se Vás teď budu ptát na osm
34 různých epizod, a nejdříve Vám vždy stručně popíšu, co myslím každou

35 jednotlivou epizodou. Pak Vás poprosím, abyste se na chvíli zamyslel nad
36 odpovídajícími epizodami z Vašeho života a jednu mi vyprávěl tak podrobně,
37 jak jen to bude možné.

38 Začněme tedy s první klíčovou situací Vašeho života.

39

40 1. Vrchol

41 Vyprávějte mi, prosím, o vrcholném zážitku ve Vašem životě: vrcholný zážitek
42 by měl být (jeden z nejvyšších nebo) ten nejvyšší okamžik ve Vašem životním
43 příběhu. Měl by to být moment nebo epizoda, při které jste pocítovala
44 výjimečně pozitivní pocity, např. radost, nadšení, obrovské štěstí, hluboký
45 vnitřní mír nebo nějaké jiné silně pozitivní emoce. V současnosti by měla tato
46 situace ve Vašich vzpomínkách vynikat jako jeden z nejlepších, nejkrásnějších
47 nebo nejvznešenějších okamžiků Vašeho životního příběhu. Prosím, vyprávějte
48 mi co nejpodrobněji o Vašem vrcholném zážitku, nebo o něčem, co by se tomu
49 mohlo podobat, a co jste prožil/a v minulosti. Vyprávějte mi přesně, co se stalo a
50 kde se to stalo. Vyprávějte mi o osobách, kterých se to týkalo, co jste děl, co jste
51 si myslel a jak jste se cítil/a a co udělalo tento určitý moment tak krásným, jaký
52 význam/jaký vliv měla tato zkušenost pro Vás a co tato událost vypovídá o tom,
53 kým jste byla a kým jste nyní.

54

55 Krásných zážitků v mém životě bylo mnoho. Je těžké zmiňovat se pouze o jednom,
56 protože to nemusí být v tento okamžik opravdu ten nejvýznamnější. Ale když si
57 vzpomenu na šťastné chvíle v mém životě, vždycky mně proběhne hlavou
58 vzpomínka na narození, mé dcery. Bylo to v listopadu 1969 a vše se událo v noci.
59 Telefony nebyly dostupné jako dnes, neexistovaly v Zubří telefonní budky a veřejný
60 telefon, kde mohli lidé telefonovat byl v baráku asi půl hodiny od nás. Naštěstí, jsme
61 bydleli s našimi rodiči, tak jsem požádal moji matku, aby se manželce věnovala a já
62 jsem se rozběhnul na ubytovnu na kuželně, kde bydlel jeden známý, který měl auto
63 Volhu. To bylo také velmi v té době vzácné, protože aut v Zubří bylo asi 10. Možná
64 měl někdo ve stodole nějakou starou šunku zahrabanou, ale s ní nejezdil. Já jsem byl
65 trénovaný sportovec, tak pro mne nebyl problém na ubytovnu asi 1 km, doběhnout.
66 Vzbudil jsem řidiče, který byl velikým fandou házené a já jsem byl v té době dobrým
67 házenkářem, tak mně i v noci ochotně pomohl. Proto že jsem byl ze všeho tak
68 vykulený, tak jsem ho nenechal ani převlíknout a hodil si na sebe jenom nějaký kabát

69 a už jsme frčeli domů. Pod kabátem toho moc neměl, protože v té době nějaké
70 pyžama se moc nenosily. Spalo se v trenýrkách a nějaké košili. Když jsme dojeli
71 domů, tak už bylo všechno připravené a rychle jsme jeli do nemocnice v Meziříčí. Já
72 jsem byl nervózní, tak jsem řidičovi pořád připomínal, že jede pomalu a musí přidat.
73 Ten už také byl z mých řečí naštvaný, tak mne chtěl z auta vyhodit. Nakonec jsme
74 dobře do nemocnice dojeli. Po návratu domů asi ve 4 hodiny ráno jsme s mými
75 rodiči seděli a přemýšleli, jak to dopadne. Matka nám zakázala pít, až prý když bude
76 všechno v pořádku, tak si to vynahradíme. V té době se ještě pracovalo v sobotu, tak
77 jsme šli všichni na 6.00 hodin do práce. Otec měl v kanceláři telefon, tak dostal za
78 úkol telefonovat do nemocnice a zjistit jak to vypadá. Asi v 9.00 hodin nám otec
79 sdělil, že se narodila dcera a vše je v pořádku. Moje první reakce byla trochu
80 rozpačitá, protože jsem počítal se synem. Aspoň tak to všechny odbornice
81 předpovídaly. Ale to zklamání netrvalo dlouho a už se začalo slavit. Oslava to byla
82 velká a mně těšilo, kolik lidí a nejen těch co si chtěli jenom vypít, kolik lidí mně a
83 rodičům přálo. Na druhý den, v neděli, jsme jeli rodina do nemocnice a moje žena
84 podle naší únavy ihned poznala, že jsme se snažili. Protože byly obě v pořádku, tak
85 nálada byla dobrá. Protože jsme bydleli s rodiči, tak práce s praním a všechno, co
86 bylo nutné v domácnosti obstarat, dělala moje matka. Já jsem měl však důležitý úkol,
87 zajistit kočárek. To nebylo vůbec jednoduché. Kočárky se v rodinách dědily a nové,
88 moderní kočárky byly jednak pro mnohé drahé a hlavně bez známosti v obchodě
89 nedostupné. Na vojně v Bratislavě jsem hrál házenou s kamarádem z Prahy, který se
90 oženil dříve a měl již dítě odrostlé kočárku. Postěžoval jsem si, jaký mám problém a
91 jestli by mně nemohl pomoci, protože on má v Praze větší možnosti a on mně řekl,
92 že mně prodá jeho kočárek, který už nepotřebuje. To bylo radosti. To byl také
93 příjemný pocit, že kamarádství z vojny fungovalo a že jsme si i ostatní spoluhráči
94 z vojny, když jsme později proti sobě hráli, navzájem pomohli, když někdo
95 potřeboval.

96 Možná to není úplně ten největší zážitek, ale já na to vždycky rád vzpomínám,
97 protože jsem se dostal do situace, kdy jsem si uvědomil, že už musím mít starost o
98 druhé, svoji rodinu, i když jsem věděl, že mám za sebou někoho k pomoci.

99 **Kolik jste měl v té době let? 23 roků.**

100

101

102

103 **2. Nejnižší moment**

104 **Ted' mi, prosím, vyprávějte o nejnižším momentu Vašeho života. Tento nejnižší**
105 **moment je opakem vrcholného zážitku, o kterém jste mi právě vyprávěl. Je**
106 **nejnižším bodem Vašeho životního příběhu. Pokuste se tedy ve Vašem životě**
107 **ohlédnout zpět a vzpomenout si na nějaký moment/nějakou událost, ve které**
108 **jste pocíval silně negativní emoce, jako třeba zoufalství, zklamání, děs,**
109 **hlubokou vinu nebo jiný, velmi negativní pocit. Berte na vědomí, že tato**
110 **zkušenost by měla skutečně zachytit ten nejhorší nebo nejhlubší pád ve Vašem**
111 **životním příběhu. I když je tato životní vzpomínka pro Vás jistě nepříjemná,**
112 **velmi bych ocenil, kdybyste se pokusil/a být co nejupřímnější a nejpřesnější, jak**
113 **jen to bude možné. Vyprávějte mi, co se stalo a kde se to stalo, řekněte mi o**
114 **osobách, kterých se to týkalo, co jste děl, co jste si myslel a jak jste se cítil a co**
115 **udělalo tento určitý moment tak děsným, jaký význam/jaký vliv měla tato**
116 **zkušenost pro Vás? A co tato událost vypovídá o tom, kým jste byl a kým jste**
117 **nyní?**

118

119 Stejně tak špatných momentů v mém životě bylo více. Vybrat jeden? To musím
120 povykládat většinu svého života. No, který mám vybrat. Asi ten, když mně zemřela
121 žena. Strašný pocit a velká bezmoc, protože zemřela na rakovinu. Stav byl vážný a
122 stále jsem musel být připraven pomoci. Ve firmě jsme měli zakázky až v Jáchymově
123 a já jsem 3x týdně absolvoval cestu tam a zpět na otočku, protože moji rodiče, sami
124 vážně nemocní neměli sílu se o ni nepřetržitě starat. To byly velmi stresující cesty,
125 kdy se spojila únava se strachem, jestli když přijedu domů už nebude pozdě. Měl
126 jsem i výčitky, zda jsem jí nezpůsobil tento stav tím, že jsem ji stále přemlouval, aby
127 zůstala v zaměstnání, které bylo celkem dobře placené, ale náročné na zodpovědnost
128 a ze kterého chtěla odejít, protože ji to vyčerpávalo. Celková atmosféra na mne
129 doléhala a negativně ovlivňovala moje chování. Někdy jsem byl agresivní a možná
130 jsem měl nato i právo. Hlavně v situaci, kdy jsem byl mimo domov a rodiče mně
131 sdělili, že moji sourozenci se svými protějšky, kteří nebyli tak vytíženi se nepřišli ani
132 podívat, jak se všem daří a zda nepotřebují s něčím pomoci. To ve mně vždycky
133 vzplály emoce a při každé příležitosti jsem sourozencům vyčítal, že jsou sobečtí.
134 Později jsem to však vzdal, protože jejich reakce byly strašné v tom, že to není jejich
135 věc. Strašné zjištění. Však i po mnoha letech spolu nemluvíme a ve mně je taková
136 zapčklost, že mně to vůbec nevádí. A vím, že se už asi nikdy společně nepobavíme.

137 **3. Bod obratu**

138 **Když se člověk ohlédne zpět ve svém životě, často se stává, že rozpozná určité**
139 **události nebo situace, které lze označit jako důležité životní změny. Takzvané**
140 **body obratu se mohou vyskytnout v různých sférách života. Mě by ale obzvlášť**
141 **zajímal ten bod obratu, který změnil způsob, jakým nahlížíte sám na sebe, jako**
142 **na člověka. Prosím, zamyslete se a pokuste si vzpomenout na jednu konkrétní**
143 **situaci nebo událost, která by mohla být, z dnešního pohledu, takovým osobním**
144 **bodem obratu. Pokud máte dojem, že Váš život takový bod nemá anebo že se**
145 **Vám nedaří uchopit tu klíčovou událost, že klíčový obrat nikde zřetelně**
146 **nevyčnívá, pokuste se mi alespoň popsat nějakou jinou situaci, která však Váš**
147 **život nějak velmi výrazně změnila.**

148

149 Bod zvratu v mém myšlení a pohledu na svět u mne nastal zhruba před dvacetiti lety,
150 když jsem začal podnikat. Už za komunistů jsem s otcem doma ve stolařské dílně
151 pracoval po práci a na tu dobu jsme dělali celkem slušnou stolařinu. Po revoluci jsem
152 s kolegou založil firmu na výrobu isolačního skla. Celkem se nám dařilo a firma se
153 rozrůstala. Zaměstnávali jsme celkem 25 lidí a jak už to bývá, člověk usne na
154 vavřínech a přestane být ostražitý. Nejdříve začalo skřípání mezi námi dvěma
155 společníky. Až později jsem zjistil, že na základě mnou podepsané plné moci, pro
156 jednání společníkovi, ten převedl nějaký majetek na svoji dceru. Copak jsem mohl
157 tušit, že to udělá, když všechno fungovalo? Bylo mně protivné jít do konfliktu a
158 později jsme si firmu rozdělili a já jsem byl svým pánem. Měl jsem důvěřivou, až
159 naivní povahu. Stále jsem věřil, že lidé se budou k sobě chovat slušně. Já jsem byl
160 vždycky velmi rozladěn, když jsem měl s někým nějaký konflikt a když o mně lidé
161 nemluvili hezky a pomlouvali mne. Firma, kterou jsem sám řídil, celkem fungovala,
162 ale já jsem začal mít pocit, že to není úplně ideální. Proto jsem se věnoval řízení
163 důkladněji a zjistil jsem, že se mnohé vrací do vrcholného socialismu. Zaměstnanci
164 si začali práce nevážit a tím, že vůbec do práce přišli mně dle jejich názoru dělali
165 milost a už samotný fakt, že v práci byli a nepodávali výkony, jsem musel přece
166 ocenit. Odnést si z práce domů cokoliv potřebovali, začalo být normální. A to i
167 v situaci, kdy si mohli být jisti, že na to přijdu. Co se jim mohlo stát. Nic. A opravdu
168 se nic nemohlo stát, protože jako zaměstnavatel jsem byl kapitalistický
169 vykořisťovatel a zaměstnanec chráněný druh. Proto jsem odhodil masku dobráka,
170 který nechce mít žádné konflikty a začal jsem se bránit tím, že jsem opravdu zavedl

171 režim, který by firmu nepotopil. To jsem si dal. Na malém městě mne všichni,
172 kterým jsem klepnul po prstech, nebo s potížemi propustil, tak ti všichni mne začali
173 po hospodách a veřejně kádrovat, jaký jsem lump. A to včetně jejich přátel a rodin.
174 Největší gauner jsem byl, když jsem si koupil nové auto. To je lump. Nám nepřidá a
175 sám si vozí prdel v novém autě. Ano neplatil jsem za pobyt v práci, ale za vykonanou
176 práci. Najednou jsem zjistil, že mně ty řeči vůbec nevadí, ba naopak, že jsou pro mne
177 a firmu prospěšné, protože se čím dál tím méně někdo odvážil mně podtrhnout a
178 podvést. Dokonce jsem si z této proměny vytvořil vlastní filozofii. Čím více lidí
179 z okolí bude na mne nadávat, tím více se budu cítit úspěšným. Lidé nepomlouvají a
180 nezávidí tomu, koho mohou oblafnout, ale toho, kdo jim neskočí na špek a nezbaští
181 lumpárny.

182

183 **4. První vzpomínka**

184 **Každý životní příběh, stejně tak jako jakýkoliv jiný příběh, má někde svůj**
185 **začátek. Tímto začátkem Vašeho životního příběhu by mohla být Vaše úplně**
186 **první vzpomínka. Zavzpomínejte na svůj život a zkuste se dostat, co nejdále to**
187 **půjde. Vyberte ze své vzdálené paměti to, co považujete za svoji nejranější**
188 **dětskou vzpomínku, na základě které budete schopni říct, co se stalo, kdo u**
189 **toho byl, na co jste myslel/a a jak jste se cítil. Vaše vzpomínka nemusí být**
190 **z dnešního pohledu zrovna zvláště významná. To, co je významné je, že je to**
191 **Vaše vůbec první vzpomínka, první scéna z Vašeho životního příběhu. Zkuste**
192 **také co nej přesněji odhadnout, kolik Vám v době té události mohlo být let.**

193

194 První vzpomínku si vybavuju z doby před 63 lety. Tehdy mně bylo mezi 3 - 4 lety a
195 chodil jsme do školky. To byla na tu dobu vzácnost. Školka byla umístěna
196 v měštance, jak se tehdy ZOŠ říkalo. Pamatuji si, že jsme chodili na vycházky do
197 školní zahrady. Vím, že byla krásná, určitě krásnější než teď, protože různí
198 odborníci se jí stále snaží upravovat. Při jedné z vycházek jsme šli kolem ohrady, kde
199 byly malé kuřátka. Krásně žluté. Nesměli jsme se přibližovat, protože pan ředitel,
200 který v měšťance bydlel, by nám nasekal. Po návratu do třídy, jsme s jedním
201 kamarádem vymysleli jak se ke kuřatům dostat. Pinkali jsme si ve třídě takovým
202 lehkým, barevným balonem, a protože bylo krásné, slunečné počasí, tak okna byly
203 otevřené. My jsme naschvál vyhodili balon z okna a učitelka nás pro balon poslala.
204 Na to jsme čekali a rychle k ohradě. Protože ohrada byla z takového tvrdého papíru,

205 hnědého, kterému se říkalo papundekl. Prostě tvrdý, lisovaný karton. A ten byl
206 vysoký na nás, málem jsme do ohrady neviděli. V rozích byly tenké hůlky ze dřeva,
207 tak jsme se do nich opřeli a už jsme mohli do ohrady. Vzpomínám si, že jsme se
208 chtěli s kuřátky pomazlit. Vzít je do ruky a hladit. Ale my jsme se mazlili asi dost
209 usilovně, že dvě kuřátka jsme udusili. Vzpomínám si, že jsme si mysleli, že kuřátka
210 spí. My jsme přišli do třídy a nikomu jsme nic neříkali. Ale za krátkou dobu přišel do
211 třídy ředitel a zjišťoval u učitelky, zda někoho neviděla u ohrady. Říkala, že jsme
212 byli my dva venku pro balon, ale nikdo se nás neptal, protože nikoho ani ve snu
213 nenapadlo, že takoví malí smradi, by to dokázali vyvrátit tu ohradu. Tak se
214 vyšetřování asi zaměřilo na starší žáky ve škole a zřejmě to odnesl nějaký
215 neoblíbenec ředitele, který byl zaškatulkován jako lump. Jak to dopadlo, nepamatuju,
216 ale se svým parťákem, se kterým jsme chodili pak do třídy ve škole, vždycky na to
217 při setkáních vzpomínáme. A on si to taktéž vybavuje.

218

219 **5. Důležitá vzpomínka z dětství**

220 **Ted' bych Vás ráda poprosila, abyste se posunul kupředu od své nejranější**
221 **vzpomínky a zamyslel/a se nad jinými událostmi z Vašeho dětství. Vyprávějte**
222 **mi, prosím, o nějaké události z Vašeho dětství (do věku 13 - ti let), která**
223 **ve Vašich vzpomínkách obzvláště vyčnívá. Tato událost může být pozitivní nebo**
224 **negativní, důležitá nebo zdánlivě obyčejná. Důležité je, aby se tato vzpomínka z**
225 **Vaší minulosti obzvláště silně vynořovala – je to ta, kterou si velmi dobře**
226 **vybavíte, a která má ve Vaší minulosti určitou výlučnost, nebo je jinak vzácná či**
227 **zvláštní.**

228

229 Jednu vzpomínku mám v paměti tak silně zapsanou, že i pamatuji hodně detailů jak
230 z prostředí, tak i ze samotné události. V roce 1953 přesně na Štědrý den ráno, kdy
231 jsme společně s otcem strojili stromek, u nás byl vždy až do stropu a měli jsme, jako
232 jedni z mála elektrické svíčky. Byly na 110 W a krásně tvarované jako svíčky
233 v kostele. Otec byl totálně nasazený v Norsku a svíčky si odtud přivezl. Na to jsme
234 se vždycky těšili, až se stromek rozsvítí. Ale než jsme začali, přišel soused, později
235 se ukázalo, že donášel STB na sousedy. A tento soused chtěl, aby ho otec dovezl na
236 motorce do Kunína asi 50 km. Otec vlastnil ČZ 125, velmi spolehlivá. Venku sněžilo
237 a byla zima, opravdová Ladovská. Matka s tím nesouhlasila, ale již v té době se o
238 tomto sousedovi ledacos šušovalo, tak nakonec otec jel. Cesta nebyla udržovaná.

239 Večer se blížil, stromek nenastrojený a otec nikde. Matka běhala nervózní
240 k sousedce, jestli neví, co se stalo, ale ta byla také bez informací. Telefony nebyly.
241 Kolik jste měl let? Asi 7 let. Nastala tma a my jsme stále čekali. Matka nás tři ogary
242 dala v kuchyni na postel, klečeli jsme na posteli a modlili jsme se směrem ke kříži,
243 který visel nad dveřmi. Andělíčku můj strážníčku.....atd. To byla naše povinná
244 modlitba před spaním. Vzpomínám si, že jsme při tom plakali a prosili Pána Boha, ať
245 se nám tatínek vrátí. Nakonec se otevřely dveře do kuchyně a tatínek přišel. Rychle
246 jsme všichni nastrojili stromek a povečeřeli. Měli jsme takovou radost, že stromek
247 zase svítil, že by nám v tu chvíli ani nevadilo, kdyby jsme nedostali dárky. Ale my
248 jsme nějaké vždy dostali. **A co se vlastně stalo?** Když seděl s otcem
249 v Kunině u sousedovy rodiny, někdo jim motorku ukradl. A byl problém, jak se
250 dostat domů. Autobusy nejezdily a tak vlakem to trvalo tak dlouho. Spojů bylo na
251 Štědrý den málo. Nakonec se našla i motorka, kterou objevili policajti pohozenou
252 v příkopě u cesty a zapadlou sněhem. Zloděj asi ve sněhu nezvládl jízdu. Otec si ji po
253 Vánocích vyzvedl v Jičíně na Policii. A na tento rok mně utkvěla v paměti ještě
254 jedna vzpomínka na měnu. Ve škole jsme měli povinné spoření a já jsem
255 z naspořených 161,- Kč, do rána obdržel 34,- Kč. Vůbec jsem nechápal, když nám to
256 do vkladních knížek zapisovali, ty mimochodem byly uloženy ve škole, jak se to
257 vypočetlo. A ani jsme se nesměli vysvětlení dožadovat.

258

259 **6. Důležitá vzpomínka z dospívání**

260 **Posuňme se v čase ještě trochu dopředu, do období kdy jste byl týnejžr. Myslete**
261 **tentokrát na Vaše dospívání, nebo jak se odborně říká adolescenci tedy věk od**
262 **13 do 19 let. Vyberte, prosím, jednu vzpomínku z Vašeho dospívání, kterou**
263 **máte jasně před očima a o které byste řekl, že patří k Vaším nejdůležitějším**
264 **nebo jinak výjimečným osobním zkušenostem. Je opět vedlejší, jestli se jedná o**
265 **pozitivní nebo negativní událost. Hlavní věcí je, že se Vám tato vzpomínka jasně**
266 **vynořuje mezi ostatními vzpomínkami na Vaše mládí.**

267

268 Významnou událostí v mém životě bylo nepřijetí na Střední školu. Tuto událost
269 považuji za významnou až s odstupem času, kdy člověk na základě životních
270 zkušeností hodnotí své počínání v minulosti. V roce 1960 jsem ukončil základní
271 školu a jako výborný žák jsem byl školou doporučen jako jeden ze dvou na
272 chemickou průmyslovku do tehdejšího Gotwaldova.

273 Možnost studovat na Střední škole byla závislá na doporučení školy, protože na
274 školy chodily z okresu umístěnky a podle toho se žáci umísťovali na školu jak
275 v počtu, tak i obor. Nebyly žádné přijímací zkoušky. Z mého přijetí nakonec sešlo,
276 protože třídní učitel napsal do posudku, že jsem v páté třídě navštěvoval náboženství.
277 Ředitel školy s tím nesouhlasil, ale neprotestoval, třídní učitel byl člen KSČ a ředitel
278 ne. Rodičům bylo nabídnuto, aby mne dali vyučit, také do Gotwaldova. To bylo pro
279 mne výborné, protože tam šlo i 6 dalších spolužáků. Mezi tím se otevřela na Vsetíně
280 nová strojní průmyslovka a já jsem mohl nastoupit. Rodičům jsem odmítnul
281 poslušnost vytrucoval jsem si učení. Ale ani to nebylo jednoduché, protože místo
282 bylo rezervováno pro žáka, který vyšel ze sedmé třídy. Nakonec pracovník Okresu
283 Val. Meziříčí, který se rušil, měl zájem jít pracovat do Gumáren jako školský
284 referent. Gumárny mu daly podmínku, buď jim odsouhlasí sedmého učně, nebo
285 nedostane to místo. A vyšlo to. Po vyučení a vojně jsem však pochopil, že na kvalitní
286 místo v práci, je třeba mít maturitu. A tady jsem začal litovat moji umíněnosti. Začal
287 jsem dělat večerní strojní průmyslovku. 5 let, třikrát týdně po 6 hodinách. A to vše
288 při práci a bez studijního volna. Nakonec se ukázalo, že pro zaměstnání maturitu
289 nepotřebuji, protože jsem protestoval proti okupaci v roce 1968 a jako pravicový
290 oportunist, tak jsem byl v posudku ohodnocen, jako takový jsem byl propuštěn
291 z práce. A to na hodinu. V 10.00 hod. mně to vedoucí oznámil a v 11.00 hod. jsem
292 odevzdával vyfasované nářadí. Ale soudruzi mně dali možnost nápravy. Mohl jsem
293 pracovat jako svářeč, v přidružené výrobě JZD. V životě jsem svářečku nadržel v
294 ruce, ale úkol jsem musel splnit, protože mzda byla dle odevzdaných výrobků. Proto,
295 když dnes slyším, jak bylo dříve dobře, tak ve mně vše zlost.

296

297 **7. Důležitá vzpomínka z dospělosti**

298 **Přesuňme se nyní k Vaším vzpomínkám z období dospělosti (21 let a starší).**
299 **Popište mi, prosím, nějakou scénu nebo situaci, která se ve Vašich vzpomínkách**
300 **jeví jako obzvláště důležitá nebo živá. Mělo by se jednat o takovou událost nebo**
301 **scénu z období Vaší dospělosti, která Vám zvláště utkvěla v paměti nebo byla**
302 **pro Vás důležitá, ať už byla pozitivní nebo negativní. Znovu je tu důležité,**
303 **abyste tuto událost měl/a jasně před očima, když vzpomínáte na svůj život**
304 **v období dospělosti.**

305

306 Není možné zapomenout na okupaci Československa v roce 1968. Bylo mně 21 roků
307 a celou situaci jsem pořádně nevnímal. V práci si starší spolupracovníci vyprávěli,
308 jaká to je sviňárna, ale u nás na dědině to bylo vcelku klidné. Že to může být vážné a
309 nebezpečné jsem pochopil asi o dva dny později, když Rožnově, na křižovatce
310 zastavil ruský obrněný transportér. My jsme seděli v hospodě těsně u křižovatky a
311 pobaveně sledovali vojáky, jak zmateně gestikulují. Hledali asi kasárna ve Frenštátě,
312 ale směrníky byly všechny otočené na jinou stranu. Úsměv nás přešel v okamžiku,
313 když jeden Rus začal křičet a střílet do vzduchu. Ulice byla vymetená. Pak jsem
314 začal sledovat, jak postupem doby se mění názory spolupracovníků. Ti starší
315 pochopili možnost kariéry a pomalu kritizovali všechno a všechny, kteří proti Rusům
316 vystupovali. Vůbec jim nebylo stydno, když jim někdo připomněl, že také povolovali
317 kohoutky od ruských cisteren s vodou, aby voda vytekla. Nebo vylepovali plakáty.
318 Jeden velmi odhodlaný bojovník proti Rusům fotil vše, co se dalo. Vždycky ráno
319 nám na dílně ukazoval akce z okolních měst, jak lidé protestují a hlavně nás
320 upozorňoval, abychom si všimli, jak jsou vojáci zbídačení, bez jídla, co to je za spásu
321 pro nás. Jeho protiruská aktivita však vydržela krátkou dobu. Jeho fotografie měly
322 velkou sílu, a když se některý z převlékačů kabátů dral do výšin, fotografie z mítinků
323 mu připomněly, koho má vzít sebou. Tato taktika mu opravdu vyšla a zanedlouho se
324 z našeho neschopného spolupracovníka stal člen OV KSČ a dokonce předsedou
325 kontrolní komise, která v té době rozhodovala o všech. Ještě dnes, když ho, jako
326 starého dědka potkám, tak mne chytne vztek. Protože to spočítal i nám, některým
327 spolupracovníkům, protože nám naivním, mladým hlupákům nedošlo, že mu
328 nemáme nadávat za jeho křivý postoj a převlékání kabátu.

329

330 **8. Významná vzpomínka navíc**

331 **Popište mi teď, prosím, ještě jednu událost z Vašeho života, která se z Vaší**
332 **paměti vynořuje jako zvláště významná nebo důležitá. Je jedno, z kterého**
333 **životního období tato událost bude.**

334

335 Pro většinu moji generace nemůže být významnější vzpomínkou nic jiného, než 17.
336 listopad 1989. Já jsem měl to štěstí, že jsem od 21. listopadu byl v Praze a žil jsem
337 spolu s ostatními v té nezapomenutelné atmosféře. To jsem už měl svůj jasný názor
338 na situaci, ale přesto se člověk někdy špatně orientoval, protože se setkával
339 s různými lidmi s odlišnými pohledy. Když jsem běžel z Václavského náměstí před

340 vydavatelství Rudého práva, protože bylo všem oznámeno, že tam proběhne
341 protestní demonstrace a že vystoupí někdo z OF, tak jsme všichni přítomní nevěřili a
342 nechápali co se děje. Vystoupil tehdejší ředitel Hořeni a ten kdyby mohl střílet, tak
343 nás vzal všechny najednou. Naštěstí to skončilo jeho plamenným projevem, jaká jsme
344 lůza, a jak to všichni odneseme. Uvědomil jsem si, že tito soudruzi, kteří měli
345 neomezenou moc, ještě několik dní po 17. listopadu nechápali, která jim zvoní.
346 Samozřejmě byl pískotem umlčen. Krásné vzpomínky na běhání po Václavském
347 náměstí, od Špalíčku k Laterně Magice, sbírání plakátů, které jsem nemohl domů ani
348 unést a celá vzájemná úcta lidí k sobě navzájem, to byl krásný pocit. A většina
349 přítomných na Václavském náměstí měla v očích slzy, když na balkon Špalíčku
350 vystoupil operní pěvec Ivo Žídek a všichni s ním společně zpívali Československou
351 státní hymnu. Však se s tím doma chválím stále, že jsem v Praze zpíval společně
352 s Ivo Žídkem. Škoda, že ta atmosféra a slušnost lidí nevydržela dlouho.
353 **Kolik Vám bylo let? 43 let.**
354

Vyprávění každé vzpomínky nebo klíčové scény by mělo obsahovat následující informace:

- Věk vyprávějího (kolik Vám bylo tenkrát let?)
- Co se přesně stalo (kdo co udělal, co se stalo, co potom)?
- Koho se to týkalo (kdo co dělal nebo byl jen přítomen)?
- Myšlenky vyprávějího (co jste si při tom myslel/a?)
- Emoce vyprávějího (Co jste přitom cítil/a? Pozitivní vs. negativní, pokud možno co nejpodrobněji.)
- Proč vyprávějí popisuje právě tuto událost (má tato událost pro Vás osobně nebo Váš život nějaký zvláštní význam)?
- Jaký má tato událost vztah k současnosti vyprávějího (Má tato událost nějaké následky ve Vašem životě v současnosti, na život jaký vedete, na to, kým jste? Vnímáte nějaké podobnosti nebo rozpory této události v porovnání s jinými vzpomínkami, které jste vyprávěl/a)?

355

356 **II. Možnosti dalšího vývoje životního příběhu**

357 **Doposud vše, co jste mi vyprávěl, se týkalo Vaší minulosti. Ale nyní bych Vás**
358 **rád/a poprosil/a, abyste myslel na budoucnost. Samozřejmě nemůžete vědět s**
359 **jistotou, co Vám budoucnost přinese, ale určitě máte představu o tom, co chcete,**
360 **aby se v budoucnosti dělo a co si naopak vůbec nepřejete. Proto bych chtěl/a,**
361 **abyste mi vylíčil dvě rozdílná pokračování Vašeho příběhu života.**
362

363 **1. Pozitivní budoucnost**

364 **Nejprve mi, prosím, popište pozitivní budoucnost. Popište mi prostě to, co**
365 **chcete, aby se stalo v budoucnosti ve Vašem životním příběhu, včetně cílů a snů,**
366 **které byste rád v budoucnosti realizoval/a nebo dosáhl. Zkuste přitom, ale**
367 **prosím zůstat nohama na zemi. Jinými slovy chci po Vás, abyste mi odvyprávěl**
368 **obrázek toho, co byste reálně chtěl, aby se stalo během několika následujících**
369 **let, jaké události byste rád/a ve své budoucnosti viděl**

370

371 Co bych si přál do budoucna je snadné, ale také není jednoduché vyslovit to
372 nejdůležitější. Až na jednu věc a to je zdraví. Bez toho jsou všechna přání k ničemu.
373 Chtěl by sem dokončit to, co jsem si v počátku podnikání před více jak 20 lety
374 představoval. Abych měl rodinnou firmu, která bude fungovat, která bude
375 respektována a zajistí živobytí pro všechny členy rodiny a i další. Jednu dobu to už
376 tak fungovalo, ale brzy jsem pustil otěže a předal velení. A jiný vztah k hodnotám má
377 ten, kdo je vytvoří a jiný ten, kdo k nim přijde snadněji. Ale stále věřím, že se situace
378 zlepší, jak v ekonomice, ale hlavně v myšlení lidí. Já se možná už zásadní změny
379 v myšlení lidí nedočkám, protože to je vývoj na několik generací. Před dvaceti lety
380 jsme si mnozí mysleli, že generace našich dětí a následně generace našich vnuků už
381 bude chápat vzájemné soužití jinak, než jsme ji chápali my, kteří jsme vyrůstali
382 v totalitě. Čas však ukázal, že to není tak jednoduché a negativní prvky se v životě
383 dědí, jako genetické vlastnosti.

384

385 **2. Negativní budoucnost**

386 **Nyní mi, prosím, popište negativní budoucnost. To znamená, zkuste popsat**
387 **budoucnost tak, jak byste si ji Vy osobně vůbec nepřál, to čeho se například**
388 **obáváte, že by se mohlo stát a přitom doufáte, že se to nestane. Znovu, pokuste**
389 **se zůstat realistou. Jinými slovy opět po Vás chci odvyprávět obrázek negativní**
390 **budoucnosti pro Váš příběh života, který by se teoreticky mohl stát, ale vy**
391 **doufáte, že se nestane.**

392

393 Obávám se, že se opravdu může opakovat historie, hlavně chuť někoho vládnout za
394 každou cenu a ovládat co největší počet lidí. Vzpomínám, že jako malý jsme ve škole
395 byli učeni, že válka už nebude a že nás Sovětský svaz ochrání. Neochrání a hlavně
396 všechny velké státy se snaží urvat co nejvíce pro sebe bez ohledu na ostatní menší

397 státy. Obávám se, že se tato nenasytlost může vymknout kontrole a lidé budou
398 vtaženi do bojů o moc, které při dnešní vyspělosti a účinnosti zbraní může znamenat
399 konec pro všechny. A to je asi ten moment, že si i ti největší totalitní vůdcové
400 uvědomují, že by to byl konec i pro ně samotné. Proto se vždy po silných slovech
401 situace uklidní. Ale nevyrobí časem někdo něco zázračného, co bude umět
402 zlikvidovat jenom to, co chce a okolí se to nedotkne? Lidé dokážou na sebe vymyslet
403 kdejakou hrůzu.

404

405 **III. Vlivy na životní příběh: pozitivní a negativní**

406 **V životním příběhu každého člověka sehrálo mnoho lidí nějakou roli. Doposud**
407 **jste ve Vašem vyprávění zmínil/a několik takových lidí. Někteří lidé hrají jen**
408 **malou roli a jiní hrají významné role a mají na náš život důležitý vliv. Já bych**
409 **se teď rád/a dozvěděla více o lidech, kteří měli na Váš život ten největší vliv –**
410 **tím myslím jak v negativním, tak i v pozitivním slova smyslu.**

411

412 **1. Pozitivní**

413 **Když zavzpomínáte na svůj život, zkuste najít osobu nebo skupinu osob, či**
414 **organizaci nebo instituci, která měla na Váš životní příběh ten nejsilnější**
415 **pozitivní vliv? Popište, prosím, tuto osobu, osoby, skupiny nebo organizace a**
416 **uved'te způsob nebo druh vlivu jaký ona/ono/oni na Váš život měl/a/i/y.**

417

418 Myslím, že velmi pozitivní vliv na mne v životě měl sport a hlavně sportovní oddíl
419 házené. Od školních let až do 35 roků jsem aktivně hrál házenou. Po ukončení jsem
420 trénoval a později dělal funkcionáře, až do svých 65 let. Proč mne to tak ovlivnilo.
421 Měl jsem dobrý pocit z toho, že se nám sportovně dařilo. V mužských kategoriích
422 jsme také dosahovali dobrých výsledků. To nám přinášelo mnoho výhod oproti
423 jiným. Mohli jsme někdy vcestovat na západ, o čem mnozí jenom snili. V době, kdy
424 jsme skutečně zaostávali ve všech oblastech, jsme měli možnost porovnat, že se dá
425 žít i jiným životem. To byla opravdu velká zkušenost. Také přístup okolí ke mně byl
426 přívětivější, hlavně v době, kdy jsme měli úspěchy. Prostě vzpomínám na tuto dobu i
427 přes některé špatné zkušenosti, velmi rád.

428

429 **2. Negativní**

430 **Když se zamyslíte ještě jednou nad Vaším životem, zkuste najít osobu nebo**
431 **skupinu osob, či organizaci nebo instituci, která měla na Váš životní příběh ten**
432 **nejsilnější negativní vliv? Popište, prosím, tuto osobu, osoby, skupiny nebo**
433 **organizace a uveďte způsob nebo druh vlivu jaký ona/ono/oni na Váš život**
434 **měl/a/i/y.**

435

436 Velmi negativně mne oslovil můj nadřízený v práci, kvůli kterému jsem byl nakonec
437 propuštěn z práce a ocitnul jsem se v novodobém pracovním táboře, jak jsem si to
438 pro sebe nazval a to v přidružené výrobě JZD. Svařoval jsem a vše jsem se musel
439 naučit sám. Také oblečení svařovací káble , kuklu, rukavice, všechno jsem si musel
440 zajistit. Naštěstí byl v té době všude takový bordel, že jsem to nemusel platit, ale
441 kamarádi mně to zajistili tak, že to vlastně ukradli tam, kde pracovali. Tento člověk
442 se mně však mstil i potom. Školka, která patřila MNV mně nepřijala dceru, protože
443 děti lidí, kteří měli po srpnu 1968 škraloup, neměly nárok. Po ukončení večerní školy
444 s maturitou, jsem se přihlásil na dálkové studium VŠ. Tam jsem se dostal tak, že můj
445 známý, který na škole pracoval, vložil moji přihlášku do hromádky, která již byla
446 odsouhlasena, a tito byli pozváni k přijímacím zkouškám. Samozřejmě
447 prostřednictvím sekretářky, která byla jeho přítelkyní. Na VŠ jsem se dostal, ale
448 vzápětí nastal problém, když se o mém studiu dozvěděl tento člověk. Zorganizoval
449 všechny soudruhy v závodě, kteří poslali na školu dotaz, jak je možné, že já, jako
450 pravicový oportunist, který viděl ve straně jen to špatné, přesně tak, zněla jedná část
451 posudku, který jsem obdržel po vyhazovu z práce a který jsem musel všude dokládat,
452 tedy jak je možné že mně bylo umožněno studium na VŠ. Samozřejmě, že jsem
453 musel školu opustit. Naštěstí to skončilo dobře i pro přítelkyni mého kamaráda,
454 protože vyšetřování na škole, jak se to mohlo stát, bylo uzavřeno tím, že asi komise,
455 která na základě posudků vybírala studenty, můj posudek asi přehlédla. Jak to bylo
456 pro mne těžké udržet emoce při setkání s tímto člověkem, hlavně při jednom setkání
457 na oslavách bývalého spolupracovníka, při odchodu do důchodu. Ten, který mne měl
458 tak rád v době, kdy už jsme měli všichni vypité tak se mne zeptal tak, aby všichni
459 slyšeli. Tak jsem slyšel, že ťa vyhodili ze školy. Ty si musel, ty lato jedna něco
460 udělat sakramentsky špatného. To byla síla poslouchat, že a ještě když je člověk
461 připitý. Ale přežil jsem to, ale nenávisť k lidem podobné povahy, kterých je stále dost
462 i dnes, mně zůstala.

463

464 **IV. Životní téma**

465 **Zavzpomínejte, prosím, ještě jednou na Váš celý životní příběh, na všechny**
466 **scénky a zážitky, o kterých jste mi vyprávěl, na Vaši vzdálenou minulost i**
467 **očekávanou či předpokládanou budoucnost. Existuje nějaké ústřední téma,**
468 **centrální myšlenka nebo nějaké poselství, které Vás celý život provází? Zkuste**
469 **rozpoznat a pojmenovat ústřední téma Vašeho životního příběhu.**

470

471 Když si nechám projít hlavou můj život, tak si v rychlosti vybavím většinu momentů
472 života, kdy jsem se musel potýkat se zlovůli těch, kteří měli moc, rozhodovali o
473 všem a o každém a já jsem byl bezmocný. V té době neexistovala jiná filozofie
474 života, jenom držet krok a hubu. Pokud měl člověk rodinu a nechtěl jí dělat
475 problémy. Dnes se moje filozofie změnila opačně.

476 Poukazovat a kritizovat všechno, co se mně nelíbí.

477 **Pokuste se mi to, prosím, ještě blíže popsat a vysvětlit.**

478 Nejdůležitější hodnotou pro mne je pečovat o svoje zdraví, i když se v praxi mnohdy
479 tímto předsevzetím neřídím. Také možnost svobodně se vyjadřovat, tím se zase řídím
480 stoprocentně. A také volnost pohybu, i když někdy omezená, ale svobodně cestovat
481 se smí. A hlavně, že si každý může o svém životě, jak ho chce prožít, rozhodovat
482 sám, ale i to se v poslední době omezuje různými nesmyslnými příkazy. A hlavně
483 nebýt tím prvním, který vyvolá nějaký konflikt, ale neustoupit a vrátit protiúderem,
484 když se cítím být podveden.

485

486 **V. Kulturní očekávání**

487 **Doposud jste mi vyprávěl o Vašem osobním životě a o vybraných okamžicích a**
488 **událostech z Vašeho životního příběhu. Každý životní příběh se však odehrává v**
489 **nějaké kultuře či sociálním prostředí. A v každé společnosti existují určitá**
490 **očekávání toho, jak by se člověk měl chovat. Od dětí se například očekává, že**
491 **budou poslouchat své rodiče, od dospívajících zas, že se budou vzdělávat a že**
492 **budou pomáhat svým rodičům atd. Jaká sociální očekávání se týkají chování**
493 **lidí Vašeho věku: jak by se lidé Vašeho věku měli chovat nebo čeho by ve svém**
494 **životě měli dosáhnout?**

495 V mém věku mám ještě mnoho očekávání, aby se naplnily některé moje plány,
496 kterých má každý více, než stačí uskutečnit. Právě s měnící se společenskou situací si
497 každý své plány koriguje podle svých momentálních možností. Možností jak

498 finančních, ale hlavně zdravotních. Většina lidí mého věku je přesvědčena, že zdraví
499 se musí udržovat, ale mnoho pro to nedělá. Aspoň do chvíle, než nastanou nějaké
500 potíže. Proto by se měli chovat zodpovědně vůči sobě samému. Tím je také
501 zaručeno, že budou méně odkázáni na pomoc druhých a že si budou moci svoje
502 některé neuskutečněné předsevzetí splnit. A to je ta největší zodpovědnost, které by
503 se mělo podřídit chování nejen lidí v mém věku. A čeho by měli moji vrstevníci
504 dosáhnout je velmi individuální. Já osobně chci žít tak, aby jsem byl samostatný a
505 vytvořil jsem podmínky pro své blízké, aby byli zabezpečeni, spokojeni a mohli si v
506 klidu užívat život bez stresů a velkých problémů. A tím nemyslím, že musí žít v
507 ekonomickém přebytku. Stačí, když se jim bude vše dařit tak, jak si naplánují.

508 **Existují nějaká zvláštní očekávání toho, jak by se lidé Vašeho věku měli chovat**
509 **k mladším lidem?**

510 Toto je složité vyjádřit. Opět závisí, v jakém prostředí se tyto generace setkávají a v
511 jakém vzájemném vztahu jsou. Unavený a nemocný starý člověk nebude mít
512 schopnost a náladu jakýmkoliv způsobem řešit vztahy s mladší generací. Bude se
513 snažit působit na okolí tak, aby mu bylo co nejvíce ulehčeno žití. A nebude
514 protestovat, ani v situacích, které mu v minulosti byly velmi nepříjemné a nemohl s
515 nimi nikdy souhlasit. Jinak se naopak bude chovat ten, který má ještě dostatek
516 energie, ale také zkušeností a byl v minulosti tím, kterému nebylo odporováno. Tento
517 člověk má největší šanci dostat se s mladou generací do konfliktu, protože bude mít
518 pocit, že je určen k tomu, aby se všechno dělalo podle něho. A to je právě zásadní
519 omyl, až na několik málo výjimek, (jako vědci, lékaři apod.), protože kapacita
520 vědomostí a energie se nedá již s lidmi o jednu, dvě, nebo dokonce tři generace
521 mladší, porovnat. Proto si staří lidé musí uvědomit, že jak samotná technika, tak i
522 myšlení lidí jde stále dopředu a i když je to nepříjemné pro mnohé, na mnoho věcí již
523 nestačíme. Takže žádná zvláštní očekávání ve vztahu staří-mladí nejsou oproti
524 minulosti. Staří lidé se budou muset přizpůsobovat jak jiným životním podmínkám,
525 tak i chování mladé generace. A, že tyto změny mohou probíhat stále rychleji, sám
526 poznávám, jak se situace razantně měnila za mého dosavadního života.

527 **Jakou roli mají staří lidé v dnešní společnosti? Když myslíte na Vaše rodiče a**
528 **prarodiče ve Vašem věku, měli stejnou společenskou roli, jakou máte dnes Vy?**
529 **Nebo se tato role změnila (jako se například za posledních 40 let změnila role**
530 **žen ve společnosti)?**

531 V dnešní době už nemají staří lidé tak důležitou roli jako za mého mládí. Hlavně
532 v posledních 25 letech se význam životních zkušeností a jejich předávání mladým
533 hodně změnil. Dnes mají mladí lidé větší možnosti získávání informací, jsou
534 svobodnější a uvolněnější. S tím také přichází starost o svoji existenci. Myslím si, že
535 staří lidé bývají mnohdy na obtíž. Děti už nemají tolik času věnovat se svým
536 rodičům, když mají své někdy i existenční starosti. A protože starých lidí přibývá i
537 stát se snaží přenést zodpovědnost o staré lidi na někoho jiného. A k takovému
538 odcizení mladých od starých lidí dochází také hlavně proto, že schopní mladí lidé
539 nedostávají příležitost se uplatnit, protože na mnohých místech, kde se opravdu
540 rozhoduje o důležitých věcech, sedí většinou staří páprdové. Vidíme to kolem sebe
541 na různých úřadech, parlamentu a podobně. Myslím si, že to co jsem řekl, platí
542 převážně na dobu posledních 25 – 30 let. Před 40 roky se role starých lidí držela
543 v mezích předchozích roků.

1 **Participant D**

2 Tento rozhovor bude pojednávat o Vašem životním příběhu. Budu po Vás chtít,
3 abyste dal/a dohromady cosi, jako Vaši vlastní autobiografii – příběh Vašeho
4 života, jak mu Vy osobně rozumíte. Budu se ptát na Vaši minulost, současnost a
5 očekávání do budoucnosti. Samozřejmě půjde jen o vybrané úseky z Vašeho
6 života: nemám možnost vyslechnout si Váš životní příběh celý. Místo toho po
7 Vás budu chtít, abyste se zaměřili na několik klíčových momentů Vašeho života:
8 několik klíčových událostí, osob nebo myšlenek, které jsou/byly podle Vás pro
9 Váš život zásadní – budou mě zajímat informace, které něco důležitého o Vaší
10 osobě a o Vašem životě vypovídají, které vypovídají něco o tom, jak jste se stal/a
11 tím, kým jste dnes.

12

13 Jednu věc bych chtěl/a ještě jednou zřetelně objasnit: v tomto rozhovoru se
14 nejedná o to najít něco, co s Vámi osobně nebo ve Vašem životě není v pořádku.
15 Ani se nejedná o nějaký druh terapeutického sezení. V žádném případě
16 nehodlám hodnotit nakolik je/byl Váš život dobrý a dokonalý. Chtěl/a bych
17 slyšet Váš příběh, Vaši minulost, tak jak si ji pamatujete a budoucnost tak, jak
18 si ji představujete.

19 Cílem tohoto výzkumu je sesbírat životní příběhy, abychom lépe porozuměli
20 tomu, jak lidé žili a žijí na tomto místě a jak lidé žili a žijí jinde, a jak chápou a
21 vysvětlují to, kým jsou a jakou osobností se stali.

22 Samozřejmě Vaše účast je zcela dobrovolná a vše, co řeknete, bude vnímáno
23 jako důvěrné a s daty bude zacházeno anonymně.

24

25 Jsem přesvědčen/a, že Vás následující rozhovor bude bavit. Většina lidí si ho
26 docela užívá.

27 Chcete se k tomu na něco zeptat: máte nějaké otázky?

28

29 Tak začneme s několika epizodami z Vašeho života.

30

31 **I. Klíčové události životního příběhu**

32 Jak už jsem řekl/a, rád/a bych Vás poprosil/a o to, abyste mi vyprávěl/a určité
33 klíčové epizody (situace) z Vašeho života. Já se Vás teď budu ptát na osm
34 různých epizod, a nejdříve Vám vždy stručně popíšu, co myslím každou

35 **jednotlivou epizodou. Pak Vás poprosím, abyste se na chvíli zamyslel/a nad**
36 **odpovídajícími epizodami z Vašeho života a jednu mi vyprávěl/a tak podrobně,**
37 **jak jen to bude možné.**

38 **Začněme tedy s první klíčovou situací Vašeho života.**

39

40 **1. Vrchol**

41 **Vyprávějte mi, prosím, o vrcholném zážitku ve Vašem životě: vrcholný zážitek**
42 **by měl být (jeden z nejvyšších nebo) ten nejvyšší okamžik ve Vašem životním**
43 **příběhu. Měl by to být moment nebo epizoda, při které jste pocíťoval/a**
44 **výjimečně pozitivní pocity, např. radost, nadšení, obrovské štěstí, hluboký**
45 **vnitřní mír nebo nějaké jiné silně pozitivní emoce. V současnosti by měla tato**
46 **situace ve Vašich vzpomínkách vynikat jako jeden z nejlepších, nejkrásnějších**
47 **nebo nejvznešenějších okamžiků Vašeho životního příběhu. Prosím, vyprávějte**
48 **mi co nejpodrobněji o Vašem vrcholném zážitku, nebo o něčem, co by se tomu**
49 **mohlo podobat, a co jste prožil/a v minulosti. Vyprávějte mi přesně, co se stalo a**
50 **kde se to stalo. Vyprávějte mi o osobách, kterých se to týkalo, co jste děl/a, co**
51 **jste si myslel/a a jak jste se cítil/a a co udělalo tento určitý moment tak krásným,**
52 **jaký význam/jaký vliv měla tato zkušenost pro/na Vás a co tato událost**
53 **vypovídá o tom, kým jste byl/a a kým jste nyní.**

54

55 To je těžká otázka v mém životě, no budu se snažit. Těch okamžiků je víc, to je
56 samozřejmě, všechno se tak opakuje, ale jsou přece nevšední okamžiky. Řekla bych
57 vám o svojim cestování, jak jsem cestovala, bude to devatenáct roků, když jsem už
58 bydlela tady v domově. Tenkrát to byl ještě domov důchodců a já jsem byla
59 obyvatelka a dnes už je to zase něco jiného. Nic jsem netušila, protože můj stav je
60 tak těžký, že většinou jen na posteli, teď už opravdu jen na posteli, ale ne vlastní
61 vinou, nepřesunu se sama. Tak to bylo tenkrát a byl to ten můj a já jsem nevěděla o
62 ničem a přišli za mnou tehdejší vedení tady a přivedli dva lidi. A též si zapnul
63 takovou věcičku, jak mám tady před sebou a já jsem pochopila, že si ten hovor též
64 natáčí, jak si natáčíme my spolu. Už je to dávno, neřeknu vám podrobnosti, ty už
65 neznám, na co se mě ptal a říkal mě, co bych si přála na světě, co by mi velikú radost
66 udělalo. Já jsem si říkala, co mi ten člověk může dát, když ho vidím po první a
67 naposledy v životě a tady mám všecko, ne nic svojího. Mám jenom všecko společné,
68 tak jsem si na to myslela, takže opravdu jsem nevěděla odpovědět na to nic. Ještě dva

69 tady byli, tak každý něco řekl, ta sem to nějak tak odbyla, ale nevím a při loučení se
70 mě ještě ptal, co by pro mě udělal, co bych si přála. Já jsem si říkala, no to by bylo,
71 kdybych se z tady, z toho světa už aji nežít, něco jsem prožila a už se mi nechtělo
72 myslet na další kratochvíle a tak. A on to myslel upřímně a já jsem mu to řekla, on se
73 vzdálil a nic se nedělo, tak jsem si řekla, že on je takový, jak vy jste tady třeba. A
74 bylo to někdy červnu a v září se objevila zpráva, že tady přijede natáčet televize,
75 ostravská televize. No a začlo se tady jednat, že budu muset aji já do toho zasáhnout.
76 Bylo mě tak naznačené, ne přímo, že budu hlavní osobu, co ž mi to celkem, neříkám,
77 že nepohladilo, jako ješitnost ženské, to vám řeknu upřímně, ale že by mě to až tak
78 těšilo, že bych si říkala, to už bude cosi vrcholného, co mě potká. Viděla jsem tady ty
79 přípravy. Při blížil se čtrnáctého září a opravdu se tady objevilo několik televizních
80 přenosových vozů, a že budu natáčet. Tenkrát, už jsem tady bydlela sama v tem
81 pokojíčku, a že ho natáčejí. No tak natáčejte si, jestli máte chuť, já budu taková, jaká
82 jsem. No samozřejmě, tak se to přiblížilo a přišla paní Veronika Žilková, herečka a
83 v doprovodu toho Suchánka. Oni udělali se mnou takový kratičký rozhovor a potom
84 ještě, že se večer setkáme. Žádný mě nic neřekl, co se bude dít a já nejsem zas tak
85 člověk, který by se vyptával, tak jsem nechala volný průběh. Tak večer přišel přenos
86 televizní a přišel se mi představit celý štáb, bylo jich možná 15, co na tom pracovali.
87 Takových tu neměl domov, ani nevím, jestli ještě bude mít tolik lidí a já jsem říkala,
88 tož tak jsem důležitá, nebo já nevím, no prostě jsem z toho byla trošičku na větvi, ale
89 já nejsem až tak do popředí. Večer začal ten přenos. No a tak mě ukázali, že se to
90 přenáší do Ostravy a jmenoval se tem pořad Večer splněných přání. No a tak jsem se
91 dověděla, zase ta paní Žilková to vedla, že pojedou do Francie do poutního místa
92 Lordy. Tak nevím, jestli jsem se ptala, čím pojedou, jak pojedou, no samozřejmě, že
93 byla sanitka nachystaná, to mi ukázali v té televizi a bylo to za 4 dni potom. To už
94 bylo připravené a oni to už dali, jako hotovou věc a já jsem neměla ani možnost
95 reagovat na to, že bych měla velkou radost, nebo veliký údiv, protože já jsem
96 nevěděla, jak se mám v tom okamžiku zachovat. Víte, že jsem měla vnitřní radost,
97 ale to nevím proč, protože já tu vnitřní radost neumím dát na jevo, víceméně jsem
98 taková trošku uzavřená povaha. Bylo mě řečeno, že mě tam bude doprovázet lékař a
99 tady naše paní vrchní sestra. Viděla jsem, že to má být a tak bylo to. A tím, že
100 nemám nikoho jaksi, aby se s ním o tom podělila, tak mě to zůstalo tady. Ti
101 zaměstnanci, co ti možu mě dát, tož jsou jenom zaměstnanci, ale též jsem se jim
102 mohla pochválit. Takže mě museli připravit a 15. září jsme vyjžděli po ránu. Přijela

103 pro mě sanitka až z Kutné Hory, protože tenkrát nebylo ještě to možné. Tak jsem jeli
104 do tych Lurd, on byl zkušený řidič, měli za sebou zkušenost s převozem takových
105 nemocných lidí, sanitka byla vybavená přístroji. To tady ještě nebylo, ani Mezříčí
106 takovů sanitku neměl. Ta sanitka byla podobná ve fakultní nemocnici v Ostravě,
107 takže oni mě to ukázali, jak to bude, tak jsem viděla, že tam budu ležet, jak nemocný
108 člověk, i když tenkrát jsem nebyla tolik nemocná, více méně jsem byla nemožná, jak
109 nemocná a to nevadí. Ty pocity vlastní, to vám nemůžu říct, no těšila jsem se. Jsem
110 si říkala, to bude celoživotní zážitek. Úplně životní zážitek, protože to nezažil ani
111 zdravý člověk, natož nemocný. **A dostala jste se tam?** A pěkně jsme dojeli, vyjeli
112 jsme ráno o půl desáté z tady a o půl desáté v noci jsme šli spát v Německu do
113 hotýlka. Tam jsme se vyspali a na druhý den jsme vyjeli zase po ráně z toho hotelu,
114 jsme se prospali, odpočinuli a jeli jsme do tych Lurd. Tam jsme se nějak zdrželi, to je
115 tam taková země, ty Pyreneje, tam je hodně deště. Je to nevlídná krajina dost, tak
116 jsme se tam dostali až 17, měli jsme tam být o něco dřív. No a tam nás ubytovali
117 provizorně, protože v noci nám ho nemohli dát, bylo to zavřené. Nevím, jestli s náma
118 nepočítali, nebo jak to bylo, ale to nebylo nic. Byli jsme ráno od půl třetí a o půl páté
119 nás to už budilo tam. Začínal provoz a tak už jsme potom začli tam být a já nevěděla,
120 jestli je to sen, jestli se z toho probudím, jestli je to skutečnost, protože tam bylo tolik
121 věcí, které já bych si chtěla zapamatovat a které jsem chtěla vidět, všechno
122 prozkoumat, všechno vidět. Tam se panna Marie zjevila před 155 lety už teď, letos to
123 bude a to je tam velké poutní místo. Tam se sjíždějí lidé a oni tam ti Maltézští rytíři,
124 o ně pečují dobrovolníci. Tak jak se to teď zavádí tady, tak oni tam su ti lidé, i když
125 se říká, že mnoho lidí se tam uzdravilo tělesně, ale ti lidé tam já myslím se uzdravují
126 více tělesně, protože tam jsem se cítila jako člověk. Upřímně řečeno, tam jsem se
127 cítila jako člověk a byli jsme tam v sobotu, nedělu a v pondělí ráno jsme odjížděli.
128 Takže jsme tam byli jednak na bohoslužbách, jednak jsme tam všechno projeli a ten
129 řidič té sanitky, to byl takový skvělý člověk, mladý, 26 let mu bylo a s taků starů
130 tetku jak já jsem byla, tak on se mě tak strašně věnoval, ale to byl erudovaný člověk,
131 protože mezinárodně už jezdil, tak věděl, co potřebuje a on se mně tolik věnoval.
132 Nemůžu říct, že by se mi nevěnoval a paní vrchní též a potom se mě aji ten pan
133 primář záchranné služby. Tam nás bylo tolik, že jsem si v ty dny připadala, jako
134 úplně a jsem si říkala, no už nikdy se tak cítit nebudu. Protože tam jsem se prostě
135 necítila, že jsem něco jiného, že jsem nemocná, protože já jsem se narodila s ranou
136 mozkovou obrnou a já mám celoživotní postižení, já jsem taká, jaká jsem. Dnes už je

137 mi 73 roků a tak mě bylo tenkrát 54 roků. Musela jsem si určit těch 54 roků, abych
138 pochopila, že jsem taky člověk a že se už nikdy nebudu tak cítit, jak jsem se cítila
139 tam. Ale byla to velmi náročná, pro mne ne, protože já jsem si ležela a ty kuličky co
140 má i tady v tom polštářku a to bylo i v té matračce, na tem lehátku v té sanitce a já
141 jsem si do toho lehla, tak mě připadlo, jak kdybych ležela skutečně, no nevím, jak
142 bych vám to řekla, to bylo něco tak, tak něco krásného, ležet v tom. Já jsem si říkala,
143 zas oni měli chudáci nepohodlí, že tož, ale to už bylo k tomu. A tak mě ti lidé
144 připravili, takže to byl taky největší zážitek, který jsem vám popsala, už ho mám
145 uložený dost a už mi trošičku zapadá v mlhu zapomnění, no, ale když si to tak
146 oživím, tak si vzpomínám na to, ale neuvědomila jsem si, že když jsem přišla domů a
147 lehla tady na to, já jsem cítila týden, že to se mnou pořád jede, aji ta postel. To byl
148 nezvyk. A od té doby prožila jsem zas něco, ale to bylo nejkrásnější.

149

150

151 2. Nejnižší moment

152 **Ted' mi, prosím, vyprávějte o nejnižším momentu Vašeho života. Tento nejnižší**
153 **moment je opakem vrcholného zážitku, o kterém jste mi právě vyprávěl/a. Je**
154 **nejnižším bodem Vašeho životního příběhu. Pokuste se tedy ve Vašem životě**
155 **ohlédnout zpět a vzpomenout si na nějaký moment/nějakou událost, ve které**
156 **jste pocíval/a silně negativní emoce, jako třeba zoufalství, zklamání, děs,**
157 **hlubokou vinu nebo jiný, velmi negativní pocit. Berte na vědomí, že tato**
158 **zkušenost by měla skutečně zachytit ten nejhorší nebo nejhlubší pád ve Vašem**
159 **životním příběhu. I když je tato životní vzpomínka pro Vás jistě nepříjemná,**
160 **velmi bych ocenil/a, kdybyste se pokusil/a být co nejupřímnější a nejpřesnější,**
161 **jak jen to bude možné. Vyprávějte mi, co se stalo a kde se to stalo, řekněte mi o**
162 **osobách, kterých se to týkalo, co jste děl/a, co jste si myslel/a a jak jste se cítil/a**
163 **a co udělalo tento určitý moment tak děsným, jaký význam/jaký vliv měla tato**
164 **zkušenost pro/na Vás? A co tato událost vypovídá o tom, kým jste byl/a a kým**
165 **jste nyní?**

166

167 No tak je jich více, ale ty jsou nesdělitelné, protože to jsou tan niterní, to bych
168 nerada, ale co můžu říct, tak je to smrt matky. A to vám řeknu upřímně, protože já
169 jsem v jednom dni přišla o celý život. Takže vlivem mého postižení jsem žila s ní
170 vlastně pořád a ona o mě pečovala jak o miminko, vypiplala mě celů a musela mě

171 piplat až do 46 roků. Ona už byla potom nemocná, ale přesto všechno, že byla
172 nemocná, tak my jsme žila samy, jak jsme mohly, tak jsme žily. Měly jsme svoji
173 chalupku, nepotřebovaly jsme tolik a to co bylo, tak trošičku pomohli ještě příbuzní a
174 tak se to dalo táhnout. Já nevím, jak to maminka zvládala, to já sama nevím a potom,
175 v jednom měsíci to bylo, že dostala mrtvičku a ona to přežila nějak a ještě se starala i
176 o mě, jak už to bylo samozřejmě méně, už nemohla tak pracovat, ale zvládala to.
177 Ještě 3 týdny a pak už nemohla tak si ještě zavolala paní doktorku a ta paní doktorka
178 mi řekla, že prostě je to takové a takové, že už nebudeme moci být samy. Tak jistě
179 začlo, to tak jak začlo. Zůstaly jsem ještě samy, v té chalupě, protože bylo to na
180 samotě a neměly jsme víc příbuzných ani sousedů. To se děje i dneska, že člověk jak
181 je sám, tak je sám až do konce. A pak to bylo 24 listopadu večer, jsme lehly,
182 maminka mě ještě uložila a sama si lehla a ráno, v noci vstanula a měly jsme 2
183 pejsky, že jich půjde vyvenčit, chtěli jít ven a ono ji nebylo dobře, tak vstanula a šla
184 ven a přišla a byla bledá strašně. Strašně bledá a ještě si lehla a pak ráno vstanula a
185 šla zas ještě ven, tak jak kdyby došla vzadu do chodby a vrátila se a sedla si na
186 stolek, jak je ten stoleček. Měly jsme šporák, normální kachlák a ona si sedla k tomu
187 sporáku na ten stoleček. Já nevím, co chtěla dělat, jestli chtěla topit, nebo už ani ne,
188 nevím a psi vedle ní a já na posteli. Venku světlo svítilo a byla tma. Ona stále seděla
189 a už nebylo nic a já zůstala sama. To bylo v 6 hodin ráno a nikoho nikde. Vstanut
190 nemůžete, psíci u ní leželi a já se na ni díval. Jen dýchala a dýchala a já jsem si
191 říkala, no kdyby radši už vydechla, viděla jsem, že už to nejde dál, kdyby vydechla,
192 ať se netrápí, protože já nemožu nic. No to se nedá ani říct. A já jsem řekla no, tož
193 nic, bylo to moc těžké. A teď si říkám, ale co teď s námi bude, co teď. Nikde se
194 nedovolám, tenkrát mobil byl v nedohlednu, že ani žádný telefon. Ale měla jsem tu
195 naději, že přijde paní doktorka o půl druhé, že jí přijde dát injekci. No jo, ale jsem si
196 říkala do půl druhé ona už žít nebude, to už nemůže tak být dlouho. No nic. Tak to
197 tak dopadlo, že ti psi řvali, řvali, řvali, řvali, šel tam jeden soused, ale on když viděl,
198 že je tam zavřený, tak se tam nestavil a já jsem mu nemohla říct, no nic jsem
199 nemohla, když se nemohu postavit. Tak jsem tak byla a potom ona paní doktorka
200 přijela o té půl druhé a já jsem ji ukazovala, že maminka je tam a že já ležím, přes
201 okno víte. Ještě že to okno bylo tak níže, jsme se viděly a ona šla, ona už viděla kolik
202 uhodilo, tak šla, jela zpátky a někde, že sežene nějakou pomoc. Tak vrazila do
203 hospody, tam nebylo nikde nikoho. Byla tam hospoda u cesty, tam popadla chlapy, já
204 nevím, kdo to byl, a že musí vyrazit dveře. Jenomže tam byl sused, ale ne náš přímý,

205 tak kúsek dále, byl tak trošku taky postižený a on věděl, jak se k nám jde. Tak
206 nevyrazil ty dveře, ale vytáhnul jich a pěkně se tam dostali. Tam jinak nebylo nic
207 zavřené, neměly jsme, protože my jsme byly tak chudobné, že jsme neměly, co by
208 nám už vzal. Tož oni přišli a paní doktorka ju maminku, okamžitě ji poskytovala
209 pomoc. Žila, ještě dýchala, ještě dýchala, dýchala a potom ju položili už tak, ani jsme
210 ju nedávali jinde na postel, nebo na zem. Ještě ji dávali všecko a ona ji okamžitě zas
211 poslala, neměla čím zavolat tu rychlíku. Tak ju vzali, Rychlíka přijela brzy, nevím
212 jestli z Rožnova, či z Mezříče, ale přijeli, byla to tady paní primářka z Valmezu. No a
213 tak co teď. No tak samozřejmě, jenom odvézt ju, jiného už nebylo, jenom na ty
214 kapačky. No a já kdybych bývala měla koho a nemusela, anebo sama, tak já už bych
215 ju nedala nikam. To už nemělo smysl. Takže to prakticky už člověk zemřel.

216 **Kolik měla roků maminka?** 77 a devět dní, tak ji to vyšlo. **A vy jste měla v té**
217 **době?** Já jsem měla 46 a půl. No a teď tak oni přijeli a dali ju pěkně na to lůžko a
218 pěkně ju převezli. No a já jsem zůstala s tu paní doktorku a já nevím, jestli tam ještě
219 někdo byl, to si nepamatuju. Paní doktorka, ale říkala, Liduško, já vás nemám, ale
220 kde dát. Říkám, tož nemáte, není kde. Tož nikoho z příbuzných nemám, aby se o mě
221 postaral. Teď museli zase už jít, protože ona by mě tam nemohla nechat samů, teď
222 byla otázka, že museli pozvat bezpečnost, tehdejší esenbáky a tu matrikářku, aby tu
223 chalupu zapečetili. A já jsem měla ještě strýca, jako jejího bratra, ale ten se o nás
224 nemohl postarat, protože jednak byl jinde a jednak na to neměl opravdu podmínky.
225 Opravdu nemohl, ale udělal proto všecko. A oni přijeli a já jsem jich prosila, aby mě
226 třeba nechali tady, ale já nepůjdu tady z té chalupy bez jeho doprovodu. On jel už,
227 oni mu dali vědět. On by býval přijel, on byl aji s tů paní doktorku domluvený, že se
228 sejdů , a že to dají do pořádku. A on tenkrát, jeho žena byla kdesi na školení. A tak já
229 jsem jich prosila, ať mě tady nechají ještě tu chvilku a že to potom udělají, že in si to
230 zamkne. No a tož je pravda, že přišla tam ta matrikářka a ona mě říkala, že se mnu
231 pobude do toho rána, a že odejde, až ten strýc přijede. Tak mě to bylo jedno, já
232 nevím, jestli jsem to mohla prožít, nebo neprožila. Já vám to říkám, jako pohádku,
233 ale to je opravdu skutečnost. **A kam Vás převezli?** Tak potom strejda přišel, a jestli
234 tam byla ta paní doktorka to si nepamatuju a oni se domluvili s tů paní matrikářku, že
235 ona zůstane do rána se mnu, a že ráno přijede sanitka pro mě, až e mě někde dají a
236 teď se tak stalo, ještě jedna paní přišla, já jsem trošičku ju znala a mladá byla, právě
237 též krátků dobu vdaná a potom ovdověla, takže byla též taková. Tak ty děvčata
238 semnou pobýly a všecko jsem si dala do pořádku s tým strejdu, jak to bylo ještě jsem

239 mu všechno řekla, protože on tam nebyval, nevěděl, jak to máme, tak to všechno a
240 potom přišel na druhý den, přijel s tů sanitků a dali mě do sanitky a ty děvčata
241 odešly. Paní matrikářka musela odejít a ta Boženka se mnou zůstala. Ona též odešla a
242 strejda tu zamknul a mě dali do té sanitky a já jsem zůstala v té sanitce a vezli mě
243 neznámo kam, já nevěděla kde. Tam jsem nechávala život 46 letý. No a přijeli jsme
244 na Hutisko a teprve paní doktorka telefonovala, že mě nemají kam dát, opravdu. A ta
245 paní předsedkyně sociální komise, co mě doprovázela, ona říkala, no já nevím, kde
246 půjdete. Tož odložili mě na parkoviště, půl hodiny vyjednávali, kde mě mají dát. Tož
247 až vyjednali, že mě vezmu nemocnice do Valašského Meziříčí na internu, a že z té
248 interny se něco najde. Tak jsem se tam dostala na lůžko ležet, jako zdravý nemocný a
249 pan doktor, ten, který mě přišel vyšetřovat, mě říkal, no nevím, jak dlouho tady
250 budete, my nemůžeme na vás najít nemoci, kterou by jsme vám tady mohli léčit, ale
251 nemáte kde jít. Není takového zařízení, kde by jste mohla jít. Jedině na Vsetín, na
252 eldéénku a tam, jestli vás vezmu, až bude místo. Tak to bylo a hodinu před tím jsem
253 se dozvěděla, strejda mi to přišel říct, že maminka je mrtvá. Tož také jsem měla to, a
254 já jsem to všechno přežila, jak to vám neřeknu, opravdu jsem to přežila a na druhý den
255 slitovali se nade mnů a vzali mě na tu eldéénku na Vsetín, převezli mě, protože
256 v nemocnici jsem samozřejmě nemohla už zabírat místo tenkrát. No a tam jsem
257 přijela a tam pro mne nebylo místo. Tam museli narychlo babičku jednu propustit,
258 aby tam udělali místo. Tam jsem ležela dva roky, šest lidí umírajících, to bylo denně
259 a to co k tomu patří všechno a já jsem to všechno vnímala a dva roky jsem tam ležela.
260 Musím říct, že to bylo kruté, ale měla jsem se aji dost dobře a musím říct, že jsem
261 tam našla solidaritu se svým životem, i když kolikrát byla ta solidarita aji taková
262 trošku vynucená, ale měla jsem se, ale tož to víte. Od té doby, já jsem měla ruky
263 pokřivené, nohy pokřivené, ale neměla jsem tak pokřivenou tu ruku a jak jsem mohla
264 dřív psát, všechno, já jsem se najedla, co mohla, to udělala. Já jsem za rok teprv za rok
265 přišla na to, že ta ruka mi dělá toto. Já jsem nevnímala rok, že se něco, já jsem pořád
266 doufal, že se z toho probudím. To není možné, je to do dneška ve mně, že to není
267 možné. No a pak jsem se dostala tady. A tady, je to na houpačce, ale žiju a dýchám a
268 jak dlouho ještě, to nevím.

269

270 **3. Bod obratu**

271 **Když se člověk ohlédne zpět ve svém životě, často se stává, že rozpozná určité**
272 **události nebo situace, které lze označit jako důležité životní změny. Takzvané**

273 **body obratu se mohou vyskytnout v různých sférách života. Mě by ale obzvláště**
274 **zajímal ten bod obratu, který změnil způsob, jakým nahlížíte sám/sama na sebe,**
275 **jako na člověka. Prosím, zamyslete se a pokuste si vzpomenout na jednu**
276 **konkrétní situaci nebo událost, která by mohla být, z dnešního pohledu,**
277 **takovým osobním bodem obratu. Pokud máte dojem, že Váš život takový bod**
278 **nemá anebo že se Vám nedaří uchopit tu klíčovou událost, že klíčový obrat**
279 **nikde zřetelně nevyčnívá, pokuste se mi alespoň popsat nějakou jinou situaci,**
280 **kteřá však Váš život nějak velmi výrazně změnila.**

281

282 Já ho nenajdu tady, tady už není, ten jsem vám už řekla. No neumím se vyjádřit, je to
283 moc bolestivé o tom mluvit, no ale jistě to musí jít ven, jistě já to co jsem vám řekla,
284 že jsem neřekla nikomu, ani nemám komu říct, možná bych měla to říct, ale já jsem
285 tak uzavřený člověk, že bych to neřekla. Ale když jaksí si přejete o tém vědět, tak ten
286 obrat tož to, že bych na sebe nahlížela, že ve skutečnosti se ten život nic nezměnil,
287 jenom, že jsem ztratila všecko. Já jsem ztratila domov, já jsem ztratila všechno, já
288 nemám z domova vůbec nic. Mě to přišlo takové, ještě to vám řeknu, že mě to přišlo,
289 jakoby měla dva životy. Jeden ten život jsem nechala tam a tady jsem si z toho
290 nemohla vzít nic, protože ten život tady už je jiný. Tady žijete, jen tak, to co
291 potřebuju to je život? Když jsem postižená a nechodící, tak to je potom takový ten
292 život, nevím, jak bych to pojmenovala. Život se úplně změnil, ale změnil se vnějšně,
293 venkovně, ale nezměnil se mi vnitřně, protože já mám vnitřní svobodu, tu mi nikdo
294 nevezme. Já bych řekla, víc musím říkat kolikrát ne, i když bych chtěla říct ano. A
295 zas naopak, tam kde bych chtěla říct ne, zas musím upravit ano, protože, abych
296 přežila. A to musíte furt na to hledět, pořád, stále si říkat, ne to není třeba toto, to
297 nemusí. Chtěla jste, ať jsem upřímná, tak jsem upřímná. Ale jsou situace, kdy musíte
298 říct, to se skoro denně vyskytuje, kdyby jste řekla ano, já si to chcu, jenomže vám to
299 nedovolí vlastní tělo. Ono si žije svým životem, a to máte jak kdyby jste byla
300 uzavřená ve vězení vlastního těla. Já si připadám, jak vězeň ve vlastním těle. Ale
301 opravdu a jestli vás to ještě zajímá, že já jsem se narodila s rannů mozkovů obrnu a
302 ta mi vzala všecko. A tenkrát, jsem narozena 1940, což bylo začátek 2 světové války
303 a co můžete ve válce a ještě matce svobodné, když jsem se narodila, takže to víte. I
304 když už tenkrát ji dali, ale to bylo velice málo, ale tož to je takové to postižení a to
305 mě provází celý život. Takže ten obrat není takový, jaký by byl, ten se stal tenkrát.
306 Tenkrát jsem přišla opravdu o všecko, přišla jsem o domov. I když už matku ztratíte

307 rodiče, tak teď už jsou sama na sebe odkázána, co si udělám ze života, ale zas musím
308 mít jen to, co jde. A víte jak je člověku, když vidí a chtěl by žít, chtěl by žít, chtěl
309 by pracovat, chtěl by žít a chtěl by vytvářet hodnoty, aby ty hodnoty bylo někde
310 vidět a to nejde. Opravdu já nechci být hrdinky, že by, to nemůžu říct, že nemám
311 radost, že jste tady se mnou, že jste mě věnovala takovou dobu a takou řeč, ale přece
312 ještě tu určité věci, které pozapomínám, a které bych řekla za chvíli jinak. Jak jsem
313 to měla, tak jsem žila. Stěžovat si na lidi to nemůžu, já mám též chyby, tak jsem
314 člověk, jak jiný, mám jich též spoustu těch chyb. Ta tolerance musí být a ti co kolem
315 mne jsou, musím jich přijímat také, jací jsou a vzít si od nich, jenomže já jsem trošku
316 samotářka velká, takže mám to trošičku takové. Mám aji přátele, hodně mě znají lidé
317 aji udělali pro mě moc a moc pro mě udělali, podrželi mě, aby to, ale vnitřně se cítím
318 osamělá. To nic už nezachrání, to je tam prázdné, protože nemáte se k čemu upnout,
319 není k čemu. Tady na světě, všechno vás změní., nejsou možnosti. Já říkám tož, co
320 nadělám, dnes už nedoženu nic.

321

322 4. První vzpomínka

323 **Každý životní příběh, stejně tak jako jakýkoliv jiný příběh, má někde svůj**
324 **začátek. Tímto začátkem Vašeho životního příběhu by mohla být Vaše úplně**
325 **první vzpomínka. Zavzpomínejte na svůj život a zkuste se dostat, co nejdále to**
326 **půjde. Vyberte ze své vzdálené paměti to, co považujete za svoji nejranější**
327 **dětskou vzpomínku, na základě které budete schopen/a říct co se stalo, kdo u**
328 **toho byl, na co jste myslel/a a jak jste se cítil/a. Vaše vzpomínka nemusí být**
329 **z dnešního pohledu zrovna zvláště významná. To, co je významné je, že je to**
330 **Vaše vůbec první vzpomínka, první scéna z Vašeho životního příběhu. Zkuste**
331 **také co nejpřesněji odhadnout, kolik Vám v době té události mohlo být let.**

332

333 Dost dobře si pamatuju svoje dětství, ale zas bylo to dětství tak, že já jsem se
334 nemohla prostě pohybovat. Já jsem nikdy nechodila, vůbec nikdy, já jsem se
335 nepohybovala sama. Dost dobře si pamatuju, že jsem a víte, to bylo také ukradené
336 dětství, také prázdné. Já jsem si nemohla hrát s ničím, panenky mě nebavily, to mě
337 nebaví do dnes, mě baví. Mě baví taková, bych řekla ruční práce, no, ale když
338 nemožete si nic, no. Když jsem byla jako děčko, to je přirozené, že člověk má, když
339 vyrůstá ten prvek, tož nevím, jestli já jsem úplně normální, protože já nejsem na to
340 vyšetřena, nikdo mi neřekl, jestli nejsem trochu postižena. Když viděla jsem, že

341 maminka se o mě stará poctivě a že by mě dala všechno aji ti kolem mě byli, to
342 všechno bylo, nebyli to jen rodiče, byli to i její sourozenci a já jsem na nich lpěla, jak
343 nevím na čem. A tak jsem jich poslouchala že, ale někdy jsem byla též do dneška,
344 tvrdohlavičká, já si stojím za svým názorem. Tak oni mamince říkali, aby mě dala do
345 ústavu, aby to se nějak ukončilo samozřejmě, když to tak, aby mě dala do ústavu.
346 Ale ona už neměla nikoho, ona se už nevdala a další děcko už též neměla, že, takže
347 mě opatrovala pěkně a tak oni chtěli. Chtěli, aby mě naučili číst a psát, tak jsem to
348 trochu možná chápala, no nevím, to už je dávno. A tak oni říkali, dnes by se řeklo, že
349 nejsem vzdělavatelná a tenkrát se řeklo, že se nenaučím nic. Ale maminka, i když
350 byla taková prostá žena, opravdu chudobná a pracující, se nějak dřela, aby se uživila
351 a všelijak, aji bídu třela nouzi, no to jako, ale přesto všechno mi věřila a chtěla, aby já
352 měla aspoň trošičku a něčemu rozuměla, já osobně. Tak snažila se, jak mohla a
353 kdejakou takovou dětskou knížičku mě ukazovali, obrázky a tak já jsem to hltala.
354 Kolik jste měla v té době let? Tak kolem 5, 6. **A něco ještě dřív si nepamatujete?**
355 Ne to už si nepamatuju, to už je dávno, to nemožu, to už je přece, já už jak jsem
356 říkala, mám 73 let, budu mět z nedlouho, za pár dní a to máte takové. Pamatuju si,
357 ale to je takové úplně mlhavé a měla jsem dvě susedky, cérky, které byly tak jak já.
358 Ta jedna byla ještě o něco mladší a ty mě tak vzaly někde tak dohromady a tož to
359 víte, jak, děláte to co ony. No a teď to vám chcu říct, to je nejranější, taková dost
360 živá vzpomínka. Ona mě ukazovala pořád, abych se učila, ta dcérka, ta Maňa, abych
361 se učila, poznala písmena, učila se číst a já jsem byla tak tvrdohlavá, možu říct aji
362 hlůpa, že sem to nechtěla dělat. Já to nebudu potřebovat, na co, no tak dobré, ale
363 maminka neustoupila, neustoupili, to dobře udělali. Měla jsem o pět roků mladší
364 sestřeničku a to bylo velice bystré děvčátko. Ta mě bila, za to, že nemožu, bila mě,
365 že nechcu si sňu hrát, a že nemožu nic dělat. Ona mě někdy ztřískala jak, no to
366 nevadí, to si ještě též pamatuju, ale nevím, jestli to bylo před tím, nebo potom.
367 Když ji bylo 5 rok, tak začla chodit do školy, ale ona byla na Vsetíně, takže my jsme
368 spolu nebyly. Ale když někdy přijela na návštěvu, nebo u nás byla jako tak trošku,
369 tak ona si četla z knížky, tak ona už si to četla a už to dávala. A já tu vzpomínku
370 mám jednu, že já jsem si řekla, když ona to dokázala, nějak tak s tím, že já to musím
371 též udělat. A já jsem měla 12 roků, když jsem se naučila číst a od té doby já čtu a čtu
372 a čtu a píšu a píšu a píšu a každý papír přede mnou, není jeden papír čistý. Tak vám to
373 říkám, to je asi ta vzpomínka. Ty vzpomínky jsou všelijaké. Tož vřískala jsem, jak
374 člověk nevědomý, tož vřískla jsem, dostala jsem aji kolikrát naplácané na zadeček,

375 nebo já nevím kde. To nebolelo, to si pamatuju, ale bylo, to co, aby nebyla taková
376 umíněná, koza mě říkali no.

377

378 **5. Důležitá vzpomínka z dětství**

379 **Ted' bych Vás rád/a poprosil/a, abyste se posunul/a kupředu od své nejranější**
380 **vzpomínky a zamyslel/a se nad jinými událostmi z Vašeho dětství. Vyprávějte**
381 **mi, prosím, o nějaké události z Vašeho dětství (do věku 13-ti let), která**
382 **ve Vašich vzpomínkách obzvláště vyčnívá. Tato událost může být pozitivní nebo**
383 **negativní, důležitá nebo zdánlivě obyčejná. Důležité je, aby se tato vzpomínka z**
384 **Vaší minulosti obzvláště silně vynořovala – je to ta, kterou si velmi dobře**
385 **vybavíte, a která má ve Vaší minulosti určitou výlučnost nebo je jinak vzácná či**
386 **zvláštní.**

387

388 To vám neřeknu z těch třinácti let, to nebyl život tak bohatý můj, protože opravdu
389 nebyl tak bohatý, možná byl, protože to byl život, který jsem si nemohla
390 zapamatovat. Nikdy jsem si nemyslela že, život je ukrutně všední a prázdný. Ukrutně
391 všední a to si nepamatuju.

392

393 **6. Důležitá vzpomínka z dospívání**

394 **Posuňme se v čase ještě trochu dopředu, do období kdy jste byl/a týnejšr.**
395 **Myslete tentokrát na Vaše dospívání, nebo jak se odborně říká adolescenci tedy**
396 **věk od 13 do 19 let. Vyberte, prosím, jednu vzpomínku z Vašeho dospívání,**
397 **kteou máte jasně před očima a o které byste řekl/a, že patří k Vašim**
398 **nejdůležitějším nebo jinak výjimečným osobním zkušenostem. Je opět vedlejší,**
399 **jestli se jedná o pozitivní nebo negativní událost. Hlavní věcí je, že se Vám tato**
400 **vzpomínka jasně vynořuje mezi ostatními vzpomínkami na Vaše mládí.**

401

402 Tak to vám možu říct toto, že když byla moji vrstevnici 14, vychodila základní
403 školu, to dřív nebyla střední, tak ty děvčata a ti kluci vycházeli ve 14 letech ze školy
404 a okamžitě od prvního června šly do práce. To nebyly školy, možná jinde, ale tady u
405 nás na tych dědinách, ty co byly tak u města, tak jo, ale pochybuju, protože se museli
406 živit. A v tych čtrnácti letech, to co jsem vám řekla, ta Maňa, že mi ukazovala, však
407 ona ještě žije, tak ona mě byla prostě velice a já jsem ju měla jako sestru a tak já
408 jsem dosti na ni byla navázaná a ona potom šla do práce a už byla něco víc. No, to už

409 jsem k ní takto vzhlížela. Už potom byla něco víc a měla 14 roků a měla první
410 výplatu a mě to bylo velice líto, nevím, jestli to byla závist, nebo skutečně lítost, že
411 nemožu nic dělat. Vy jste byly stejně staré? Ano, tož to sem měla těch 14 roků.
412 Potom jsem viděla, že ona si už vydělává a ledasco kupila a já neměla za co. Já bych
413 to těž bývala, já bych tak bývala pracovala, ani si to neumíte představit. Opravdu to
414 je vzpomínka a byla to bolestná vzpomínka a ne jen do dneška nevím, jestli to byla
415 závist, anebo to byla prostě lítost. Ale těž jsem to neuctila do žádného klidu, prostě to
416 zůstalo tak. Tenkrát jsem neměla ani nic svojího, jenom co maminka a ona měla
417 oblečení a jezdila si po těch jak 18 roků už měla, že měla chlapce a to mě ani
418 nenapadlo, ale to že nemožu dělat, a že nemám to, co bych měla mít, jako ona všechno
419 měla. Já jsem si před ní připadala jako kůň, jak takový jakýsi hadr špinavý. Skutečně
420 to bylo tak, jistě jak už měla dítě, že má rodinu, že má muže to mi nic nevadilo, to
421 ne, na tom mi nezáleželo, ale to že jsem se nemohla postavit tak k životu jak druhý
422 člověk, to už jsem si velice. To byla tíha a ta tíha je do dneška, že si vydělávala a že
423 si ledaco koupila.

424

425 **7. Důležitá vzpomínka z dospělosti**

426 **Přesuňme se nyní k Vaším vzpomínkám z období dospělosti (21 let a starší).**
427 **Popište mi, prosím, nějakou scénu nebo situaci, která se ve Vašich vzpomínkách**
428 **jeví jako obzvláště důležitá nebo živá. Mělo by se jednat o takovou událost nebo**
429 **scénu z období Vaší dospělosti, která Vám zvláště utkvěla v paměti nebo byla**
430 **pro Vás důležitá, ať už byla pozitivní nebo negativní. Znovu je tu důležité,**
431 **abyste tuto událost měl/a jasně před očima, když vzpomínáte na svůj život**
432 **v období dospělosti.**

433

434 Já vás chápu, ale když ten život neměl žádnou náplň. To vám můžu říct, že do 21 let
435 jsem neměla vůbec žádné peníze, je to škaredé říkat o finanční stránce, ale je to
436 důležité. V životě a to tady se nejedná, že bych tady mluvila o tom, že mám málo,
437 nebo něco to ne. No strádat jsem strádala a tak ty dny byly takové, že ty dny neměly
438 velikou náplň jsem se kolikrát nad tím pozastavila, nemohu říct, že by mně něco
439 potkalo. Jistě byly takové chvílky pěknější, ale já jsem byla daleko vždycky od nich.
440 A do mě tak jak když svítí slunko a dostanete jenom paprsek a z toho paprsku musíte
441 vydolovat něco, aby bylo a to je velice těžké a tu ten život též tak šel. To víte, že byl
442 smutný ten život, to vám můžu říct upřímně, že byl smutný, velice smutný. Kdyby,

443 jste viděla druhé pracovat, a já dívám se pořád, jak druzí pracují, já ráda pracuji, ale
444 nikdy jsem se nemohla toho stoprocentně zúčastnit. A bývala jsem hodně sama a
445 proto nemám ráda léto. I když je teplo, i když je všechno dobré na léto, já jsem byla
446 víc sama v létě, jak v zimě. A já mám většinu radši a to víte, že to k životu patří, i
447 když moc ne, ta chmurnější dny. Protože lidé jaksí nemůžou utéct pryč a jsou ke mně
448 blíž, no je to tak. No nebylo takových světlých chvil, času, že by se na mne usmálo
449 štěstí, že bych prožila něco nějaké, že by mě změnilo život nebo něco. Většinou
450 uzavřená jsem musela být. A vůbec mi nikdy nepřišlo, že nemám děti, nemám, no
451 prostě nemožu. Vůbec mě nenapadá nic, co bych vám řekla.

452

453 **8. Významná vzpomínka navíc**

454 **Popište mi teď, prosím, ještě jednu událost z Vašeho života, která se z Vaší**
455 **paměti vynořuje jako zvláště významná nebo důležitá. Je jedno, z kterého**
456 **životního období tato událost bude.**

457

458 V roce 1997 nás postihla znenadání velká povodeň a ta nás tak všechny uzemnila. Já
459 jsem měla 57 roků a ještě si to pamatuju. Bylo to v červenci. Pátého července to
460 začalo pršet hustě a hustě pršelo. A přišel tady ještě jeden pán a chtěl po nás peníze,
461 já nevím na co, a já jsem mu říkala, podívejte se ven, jak prší. To bylo v sobotu a
462 v nedělu večer, sestřičky mě daly do pořádku a říkaly, my budem stěhovat. Já jsem
463 nevěděla co a jak, a viděly jsme, jak se zvedá ta voda, ty vlny, jak na moři to dělá.
464 Ony odešly a já jsem zůstala sama a úplně ticho, jen ta voda hučela a já jsem si
465 říkala, tož kde stěhuju. A ony stěhovaly tam ty další do prvního patra, všechno to
466 museli táhnout a to všechno nechali tady tak. A to došlo v noci tady tak přišly
467 sestřičky a první co udělala ta sestřička, tak mi vzala stroj psací, a ten odnesla nevím
468 kde a já jsem si říkala, tak to je dobře. Ona odnese stroj a já zůstanu tady. Ony říkaly
469 tak stěhujeme, všechno stěhovali, bylo jich pět lidí, možná víc a to všechno nosili do
470 prvního patra. Tak nás vytáhli navrch a tam co nás vytáhli, v noci okamžitě zhaslo
471 světlo. Kdesi vypadla elektřina a my jsme neměli ani světlo, ani ničeho. Tak já jsem
472 si taků malu baterku vzala, či měl jsem po ruce, sestřička přinesla takovů vanu
473 koupací, jak lůžko, na to mě dali, protože já jsem byla úplně zmočená, tak mě hučelo
474 v té hlavě, dovezli mě v té vaně, baterku jsem jim musela dát. Chlapi měli všechno
475 promočené, ani sirku nemohli zapálit, tož nic a to jsme do sebe vráželi. A když měli
476 tu baterku, tak ještě na jiném paviloně našli velků baterku. Přežily jsme to do rána a

477 ráno jsme se dívaly, to bylo v jedné vodě. Jak mě tam dávali dole do té vany, tak já
478 jsem se ještě podívala a viděla jsem tak jak dračí tlamu a ta voda tekla už úplně. Ta
479 voda tekla a to vypadalo jak dračí tlama, mě to tak připadlo, tak jsme to prožili skoro
480 bez jídla a bez všeho až do středy. To bylo v pondělí a neměli nám ani co dát jíst.
481 Jídlo až ve středu, teprve se uvolnily cesty trošičku, tak to rozvezli. Pak nás chtěli
482 dovézt na Vsetín, když jsme přežily ty bojové podmínky, na LDN, ale všechno bylo
483 plné. Pak jsem žila v domově důchodců v Rožnově a tenkrát jsem si uvědomila, měla
484 jsem tady taků malů taštičku, tu kabelku hygienickou, v tom hřeben a já nevím, co a
485 já jsem si tam uvědomila, jak já málo potřebuju. Taků halenu jsem měla oblečenů a
486 to bylo celé moje oblečení na celé tři měsíce. A když jsem odcházela, měla jsem tři
487 stovky u sebe, ty peníze jsem řekla sestřičce, kde jsou. Ona je vytáhla a přinesla mi
488 je a přinesla mi nahoru a tekla z nich špinavá voda a byly tak špinavé a jí tekly slzy a
489 říkala, tady jsou ty peníze. Já jsem říkala já jich nemůžu tak brát, do něčeho je
490 musíme aspoň utřít, když voda netekla a já jsem si říkala, jak jich začne utírat, jestli
491 je úplně nezničí. No nezničily se a za ty tři stovky jsem žila tři měsíce. Mohla jsem si
492 koupit jenom to nejnětější, jinak jsem neměla ani korunu, tož tak jsem žila. Tady
493 jsem se vrátila, bylo lůžko a nic, vůbec nic a všechno jsem si musela pořizovat znovu.
494 Tak jsem přišla o všechno. To je jenom povrchní vzpomínka, ale to se nedalo, to
495 smrdělo normálně, jak kdyby jste, žumpu. To se nedalo, to byla žumpa úplná. No nic
496 a žili jsme zase, patnáct roku je to už a žijeme, ale nesmím uslyšet Bečvu, tělo se mi
497 úplně zkřiví a já už mám dodělané, protože ta Bečva mě zničí. Já viděla normálně,
498 teď už to zvýšili ty břehy, tož já už to tak nevidí, ale opravu je to strašný zážitek. Já
499 jsem říkala, proč já jsem to musela prožít a v té první linii, to bylo všechno tady.
500 Opravdu jsem si tenkrát řekla, měl jsem ještě trochu sílu, ale dneska už by to nešlo.
501 Dnes su lidé někde jinde a neměli by tolik organizačních schopností. Možná, ale
502 těžko a to nebyli žádní lidé zvenčí, jenom tady ti zaměstnanci. No ti lidé tady už
503 nežijí, jenom já tady žiju, ale když si vzpomenu na to, tak je mě špatně z toho. Ne
504 teď v tom okamžiku, teď mi nic není, ale kdyby bylo tak špatně, nebo něco, tak bych
505 o tom nemohla mluvit. No to mě dali na nosítka, když nešly ty výtahy a to museli po
506 schodech a já jsem říkala prosím vás, ještě mi ukažte tu chodbu. A on mi říkal,
507 chcete se vykoupat v tom bahně? Tak jsem dělala srandu, ne, to už jsem se mohla
508 vykoupat předevcírem. Opravdu pak se chodili na to tady dívat a Rožnov taky
509 pomáhal a žádný nevěděl, jak dlouho to bude trvat. A ti lidé, též neměli. Dostali jsme
510 10 tisíc na ruku a já jsem 5 tisíc utratila ani nevím jak. Já si nenařikám, mně to stačí.

511 Tenkrát 10 tisíc a dnes lidem dali 50 tisíc, já nevím jak to, no mě je jich líto a mrzí
512 mě, že tomu není v dnešní době zabráněno. Takové velké neštěstí, to je strašné
513 neštěstí pro ty lidi. Ty životy a ty hodnoty, to už nikdo nic nevrátí, ale život jde dál.
514

Vyprávění každé vzpomínky nebo klíčové scény by mělo obsahovat následující informace:

- Věk vyprávějíciho (kolik Vám bylo tenkrát let?)
- Co se přesně stalo (kdo co udělal, co se stalo, co potom?)
- Koho se to týkalo (kdo co dělal nebo byl jen přítomen?)
- Myšlenky vyprávějíciho (co jste si při tom myslel/a?)
- Emoce vyprávějíciho (Co jste přitom cítil/a? Pozitivní vs. negativní, pokud možno co nejpodrobněji.)
- Proč vyprávějíci popisuje právě tuto událost (má tato událost pro Vás osobně nebo Váš život nějaký zvláštní význam?)
- Jaký má tato událost vztah k současnosti vyprávějíciho (Má tato událost nějaké následky ve Vašem životě v současnosti, na život jaký vedete, na to, kým jste? Vnímáte nějaké podobnosti nebo rozpory této události v porovnání s jinými vzpomínkami, které jste vyprávěl/a?)

515

516 **II. Možnosti dalšího vývoje životního příběhu**

517 **Doposud vše, co jste mi vyprávěl/a, se týkalo Vaší minulosti. Ale nyní bych Vás**
518 **rád/a poprosil/a, abyste myslel/a na budoucnost. Samozřejmě nemůžete vědět s**
519 **jistotou, co Vám budoucnost přinese, ale určitě máte představu o tom, co chcete,**
520 **aby se v budoucnosti dělo a co si naopak vůbec nepřejete. Proto bych chtěl/a,**
521 **abyste mi vylíčil/a dvě rozdílná pokračování Vašeho příběhu života.**

522

523 **1. Pozitivní budoucnost**

524 **Nejprve mi, prosím, popište pozitivní budoucnost. Popište mi prostě to, co**
525 **chcete, aby se stalo v budoucnosti ve Vašem životním příběhu, včetně cílů a snů,**
526 **které byste rád/a v budoucnosti realizoval/a nebo dosáhl/a. Zkuste přitom, ale**
527 **prosím zůstat nohama na zemi. Jinými slovy chci po Vás, abyste mi**
528 **odvyprávěl/a obrázek toho, co byste reálně chtěl/a, aby se stalo během několika**
529 **následujících let, jaké události byste rád/a ve své budoucnosti viděl/a.**

530 Abych prostě mohla žít takovým způsobem, abych druhým nedělala zbytečně práci,
531 a aby netrpěla, a ostatní těžko už změním. Chtěla bych mít ještě hodně, ale to je
532 všechno nerealizovatelné, protože všechno je jenom na mě a na tom mém stavu. Ten je
533 takový, jaký je a ten je rok od roku horší. Ale aspoň, kdyby to bylo tak, jak to je,

534 aspoň kdybych mohla takto živořit, jak živořím. To živořím, to není život. To je ta
535 pozitivní, samozřejmě, abych nemusela moc lidí kolem sebe, ale jediné, kdyby se mi
536 podařilo zakotvit a nemusela vidět jiné tváře, aby se mi neměnili, to je ale utopie.

537

538 **2. Negativní budoucnost**

539 **Nyní mi, prosím, popište negativní budoucnost. To znamená, zkuste popsat**
540 **budoucnost tak, jak byste si ji Vy osobně vůbec nepřál/a, to čeho se například**
541 **obáváte, že by se mohlo stát a přitom doufáte, že se to nestane. Znovu, pokuste**
542 **se zůstat realistou. Jinými slovy opět po Vás chci odvyprávět obrázek negativní**
543 **budoucnosti pro Váš příběh života, který by se teoreticky mohl stát, ale vy**
544 **doufáte, že se nestane.**

545

546 Aby se mě nezhoršoval můj stav a už když jsme tady u toho, já tady žiju čtyřicet
547 roků na tomto místě, tady v domově celkem a teď mě říkají, že se mám snad během
548 dvou, třech let stěhovat, že se to bude rušit tady. Takže je to takové pro mě velice
549 nepřijatelné vnitřně, protože v mém stavu já nepotřebuju moc na světě ke svému
550 životu, ale potřebuju to kvalitní, abych netrpěla. To jde o duševní stav, o duši tady
551 nejde, to jen o léky na duši. A chtěla bych, aby ta budoucnost nenastala, abych se
552 musela stěhovat. I když bych se vystěhovala, já mám ráda změnu, tak, aby to nebylo
553 horší, ale bojím se toho, že to bude horší, protože ti kteří mi pomáhali žít, ti už
554 nejsou. To nebylo jenom mamčinou smrtí, ale to jsou lidi, kteří mi odešli, no tak
555 jsem zůstala sama a skutečně, já jsem sama, já nemám nikoho. Toho posledního
556 strýca co mám, ten už je tak nemocný, že mi nemůže poskytnut nic. A ostatní co
557 mám, ti jsou též už staří a jsou dost daleko a ještě ti co by byli jako blízcí, těch je už
558 málo a taky daleko, kteří by mi mohli pomoci. A tak nechci, aby to nastalo, aby
559 negativní změny mě postihly. Myslím, že na ně nemám síly a schopnosti, abych je
560 ustála. Vnitřně mám velikou touhu, aby k tomu nedošlo, ale klidně k tomu může
561 dojít.

562

563

564 **III. Vlivy na životní příběh: pozitivní a negativní**

565 **V životním příběhu každého člověka sehrálo mnoho lidí nějakou roli. Doposud**
566 **jste ve Vašem vyprávění zmínil/a několik takových lidí. Někteří lidé hrají jen**
567 **malou roli a jiní hrají významné role a mají na náš život důležitý vliv. Já bych**

568 se teď rád/a dozvěděl/a více o lidech, kteří měli na Váš život ten největší vliv –
569 tím myslím jak v negativním, tak i v pozitivním slova smyslu.

570

571 1. Pozitivní

572 Když zavzpomínáte na svůj život, zkuste najít osobu nebo skupinu osob, či
573 organizaci nebo instituci, která měla na Váš životní příběh ten nejsilnější
574 pozitivní vliv? Popište, prosím, tuto osobu, osoby, skupiny nebo organizace a
575 uveďte způsob nebo druh vlivu jaký ona/ono/oni na Váš život měl/a/i/y.

576

577 Tak tou organizací je Valašsko meziříčská Diakonie, protože oni se mě ujali,
578 dobrovolně se mě ujali manželé Krupovi. Když jsem byla tady, tak oni pro své
579 klienty pořádali hodně všelijakých akcí a jednu akci pořádali hodně roků. Možná od
580 devadesátých, nevím přesně a jezdilo se dvakrát do roka. V Bystřici pod Hostýnem
581 mají penzionek, ta církev Evangelická a tam dělali týdenní rehabilitační pobyty pro
582 svoje klienty, vozili je ze stacionáře a tam jsem dvakrát do roka bývala, i když byl
583 ten stav, jaký byl, oni mě poskytli skutečně, jako kdybych byla jejich klientka.
584 Všechno jsem měla a dvakrát do roka jsem si z tadyma jezdila s nima na týden. Tak
585 to je ta jedna organizace a tady domov, on pořádá, víte, on pořádá ledasco, ale pro
586 takové lidi, kteří jsou samostatní, protože pro takové lidi, jak já jsu, zas nejsou lidé,
587 aby mě doprovázeli, a to tady není a nebude. Takže tady mě poskytují též, to můžu
588 říci, že je pozitivní, mám se tu celkem přijatelně dobře. Z těch osob nemůžu žádného
589 tak vydolovat, protože celkem se s těmi osobami málo stýkám, ale byl tu pan vedoucí
590 Tyralík a za jeho vedení on mi velice pomohl. Byl to člověk, kterého jsem si vážila, a
591 který jsem viděl, že mu záleží na tom, abych měla aspoň něco tady. A potom ještě ti
592 kluci, ti co tu byli, ti civilkáři. To byla pomoc, kterou už nikdy nikdo nedá. To byly
593 pomoc, i když jsme kolikrát dostali kus dřeva tady, toho kluka a dávali jsme jim do
594 života, pouštěli jsme hotové muže, tak jak z vojny. Já myslím, že do dneška, nemám
595 s nima spojení, ale že do dneška ti muži mladí, že do dneška na to vzpomenu, co
596 s námi zažili. V jejich věku to pro ně bylo též nepěkné, ale nám velice pomáhali,
597 opravdu velice. To byla pomoc, kterou už nikdy, nikdo nedá, to co to bylo. Oni měli
598 jednak sílu, sílu muže, kterou dávali nám, mohli nám ty nemožné těla, A vnesli tady
599 energii, ne že by se tady dřeli, ne, ale oni nám tu dali cosi, co my už nemáme a to nás
600 vyzvedlo nad naše, jak my padáme dolů, tak oni nás tím vnesli nahoru. A tím, když
601 nás vyvezli nahoru, tak my jsme se cítili jaksí, že jsme lidé. Já osobně jsem to cítila.

602 Ne že by mi tak pořád chyběli, jako, ale chybí mi ten jejich mladý elán. Ta energie,
603 která skutečná byla. Udělali práci, udělali vše a věřte, že člověk ji přijal, jen když
604 byla udělaná a to bylo jistě, že některý nedovedl, utekl, museli ho propustit, ale to
605 byly výjimky. Výjimky, jestli byli tady dva takoví a my jsme jim stále odpustili, aji
606 že práce jak od chlapa. Já jsem to odpustila, ale oni to převálcovali tou svou energií.
607 Už je to dávno, devět roků, ale jsme spadli na jinou úroveň. A tak do dneška na to
608 vzpomínám, to byla taky dobrá organizace.

609

610 **2. Negativní**

611 **Když se zamyslíte ještě jednou nad Vaším životem, zkuste najít osobu nebo**
612 **skupinu osob, či organizaci nebo instituci, která měla na Váš životní příběh ten**
613 **nejsilnější negativní vliv? Popište, prosím, tuto osobu, osoby, skupiny nebo**
614 **organizace a uveďte způsob nebo druh vlivu jaký ona/ono/oni na Váš život**
615 **měl/a/i/y.**

616

617 Co se mi nelíbí, to jsou ti dobrovolníci. Oni jsou lidé dobří, ale jsou to lidé, kteří jsou
618 takoví asociální. Nemají ten elán, aji kdyby měli, jich tu prostě nic neváže. Oni vám
619 slíbí, my vám to uděláme, my přijdeme. Ne, že bych já to potřebovala, aby mi to
620 udělali, a nevidíte jich už vůbec. Takže to se mně jaksi nezdá. To není dobré. Ať se
621 mě zdají, jak su, já vím, že mají svůj život a že mají ho těžký, to já chápu, kdo ho
622 nemá těžký. Ale aby jich tu posílali a my, abychom je nabíjeli energií, my nemáme
623 čím, nebo jak. Oni nám je tu sice cpou, jako že cpou, ale vychvalují, ale já si myslím,
624 že s tím nemá nikdo veliké zkušenosti dobré, nerozumím tomu. Neříkám, že nejsou
625 dobří, ale vidím tam, že tam není té iniciativy, aby ten člověk měl jaksi sílu a
626 odpovědnost za svoje slovo. Dal ho, dal, a nemíní to splnit, tak ať ho nedává. Ještě je
627 tu jedna věc, kterou ti nezaměstnaní, co tu chodí, takoví ti, jim někdo říká dost tak
628 hanebně, rychlokvašky. Že ony ty děvčata jdou za tou prací, že ta práce je
629 nenaplňuje, nezajímá a že ony ji prostě musí dělat a my si připadáme jak kus věci.
630 Přinutíte takového člověka, aby vás ošetřoval. Vy musíte tu nejintimnější věc, musíte
631 mu říct, udělej to. Když má ta osoba udělat, a když u té osoby druhé vidíte tu nechut',
632 to se nedá popsat a to je čím dál víc. Člověk trpí a ona trpí též.

633

634 **IV. Životní téma**

635 **Zavzpomínejte, prosím, ještě jednou na Váš celý životní příběh, na všechny**
636 **scénky a zážitky, o kterých jste mi vyprávěl/a, na Vaši vzdálenou minulost i**
637 **očekávanou či předpokládanou budoucnost. Existuje nějaké ústřední téma,**
638 **centrální myšlenka nebo nějaké poselství, které Vás celý život provází? Zkuste**
639 **rozpoznat a pojmenovat ústřední téma Vašeho životního příběhu.**

640

641 No tak, víra v Boha.

642

643

644 **Pokuste se mi to, prosím, ještě blíže popsat a vysvětlit.**

645 Víra v boha je ta, že když pánbůh trpěl, já na tomto světě nečekám nic od pana Boha,
646 že když jsem trpěla bez zavinění, cokoliv jsem dělala a že jsem si nic nezavinila ze
647 svého bídného života, že věřím v posmrtný život. A to je celé, tak jsem, byla
648 vychována, narodila jsem se do katolické rodiny, do života katolického.

649

650 **V. Kulturní očekávání**

651 **Doposud jste mi vyprávěl/a o Vašem osobním životě a o vybraných okamžicích**
652 **a událostech z Vašeho životního příběhu. Každý životní příběh se však**
653 **odehrává v nějaké kultuře či sociálním prostředí. A v každé společnosti existují**
654 **určitá očekávání toho, jak by se člověk měl chovat. Od dětí se například**
655 **očekává, že budou poslouchat své rodiče, od dospívajících zas, že se budou**
656 **vzdělávat a že budou pomáhat svým rodičům atd. Jaká sociální očekávání se**
657 **týkají chování lidí Vašeho věku: jak by se lidé Vašeho věku měli chovat nebo**
658 **čeho by ve svém životě měli dosáhnout?**

659

660 Ten přehled nemám, protože nemám svůj okruh lidí v mojim věku. Já už si myslím,
661 že už se díváme všichni v mém věku směrem do stáří, a že by to tak mělo být. Tak
662 zklidněné a co bylo, tak bylo, to už nespravíme, to už je v boží mocnosti. To už je
663 vlastně takové zapomenuté, že to bylo, ale že to musíme navždy zachovat a že
664 nemáme už nic očekávat, že nás bude svět k nám, že máme předávat to všechno
665 mladým, mladším a že my abychom byli už uskromnění takoví a si řekli, už to
666 nepotřebujem k životu, už je to takové. Já nemám rodinu takže, nemám známých,
667 aby si nestěžovali na druhého, jak teď slyším negativy a negativy. Vidět i pozitivy a
668 je jich dost tych pozitivních věcí. A tak při prosazování se dnes už nestačí duševních

669 sil, ani fyzických. Tak by měl každý uznat, že už odpad. A měl by se smířit s tím, že
670 to co v něm bylo, že už vydal a už potom jak večer, slunečko zapadá.

671 **Existují nějaká zvláštní očekávání toho, jak by se lidé Vašeho věku měli chovat**
672 **k mladším lidem?**

673 Měli by všecko předat a jít v našich stopách, tak jak my jsme šli a jak to uděláte, jak
674 se budete mít, to už je vaše. My už to neovlivníme.

675 **Jakou roli mají staří lidé v dnešní společnosti? Když myslíte na Vaše rodiče a**
676 **prarodiče ve Vašem věku, měli stejnou společenskou roli, jakou máte dnes Vy?**
677 **Nebo se tato role změnila (jako se například za posledních 40 let změnila role**
678 **žen ve společnosti)?**

679 Neodpovím vám úplně, protože jsem v tom nežila, nemohu vám to říct, tak jak bych
680 chtěla, ale dřív ženy měly víc, větší roli a opravdu to předávaly mladým. Fakt to
681 nevím, protože s tím nemám zkušenosti.

1 **Participantka E**

2 **Tento rozhovor bude pojednávat o Vašem životním příběhu. Budu po Vás chtít,**
3 **abyste dal/a dohromady cosi, jako Vaši vlastní autobiografii – příběh Vašeho**
4 **života, jak mu Vy osobně rozumíte. Budu se ptát na Vaši minulost, současnost a**
5 **očekávání do budoucnosti. Samozřejmě půjde jen o vybrané úseky z Vašeho života:**
6 **nemám možnost vyslechnout si Váš životní příběh celý. Místo toho po Vás budu**
7 **chtít, abyste se zaměřili na několik klíčových momentů Vašeho života: několik**
8 **klíčových událostí, osob nebo myšlenek, které jsou/byly podle Vás pro Váš život**
9 **zásadní – budou mě zajímat informace, které něco důležitého o Vaší osobě a o**
10 **Vašem životě vypovídají, které vypovídají něco o tom, jak jste se stal/a tím, kým**
11 **jste dnes.**

12

13 **Jednu věc bych chtěl/a ještě jednou zřetelně objasnit: v tomto rozhovoru se nejedná**
14 **o to najít něco, co s Vámi osobně nebo ve Vašem životě není v pořádku. Ani se**
15 **nejedná o nějaký druh terapeutického sezení. V žádném případě nehodlám**
16 **hodnotit nakolik je/byl Váš život dobrý a dokonalý. Chtěl/a bych slyšet Váš příběh,**
17 **Vaši minulost, tak jak si ji pamatujete a budoucnost tak, jak si ji představujete.**
18 **Cílem tohoto výzkumu je sesbírat životní příběhy, abychom lépe porozuměli tomu,**
19 **jak lidé žili a žijí na tomto místě a jak lidé žili a žijí jinde, a jak chápou a vysvětlují**
20 **to, kým jsou a jakou osobností se stali.**

21 **Samozřejmě Vaše účast je zcela dobrovolná a vše, co řeknete, bude vnímáno jako**
22 **důvěrné a s daty bude zacházeno anonymně.**

23

24 **Jsem přesvědčen/a, že Vás následující rozhovor bude bavit. Většina lidí si ho docela**
25 **užívá.**

26 **Chcete se k tomu na něco zeptat: máte nějaké otázky?**

27

28 **Tak začneme s několika epizodami z Vašeho života.**

29

30 **I. Klíčové události životního příběhu**

31 **Jak už jsem řekl/a, rád/a bych Vás poprosil/a o to, abyste mi vyprávěl/a určité**

32 klíčové epizody (situace) z Vašeho života. Já se Vás teď budu ptát na osm různých
33 epizod, a nejdříve Vám vždy stručně popíšu, co myslím každou jednotlivou
34 epizodou. Pak Vás poprosím, abyste se na chvíli zamyslel/a nad odpovídajícími
35 epizodami z Vašeho života a jednu mi vyprávěl/a tak podrobně, jak jen to bude
36 možné.

37 **Začněme tedy s první klíčovou situací Vašeho života.**

38

39 **1. Vrchol**

40 **Vyprávějte mi, prosím, o vrcholném zážitku ve Vašem životě: vrcholný zážitek by**
41 **měl být (jeden z nejvyšších nebo) ten nejvyšší okamžik ve Vašem životním příběhu.**
42 **Měl by to být moment nebo epizoda, při které jste pocíťoval/a výjimečně pozitivní**
43 **pocity, např. radost, nadšení, obrovské štěstí, hluboký vnitřní mír nebo nějaké jiné**
44 **silně pozitivní emoce. V současnosti by měla tato situace ve Vašich vzpomínkách**
45 **vynikat jako jeden z nejlepších, nejkrásnějších nebo nejvznešenějších okamžiků**
46 **Vašeho životního příběhu. Prosím, vyprávějte mi co nejpodrobněji o Vašem**
47 **vrcholném zážitku, nebo o něčem, co by se tomu mohlo podobat, a co jste prožil/a v**
48 **minulosti. Vyprávějte mi přesně, co se stalo a kde se to stalo. Vyprávějte mi o**
49 **osobách, kterých se to týkalo, co jste děl/a, co jste si myslel/a a jak jste se cítil/a a co**
50 **udělalo tento určitý moment tak krásným, jaký význam/jaký vliv měla tato**
51 **zkušenost pro/na Vás a co tato událost vypovídá o tom, kým jste byl/a a kým jste**
52 **nyní.**

53

54 Já vzpomínám ráda na dobu, kdy jsem poznala trampy, protože to byli takoví kamarádi,
55 s kterými jsme chodili normálně zpívat nad hřbitov na Vsetíně, hrát fotbal, já jsem tedy
56 nehrála, tak jsem se na ně dívala, ale chodili jsme spolu. Takové kamarádství.

57 **Máte konkrétní příběh, co jste prožila s těma trampama?**

58 No, to když jsme odhalovali pamětní desků trampům na Pulčinách a já jsem byla v té
59 době u rodiny ve Fulneku a já jsem měla rodiče takové, že mně poslali telegram, že tam
60 mám přijet a já jsem sama na ty Pulčiny šla. To takové kamarádství mi tam chtělo být v
61 tom životě. Ať to bylo v práci, že jsem měla takový kolektiv dobrých lidí kolem sebe. Já
62 nemám v životě vzpomínky takové smutné, snad aji tím, že jsem měla rodiče takové, že

63 mě to nedávali tak najevo. Brácha dělal věci, které já jsem nemohla a já zas které jsem
64 mohla, tak jsme museli dělat tak, aby jsme to nepocíťovali. Na toto nejvíc vzpomínám,
65 co rodiče mě dali do základu života, i při tom postižení, toto celý život, nějak i to
66 nevadilo až tak, že jsem se rozešla se svým přítelem. On mi chtěl dát syna, ať si vezmu
67 na výchovu, ne že manželce. To bylo takové, že jsem měla štěstí na lidi.

68 **Zkuste se ještě jednou zamyslet, co se vám vybavuje, něco krásného, co vám**
69 **způsobilo radost, nějaký okamžik.**

70 Radost ze života jsem měla pořád a mám aji včil. Jedna věc je, jak jsme odhalovali tu
71 desku.

72 **A kolik Vám bylo v té době let?** No to jsem chodila na obchodní školu, to jsem měla
73 16 let. A co jste prožívala? No to bylo, spali jsme ve stanech tenkrát, ušili jsme si stejné
74 oblečení, to bylo. Já jsem byla na vícero kopcích a přitom já jediná jsem s trampama
75 jela, manželky nechtěly jet a přitom jsme museli třeba kus pěšky jít, já jsem prostě
76 necítila ten pocit, že mám ty nohy špatné, že prostě mě bralí, jako sobě rovnů a ještě
77 bych řekla, že se se mnou radili. Nedělám ze sebe hrdinu, nebo nějakého toho, takový
78 jsem měla život. To kamarádství mi dalo do života nejvíc vzpomínek a ten život při tom
79 postižení, že jsem to nikdy nepocíťovala, že jsem nějak postižená, ať už to bylo v práci,
80 kdekoliv, to jsem nikdy nepocítila.

81

82 **2. Nejnižší moment**

83 **Ted' mi, prosím, vyprávějte o nejnižším momentu Vašeho života. Tento nejnižší**
84 **moment je opakem vrcholného zážitku, o kterém jste mi právě vyprávěl/a. Je**
85 **nejnižším bodem Vašeho životního příběhu. Pokuste se tedy ve Vašem životě**
86 **ohlédnout zpět a vzpomenout si na nějaký moment/nějakou událost, ve které jste**
87 **pocíťoval/a silně negativní emoce, jako třeba zoufalství, zklamání, děs, hlubokou**
88 **vinu nebo jiný, velmi negativní pocit. Berte na vědomí, že tato zkušenost by měla**
89 **skutečně zachytit ten nejhorší nebo nejhlubší pád ve Vašem životním příběhu. I**
90 **když je tato životní vzpomínka pro Vás jistě nepříjemná, velmi bych ocenil/a,**
91 **kdybyste se pokusil/a být co nejupřímnější a nejpřesnější, jak jen to bude možné.**
92 **Vyprávějte mi, co se stalo a kde se to stalo, řekněte mi o osobách, kterých se to**
93 **týkalo, co jste děl/a, co jste si myslel/a a jak jste se cítil/a a co udělalo tento určitý**

94 **moment tak děsným, jaký význam/jaký vliv měla tato zkušenost pro/na Vás? A co**
95 **tato událost vypovídá o tom, kým jste byl/a a kým jste nyní?**

96

97 S jednou kamarádkou se nám líbil jeden ogar a ona mi řekla a to jsem si tenkrát
98 uvědomila, že mám něco jiné, nebo že jsem jiná, než jsou ostatní. Rodiče mi to nedali
99 najevo, kolektiv jsem měla takový kolem sebe, mám příklad. My jsme chodili do
100 kostela, já jsem byla katolička, dělali jsme oltář a na boží tělo jsme chodili dělat ten
101 oltář, běhali jsme pro kytky po louce. To se mi nikdy nestalo, až mi jednou sestra řekla,
102 ten si tě ani nevšimne. Měli smolu, že si mě třeba všiml, nevím, jestli bych s ním
103 chodila, ale prostě byli jsme kamarádi pořád. **Kolik jste měla let, když vám to sestra**
104 **řekla?** To jsem chodila do obchodní školy, to bylo mezi 15 a 16 rokama. Už se mi to
105 nikdy nestalo, spíš se mi stávalo, že mě dávali za vzor v přístupu k práci, k lidem.

106 **Co jste si myslela v té době, v tom okamžiku, když vám to takhle řekla?**

107 To jsem si tehda aji poplakala, to je pravda, ale že jsem měla tolik dobrých lidí kolem
108 sebe, že mně to nezkazilo ten další život. No to až teď vzpomínám, nebo někdy když
109 jsme se sešli, tak se to tam vzpomnělo.

110

111

112 **3. Bod obratu**

113 **Když se člověk ohlédne zpět ve svém životě, často se stává, že rozpozná určité**
114 **události nebo situace, které lze označit jako důležité životní změny. Takzvané body**
115 **obratu se mohou vyskytnout v různých sférách života. Mě by ale obzvlášť zajímal**
116 **ten bod obratu, který změnil způsob, jakým nahlížíte sám/sama na sebe, jako na**
117 **člověka. Prosím, zamyslete se a pokuste si vzpomenout na jednu konkrétní situaci**
118 **nebo událost, která by mohla být, z dnešního pohledu, takovým osobním bodem**
119 **obratu. Pokud máte dojem, že Váš život takový bod nemá anebo že se Vám nedaří**
120 **uchopit tu klíčovou událost, že klíčový obrat nikde zřetelně nevyčnívá, pokuste se**
121 **mi alespoň popsat nějakou jinou situaci, která však Váš život nějak velmi výrazně**
122 **změnila.**

123

124 Já osobně bych řekla, že přístup mojich rodičů a kolektivu, ve kterém jsem žila ať už v

125 rodině a ti kamarádi, které jsem měla už od 14 roků, já jsem dělala ty zápisy z těch
126 schůzí.

127 **Mohla by jste mi to říct, o tom klukovi, jak jste se zmínila?**

128 My jsme spolu chodili a on šel na vojnu. To byla velká láska. On šel na vojnu a prostě
129 na jedenkrát přijel a říká mě, že je v jiném stavu s druhů a musí se ženit. Já jsem šla k
130 jeho rodičům, oni mě znali a oni jich vyhnali. Já říkám proboha tak tam je děcko, tak
131 přeca my jsme spolu jenom chodili. Ona potom ta jeho manželka se mě přišla omluvit,
132 že on si ju vzal a kamarádili jsme všeci potom dohromady, ne, že by jsme se tak
133 scházeli, ale žádné nepřátelství, já jsem tak žila. Já jsem se na to prostě dívala takovým
134 stylem, tož co, ona bude mět děcko, já děcka mět nemožu, ona nám ho nedá, že tak co.
135 To byl obrat, že si musím přizpůsobit ten život.

136

137

138 **4. První vzpomínka**

139 **Každý životní příběh, stejně tak jako jakýkoliv jiný příběh, má někde svůj začátek.**
140 **Tímto začátkem Vašeho životního příběhu by mohla být Vaše úplně první**
141 **vzpomínka. Zavzpomínejte na svůj život a zkuste se dostat, co nejdále to půjde.**
142 **Vyberte ze své vzdálené paměti to, co považujete za svoji nejranější dětskou**
143 **vzpomínku, na základě které budete schopeni říct co se stalo, kdo u toho byl, na co**
144 **jste myslel/a a jak jste se cítil/a. Vaše vzpomínka nemusí být z dnešního pohledu**
145 **zrovna zvláště významná. To, co je významné je, že je to Vaše vůbec první**
146 **vzpomínka, první scéna z Vašeho životního příběhu. Zkuste také co nejpřesněji**
147 **odhadnout, kolik Vám v době té události mohlo být let.**

148

149 Měli jsme židlu od holiča a já jsem měla na obou nohách závaží. Jak jsem byla malá, tak
150 mě vysazovali na tu židlu, jak jsem měla to závaží a seděla jsem na vrchu a já když jsem
151 viděla holiča, tak jsem myslela, že je to doktor. **Kolik vám bylo let?** No to jsem měla
152 dva, tři roky.

153

154 **5. Důležitá vzpomínka z dětství**

155 **Ted' bych Vás rád/a poprosil/a, abyste se posunul/a kupředu od své nejranější**

156 **vzpomínky a zamyslel/a se nad jinými událostmi z Vašeho dětství. Vyprávějte mi,**
157 **prosím, o nějaké události z Vašeho dětství (do věku 13-ti let), která ve Vašich**
158 **vzpomínkách obzvláště vyčnívá. Tato událost může být pozitivní nebo negativní,**
159 **důležitá nebo zdánlivě obyčejná. Důležité je, aby se tato vzpomínka z Vaší**
160 **minulosti obzvláště silně vynořovala – je to ta, kterou si velmi dobře vybavíte, a**
161 **kteřá má ve Vaší minulosti určitou výlučnost nebo je jinak vzácná či zvláštní.**

162

163 Můj otec byl Slovák a na Slovensko jsme nemohli jet ve válku. Jak skončila válka to
164 jsem měla 15 let, hned jak se otevřely hranice, jsme šli na Slovensko, protože otec chtěl
165 ještě vidět rodiče, že, viděl jenom maminku samozřejmě. To byl zážitek, ne hrozný,
166 takové moje poznání co ta válka dovede. No tenkrát jsem toho rozumu neměla. Jeli jsme
167 na Slovensko a tam ze Žiliny nejel vlak na Vrútky, tak jsme šli třeba tunelka, vnitřkem.
168 To jsme se drželi vlaku a zdi, černí jak cigáni jsme vylezli z tady. To jsem šla pěšky, mě
169 rodiče nijak jako nešetřili tady v tomto. Mě nedávali najevo, že jsem postižená.

170 **S kým jste tam šla?** Šla jsem s otcem a brácha taky, byl o rok mladší.

171 **Co jste prožívala?** Já jsem se vám nikdy nijak nebála, šel otec s náma. Já jsem neměla
172 strach nikdy, já jsem měla vždycky kolem sebe dobré kamarády, ať vzpomínám na, co
173 vzpomínám.

174

175 **6. Důležitá vzpomínka z dospívání**

176 **Posuňme se v čase ještě trochu dopředu, do období kdy jste byl/a týnejšr. Myslete**
177 **tentokrát na Vaše dospívání, nebo jak se odborně říká adolescenci tedy věk od 13**
178 **do 19 let. Vyberte, prosím, jednu vzpomínku z Vašeho dospívání, kterou máte jasně**
179 **před očima a o které byste řekl/a, že patří k Vaším nejdůležitějším nebo jinak**
180 **výjimečným osobním zkušenostem. Je opět vedlejší, jestli se jedná o pozitivní nebo**
181 **negativní událost. Hlavní věcí je, že se Vám tato vzpomínka jasně vynořuje mezi**
182 **ostatními vzpomínkami na Vaše mládí.**

183

184 No tak to já jsem byla zaměstnaná od 17 roků vlastně, to jsem dělala dokonce v tom
185 Frýdku. Vezla jsem do Frýdku závěrku a účetní mi říkala, oni mně všichni tykali, dyť
186 jsem byla mladé děcko, Oli představ si to, já hledám účetní do podnikové účtárny a vy

187 jste tam na Vsetíně dvě. Ještě se mnou dělala ta, co mě potom převzala toho mojeho
188 milého, jo. Já jsem přijela domů a říkám, já nastupuju zítra do Frýdku. Já jsem prostě
189 řešila svůj život takovým svým rozhodnutím momentálně. **Kolik Vám bylo let, když**
190 **jste šla pracovat do Frýdku?** To mi bylo 19 let, já jsem byla dobrá pracovníka, já se
191 nechlubím, já mám odznak aji nejlepší pracovník dřevařského průmyslu, u prezidenta
192 jsem byla normálně na hradě. To byl Svoboda prezidentem v té době, jsem všecky
193 viděla, Dubčeka, ještě, všecky.

194 **Když se Vám podařilo obsadit toto místo, jaké jste měla pocity?**

195 Já vám to brala tak samozřejmě, já jsem tak prostě žila, ale to musím říct asi díky otcovi,
196 ne že bych byla vyloženě po něm, ale že on taky tak bral život, že nedělal z ničeho
197 takové závěry a prostě z toho vždycky vyšel dobře. Taky mě dal tym, chlapom na
198 starost. Chlapi, ona jde s váma, ona nemože všeccko dělat, pomozte ji. Ti sa ode mě nehli
199 celou rekreaci. Já jsem byla v Kremlu, já jsem jezdila a byla jsem normálně sama, aji na
200 schůze, ježkovy oči.

201

202 **7. Důležitá vzpomínka z dospělosti**

203 **Přesuňme se nyní k Vaším vzpomínkám z období dospělosti (21 let a starší). Popište**
204 **mi, prosím, nějakou scénu nebo situaci, která se ve Vašich vzpomínkách jeví jako**
205 **obzvláště důležitá nebo živá. Mělo by se jednat o takovou událost nebo scénu**
206 **z období Vaší dospělosti, která Vám zvláště utkvěla v paměti nebo byla pro Vás**
207 **důležitá, ať už byla pozitivní nebo negativní. Znovu je tu důležité, abyste tuto**
208 **událost měl/a jasně před očima, když vzpomínáte na svůj život v období dospělosti.**

209

210 To jsme šli jako trampí a byli jsme v Tatrách a šli jsme ze Štrby na Skalnaté pleso, nebo
211 na Rysy. Oni šli nahoru a já jsem seděla tam u toho jezera jednoho, všecky pytle jsem
212 tam měla, sama jsem tam seděla a lidi sa se mnou zastavovali, vykládali jsme si a oni si
213 mezitím vylezli navrch, pak jsme šli zase zpátky. Jedenkrát jsem lezla, to jsem
214 nevylezla, to byl samozřejmě pro mě výkon, tak jsem slezla zpátky, protože oni sa ještě
215 nevraceli z té túry a seděla jsem s Filipovským s Pavlínu na lavičce, ani jsem nevěděla,
216 že jsou to oni. Až jsme přišlu tam na nocleh, ježižmarja vy jste byla s Filipovským a
217 vůbec to nevíte.

218 **To jste měla kolik let, když jste se s nimi setkala?**

219 To už jsem byla v práci, tak kolem dvaceti. Ne, to jsem měla víc, protože už byla sestra,
220 to jsem měla přes dvacet. To jsme si vykládali a prostě nic, že on je Filipovský a já jsu
221 prahobyčejná tá. Já jsem tam měla tašek, co jsem opatrovala těm, co lezli. Oni mi
222 nechali ty zavazadla, že ty torny a šli bez toho navrch.

223

224 **8. Významná vzpomínka navíc**

225 **Popište mi teď, prosím, ještě jednu událost z Vašeho života, která se z Vaší paměti**
226 **vynořuje jako zvláště významná nebo důležitá. Je jedno, z kterého životního období**
227 **tato událost bude.**

228

229 Když jsem byla u prezidenta, to bylo MDŽ, to jsem byla ze svazu žen ze Vsetína
230 vyslaná, myslím 4 jsme byli tenkrát, to opravdu pan prezident Svoboda, chtěl
231 s Valaškama mluvit, aji s manželku přišli za náma. No to tam jsou aji zážitky, víte, ne že
232 by nepěkné, to byla doba, byli lidi takoví. Prostě, že tam byla ta hostina nachystaná
233 nádherná, že třeba víno bílé do trojúhelníku, červené a prostě to bylo ta recepce. Ty
234 ženské by se zabily, jak to tam bylo. Potom jak jsme šli pryč z tama, tak kvítka,
235 normálně tu výzdobu pobrali, no to bylo na mňa, jak. To na mňa působilo jako šíleně.
236 To mě zaskočilo, bylo to nepříjemné, že jsme také nenažrané. To víte, že to bylo krásné.
237 To jsem dělala na Vsetínské Deltě u nádraží. To byl jediný podnik, jenomže já jsem
238 dělala pro svaz lesy, dřevo papír. To jsem na to nedávno vzpomínala, aji slzy mi tekly,
239 to se přiznám.

240 **Kolik vám bylo let, když jste byla u prezidenta?** To jsem měla kolem 40.

241

Vyprávění každé vzpomínky nebo klíčové scény by mělo obsahovat následující informace:

- Věk vyprávějícího (kolik Vám bylo tenkrát let?)
- Co se přesně stalo (kdo co udělal, co se stalo, co potom)?
- Koho se to týkalo (kdo co dělal nebo byl jen přítomen)?
- Myšlenky vyprávějícího (co jste si při tom myslel/a?)
- Emoce vyprávějícího (Co jste přítom cítil/a? Pozitivní vs. negativní, pokud možno co nejpodrobněji.)
- Proč vyprávějící popisuje právě tuto událost (má tato událost pro Vás osobně nebo Váš život nějaký zvláštní význam)?
- Jaký má tato událost vztah k současnosti vyprávějícího (Má tato událost nějaké následky ve Vašem životě v současnosti, na život jaký vedete, na to, kým jste? Vnímáte nějaké podobnosti nebo rozpory této události v porovnání s jinými vzpomínkami, které jste vyprávěl/a)?

242

243 **II. Možnosti dalšího vývoje životního příběhu**

244 **Doposud vše, co jste mi vyprávěl/a, se týkalo Vaší minulosti. Ale nyní bych Vás**
245 **rád/a poprosil/a, abyste myslel/a na budoucnost. Samozřejmě nemůžete vědět s**
246 **jistotou, co Vám budoucnost přinese, ale určitě máte představu o tom, co chcete,**
247 **aby se v budoucnosti dělo a co si naopak vůbec nepřejete. Proto bych chtěl/a,**
248 **abyste mi vylíčil/a dvě rozdílná pokračování Vašeho příběhu života.**

249

250 **1. Pozitivní budoucnost**

251 **Nejprve mi, prosím, popište pozitivní budoucnost. Popište mi prostě to, co chcete,**
252 **aby se stalo v budoucnosti ve Vašem životním příběhu, včetně cílů a snů, které**
253 **byste rád/a v budoucnosti realizoval/a nebo dosáhl/a. Zkuste přítom, ale prosím**
254 **zůstat nohama na zemi. Jinými slovy chci po Vás, abyste mi odvyprávěl/a obrázek**
255 **toho, co byste reálně chtěl/a, aby se stalo během několika následujících let, jaké**
256 **události byste rád/a ve své budoucnosti viděl/a.**

257

258 Já jsem člověk, který má rád všechno připravené a teď už se opravdu zabývám tím, že
259 mám moc roků, ne, že bych se tím zabývala tak, jako, že by mi to vadilo, ale ukončit
260 život, abych nenadělala rodině problémy v dnešní době. Protože třeba, vám to říkám na
261 rovinu, já si skládám peníze na pohřeb, nechcu žádný pohřeb. Protože nemám vlastních
262 potomků, takže tak normálně odvézt přímo do krematoria a tady jsou takové problémy, že
263 to trvá až rok, než vám tady udělají uzavěr, když si tady třeba šetříte peníze. Tak já si to
264 ukládám u neteře u té nejmladší, aby ty peníze měla, až se něco stane a odsud mám už to
265 domluvené, že mě odvezu přímo do krematoria. To mě dají tady do márnice a potom
266 odvezu do krematoria, to je jasné, ale přímo a rozsypat na Pulčinách. V tomto věku, já
267 mám ráda, jako třeba kolem sebe veselo, automaticky.

268

269 **2. Negativní budoucnost**

270 **Nyní mi, prosím, popište negativní budoucnost. To znamená, zkuste popsat**
271 **budoucnost tak, jak byste si ji Vy osobně vůbec nepřál/a, to čeho se například**
272 **obáváte, že by se mohlo stát a přitom doufáte, že se to nestane. Znovu, pokuste se**
273 **zůstat realistou. Jinými slovy opět po Vás chci odvyprávět obrázek negativní**
274 **budoucnosti pro Váš příběh života, který by se teoreticky mohl stát, ale vy doufáte,**
275 **že se nestane.**

276

277 Já se bojím toho, abych zůstala ležet. Protože celý život jsem špatně chodila, že prostě
278 měla jsem problémy s tím a dělám všechno pro to, abych teda nemusela zůstat na posteli.
279 To znamená, že ráno vstanu, teď třeba si musím na hodinku lehnout třeba, ne kvůli nohám
280 to by mi nepomohlo nic, ale třeba v noci musím vstát, ne že si okamžitě sednu, mám
281 ty problémy. No a rodinu, sestra má rakovinu, včil chodí na ozářky, že a to je jediná,
282 kterou mám já, jako přímou příbuznou, protože švagrová, ta se dneska vrátila ze špitálu a jsou
283 dcerky jedna o sedm let, druhá o osm mladší, než já. Já si opravdu nepřeju zůstat ležet,
284 já se snažím až chodit. Já se pochválím, já si ještě všechno tady uklidím.

285

286 **III. Vlivy na životní příběh: pozitivní a negativní**

287 **V životním příběhu každého člověka sehrálo mnoho lidí nějakou roli. Doposud jste**
288 **ve Vašem vyprávění zmínil/a několik takových lidí. Někteří lidé hrají jen malou roli**

289 a jiní hrají významné role a mají na náš život důležitý vliv. Já bych se teď rád/a
290 dozvěděl/a více o lidech, kteří měli na Váš život ten největší vliv – tím myslím jak v
291 negativním, tak i v pozitivním slova smyslu.

292

293 **1. Pozitivní**

294 Když zavzpomínáte na svůj život, zkuste najít osobu nebo skupinu osob, či
295 organizaci nebo instituci, která měla na Váš životní příběh ten nejsilnější pozitivní
296 vliv? Popište, prosím, tuto osobu, osoby, skupiny nebo organizace a uveďte způsob
297 nebo druh vlivu jaký ona/ono/oni na Váš život měl/a/i/y.

298

299 Já si myslím, že jsem měla kole sebe, ať to byl pracovní kolektiv, ať to byla rodina, t
300 jsem přišla kamkoliv, aji třeba jsem měla štěstí, když jsem jezdila do té Prahy každú
301 chvíli jsem byla v Praze na schůzi a na školení, na dobré lidi. A kdo to konkrétně byl?
302 No rodiče a trempové, že mě nedávali, já to řeknu lidově, nedělali ze mě mrzáka. Že mě
303 brali přirozeně.

304

305 **2. Negativní**

306 Když se zamyslíte ještě jednou nad Vaším životem, zkuste najít osobu nebo skupinu
307 osob, či organizaci nebo instituci, která měla na Váš životní příběh ten nejsilnější
308 negativní vliv? Popište, prosím, tuto osobu, osoby, skupiny nebo organizace a
309 uveďte způsob nebo druh vlivu jaký ona/ono/oni na Váš život měl/a/i/y.

310

311 To mi opravu ublížila, vemte si, jak mi přebrala toho, nebo ta moje první láska.
312 Speciálně ta moje láska, ten Mirek, tak já jsem to vzala tak, já jsem prostě měla
313 problémy s pohlavním stykem, protože já jsem nedala nohy od sebe pořádně, až po té
314 operaci, zas je nedám k sobě, tak nevím co je lepší. Můj osobní pocit je, ne, že se
315 přizpůsobím já, ale, že mi se přizpůsobí oni.

316

317 **IV. Životní téma**

318 Zavzpomínejte, prosím, ještě jednou na Váš celý životní příběh, na všechny scénky
319 a zážitky, o kterých jste mi vyprávěl/a, na Vaši vzdálenou minulost i očekávanou či

320 **předpokládanou budoucnost. Existuje nějaké ústřední téma, centrální myšlenka**
321 **nebo nějaké poselství, které Vás celý život provází? Zkuste rozpoznat a pojmenovat**
322 **ústřední téma Vašeho životního příběhu.**

323

324 Štěstí na dobré lidi.

325 **Pokuste se mi to, prosím, ještě blíže popsat a vysvětlit.**

326 Vždycky, i když mi bylo zle, tak se někdo našel, který mně z toho pomohl. Nemůžu říct,
327 že bych měla nějak nepřátele, třeba sestra mě vyčte to, nebo ono, to jsou takové věci. Ona
328 mi vyčítá, že rodiče se mi víc věnovali. Já říkám no tak to byl důvod ty nohy, ona byla
329 zdravá. Já to spíš beru, jako život.

330

331 **V. Kulturní očekávání**

332 **Doposud jste mi vyprávěl/a o Vašem osobním životě a o vybraných okamžicích a**
333 **událostech z Vašeho životního příběhu. Každý životní příběh se však odehrává v**
334 **nějaké kultuře či sociálním prostředí. A v každé společnosti existují určitá**
335 **očekávání toho, jak by se člověk měl chovat. Od dětí se například očekává, že**
336 **budou poslouchat své rodiče, od dospívajících zas, že se budou vzdělávat a že**
337 **budou pomáhat svým rodičům atd. Jaká sociální očekávání se týkají chování lidí**
338 **Vašeho věku: jak by se lidé Vašeho věku měli chovat nebo čeho by ve svém životě**
339 **měli dosáhnout?**

340

341 Já v této době postrádám toleranci u lidí. Prostě každý vidí jenom sám sebe, já vidím
342 kolem sebe lidi. Mi to i tady vytýkají, já nemyslím na sebe, ale nelíbí se mi, že se ten
343 chová tak, nebo tak. To mi asi zůstalo tady toto.

344 **Existují nějaká zvláštní očekávání toho, jak by se lidé Vašeho věku měli chovat**
345 **k mladším lidem?**

346 Teď už jsou ti lidi sobečtí, i ti staří. Já to přičítám tomu, že prostě tady ty lidi odkládají.
347 To není, že by, já jsem šla sama, já jsem se sama rozhodla, nechala jsem neteři byt,
348 druhým jsem dala auto a hotovo dvacet. Důchod mám krásný, já si nemůžu stěžovat,
349 protože jsem vydělávala celkem a mám padesátí procentní vdovský důchod, nemám ani
350 celý. Při tom mojem postižení od narození, tak. Já by jsem chtěla zas žít znovu.

351 **Jakou roli mají staří lidé v dnešní společnosti? Když myslíte na Vaše rodiče a**
352 **prarodiče ve Vašem věku, měli stejnou společenskou roli, jakou máte dnes Vy?**
353 **Nebo se tato role změnila (jako se například za posledních 40 let změnila role žen**
354 **ve společnosti)?**

355 Já teď těžko snáším, dívám se kolem sebe, že opravu, ale to ne, že by to ti děti chtěli, to
356 jich asi něco nutí, já v tom nežiju, já nevím a rodiče nemám, že tu odkládají prostě ty lidi
357 v tom nejmíň vhodném věku, tak. Že když tu přijde sám, to poznáte na tom člověku, že
358 když si to sám rozhodl, každý řekne, že sám, ale není to pravda. Když vidíte tam samé
359 maminky doktorů, tož pro Boha svatého. Já jsem taky chtěla být doktorku, od malička
360 jsem říkala, že budu spravovat nožičky, ale nedostala jsem se k tomu a s tím svým
361 zaměstnáním a obchodní školu jsem to dotáhla, tam kde jsem to dotáhla. Já prostě, mi je
362 těch lidí líto, že by mohli ještě zaplatit sílu, která by se jim věnovala třeba, když oni na
363 to nemají čas, protože na to příjem mají. A to se tady na těch lidech podepisuje strašně.
364 Já to tady cítím strašně moc teď kolem sebe. Není to pěkné, skutečně a to mně štve, to já
365 vám musím říct, že mě to štve, protože pro to, nemůže člověk nic udělat. A nemají na ně
366 čas na ty lidi, nejsou to už sestřičky, ale pečovatelky.

367 **Jak dlouho jste tady v domově.** 11 roků, já jsem tady chtěla jít sama.

368 **Kolik**   **Vám**   **je**   **let?**   83.

1 **Participantka F**

2 Tento rozhovor bude pojednávat o Vašem životním příběhu. Budu po Vás chtít,
3 abyste dal/a dohromady cosi, jako Vaši vlastní autobiografii – příběh Vašeho
4 života, jak mu Vy osobně rozumíte. Budu se ptát na Vaši minulost, současnost a
5 očekávání do budoucnosti. Samozřejmě půjde jen o vybrané úseky z Vašeho
6 života: nemám možnost vyslechnout si Váš životní příběh celý. Místo toho po
7 Vás budu chtít, abyste se zaměřili na několik klíčových momentů Vašeho života:
8 několik klíčových událostí, osob nebo myšlenek, které jsou/byly podle Vás pro
9 Váš život zásadní – budou mě zajímat informace, které něco důležitého o Vaší
10 osobě a o Vašem životě vypovídají, které vypovídají něco o tom, jak jste se stal/a
11 tím, kým jste dnes.

12

13 Jednu věc bych chtěl/a ještě jednou zřetelně objasnit: v tomto rozhovoru se
14 nejedná o to najít něco, co s Vámi osobně nebo ve Vašem životě není v pořádku.
15 Ani se nejedná o nějaký druh terapeutického sezení. V žádném případě
16 nehodlám hodnotit nakolik je/byl Váš život dobrý a dokonalý. Chtěl/a bych
17 slyšet Váš příběh, Vaši minulost, tak jak si ji pamatujete a budoucnost tak, jak
18 si ji představujete.

19 Cílem tohoto výzkumu je sesbírat životní příběhy, abychom lépe porozuměli
20 tomu, jak lidé žili a žijí na tomto místě, a jak lidé žili a žijí jinde, a jak chápou a
21 vysvětlují to, kým jsou a jakou osobností se stali.

22 Samozřejmě Vaše účast je zcela dobrovolná a vše, co řeknete, bude vnímáno
23 jako důvěrné a s daty bude zacházeno anonymně.

24

25 Jsem přesvědčen/a, že Vás následující rozhovor bude bavit. Většina lidí si ho
26 docela užívá.

27 Chcete se k tomu na něco zeptat: máte nějaké otázky?

28

29 Tak začneme s několika epizodami z Vašeho života.

30

31 **I. Klíčové události životního příběhu**

32 Jak už jsem řekl/a, rád/a bych Vás poprosil/a o to, abyste mi vyprávěl/a určité
33 klíčové epizody (situace) z Vašeho života. Já se Vás teď budu ptát na osm
34 různých epizod, a nejdříve Vám vždy stručně popíšu, co myslím každou

35 jednotlivou epizodou. Pak Vás poprosím, abyste se na chvíli zamyslel/a nad
36 odpovídajícími epizodami z Vašeho života a jednu mi vyprávěl/a tak podrobně,
37 jak jen to bude možné.

38 Začněme tedy s první klíčovou situací Vašeho života.

39

40 1. Vrchol

41 Vyprávějte mi, prosím, o vrcholném zážitku ve Vašem životě: vrcholný zážitek
42 by měl být (jeden z nejvyšších nebo) ten nejvyšší okamžik ve Vašem životním
43 příběhu. Měl by to být moment nebo epizoda, při které jste pocíťoval/a
44 výjimečně pozitivní pocity, např. radost, nadšení, obrovské štěstí, hluboký
45 vnitřní mír nebo nějaké jiné silně pozitivní emoce. V současnosti by měla tato
46 situace ve Vašich vzpomínkách vynikat jako jeden z nejlepších, nejkrásnějších
47 nebo nejvznešenějších okamžiků Vašeho životního příběhu. Prosím, vyprávějte
48 mi co nejpodrobněji o Vašem vrcholném zážitku, nebo o něčem, co by se tomu
49 mohlo podobat, a co jste prožil/a v minulosti. Vyprávějte mi přesně, co se stalo a
50 kde se to stalo. Vyprávějte mi o osobách, kterých se to týkalo, co jste děl/a, co
51 jste si myslel/a a jak jste se cítil/a a co udělalo tento určitý moment tak krásným,
52 jaký význam/jaký vliv měla tato zkušenost pro/na Vás a co tato událost
53 vypovídá o tom, kým jste byl/a a kým jste nyní.

54

55

56 Například mám tři děti a chtěla jsem, aby aspoň jedno udělalo školu. Takže s tím
57 nejmladším jsem se jenom, teda dosáhl maturity jenom, mohl jít dál, ale už nechtěl.
58 Tak to, že měl tu maturitu, protože holka s klukem mají jenom učiliště. Tak to jsem
59 byla hrozně šťastná, to mě tak a potom samozřejmě, když se narodily ty děti. **Když**
60 **udělal syn maturitu, tak kolik Vám bylo let?** Mě, čtyřicet. **A co jste prožívala?**
61 To jsem prožívala s ním i ti nervozitu, všechno, jako kolem, jak kdybych to dělala
62 skoro já. No a jak to potom udělal, tak to bylo, dá se říct, že by tenkrát první z takové
63 větší rodiny, tedy od těch mojich sester, že byl vlastně první, který udělal. Potom už
64 další taky. Já jsem byla aji tak pyšná na něho. Bylo to takové pěkné. Chraň bůh ty
65 dva, ta holka s tym synem jsou taky hodné jako děti. No a on potom byl taky moje
66 nejhorší zklamání.

67

68

69 **2. Nejnižší moment**

70 **Ted' mi, prosím, vyprávějte o nejnižším momentu Vašeho života. Tento nejnižší**
71 **moment je opakem vrcholného zážitku, o kterém jste mi právě vyprávěl/a. Je**
72 **nejnižším bodem Vašeho životního příběhu. Pokuste se tedy ve Vašem životě**
73 **ohlédnout zpět a vzpomenout si na nějaký moment/nějakou událost, ve které**
74 **jste pocí'oval/a silně negativní emoce, jako třeba zoufalství, zklamání, děs,**
75 **hlubokou vinu nebo jiný, velmi negativní pocit. Berte na vědomí, že tato**
76 **zkušenost by měla skutečně zachytit ten nejhorší nebo nejhlubší pád ve Vašem**
77 **životním příběhu. I když je tato životní vzpomínka pro Vás jistě nepříjemná,**
78 **velmi bych ocenil/a, kdybyste se pokusil/a být co nejupřímnější a nejpřesnější,**
79 **jak jen to bude možné. Vyprávějte mi, co se stalo a kde se to stalo, řekněte mi o**
80 **osobách, kterých se to týkalo, co jste děl/a, co jste si myslel/a a jak jste se cítil/a**
81 **a co udělalo tento určitý moment tak děsným, jaký význam/jaký vliv měla tato**
82 **zkušenost pro/na Vás? A co tato událost vypovídá o tom, kým jste byl/a a kým**
83 **jste nyní?**

84

85 To byl rozvod, když se manžel, z ničeho nic. No ono to spousta lidí vidělo kolem,
86 jenom já jsem říkala, že manželka se to dozví naposledy. Tak to byl rozvod, to byla
87 rána z čistého nebe prostě, mně bylo 47 let. **Co se přesně stalo?** On si našel jinou a
88 tak to dopadlo. To bylo hrozné. **Co jste prožívala v ten okamžik?** Zoufalství přímo,
89 jeřda, to bylo hrozné. Já jsem chodila celý rok k psychologovi a to mě právě pomáhal
90 ten Martin. To bylo ještě předtím. On mi byl několikrát nevěrný. Tak se to urovnalo,
91 ale jak byl ten rozvod, tak to už jsem nechodila k tomu psychologovi, tam jsem
92 chodila předtím, ale ten rozvod byl hrozný. Víím, že jsme měli tenkrát 3 vnoučata
93 malé, měli jsme jet na dovolenou, prostě to bylo takové, že nás nechal na holičkách.
94 Do dnes už je do 22 roků a působí to na mě, ovlivnilo mi to život.

95

96

97 **3. Bod obratu**

98 **Když se člověk ohlédne zpět ve svém životě, často se stává, že rozpozná určité**
99 **události nebo situace, které lze označit jako důležité životní změny. Takzvané**
100 **body obratu se mohou vyskytnout v různých sférách života. Mě by ale obzvlášť**
101 **zajímal ten bod obratu, který změnil způsob, jakým nahlížíte sám/sama na sebe,**
102 **jako na člověka. Prosím, zamyslete se a pokuste si vzpomenout na jednu**

103 **konkrétní situaci nebo událost, která by mohla být, z dnešního pohledu,**
104 **takovým osobním bodem obratu. Pokud máte dojem, že Váš život takový bod**
105 **nemá anebo že se Vám nedaří uchopit tu klíčovou událost, že klíčový obrat**
106 **nikde zřetelně nevyčnívá, pokuste se mi alespoň popsat nějakou jinou situaci,**
107 **která však Váš život nějak velmi výrazně změnila.**

108

109 No výrazně, že jsem přestala kouřit a tím pádem jsem se začala sama sebou zabývat.
110 Já jak jsem odešla do důchodu, tak jsem začala ještě si přivydělávat k tomu důchodu
111 a tak jsem prodávala v trafice, ale já jsem byla dlouhodobá kuřačka, už od mládí
112 jsem kouřila. A právě se začalo, všichni si říkali, jak to bude čím dál dražší, že ten
113 důchod a tak a ještě jsem začala dělat v té trafice. Já říkám to bude se mnou hrozné,
114 jo, když budu pořád kouřit a i když jsem to sama od sebe chtěla přestat, tak se mohu
115 přiznat, že jsem vydržela bez cigarety 3 hodiny a už jsem musela tahat, jo. Ta silná
116 vůle prostě nebyla u mě vůbec. Ale co obdivuju, to se snad stal zázrak, nebo něco, já
117 vždycky, ještě, než jsem šla spát, to už jsem byla sama, tak poslední moje cesta byla
118 na záchod si zakouřit. No a to tenkrát už jsem přestala v té trafice, no už jsem tam
119 skončila a já jsme vám šla na ten záchod, zapálila jsem si cigaretu, aniž bych vlastně
120 potřebovala na ten záchod jít a jak jsem tak na tom záchodě, je to takové to, ale jak
121 jsem na tom záchodě seděla, mi vám ta cigareta vůbec nic, říkám, proč jí ji držím
122 vlastně v ruce. Tak jsem ju hodila do záchodu, jo, spláchla a šla jsem klid'o piďo
123 pryč. Mě vám, na druhý den, já jsem vždycky musela mít kafe, cigaretu, ani
124 nenapadlo a to vlastně, když to tak vezmete, tak jsem pře 40 roků kouřila. A mě to
125 ani nenapadlo, že bych to měla, no a pak jsem sama sebe zkoušela. No tak máš na to
126 chuť, nebo ne. Co mě, jenom že když jsem si to uvědomila, tak jsem hned toho
127 nechala, že se mně samočinně ruce natáhly na tu cigaretu jako. A tak si říkám, proč
128 se natahuješ, když ti to stejně nechutná. Tak to snad považuju za takový bod. Mě to
129 asi přikázalo to tělo, že, jak zázrak mi to připadalo. **Jak jste to pak prožívala?** To
130 jsem si říkala, že jsem dobrá. Protože můj bratr, tak on vždycky, když se zdražovaly
131 cigarety, tak on nám sestrám, jako kuřačkám ironicky telefonoval, už vám to zdražili
132 zase. No a tenkrát, jsem měla takový krásný pocit, že mu to můžu vrátit, jak mě to
133 tak, už nekouřím. No sice on to postřehl, no konečně jsi dostala rozum, jo ale měla
134 jsem prostě takový. A když jsem si poměla si zapálit, no ono jak se říká, odnaučený
135 kuřák je horší, než nekuřák, tak je. **V kolik jste měla v době rozhodnutí, budu**

136 **obratu let?** 62 let, tak to máte 5 roků, já jsem do té doby tak moc kouřila a pak den
137 ze dne.

138

139 **4. První vzpomínka**

140 **Každý životní příběh, stejně tak jako jakýkoliv jiný příběh, má někde svůj**
141 **začátek. Tímto začátkem Vašeho životního příběhu by mohla být Vaše úplně**
142 **první vzpomínka. Zavzpomínejte na svůj život a zkuste se dostat, co nejdále to**
143 **půjde. Vyberte ze své vzdálené paměti to, co považujete za svoji nejranější**
144 **dětskou vzpomínku, na základě které budete schopni/a říct co se stalo, kdo u**
145 **toho byl, na co jste myslel/a a jak jste se cítil/a. Vaše vzpomínka nemusí být**
146 **z dnešního pohledu zrovna zvláště významná. To, co je významné je, že je to**
147 **Vaše vůbec první vzpomínka, první scéna z Vašeho životního příběhu. Zkuste**
148 **také co nejpřesněji odhadnout, kolik Vám v době té události mohlo být let.**

149

150

151 Když jsem měla jít do první třídy, tak jsem neuměla vyslovit k, no a to mě paní
152 učitelka v té první třídě právě naučila se lžičkou na jazyku, a že jsem lítala po vesnici
153 a každému jsem ukazovala, že umím říkat k, nadšená.

154 Dříve, jak brácha mě nechtěl vzít na sáňkování, tak děda mu to přikázal a on tak zlý
155 byl brácha, že to tak smýkl s těma saňama, já jsem z nich spadla, chytla se za konec a
156 on mě tahal. On o tom, ale nevěděl, že se tam držím, ale to už ani nevím, kolik mi
157 bylo.

158

159 **5. Důležitá vzpomínka z dětství**

160 **Ted' bych Vás rád/a poprosil/a, abyste se posunul/a kupředu od své nejranější**
161 **vzpomínky a zamyslel/a se nad jinými událostmi z Vašeho dětství. Vyprávějte**
162 **mi, prosím, o nějaké události z Vašeho dětství (do věku 13 - ti let), která**
163 **ve Vašich vzpomínkách obzvláště vyčnívá. Tato událost může být pozitivní nebo**
164 **negativní, důležitá nebo zdánlivě obyčejná. Důležité je, aby se tato vzpomínka z**
165 **Vaší minulosti obzvláště silně vynořovala – je to ta, kterou si velmi dobře**
166 **vybavíte, a která má ve Vaší minulosti určitou výlučnost nebo je jinak vzácná či**
167 **zvláštní.**

168

169 My jsme bydleli v Lešné, jak na dědině. Setra je o 8 roků mladší a ji byly tenkrát 3,
170 takže mě bylo asi 11 roků, tenkrát se splašily koně, v té Lešné a jak byly splašené,
171 tak oni i s vozem, ale ten vůz se rozpadl, tak oni utíkali a táhli jenom ty dvě přední
172 kola. Tam bylo takové hřiště a já jsem měla tu mojí sestru na starost hlídat a my jsme
173 na tom hřišti byli a vtom křičí jako lidi, koně se splašily, pozor a teď já jsem vám tu
174 moji sestru tu Evu viděla uprostřed cesty. Jo a to jsem byla tenkrát úplně ztuhlá, no,
175 ale oni ju přeskočili aji s tím, jak to přeskakovali, tak to nadzvedli ty kola, ji se
176 vlastně nic nestalo, jo. Ale co mi uvízlo v paměti, to byla kousek dál hospoda, a jak
177 ta hospodská na mě křičí. Eliško, běž se honem vyčůrat. Já nevím, to bylo jak kdyby
178 se ve mně něco začalo, jak kdysi, běž se honem vyčůrat a to už nevím, jestli jsem se
179 šla vyčůrat, ale Evula, ta se zvedla a přiběhla ke mně a nic. To bylo, takové, jsem
180 měla prostě hrůzu, co se stalo. No to hlídání, dostala jsem tenkrát, že jsem měla
181 hlídat. Mamka byla taková vytřepaná, jak se to dozvěděla. Sestra si to nepamatuje

182

183 **6. Důležitá vzpomínka z dospívání**

184 **Posuňme se v čase ještě trochu dopředu, do období kdy jste byl/a týnejšr.**
185 **Myslete tentokrát na Vaše dospívání, nebo jak se odborně říká adolescenci tedy**
186 **věk od 13 do 19 let. Vyberte, prosím, jednu vzpomínku z Vašeho dospívání,**
187 **kteou máte jasně před očima a o které byste řekl/a, že patří k Vašim**
188 **nejdůležitějším nebo jinak výjimečným osobním zkušenostem. Je opět vedlejší,**
189 **jestli se jedná o pozitivní nebo negativní událost. Hlavní věc je, že se Vám tato**
190 **vzpomínka jasně vnořuje mezi ostatními vzpomínkami na Vaše mládí.**

191

192 To je dost negativní pro mne, protože to jsem začala dělat hlouposti a vyloženě
193 kraviny. Šla jsem se učit do Tonaku v Jičíně Novém a to bylo v prvním ročníku a
194 byla jsem tam na internátě a tenkrát jsme si nepadly s paní soudružkou
195 vychovatelkou do oka. To mě snad ani nebudete věřit, ale opravdu to tak bylo.
196 Nepadly jsme si, už chodila v jiném stavu a ona byla taková úlisná. Třeba
197 potřebovala, abychom ji zašly do obchodu, a to jsme nemusely, jako na nákup, nebo
198 tak. Když jsme jako, že ne, tak ona dycky. Když mě dojdeš do toho obchodu, tak se
199 můžeš vykoupat ve velké vaně. Takovým způsobem byla ona vůči mně, nevím jestli
200 vůči ostatním. No a tenkrát se jí to, protože jsem tam, no. Tam byla chlapecká
201 polepšovna, ti dělali taky v Tonaku a já jsem se s těma rukama tam nějak sčuchla, ale
202 ne, že by, jsme se scházeli, jenom v tom, takže mi nalívali ty rozumy, jejich. Tenkrát

203 jsem ji to odmítla, že nic dělat nebudu, nebo tak, jenom si pamatuju to, že si jedna
204 dívka koupila látku na šaty. To bylo v sobotu, jak jsme odjížděly domů, no a tam
205 byla právě ta vychovatelka a ona přišla, že se ztratila ta látka a říká, tak to budeme
206 hledat. Nechala rozházet asi dvě postele na tom patře a přišli ke mně do pokoje
207 k nám, já jsem tam byla ještě s jednou spolužačkou a tady Vinklárkové se podívejte a
208 rozházejte ji to pořádně a tak mě teda rozházeli tu postel a pod matrací na té
209 drátěnce, tam ležela ta látka. No tak mě obvinila vlastně, že jsem to ukradla a tenkrát
210 jsem prostě, oni ji věřili, že byla to vedoucí, tak ji věřili. Já jsem brečela, já jsem
211 dokonce jí obvinila, ne že obvinila, já jsem ji to řekla, že to udělala ona. No ona se
212 rozčílila, že se nemůže rozčilovat, holky též, že je těhotná, že nám porodí. No a pak
213 se to nějak uklidnilo a měli jsme, my jsme mívali vždycky takové ty chůze, takové ty
214 aktivity, co jsme si povídali. A ta druhý vychovatelka, ještě tam byl nějaký pán, tak
215 jako řekla a omluvila se, že nakonec udělali zkoušku a prostě, že jsem to neukradla
216 já, že se na to přišlo, že jsem to neukradla já. Že udělali nějakou zkoušku, že položili
217 kdesi nějakou věc, já nevím co, a že jsem si toho nevšimla. A nevím co, a to ve mně
218 vám zůstalo. To jsem měla 15 roků. Když Vás obvinili, co vás první napadlo? Já
219 jsem byla tak nešťastná, měla jsem strach, ty holky se na mě tak dívaly. Přišlo mě to
220 takové nespravedlivé tenkrát v tu dobu. To vypadalo, že oni čekali, až ta
221 vychovatelky odejde na mateřskou. Ale mohli si mě zavolat, já jsem nestála o to, aby
222 mě řekli před ostatníma, ale takhle spíše mi to mohli říct sami, přímo do očí, že ví, že
223 jsem to neudělala. Ono, i když jednou to bylo vyslovené a to už ten červík tam
224 zůstal. To mě dost tak přidalo, protože jsem potom začala dělat opravdu velké
225 lumpárny.

226

227

228 **7. Důležitá vzpomínka z dospělosti**

229 **Přesuňme se nyní k Vaším vzpomínkám z období dospělosti (21 let a starší).**

230 **Popište mi, prosím, nějakou scénu nebo situaci, která se ve Vašich vzpomínkách**

231 **jeví jako obzvláště důležitá nebo živá. Mělo by se jednat o takovou událost nebo**

232 **scénu z období Vaší dospělosti, která Vám zvláště utkvěla v paměti nebo byla**

233 **pro Vás důležitá, ať už byla pozitivní nebo negativní. Znovu je tu důležité,**

234 **abyste tuto událost měl/a jasně před očima, když vzpomínáte na svůj život**

235 **v období dospělosti.**

236

237 Tak v jednadvaceti se mi narodilo první dítě, ale to ještě jsem nebyla vdaná, to bylo
238 nemanželské dítě a za rok jsem se seznámila s mužem. Jenomže můj muž pocházel
239 z .... a on už neměl tatínka, už měl jenom matku a té jeho matce se z jedné stránky
240 nedivím, že ta pověst moje byla taková pošramocená, tak nechtěla, aby si mě vzal.
241 Tak on ji řekl, že jsem v jiném stavu, ale nebyla jsem. No, ale, že jsem dala toho
242 prvního do osvojení, no, no a potom jsme se vzali s Radkem, tak to snad bylo.
243 Protože jak se narodil, to jsem byla v kojeňáku s ním, že mě naši nechtěli, tak měli
244 ještě tři holky a v bytě a tak za mnou přijel ten otec, z Ostravy a že si mě vezme a
245 kdesi cosi, že. Tenkrát začaly ty kozačky, to bylo v 67 roku, tak mě dovezl kozačky
246 s těma střapečkama ještě tady, jsem si myslela, co nemám. No a za dva dny jsem si je
247 obula a byla jsem s nima venku a přišla jsem a sestřička, jako v tom kojeňáku mi
248 řekla, že mě tady hledal jako prý ten pán. No tak potom přišel, opilý a kozačky mě
249 vzal, protože je potřeboval prodat, aby měl na pití. Proto jsem si ho nevzala taky.
250 Jsem si vzala toho druhého, i když ta jeho matka nebyla nijak moc nadšená. No
251 nebyla nadšená, protože vždycky říkala její oblíbené, ostatní slízali smetanu a na tebe
252 zbylo jenom mlíko. Ale bydleli jsme sami, až pak jsme bydleli čtyři, nebo tři roky
253 s ní, ale nakonec jsme se teda tak s ní, jako s tchýni dali, že už abych uvařila, že ona
254 přistavovala jakousi šopu, tak abych vařila zedníků, protože ona o sobě věděla, že
255 není dobrá kuchařka, takže to tak šlo.

256 **Když jste dávala dítě do osvojení, kolik jste měla let?** To už jsem byla vdaná
257 z kraje, ještě jsem neměla ani břuch s tím prvním klukem. On si mě sice našel
258 klučina, za mnou přišel, ale to jsme se viděli dvakrát, nebo třikrát. To už jsem byla
259 spíše, jako z té tchýně od manžela nějak zpracovaná. Ono mě od nikud tak moc
260 nečekala nějaká pomoc, třeba od mojich rodičů. Kdybych byla vdaná, jako že jsem
261 byla a můj muž s tím souhlasil, tak by jsme ho měli taky. To bylo, protože jsem
262 dostali byt v Orlové, on dělal na šachtě, takže by jsme taky měli možnost, že. **Syn**
263 **měl kolik roků, když jste ho dala do osvojení?** To byl malinký, to byl malinký.

264

265 **8. Významná vzpomínka navíc**

266 **Popište mi teď, prosím, ještě jednu událost z Vašeho života, která se z Vaší**
267 **paměti vynořuje jako zvláště významná nebo důležitá. Je jedno, z kterého**
268 **životního období tato událost bude.**

269

270 Potom jsem dost špatně nesla, jak jsem se dozvěděla, to ještě bylo normální
271 manželství, že můj muž má rakovinu hrtanu. Tak to bylo dost těžké pro mě. On byl
272 potom na operaci v tom, v Olomouci, no a on vlastně má ten otvor tady. Dýchál tím
273 otvorem. On jezdil, jako řidič místní dopravy. To jsem měla taky dost, protože každý
274 den jsem tam za nim jezdila, no s celou rodinou, protože jsem šla hned s klukama,
275 jestli nemají taky třeba, protože jeho tatínek, ten měl něco podobného.
276 No s manželem to pak šlo už z kopce, já jsem si byla taková jistá. Poprvé to byla
277 jedna ženská a tu si našel v lázních, pak byla další, no jak se říká a pak třetí, ta si ho
278 vzala k sobě. K těm prvním dvou nemohl jít, protože ty si ho nemohly vzít, ale ta
279 třetí si ho mohla vzít. Tak už jsem z toho, ale říkám, že to se mnou zamávalo strašně
280 moc ten rozvod. Byly tady vnoučata, a když si pamatuju, co jsme si plánovali, až
281 budeme oba dva na důchodě. Chodili jsme na turistické túry, no a pak to bylo špatně.
282

Vyprávění každé vzpomínky nebo klíčové scény by mělo obsahovat následující informace:

- Věk vyprávějíciho (kolik Vám bylo tenkrát let?)
- Co se přesně stalo (kdo co udělal, co se stalo, co potom)?
- Koho se to týkalo (kdo co dělal nebo byl jen přítomen)?
- Myšlenky vyprávějíciho (co jste si při tom myslel/a?)
- Emoce vyprávějíciho (Co jste přítom cítil/a? Pozitivní vs. negativní, pokud možno co nejpodrobněji.)
- Proč vyprávějíci popisuje právě tuto událost (má tato událost pro Vás osobně nebo Vaš život nějaký zvláštní význam)?
- Jaký má tato událost vztah k současnosti vyprávějíciho (Má tato událost nějaké následky ve Vašem životě v současnosti, na život jaký vedete, na to, kým jste? Vnímáte nějaké podobnosti nebo rozpory této události v porovnání s jinými vzpomínkami, které jste vyprávěl/a)?

283

284

285 **II. Možnosti dalšího vývoje životního příběhu**

286 **Doposud vše, co jste mi vyprávěl/a, se týkalo Vaší minulosti. Ale nyní bych Vás**
287 **rád/a poprosil/a, abyste myslel/a na budoucnost. Samozřejmě nemůžete vědět s**
288 **jistotou, co Vám budoucnost přinese, ale určitě máte představu o tom, co chcete,**
289 **aby se v budoucnosti dělo a co si naopak vůbec nepřejete. Proto bych chtěl/a,**
290 **abyste mi vylíčil/a dvě rozdílná pokračování Vašeho příběhu života.**

291

292 **1. Pozitivní budoucnost**

293 **Nejprve mi, prosím, popište pozitivní budoucnost. Popište mi prostě to, co**
294 **chcete, aby se stalo v budoucnosti ve Vašem životním příběhu, včetně cílů a snů,**
295 **které byste rád/a v budoucnosti realizoval/a nebo dosáhl/a. Zkuste přitom, ale**
296 **prosím zůstat nohama na zemi. Jinými slovy chci po Vás, abyste mi**
297 **odvyprávěl/a obrázek toho, co byste reálně chtěl/a, aby se stalo během několika**
298 **následujících let, jaké události byste rád/a ve své budoucnosti viděl/a.**

299

300 No, tak aby hlavně děti byly zdravé, vnoučata, protože jich mám sedm a už se tam
301 objevuje skoro i pravnouče, aby byli zdraví, a aby ten můj nejmladší syn, ten
302 Martinek, já říkám Martinek a on už má 36 roků, že, on sice je rozvedený, nemá
303 žádné děti ještě, ale má hold taky smůlu. Aby byli oni spokojeni, co pak na mě už,
304 aby se sem tam za mnou přijeli podívat, pokecat, no oni když tady přijedou tak, tak
305 to musím tady sousedky litovat, protože my jsme taková hlasitá rodina. My to
306 vždycky svádíme na to, že jsme bydleli u náraží a jak houkaly ty vlaky, tak jsme
307 museli křičet. Jenom, aby se nestalo jim, jako loni moji dceři, přišla o manžela,
308 zemřel, no tak chuděrka se stala vdovou se třema dětma, tak, aby se něco takového
309 nestalo.

310

311 **2. Negativní budoucnost**

312 **Nyní mi, prosím, popište negativní budoucnost. To znamená, zkuste popsat**
313 **budoucnost tak, jak byste si ji Vy osobně vůbec nepřál/a, to čeho se například**
314 **obáváte, že by se mohlo stát a přitom doufáte, že se to nestane. Znovu, pokuste**
315 **se zůstat realistou. Jinými slovy opět po Vás chci odvyprávět obrázek negativní**
316 **budoucnosti pro Váš příběh života, který by se teoreticky mohl stát, ale vy**
317 **doufáte, že se nestane.**

318

319 Ono se to zase týká těch mojich dětí, na mně už si nikdo nic nevezme, že sem si to
320 odskákala všechno, přivodila všechno sama, takže hlavně ty děcka, aby byly fajnė.
321 To mě tak drží.

322

323 **III. Vlivy na životní příběh: pozitivní a negativní**

324 **V životním příběhu každého člověka sehrálo mnoho lidí nějakou roli. Doposud**
325 **jste ve Vašem vyprávění zmínil/a několik takových lidí. Někteří lidé hrají jen**
326 **malou roli a jiní hrají významné role a mají na náš život důležitý vliv. Já bych**

327 se teď rád/a dozvěděl/a více o lidech, kteří měli na Váš život ten největší vliv –
328 tím myslím jak v negativním, tak i v pozitivním slova smyslu.

329

330 1. Pozitivní

331 Když zavzpomínáte na svůj život, zkuste najít osobu nebo skupinu osob, či
332 organizaci nebo instituci, která měla na Váš životní příběh ten nejsilnější
333 pozitivní vliv? Popište, prosím, tuto osobu, osoby, skupiny nebo organizace a
334 uveďte způsob nebo druh vlivu jaký ona/ono/oni na Váš život měl/a/i/y.

335

336 No tak jsou to v první řadě moji sourozenci, ti mi pomáhali, jak při tom rozvodu, tak
337 prostě mi dovedli, hlavně brácha, ten je chudák teď na tom jak já skoro, ti mě tak
338 nejvíc pomohli. Potom samozřejmě děti, ti mě, třeba ten Martin, ten mě, jak jsem
339 byla tak špatná, se mnou chodil k tomu psychiatrovi do Rožnova, prostě byl mě
340 takovou tou. Brácha zase, když mě pochybělo něco, tak mě pomohl, třeba i
341 s financema a tak. Sestra taky, to když jsem byla rok v té léčebně v tom Krnově, tak
342 tam za mnou jezdili, vyřizovali všechno a tak. Až na jednu sestru, s tou mám špatné
343 vztahy. Takže sourozenci a děti.

344

345 2. Negativní

346 Když se zamyslíte ještě jednou nad Vaším životem, zkuste najít osobu nebo
347 skupinu osob, či organizaci nebo instituci, která měla na Váš životní příběh ten
348 nejsilnější negativní vliv? Popište, prosím, tuto osobu, osoby, skupiny nebo
349 organizace a uveďte způsob nebo druh vlivu jaký ona/ono/oni na Váš život
350 měl/a/i/y.

351

352 Tak to právě ta sestra, pět, šest rok je to, než jsem přišla sem, jsem u ní bydlela. Jsme
353 se napřed domluvily, že tam u ní budu bydlet, protože jsme museli opustit byt, že a
354 tak jsem s ní měla úplně krásný vztah. A jak jsem se k ní nastěhovala, nevím, jestli
355 jsem to přivolávala nějaké takové, ona se prostě, obrátila. Začala mě vyhazovat,
356 začala mě trhat anténu z televize, začala mně nadávat, no měla jsem s ní strach. Já
357 jsem měla dokonce tam chodit strach na záchod po tmě. Tak to trvalo jenom těch 14
358 dní, než mě právě Martin si vzal k sobě. Ale tam ta sestra ona, no nevím, ale začala
359 se tak chovat i k ostatním sourozencům, i k dceři se začala tak nějak. Jenom k synovi
360 tak ten tam s ní bydlí, takže ta mě udělala, to jsem až, to jsem prostě nečekala, že

361 sestra může mít takový vztah. Určitě se jí muselo něco stát v hlavě, protože jinak je
362 ona zdravotní sestra, dělala celý život ve zdravotnictví, dělala u Olomouce, jak je
363 psychiatrická léčebna Šternberk. Tak tam dlouho dělala, no a něco se jí muselo
364 přihodit, protože je vyloženě zlá, takový zlý člověk. Ona zalamuje klíčky tam u ní
365 v baráku, takže ona je takový, já jí říkám, že je zlý člověk, je prostě.

366

367 **IV. Životní téma**

368 **Zavzpomínejte, prosím, ještě jednou na Váš celý životní příběh, na všechny**
369 **scénky a zážitky, o kterých jste mi vyprávěl/a, na Vaši vzdálenou minulost i**
370 **očekávanou či předpokládanou budoucnost. Existuje nějaké ústřední téma,**
371 **centrální myšlenka nebo nějaké poselství, které Vás celý život provází? Zkuste**
372 **rozpoznat a pojmenovat ústřední téma Vašeho životního příběhu.**

373

374 No spokojená s mojim životem nejsem určitě, jako úplně ve všem, ale z druhé
375 stránky zase spokojená jsem. Děti mám zdravé, já jenom, když to tak vezmu, tak já
376 mám hrozně moc času. Přicházím na to, že jsem si hrozně moc spoustu věcí zavinila
377 sama. I teď, jako starší když jsem rozvedená, že jsem měla se třeba jinak zachovat,
378 nebo v těch maličkostech, jak jsem vychovávala moje děti a myslím si, že jsou dobře
379 vychované, ale že mohly být lepší. A vidím to, že jsem mohla být lepší prostě, no,
380 ale zase říkám, zase to není tak hrozné.

381 Možná bych to nazvala. Zase to není tak hrozné.

382

383 **V. Kulturní očekávání**

384 **Doposud jste mi vyprávěl/a o Vašem osobním životě a o vybraných okamžicích**
385 **a událostech z Vašeho životního příběhu. Každý životní příběh se však**
386 **odehrává v nějaké kultuře či sociálním prostředí. A v každé společnosti existují**
387 **určitá očekávání toho, jak by se člověk měl chovat. Od dětí se například**
388 **očekává, že budou poslouchat své rodiče, od dospívajících zas, že se budou**
389 **vzdělávat a že budou pomáhat svým rodičům atd. Jaká sociální očekávání se**
390 **týkají chování lidí Vašeho věku: jak by se lidé Vašeho věku měli chovat nebo**
391 **čeho by ve svém životě měli dosáhnout?**

392

393 Přiměřeně k věku by se měli chovat. Já jsem se tady nesetkala nějakým, tady jsou,
394 ne, že tady jsou, já jsem vždycky měla ráda starší lidi, to mě vždycky obdivovali,
395 když na svatbě, jsem se více bavila se staršíma lidmi.

396 **Existují nějaká zvláštní očekávání toho, jak by se lidé Vašeho věku měli chovat**
397 **k mladším lidem?**

398 To by člověk měl sto chutí říct, aby to bylo obráceně, ale ti starší jsou zlí k těm
399 mladším, negativně se k nim chovají.

400

401 **Jakou roli mají staří lidé v dnešní společnosti? Když myslíte na Vaše rodiče a**
402 **prarodiče ve Vašem věku, měli stejnou společenskou roli, jakou máte dnes Vy?**
403 **Nebo se tato role změnila (jako se například za posledních 40 let změnila role**
404 **žen ve společnosti)?**

405 Tak je to stejné a oni byli přísnější, že byli přísnější ti rodiče, teda aspoň ti moji no.
406 U mě teda víceméně otec, protože maminka zas tak přísná nebyla, ale otec. Ale vím,
407 že ti starší lidi na ty mladé používali třeba klacek.

408 **Jak dlouho bydlíte tady v domově?**

409 Jsem tady 4 roky a v červenci budu mít 68.

1 **Participant G**

2 Tento rozhovor bude pojednávat o Vašem životním příběhu. Budu po Vás chtít,
3 abyste dal/a dohromady cosi, jako Vaši vlastní autobiografii – příběh Vašeho
4 života, jak mu Vy osobně rozumíte. Budu se ptát na Vaši minulost, současnost a
5 očekávání do budoucnosti. Samozřejmě půjde jen o vybrané úseky z Vašeho
6 života: nemám možnost vyslechnout si Váš životní příběh celý. Místo toho po
7 Vás budu chtít, abyste se zaměřili na několik klíčových momentů Vašeho života:
8 několik klíčových událostí, osob nebo myšlenek, které jsou/byly podle Vás pro
9 Váš život zásadní – budou mě zajímat informace, které něco důležitého o Vaší
10 osobě a o Vašem životě vypovídají, které vypovídají něco o tom, jak jste se stal/a
11 tím, kým jste dnes.

12

13 Jednu věc bych chtěl/a ještě jednou zřetelně objasnit: v tomto rozhovoru se
14 nejedná o to najít něco, co s Vámi osobně nebo ve Vašem životě není v pořádku.
15 Ani se nejedná o nějaký druh terapeutického sezení. V žádném případě
16 nehodlám hodnotit nakolik je/byl Váš život dobrý a dokonalý. Chtěl/a bych
17 slyšet Váš příběh, Vaši minulost, tak jak si ji pamatujete a budoucnost tak, jak
18 si ji představujete.

19 Cílem tohoto výzkumu je sesbírat životní příběhy, abychom lépe porozuměli
20 tomu, jak lidé žili a žijí na tomto místě, a jak lidé žili a žijí jinde, a jak chápou a
21 vysvětlují to, kým jsou a jakou osobností se stali.

22 Samozřejmě Vaše účast je zcela dobrovolná a vše, co řeknete, bude vnímáno
23 jako důvěrné a s daty bude zacházeno anonymně.

24

25 Jsem přesvědčen/a, že Vás následující rozhovor bude bavit. Většina lidí si ho
26 docela užívá.

27 Chcete se k tomu na něco zeptat: máte nějaké otázky?

28

29 Tak začneme s několika epizodami z Vašeho života.

30

31 **I. Klíčové události životního příběhu**

32 Jak už jsem řekl/a, rád/a bych Vás poprosil/a o to, abyste mi vyprávěl/a určité
33 klíčové epizody (situace) z Vašeho života. Já se Vás teď budu ptát na osm
34 různých epizod, a nejdříve Vám vždy stručně popíšu, co myslím každou

35 jednotlivou epizodou. Pak Vás poprosím, abyste se na chvíli zamyslel/a nad
36 odpovídajícími epizodami z Vašeho života a jednu mi vyprávěl/a tak podrobně,
37 jak jen to bude možné.

38 Začněme tedy s první klíčovou situací Vašeho života.

39

40 1. Vrchol

41 Vyprávějte mi, prosím, o vrcholném zážitku ve Vašem životě: vrcholný zážitek
42 by měl být (jeden z nejvyšších nebo) ten nejvyšší okamžik ve Vašem životním
43 příběhu. Měl by to být moment nebo epizoda, při které jste pocíťoval/a
44 výjimečně pozitivní pocity, např. radost, nadšení, obrovské štěstí, hluboký
45 vnitřní mír nebo nějaké jiné silně pozitivní emoce. V současnosti by měla tato
46 situace ve Vašich vzpomínkách vynikat jako jeden z nejlepších, nejkrásnějších
47 nebo nejvznešenějších okamžiků Vašeho životního příběhu. Prosím, vyprávějte
48 mi co nejpodrobněji o Vašem vrcholném zážitku, nebo o něčem, co by se tomu
49 mohlo podobat, a co jste prožil/a v minulosti. Vyprávějte mi přesně, co se stalo a
50 kde se to stalo. Vyprávějte mi o osobách, kterých se to týkalo, co jste děl/a, co
51 jste si myslel/a a jak jste se cítil/a a co udělalo tento určitý moment tak krásným,
52 jaký význam/jaký vliv měla tato zkušenost pro/na Vás a co tato událost
53 vypovídá o tom, kým jste byl/a a kým jste nyní.

54

55 Dětství bylo nejkrásnější, jak jsme si s dětma hrávali, jak jsme chodili do školy.
56 Krásného se mně vybaví, jak se moje nejstarší sestra vdávala, to bylo pro mě
57 nejkrásnější. Já jsem byla ještě taková malá holka, víte a tehdy to bývalo tak, že se
58 děti tak nestrojily. To bylo také legrační trochu. Bývaly takové šněrovací botičky a
59 mně se to nelíbilo. Nevěsta měla střevíce, to bývalo za starých časů. A já včilka,
60 ještě tatínek můj žil samozřejmě, najedenkrát mě
61 napadlo, že ty boty, se mi nelíbí. Tak já sem se vám vyzula a jak tatínek seděl na té
62 svatbě, to si vzpomínám na to, já jsem si nohy dala tak, seděla jsem mu na klíně. Mě
63 nenapadlo, vtedy jsem byla ještě děcko, že to bude vidět. Ono na té fotce, to bylo
64 zrovna vidět. **Kolik jste měla v té době let?**

65 Chodila jsem do školy, zkraje to bylo, to jsem měla 7 let, nebo tak nějak. To bylo
66 legrační, na to si vždycky vzpomínám. Už potom nedávno, už mám devadesát roků,
67 budu mít 1. března, nedávno, ještě jsem nebyla tady, už jsem byla vdova jako, jeden
68 známý povídá. Tož já jsem hleděl. Náš děda byl na té vaši svatbě a dones mně fotku,

69 takže ty fotky mám doma všechny. Donesl mě tu fotku a zrovna jsem si vzpomněla na
70 ty moje nohy, že jak je mi je vidět.

71

72 **2. Nejnižší moment**

73 **Ted' mi, prosím, vyprávějte o nejnižším momentu Vašeho života. Tento nejnižší**
74 **moment je opakem vrcholného zážitku, o kterém jste mi právě vyprávěl/a. Je**
75 **nejnižším bodem Vašeho životního příběhu. Pokuste se tedy ve Vašem životě**
76 **ohlédnout zpět a vzpomenout si na nějaký moment/nějakou událost, ve které**
77 **jste pocíval/a silně negativní emoce, jako třeba zoufalství, zklamání, děs,**
78 **hlubokou vinu nebo jiný, velmi negativní pocit. Berte na vědomí, že tato**
79 **zkušenost by měla skutečně zachytit ten nejhorší nebo nejhlubší pád ve Vašem**
80 **životním příběhu. I když je tato životní vzpomínka pro Vás jistě nepříjemná,**
81 **velmi bych ocenil/a, kdybyste se pokusil/a být co nejupřímnější a nejpřesnější,**
82 **jak jen to bude možné. Vyprávějte mi, co se stalo a kde se to stalo, řekněte mi o**
83 **osobách, kterých se to týkalo, co jste děl/a, co jste si myslel/a a jak jste se cítil/a**
84 **a co udělalo tento určitý moment tak děsným, jaký význam/jaký vliv měla tato**
85 **zkušenost pro/na Vás? A co tato událost vypovídá o tom, kým jste byl/a a kým**
86 **jste nyní?**

87

88 Chodila jsem do školy, můj tatínek už byl, byl ve světové válce, že tenkrát. Já jsem
89 měla devět roků a ten můj tatínek byl taký už z té světové války nemocný, tak potom
90 vám na jaro v květnu, 5. května si pamatuju, v 32 roku umřel. Tož to byl můj smutný
91 zážitek. Byla jsem ještě dítě, taková nerozumná devět roků. No, ale potom, pravda,
92 co bylo dělat, maminka zůstala sama, že, tatínek měl 52 roků, maminka měla 49. Tož
93 to víte, tenkrát nebylo tak jak dneska, že jsou ty, že dostane podporu po manželovi.
94 Já měla 9, sestra měla 11, bylo to těžké, že. My jsme museli pomáhat mamince
95 všecko, také malé hospodářství, pásat všecko. To se mně líbilo, jak jsme pásávali.
96 Nás tam bylo hodně, není to jak dneska na dědině, že, hodně se nás tam vždycky
97 dohromady páslo. Vždycky jsme nabrali si hrnčky, tam bylo rubisko blízko,
98 nasbírali jsme tam jahod. Tatínek zemřel doma.

99

100 **3. Bod obratu**

101 **Když se člověk ohlédne zpět ve svém životě, často se stává, že rozpozná určité**
102 **události nebo situace, které lze označit jako důležité životní změny. Takzvané**

103 **body obratu se mohou vyskytnout v různých sférách života. Mě by ale obzvlášť**
104 **zajímal ten bod obratu, který změnil způsob, jakým nahlížíte sám/sama na sebe,**
105 **jako na člověka. Prosím, zamyslete se a pokuste si vzpomenout na jednu**
106 **konkrétní situaci nebo událost, která by mohla být, z dnešního pohledu,**
107 **takovým osobním bodem obratu. Pokud máte dojem, že Váš život takový bod**
108 **nemá anebo že se Vám nedaří uchopit tu klíčovou událost, že klíčový obrat**
109 **nikde zřetelně nevyčnívá, pokuste se mi alespoň popsat nějakou jinou situaci,**
110 **kteřá však Váš život nějak velmi výrazně změnila.**

111

112 Já jsem chodila do měšťanky na Vsetín pěšky, protože autobusy jezdily dvakrát za
113 den. Dřív bývala taková legrace, jeden den v týdnu jsme mívali do čtyř hodin, to víte,
114 v zimě bylo tma a tož ogaři bývali takoví veselejší, že, takže nás vždycky strašili,
115 jak jsme šli ze školy. Pěšky jsme chodili s kamarádku aji do školy, všude. Musela
116 jsem být samostatná, ta doba to vyžadovala, byla jsem statečná. Horší to bylo pravda,
117 jak jsme vyšli z té školy, to bylo v 39 roku, to bylo smutné, začala válka a já 16 roků,
118 musela jsem jít do Zbrojovky dělat.

119

120 **4. První vzpomínka**

121 **Každý životní příběh, stejně tak jako jakýkoliv jiný příběh, má někde svůj**
122 **začátek. Tímto začátkem Vašeho životního příběhu by mohla být Vaše úplně**
123 **první vzpomínka. Zavzpomínejte na svůj život a zkuste se dostat, co nejdále to**
124 **půjde. Vyberte ze své vzdálené paměti to, co považujete za svoji nejranější**
125 **dětskou vzpomínku, na základě které budete schopni/a říct co se stalo, kdo u**
126 **toho byl, na co jste myslel/a a jak jste se cítil/a. Vaše vzpomínka nemusí být**
127 **z dnešního pohledu zrovna zvláště významná. To, co je významné je, že je to**
128 **Vaše vůbec první vzpomínka, první scéna z Vašeho životního příběhu. Zkuste**
129 **také co nejpřesněji odhadnout, kolik Vám v době té události mohlo být let.**

130

131 To, že jsme si hrávali, tam nás bylo hodně v celém tom dvoru, tak jsme se schodili
132 vždycky děti, hrávali jsem sa. To nebývalo, jak dneska, aby měli auto děti malé,
133 panenky jsme si ušívali, nebylo peněz na to tenkrát. To jsme se schodili vždycky,
134 bylo to lepší, jak dneska, neměli jsme čas myslet tak na ledaco. To bylo ještě před
135 školou.

136

137 **5. Důležitá vzpomínka z dětství**

138 **Ted' bych Vás rád/a poprosil/a, abyste se posunul/a kupředu od své nejranější**
139 **vzpomínky a zamyslel/a se nad jinými událostmi z Vašeho dětství. Vyprávějte**
140 **mi, prosím, o nějaké události z Vašeho dětství (do věku 13 - ti let), která**
141 **ve Vašich vzpomínkách obzvláště vyčnívá. Tato událost může být pozitivní nebo**
142 **negativní, důležitá nebo zdánlivě obyčejná. Důležité je, aby se tato vzpomínka z**
143 **Vaší minulosti obzvláště silně vynořovala – je to ta, kterou si velmi dobře**
144 **vybavíte, a která má ve Vaší minulosti určitou výlučnost nebo je jinak vzácná či**
145 **zvláštní.**

146

147 To bylo takové smutné, jak jsme chodili do té měšťanky, pravda. Dovedete si
148 vybavit nějakou konkrétní vzpomínku? No dovedu, dost dobře jsem se učila, hlavně
149 v měšťance. Dneska děti nemají rády počty, já jsem je mívala ráda, to bylo jiné, jak
150 dneska zase to učení. Předem mnu seděly holky, také hezké, šikovné, já, jako obyčejná
151 jsem seděla za nima, ale ony ty počty jim nešly, víte, ony ode mne opisovaly. Já jsem
152 to neschovávala, no však opsaly si, opsaly, že. Potom, měly jsme taků přísnu tu paní
153 profesorku tehdy a já jsem to dobře napsala. Dobře vypočítala, ale špatně napsala a
154 oni všeci to měli stejné, opsané. Vzpomínám na to celý život. To jsem mohla mít tak
155 12 roků. Mně to nevadilo, ale ona to poznala, tak to si vzpomínám často na to.

156

157 **6. Důležitá vzpomínka z dospívání**

158 **Posuňte se v čase ještě trochu dopředu, do období kdy jste byl/a týnejžr.**
159 **Myslete tentokrát na Vaše dospívání, nebo jak se odborně říká adolescenci tedy**
160 **věk od 13 do 19 let. Vyberte, prosím, jednu vzpomínku z Vašeho dospívání,**
161 **kteou máte jasně před očima a o které byste řekl/a, že patří k Vašim**
162 **nejdůležitějším nebo jinak výjimečným osobním zkušenostem. Je opět vedlejší,**
163 **jestli se jedná o pozitivní nebo negativní událost. Hlavní věc je, že se Vám tato**
164 **vzpomínka jasně vynořuje mezi ostatními vzpomínkami na Vaše mládí.**

165

166 To bylo už potom horší, vyšla jsem tu školu, rok, dva, ale to jsem bývala ještě doma,
167 takové holky jsme byly. Maminka nás učila všecko dělat, ale potom začala ta válka
168 v 39 roku, tak všeci museli jsme jít do práce, do Zbrojovky a víte, že tam jsem
169 vydržela čtyřicet a půl roků, že, to dneska není. Tam dělalo nesmírně moc lidí.
170 Nebylo to lehké, potom byly ty nálety. **Vybavuje se Vám něco z těch náletů? Jé**

171 vybavuje. **Můžete mi něco říct?** Kdysi vám, už ke konci to bylo války, tak vám
172 spadlo to letadlo. Ještě to si vzpomínám, maminka, jsme měli ještě jakési to pole,
173 byla na poli, jestli sušila seno, nebo co to bylo nevím. Já v práci jsem byla a včilka
174 vám letělo to letadlo, já to jsem prožila takový strach hrozný, to vám tak hučalo
175 hrozně, že já jsem myslela, že nám to spadne na hlavu. No maminka na poli, říkala,
176 já jsem byla kůsek od toho. A tož nic sa mně nestalo, bylo to smutné, ježda to jsem
177 měla strach. A kdo tam u toho ještě byl? No z práce jsme byli, no moc nás tam bylo.
178 Tož tedy jsme zažili strachu hodně. To mohlo být už ta 1944, to bylo strašné a
179 nejhorší bylo, že jsme byly také slečny a pravda v obchodách nic nebylo, jenom na
180 lístky a tak to bývalo. A třeba chtěly jsme jít do kina a my jsme si neměly co obléct.
181 To dětské nám bylo malé a nebylo nic k sehnání. Když něco přišlo, jeli jsme z práce
182 autobusem a a maminka říká, že jak někde uvidím tu frontu s obchodem, že mám
183 vystúpit. No, já vystúpila jsem aji kolikrát třeba a jak přišla na nás řada, už toho
184 nebylo. Bylo to hrozné tedy, v tu válku. Tož nic, ale chtěly jsme jít aspoň do toho
185 kina, nic jiného nebývalo. Nebo na jídlo také, no mi maminka našťestí vždycky, to
186 jsme měly slépký, musely být spočítané. Maminka říkala, chodily kontroly, muselo
187 to být přesné kolik slépek máte, kolik husí a já nevím, co všecko máte, to bylo. Tož
188 včilka přišla kontrola a my jsme měli taký starý domek ještě tedy, potom jsme
189 si postavili s manželem nový. Maminka říkal, já jsem měla hrůzu z toho, co včil,
190 slépký jsme měly 2 na černo, co s nima. V těch starých chalupách bývala velká
191 místnost, jeden veliký pokoj, kuchyň menší, komůrka, tak to bývalo takové a všeci,
192 kolem nás bylo, jsme spávali pohromadě, v jedne místnosti. Jak ta kontrola přišla,
193 maminka říkal, co já mám dělat, my jsme měli ty kamna v tej místnosti veliké a tu
194 pec v kuchyni. V té peci se málo topilo, jenom, jak se pekl chleba, ale včilkej
195 maminka vzala 2 slépký a hodila je do té pece. Ale se tam netopilo. Tož to víte. Bylo
196 to aji legrační, aji smutné.
197 Potom smutné bylo zas ve válku, moja sestra byla vdané ve Zlíně a ten její manžel
198 byl v Sokole. Tenkrát po tom Sokole velice šli. No prostě však neměli žádný takový
199 odboj, nebo co, to nebylo, jenom, že byli v tom Sokole. Tého jejího manžela zavřeli.
200 No a byla dva roky vdaná a potom se jí narodil chlapeček, to jsme měli smutné roky.
201 Chlapeček se jí narodil, ona chudera neměla, no nedal jí žádný nic, to víte, tož jenom
202 co my jsme za ní jezdívali. To byly smutné roky a tož jsme to přežili, ale smutně.
203
204

205 **7. Důležitá vzpomínka z dospělosti**

206 **Přesuňme se nyní k Vaším vzpomínkám z období dospělosti (21 let a starší).**
207 **Popište mi, prosím, nějakou scénu nebo situaci, která se ve Vašich vzpomínkách**
208 **jeví jako obzvláště důležitá nebo živá. Mělo by se jednat o takovou událost nebo**
209 **scénu z období Vaší dospělosti, která Vám zvláště utkvěla v paměti nebo byla**
210 **pro Vás důležitá, ať už byla pozitivní nebo negativní. Znovu je tu důležité,**
211 **abyste tuto událost měl/a jasně před očima, když vzpomínáte na svůj život**
212 **v období dospělosti.**

213

214 Potom smutné bylo zas ve válku, moja sestra byla vdané ve Zlíně a ten její manžel
215 byl v Sokole. Tenkrát po tom Sokole velice šli. No prostě však neměli žádný takový
216 odboj, nebo co, to nebylo, jenom, že byli v tom Sokole. Tého jejího manžela zavřeli.
217 No a byla dva roky vdaná a potom se jí narodil chlapeček, to jsme měli smutné roky.
218 Chlapeček se jí narodil, ona chudera neměla, no nedal jí žádný nic, to víte, tož jenom
219 co my jsme za ní jezdívali. To byly smutné roky a tož jsme to přežili, ale smutně. To
220 jsem měla 22 roků.

221

222 **8. Významná vzpomínka navíc**

223 **Popište mi teď, prosím, ještě jednu událost z Vašeho života, která se z Vaší**
224 **paměti vynořuje jako zvláště významná nebo důležitá. Je jedno, z kterého**
225 **životního období tato událost bude.**

226

227 Potom bylo po válce, tak jsme pořád pracovali, bylo to trochu lepší, ale tož nic
228 valného to nebylo. Potom jsem se vdala, manžela jsem si vzala. **V kolika letech jste**
229 **se vdávala?** Pozdě už, maminka potom onemocněla, nechtěla jsem od ní odejít,
230 chtěla jsem být s ní, takže jsme si postavili domek spolu a neměla jsem děti už. No
231 byl hodný moc, ale tož co potom, když odešel a už je to patnáct roků. Synovec můj
232 mi pomáhal, jak manžel umřel, to bylo smutné, velice, smutný moment života. To mi
233 bylo 75 let. Včilka už mě tak nic dobrého nečeká.

234

235

236

237

Vyprávění každé vzpomínky nebo klíčové scény by mělo obsahovat následující informace:

- Věk vyprávějíciho (kolik Vám bylo tenkrát let?)
- Co se přesně stalo (kdo co udělal, co se stalo, co potom?)
- Koho se to týkalo (kdo co dělal nebo byl jen přítomen?)
- Myšlenky vyprávějíciho (co jste si při tom myslel/a?)
- Emoce vyprávějíciho (Co jste přitom cítil/a? Pozitivní vs. negativní, pokud možno co nejpodrobněji.)
- Proč vyprávějíci popisuje právě tuto událost (má tato událost pro Vás osobně nebo Váš život nějaký zvláštní význam?)
- Jaký má tato událost vztah k současnosti vyprávějíciho (Má tato událost nějaké následky ve Vašem životě v současnosti, na život jaký vedete, na to, kým jste? Vnímáte nějaké podobnosti nebo rozpory této události v porovnání s jinými vzpomínkami, které jste vyprávěl/a)?

238

239 **II. Možnosti dalšího vývoje životního příběhu**

240 **Doposud vše, co jste mi vyprávěl/a, se týkalo Vaší minulosti. Ale nyní bych Vás**
241 **rád/a poprosil/a, abyste myslel/a na budoucnost. Samozřejmě nemůžete vědět s**
242 **jistotou, co Vám budoucnost přinese, ale určitě máte představu o tom, co chcete,**
243 **aby se v budoucnosti dělo a co si naopak vůbec nepřejete. Proto bych chtěl/a,**
244 **abyste mi vylíčil/a dvě rozdílná pokračování Vašeho příběhu života.**

245

246 **1. Pozitivní budoucnost**

247 **Nejprve mi, prosím, popište pozitivní budoucnost. Popište mi prostě to, co**
248 **chcete, aby se stalo v budoucnosti ve Vašem životním příběhu, včetně cílů a snů,**
249 **které byste rád/a v budoucnosti realizoval/a nebo dosáhl/a. Zkuste přitom, ale**
250 **prosím zůstat nohama na zemi. Jinými slovy chci po Vás, abyste mi**
251 **odvyprávěl/a obrázek toho, co byste reálně chtěl/a, aby se stalo během několika**
252 **následujících let, jaké události byste rád/a ve své budoucnosti viděl/a.**

253

254 **To víte, co možu už já očekávat velice, že. Tož, abych se aspoň trochu držela na**
255 **nohou, abych mohla aspoň trochu, no žádné zdraví už člověk nemá, že. Aspoň, jak je**
256 **to. Hlavně mám oči operované, aby mě to vydrželo. Já už nemohu moc očekávat.**

257 **2. Negativní budoucnost**

258 **Nyní mi, prosím, popište negativní budoucnost. To znamená, zkuste popsat**
259 **budoucnost tak, jak byste si ji Vy osobně vůbec nepřál/a, to čeho se například**
260 **obáváte, že by se mohlo stát a přitom doufáte, že se to nestane. Znovu, pokuste**

261 se zůstat realistou. Jinými slovy opět po Vás chci odvyprávět obrázek negativní
262 budoucnosti pro Váš příběh života, který by se teoreticky mohl stát, ale vy
263 doufáte, že se nestane.

264

265 Já bych si přála, aby aspoň to zůstalo tak jak je to. A mám strach, aby někdy
266 neoslepla. A hlavně, aby si člověk mohl aspoň tady kolem sebe udělat v té místnosti.
267 Ale horší je, že tady nezostanem, že, třeba já mám roků už hodně, třeba se toho
268 vůbec nedožiju, že. To nevím, uvidíme.

269

270 **III. Vlivy na životní příběh: pozitivní a negativní**

271 V životním příběhu každého člověka sehrálo mnoho lidí nějakou roli. Doposud
272 jste ve Vašem vyprávění zmínil/a několik takových lidí. Někteří lidé hrají jen
273 malou roli a jiní hrají významné role a mají na náš život důležitý vliv. Já bych
274 se teď rád/a dozvěděl/a více o lidech, kteří měli na Váš život ten největší vliv –
275 tím myslím jak v negativním, tak i v pozitivním slova smyslu.

276

277 **1. Pozitivní**

278 Když zavzpomínáte na svůj život, zkuste najít osobu nebo skupinu osob, či
279 organizaci nebo instituci, která měla na Váš životní příběh ten nejsilnější
280 pozitivní vliv? Popište, prosím, tuto osobu, osoby, skupiny nebo organizace a
281 uveďte způsob nebo druh vlivu jaký ona/ono/oni na Váš život měl/a/i/y.

282

283 Pozitivně, no, manžel v první řadě.

284

285 **2. Negativní**

286 Když se zamyslíte ještě jednou nad Vaším životem, zkuste najít osobu nebo
287 skupinu osob, či organizaci nebo instituci, která měla na Váš životní příběh ten
288 nejsilnější negativní vliv? Popište, prosím, tuto osobu, osoby, skupiny nebo
289 organizace a uveďte způsob nebo druh vlivu jaký ona/ono/oni na Váš život
290 měl/a/i/y.

291 Nemůžu si chválit minulý režim, to nebylo dobře. Víím, že lidé, kolikrát, kteří byli
292 jaksi třeba v té straně angažovaní. Viděla jsem, že se mají mnohem lepší, než my. To
293 negativně působili, opravdu.

294

295 **IV. Životní téma**

296 **Zavzpomínejte, prosím, ještě jednou na Váš celý životní příběh, na všechny**
297 **scénky a zážitky, o kterých jste mi vyprávěl/a, na Vaši vzdálenou minulost i**
298 **očekávanou či předpokládanou budoucnost. Existuje nějaké ústřední téma,**
299 **centrální myšlenka nebo nějaké poselství, které Vás celý život provází? Zkuste**
300 **rozpoznat a pojmenovat ústřední téma Vašeho životního příběhu.**

301

302 Nelehký život.

303 **Pokuste se mi to, prosím, ještě blíže popsat a vysvětlit.**

304 Neměli jsme příležitosti, neměla jsem to veselé

305

306 **V. Kulturní očekávání**

307 **Doposud jste mi vyprávěl/a o Vašem osobním životě a o vybraných okamžicích**
308 **a událostech z Vašeho životního příběhu. Každý životní příběh se však**
309 **odehrává v nějaké kultuře či sociálním prostředí. A v každé společnosti existují**
310 **určitá očekávání toho, jak by se člověk měl chovat. Od dětí se například**
311 **očekává, že budou poslouchat své rodiče, od dospívajících zas, že se budou**
312 **vzdělávat a že budou pomáhat svým rodičům atd. Jaká sociální očekávání se**
313 **týkají chování lidí Vašeho věku: jak by se lidé Vašeho věku měli chovat nebo**
314 **čeho by ve svém životě měli dosáhnout?**

315

316 Měli by se chovat, aby si trochu vyšli vstříc.

317 **Existují nějaká zvláštní očekávání toho, jak by se lidé Vašeho věku měli chovat**
318 **k mladším lidem?**

319 No tak to víte, já si vážím mladých lidí, protože máme jich v rodině dost, ale to se mi
320 nelíbí, jak dnes, víte, jaké ty případy, hrozné, že. To se mi nelíbí. Nemůžu říct
321 v rodině, že by jsem měla takové, ale však to vidíme, slyšíme denně.

322 **Jakou roli mají staří lidé v dnešní společnosti? Když myslíte na Vaše rodiče a**
323 **prarodiče ve Vašem věku, měli stejnou společenskou roli, jakou máte dnes Vy?**
324 **Nebo se tato role změnila (jako se například za posledních 40 let změnila role**
325 **žen ve společnosti)?**

326 Změnila, změnila, spíš to bylo něco jiného, jak dneska. No víte aji někdy v žití, lidé
327 dřív tak, nebyly ty továrny, víc byli zvyklí pracovat a dneska to není. Dneska je
328 mladých dost, kteří by rádi, že aji jsou šikovní, ale je mnoho aji těch horších.

**Posudek vedoucího/opponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Bc. Šárka Dorňáková
 Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii
 Název práce: Vliv instituce na vnímání budoucnosti u seniorů
 Vedoucí práce: Doc. Ing. Mgr. Peter Tavel, Ph.D.

Technické parametry práce:
 Počet stránek textu (bez příloh): 73
 Počet stránek příloh: 119
 Počet titulů v seznamu literatury: 52

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Vyber tématu

--	--	--	--	--

--	--	--	--	--

--	--	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

Oborová přiléhavost tématu

Závaznost tématu

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

--	--	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafraze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

--	--	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

--	--	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

--	--	--	--	--

Využití vyzkumných empirických metod

--	--	--	--	--

Využití praktických zkušeností

--	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešení problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

--	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

--	--	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

--	--	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

--	--	--	--	--

Low

Datum, podpis: 19.5.2013

Doporučení k obhajobě: doporučuji/nedoporučuji
Navrhovaná klasifikace: výborný až velmi dobrý

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Co autorke dal vyskum?
V čom vidí autorka slabé miesta svojho vyskumu?
Aka je aplikácia práce do praxe?

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

			x	
--	--	--	---	--

Vhodnost prezentace závěrů práce
(publikace, referáty, apod.)

			x	
--	--	--	---	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost
výsledků v praxi

**Posudek oponenta magisterské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Bc. Šárka Dorčáková
 Obor studia: Sociální politika a sociální práce
 Název práce: Vliv institucí na vnímání budoucnosti u seniorů
 Oponent práce: Mgr. Lucie Vačková

Technické parametry práce:
 Počet stránek textu (bez příloh): 73
 Počet stránek příloh: 19
 Počet titulů v seznamu literatury: 36

0	1	2	3	4
---	---	---	---	---

Vyběr tématu

			X	
--	--	--	---	--

Závaznost tématu

			X	
--	--	--	---	--

Oborová přiléhavost tématu

			X	
--	--	--	---	--

Originalita tématu a jeho zpracování

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjádření, zvládnutí odborné terminologie)

			X	
--	--	--	---	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafraze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

			X	
--	--	--	---	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

			X	
--	--	--	---	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

			X	
--	--	--	---	--

Využití vyzkumných empirických metod

			X	
--	--	--	---	--

Využití praktických zkušeností

			X	
--	--	--	---	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešení problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

				X
--	--	--	--	---

Naplnění cílu práce

			X	
--	--	--	---	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

			X	
--	--	--	---	--

Návaznost kapitól a subkapitól

			X	
--	--	--	---	--

